

Confluențe, Bibliologice

Revista de biblioteconomie și știința informării
a Bibliotecii Științifice a Universității de Stat *Alecu Russo*

IBIA

ISSN: 1857-0232

Nr. 3-4 (9-10), 2007

Director: Elena HARCONIȚA

Redactor șef: Anatol MORARU

Colegiul de redacție:

Valentina TOPALO,

șef CD al ONU, șef Serviciu Manifestări Culturale

Silvia CIOBANU,

șef Serviciu Cultura Informațională. Marketing

Elena STRATAN,

șef Serviciu Asistență de Specialitate

Alexe, RĂU,

directorul general al Bibliotecii Naționale din Republica Moldova

Silvia GHINCULOV,

dr. în științe economice, directorul Bibliotecii Științifice ASEM

Radu MOȚOC,

inginer, secretarul Asociației Pro Basarabia și Bucovina, Filiala Galați

Maria ȘLEAHTIȚCHI,

dr. în științe filologice, conf. univ. (Universitatea de Stat *Alecu Russo*, Bălți)

Nicolae ENCIU,

dr. hab. în științe istorice, conf. univ. (Universitatea de Stat *Alecu Russo*, Bălți)

Lector: Galina MOSTOVIC

Coperta / viziune grafică / tehnoredactare: Silvia CIOBANU

Adresa redacției:

str. Pușkin, 38

mun. Bălți, 3100, Republica Moldova

Tel/fax: (231)23362

E-mail:

Web: <http://libruniv.usb.md>

Tiparul: Biblioteca Științifică a Universității de Stat *Alecu Russo* din Bălți

© Biblioteca Științifică a Universității de Stat *Alecu Russo*

ISSN: 1857 - 0232

SUMAR / SUMMARY

EDITORIAL / EDITORIAL

- Anatol MORARU
 Noi sîntem urmaşii zonei.../
 We are the followers of area..... 5-6

CARTEA DE VIZITĂ / VISITING CARD

- Elena HARCONIȚA
 Conferința ABRM la Bălți/
 The Conference of ALRM at Balti.....7-14

BIBLIOMESAGER / LIBRARY MESSENGER

- Elena STRATAN.....15-18

GALERIA PERSONALITĂȚILOR / THE GALLERY OF PERSONALITIES

- Ala SAINENCO
 Raymund Piotrowski despre limba
 Română /
 Raymund Piotrowski about Romanian
 language.....19-21
 Mihaela STAVER
 Henry Wadsworth Longfellow-200 de
 ani de la naștere /
 Henry Wadsworth Longfellow -
 200 years from birth.....21-22

OPORTUNITĂȚI MODERNE / UP-TO-DATE OPPORTUNITIES

- Elena HARCONIȚA
 Elena STRATAN
 Cursul Bazele Culturii Informaționale
 la Universitatea de Stat Alecu Russo /
 The Course the bases of informational
 culture at the State University Alecu
 Russo.....23-28
 Silvia CIOBANU
 Ludmila RĂILEANU
 Mecanismul inițierii în profesia

- de cititor /
 The mechanism initiation in the
 reader profession..... 28-31
 Elena CRISTIAN
 Noi modalități de evidență bibliotecară/
 New possibilities of librarian
 evidence..... 32-35

DIALOG CONTINUU / CONTINUING DIALOGUE

- Elena SCURTU
 Ana NAGHERNEAC
 Biblioteca și mediul informațional
 universitar /
 The library and university
 informational environment..... 36-39
 Lilia MELNIC
 Colecții și servicii pe potruva
 exigențelor /
 Collections and services according
 to demands..... 39-43
 Elena SCURTU
 Ana NAGHERNEAC
 Strategii de cercetare bibliografică /
 Strategies of bibliographical
 research..... 43-47

CD al ONU/ UNITED NATIONS DOCUMENTATION CENTER

- Valentina TOPALO
 Aderarea Republicii Moldova la ONU,
 sărbătorită la BȘU /
 Adhering of Republic of Moldova at
 United Nations, celebrated at SUB. 48-50

SIMETRII / SYMMETRIES

- Maria ȘLEAHTIȚCHI
 Bogdan Petriceicu Hașdeu,
 critic literar /
 Bogdan Petriceicu Hașdeu,
 literary critic..... 51-56

SUMAR / SUMMARY

SĂRBĂTORI PENTRU SUFLET / SPIRITUAL FETES

Galina MOSTOVIC
Elena Farago /
Elena Farago..... 57-58

CONSEMĂRI / REGISTERS

Radu MOȚOC
Epopaea lui Badea Cârțan /
The epos of Badea (Elder Brother)
Cîrtan..... 59-86

FORMAREA PROFESIONALĂ / PROFESSIONAL DEVELOPMENT

Natalia LUNIC
Cultura Informațională:
repere teoretice /
Informational Culture: theoretical
markers.....87-90
Elena STRATAN
Aspecte ale managementului instruirii/
Aspects of educational
management..... 90-94
Elena SCURTU
Maria FOTESCU
Paradigme de bibliografiere a
patrimoniului științific universitar /
The paradigms of bibliography of
university heritage.....94-96

OMAGIERI / REGARDS

Varvara GANEA, Valentina TOPALO,
Maria FOTESCU, Mira GORE
Elena Scurtu: Vocație și consecvență /
Elena Scurtu: Vocation and
consistency.....97-100

Elena Stratan - 50 de ani /
Elena Stratan - 50
years.....101-102

Galina Sapogovschi - 60 de ani /
Galina Sapogovschi - 60 years... 102-103

STRATEGII ALE COLABORĂRII / STRATEGIES OF COOPERATION

Valentina TOPALO
Dimensiunea universală a
Bibliotecii Naționale /
Universal dimension of the National
Library.....104-106

Elena STRATAN
Reflecții pe marginea unui
eveniment spiritual /
Reflections on spiritual event.....107-108
Elena STRATAN

Departamentul Informațional
Biblioteconomic ULIM (15 ani în topul
performanțelor profesionale) /
IBD FIUM (15 years in the top of
professional feats).....109-111

Ana SOFRONI
Valorificarea moștenirii științifice/
Capitalization of scientific
heritage.....112-113

Elena HARCONIȚA
Știință și inovații /
Science and Innovation.....114-115

Valentina TOPALO
Activități de popularizare
a Proprietății Intelectuale/
Popularization activities of Intellectual
Property.....116-117

Elena STRATAN
Biblioteca Colegiului de Construcții:
75 de ani de la fondare /

SUMAR / SUMMARY

The College Library of Construction:
75 years of foundation.....118-120
Tatiana AMBROCI

Formarea continuă a bibliotecarilor
din colegii /
Continuing education of librarians
from colleges.....120-126

VIA EUROPA

Valentina ONEȚ
Biblioteca V. A. Urechia și conceptul
deschiderii globale /
The Library V. A. Urechia and the concept
of global opening127-135
Letiția BURUIANĂ

Biblioteca partener în realizarea
programelor educaționale /
The Library, the partner in the realization
of educational program.....136-140

PAGINI DE ISTORIE / THE PAGES OF HISTORY

Constantin ITTU
Cnezi ardeleni și voievozi munteni
în raporturi cu Sibiul /
Transylvanian Princes and Wallachian
Voievode in proportions to
Sibiu.....141-149

Vasile SECRIERU
Mitropolitul Gurie Grosu - autor,
traducător și publicist /

Metropolitan Gurie Grosu - the author,
the translator and the publicist... 149-151

RAFTUL DE SUS / UPPER SHELF

Zinaida TĂRÎȚĂ
Locuțiunile în sistemul unităților
nominative ale limbii române /
Phrases in the system of nominative units
of Romanian language.....152-153

Anatol MORARU
Gînduri despre un coleg /
Thoughts about a college.....153-154

Olga BULAT
Dicționarul scriitorilor români din
Basarabia 1812 - 2006 /
The dictionary of Romanian writers from
Basarabia 1812-2006.....155-156

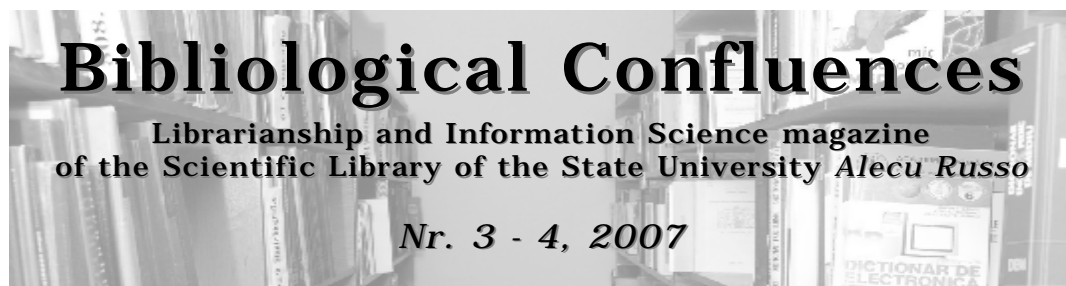
Ion CINCILEI
Un manual așteptat / A textbook
awaited.....156-157

Nicolae ENCIU
Visul european interpretat
de un american /
An european dream explained
by an american.....157-160

Lidia PĂDUREAC
Orizonturi din trecut /
Horizons from the past.....160-161

VITRINA LITERARĂ / LITERARY WINDOW

Victor VASIAN.....162-163

Noi sîntem urmașii zonei...

Anatol MORARU, redactor șef

Moto: *Voi sînteți urmașii Romei?*
M. Eminescu, Scrisoarea a III.

În țara în care viețuiesc a gândi (geopolitic) e o formă de supraviețuire. Normal, se știe, omul de litere, intelectualul în genere, nu a dus-o strălucit nicăieri, indiferent de regimul politic sau situația economică din țara de baștină sau de reședință. Dar destinul intelectualului în spațiul nostru interrriveran, într-un context politic anume, rămîne a fi un fenomen greu de calificat în cancelariile europene. Și asta pentru că trăim într-un stat postsovietic ce se confruntă cu grave probleme economice, mai și guvernat de un regim comunist ineficient, preocuparea căruia sînt, în ultimul timp, problemele identitare.

Sfîrșitul anului 2007 a fost incendiat de declarațiile "curioase" ale președintelui Vladimir Voronin, care a făcut public intențiile sale (sau ale partidului comunist pe care-l conduce tot el) de a introduce limba moldovenească în învățămîntul preuniversitar și universitar începînd cu 1 septembrie 2008, de a renunța la însemnele statalității R. M. (stemă, imn) din motiv că sînt ...românești. Nimic nou sub soarele nostru sudic, se pare, or, antiromânismul președintelui este un lucru cunoscut și, din păcate, a devenit chiar un obiectiv al politicii externe a statului nostru. Nu vreau să mă pronunț pe marginea întreg aspectului de probleme, nu sînt un analist politic. Mă voi referi, încă o dată, la problema limbii "moldovenești".

De ce a fost din nou "reanimată" această problemă inexistentă științific. Rațiunile sînt multe, dar să le luăm pe rînd.

Prima explicație - cea mai haioasă. Președintele Voronin a auzit (i-au spus consilierii) că anul 2008 este declarat Anul Limbilor. Și, disciplinat ca orice comunist, domnia sa a înțeles că n-ar fi rău să contribuie la sărbătoarea cu... inventarea încă o dată a unei limbi care să-i aparțină doar poporului său și care să-l facă "fericit". Astfel, urmînd o veche tradiție bolșevică (și ne amintim numaidecît de Iosif Visarionovici Stalin), președintele nostru ține să demonstreze că se pricepe în absolut toate materiile, domeniile: economie (națională, globală), politică (internă, externă), morală, religie (ortodoxă, catolică, islam, budhism), astronomie, lingvistică etc., etc.. Nu-l oprește opinia multor savanți cu renume mondial din țară sau din Rusia, care susțin cu argumente serioase inexistența limbii moldovenești. El știe mai bine... că, totuși, ea există.

O a doua explicație are parfum preelectoral. Președintele și tovarășii săi de partid cunosc (sînt în stare să cunoască) o istorie foarte recentă, de la 1991 îcoace. Această diversiune, limba moldovenească, a funcționat deja o dată impecabil, în 1994, cînd guvernarea agrariană a pus pe tapet problema lingvistică. Atunci, lăsînd membrii comunității să "polemizeze" pînă la pierderea vocii și ruptul cămășilor la piept despre cine sînt moldoveni sau români, ce limbă vorbesc moldo-

veneasca sau româna, ei, guvernării, s-au ocupat liniștiți de adunarea averilor pentru nepoții nepoților lor. Realizarea aceleiași strategii se încearcă și acum. Ca să nu răspundă la eventuale întrebări "incomode": de ce nu au fost soluționate principalele probleme: șomajul, sărăcia, corupția, exodul în masă al populației, de ce cresc astronomic prețurile, iar salariile nu, unde sînt ajutoarele umanitare care vin în țară etc., etc. guvernarea încearcă încă o dată același truc atragerea cetățenilor într-o dispută fără miză. Adică, lăsați voi prostiile, mai important e să vă dumiriți cine sînteți.

Diversiunea, care are rolul de fumigenă, nu e deloc inofensivă cum s-ar părea la prima vedere. Realizată, ea ar avea un efect devastator asupra limbii române vorbită în spațiul basarabean, ar "transnistriza-o". Nu împărtășesc opinia celor (mulți, puțini) care sînt de partea președintelui. Mai degrabă îi compătinesc, or, adevărul științific nu e de partea lor și apoi sînt doar niște marionete într-un joc din care alții trag foloase. Îi înțeleg pe "patrioții de serviciu" care strigă că sînt moldoveni, "elaborează" manuale de limbă moldovenească sau de istorie integrată., sînt plătiți pentru asta și nu rău, din cîte cunosc. Ceilalți susținători ai moldovenismului vor frecventa în curînd doar dezamăgirile.

Nu accept nici poziția celor (puțini, mulți) care consideră că nu face să acordăm prea multă atenție tumbelor președintelui Voronin, or, și așa

e clar că vorbim o limbă română. Nu e cazul pentru reverii. Aceste manevre ale guvernării oricum vor, avea, din păcate, consecințe: societatea ar putea încă odată să urce pe baricade și nu de o singură parte. Crede-ți-mă, nu transform particularul în general.

Nu mă miră prea mult comportamentul președintelui țării. E fost general de miliție sovietică și crede (poate sincer) că e de ajuns să strige, să ordone, să amenințe, să ia deciziile de unul singur, cum o făceau, de altfel, și mai toți președinții de colhoz, sau secretarii de partid de toate rangurile. Vladimir Voronin consideră, cum altfel să-i definești abuzurile în serie, că R. Moldova a rămas să fie un colhoz, fie și unul sărac, dar în care familia și rudele dlui pot trăi bine - pentru ei a mai rămas ceva gustos.

Mă tem că noi toți sîntem, din păcate, urmașii zonei sovietice. Mentalul colectiv rămîne a fi încă unul de sorginte sovietică. Altfel, cum să explicăm apatia generală, indiferența cu care privim la grimasele, obrăznicile unui garant al Constituției R. Moldova.

În loc de concluzie, o rețetă, adică morala fabei *Țăranul și oaia* de Alexandru Donici: "- Dacă vrei să nu te taie, nu fi oaie" (a nu se considera numaidecît un îndemn la "revoluție" - A. M).

Eu vă îndemn să citiți cu atenție și dragoste acest număr de revistă - pentru că se merită.

Conferința ABRM la Bălți

Elena HARCONIȚA, directorul BȘU

Încă nu finalizase forfota vacanței de vară că la Bălți a renăscut pentru câteva zile de august dimensiunea spirituală și profesională a bibliotecarilor. Un public elevat, constituit din 200 de oameni ai cărții de pe ambele maluri ale Prutului, și-au dat întâlnire în spațiile generoase ale Bibliotecii universitare bălțene. Pentru prima dată în istoria biblioteconomiei Moldovei, Conferința anuală a bibliotecarilor s-a desfășurat în afara Chișinăului, capitala Republicii Moldova, eveniment care a influențat mersul liniștit al unui sfârșit de vacanță al bibliotecarilor, rectoratului, cadrelor didactice, precum și al reprezentanților Primăriei municipiului Bălți.

Tradiția de a organiza conferințele ABRM este una încetățenită deja de mulți ani și promovată cu insistență de către președinții Claudia Balaban, directorul general al Bibliotecii Naționale pentru copii *Ion Creangă* (anii 1991 - 1995), Alexe Rău, directorul general al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova (anii 1996 - 2000), Lidia Kulikovski, director al Bibliotecii Municipale *B. P. Hașdeu* (anii 2000 - 2004). Actualul președinte, Ludmila Costin, directoarea Bibliotecii Republicane Științifice a UASM (2004 - prezent) a propus să se extindă aria de cuprindere a membrilor Asociației și oportunitățile de participare a bibliotecarilor la astfel de întruniri profesionale să devină cât mai reale. Un exemplu vorbitor în acest sens, a fost prezența a 20 de specialiști din domeniu din raionul Sîngerei, fapt ce nu se putea realiza altădată, din lipsa susținerii financiare. Biblioteci din Chișinău și centre raionale au mani-

festat dorința de a delega cât mai mulți bibliotecari, nu numai 2-3 persoane cum se anunțase, la prestigiosul for anual al specialiștilor din domeniul biblioteconomiei. Într-adevăr, organizatorii manifestării, Biroul ABRM și Biblioteca Științifică USB, au fost impresionați de interesul și dorința colegilor din diverse tipuri de biblioteci de a veni la Bălți, probabil fiind îndemnați și de curiozitatea de a cunoaște instituțiile similare de la Nord. Trebuie să menționăm că în Republica Moldova activează peste 5 000 de bibliotecari, cel mai mare număr constituindu-l cei din bibliotecile publice, care și la conferință au format cea mai mare secțiune - 95 de participanți. Bibliotecile universitare și specializate au fost reprezentate de 75 de delegați, bibliotecarii de colegiu - 14; bibliotecarii școlari - 28, precum și 8 specialiști principali ai direcțiilor de învățământ și cultură din Chișinău, Bălți, Florești, Dubăsari, Ștefan Vodă, Comrat, Strășeni.

La conferință au participat bibliotecari din municipiile Chișinău, Bălți, raioanele: Soroca, Florești, Ocnița, Dondușeni, Glodeni, Șodănești, Orhei, Rezina, Rîșcani, Sîngerei, Strășeni, Telenești, Dondușeni, Glodeni, Ștefan Vodă, Basarabasca, Nisporeni, Comrat, Cahul, Dubăsari, Ialoveni, Vălcineț, Sadovoe, Cantemir, Ungheni, Taraclia, Anenii Noi, Criuleni, Elisaveta.

Au fost prezente: Biblioteca Națională,

**Confluente
Bibliologice** 3 - 4, 2007

Biblioteca Națională pentru copii *Ion Creangă*, Camera Națională a Cărții, Biblioteca Științifică a Academiei de Științe, Biblioteca AGEPI, Biblioteca Centrală a USM, Biblioteca Republicană Tehnică, Biblioteca Republicană Științifică a UASM, Biblioteca Științifică a USMF, DIB ULM, Biblioteca Universității Pedagogice *Ion Creangă*, Biblioteca UTM, Biblioteca Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice, Biblioteca Universității de Educație Fizică și Sport, Biblioteca Universității din Cahul, Biblioteca Universității din Comrat.

La manifestările ABRM au participat invitații din România: Ivona Olariu, reprezentant al Asociației Bibliotecarilor din România, Biblioteca Centrală Universitară *M. Eminescu* din Iași, dr Eleonora Drăgănescu, directoarea Bibliotecii Universității Agrare și Medicină Veterinară din Iași; Rodica Istrati, șef serviciu la Biblioteca Universității Tehnice *Gh. Asachi*, Iași; Zanfir Ilie, directorul Bibliotecii Județene *V. A. Urechia* din Galați împreună cu Letiția Buruiană, șef serviciu Relații cu publicul și Valentina Oneț, bibliotecar responsabil Colecții Speciale; dr Cristian Căldăraru, directorul Muzeului de Istorie din Galați, ing. Radu Moțoc, Membrul de Onoare al Senatului Universității bălțene, secretarul Asociației Pro Basarabia și Bucovina, filiala *C. Negri* din

Galați, Herciu Iulian, manager Books Limited Informa din București.

Prezența lui Andrei Usatfi, vice - primar și Vera Caraulan, șefa Secției Cultură, Primăria Bălți, a rectorului Universității de Stat *A. Russo*, dr Eugeniu Plohotniuc, academicianului Nicolae Filip, a profesorilor universitari, a conferit o altă dimensiune manifestării. Participarea indirectă a reprezentanților Ministerului Culturii și Turismului s-a manifestat prin aportul dumnealor la promovarea și aprobarea actelor legislative, inclusiv atestarea și conferirea gradelor de calificare, care au dat un nou suflu vieții bibliotecare din R. Moldova.

Apariția unui șir de publicații sub egida ABRM, care s-au difuzat fiecărei unități bibliotecare, a fost susținută de Centrul de resurse pentru absolvenți, Ambasada SUA în Moldova în cadrul *Proiectului de granturi mici*. Este vorba de *Culegerea de Standarde Naționale referitoare la biblioteconomie, informare, documentare; Bazele Culturii Informaționale, Bibliotecile școlare din Republica Moldova: Raport statistic*, editarea cărora a fost realizată în baza proiectelor elaborate de

Mariana Harjevschi și Elena Harconița.

Pregătirea unei astfel de conferințe a presupus un susținut efort intelectual și fizic, un angajament și o responsabilitate profesională deosebit de înaltă. Susținerea și încrederea rectoratului, a Biroului ABRM i-a înaripat pe bibliotecarii universitari, care în cei 60 de ani de viață a Bibliotecii, au organizat și desfășurat conferințe și simpozioane cu o largă participare a colegilor din instituțiile superioare de învățământ din Moldova,

România, Ucraina, Bielarusi, Rusia, Lituania.

Această ediție a Conferinței anuale a ABRM s-a constituit într-o nouă afirmare a Asociației, o dovadă necesară a importanței bibliotecarilor în acest secol și societate Informațională / Cunoașterii. Perfecționarea profesională, acumularea noilor cunoștințe, educația continuă întotdeauna au fost inerente bibliotecarilor, iar odată cu apariția și implementarea noilor tehnologii informaționale și comunicaționale, odată cu

schimbările ce se produc în mediul bibliotecar, a devenit și mai necesară acumularea de noi informații și schimbul de experiență. Astfel, genericul Conferinței *Instruirea continuă - cerință inerentă a Societății Informaționale și a Cunoașterii* rămîne mereu actual, expresie a necesităților și tendințelor specialiștilor din domeniu. Tematica propusă a fost foarte variată: infrastructura informațională internațională, cooperare interbibliotecară, colaborare internațională; biblioteca universitară – portal de cunoștințe în societatea contemporană, componentă strategică în formarea culturii generale a utilizatorului, asigurarea informațională a proceselor educaționale universitare; biblioteca - partener în realizarea programelor educaționale; cultura informațională a utilizatorului și a personalului bibliotecii în contextul edificării Societății Cunoașterii; perfecționarea profesională – o permanentă preocupare în mileniul III; biblioteca digitală – realitate a societății informaționale; bibliotecarul - organizator / promotor al

universului cunoașterii; accesul la informație și valorile etice în profesia de bibliotecar; competența informațională - condiție a calității serviciilor bibliotecare ș.a

Lucrările conferinței s-au desfășurat conform programului stabilit, care a fost unul deosebit de tradițiile cunoscute pînă acuma cînd în prima zi începeau lucrările în plen, apoi urmau ședințele pe secțiuni. Modalitatea propusă de a lucra în prima jumătate a zilei pe secțiuni conform tipurilor de biblioteci, după masă - ateliere profesionale, lucrul în comisii pe domenii de activitate, conferința *Biblioteca – portal educațional intelectual și informațional în edificarea Societății Cunoașterii*, iar numai a doua zi – ședința plenară, a fost aprobată la biroul ABRM și acceptată cu interes de participanți.

În urma procedurii de înregistrare și primire a mapelor cu programe, ecusoane, materiale promoționale, publicații, donații din România, bibliotecarii se grăbeau spre sala în care avea să urmeze ședința secțiunii, spre care erau ghidați și unde erau așteptați de bibliotecarele – gazde. Chiar din momentul înregistrării, indicatoarele, afișele, aranjarea spațiilor, așezarea ecranelor și asigurarea tehnicii necesare pentru prezentările în PowerPoint, locurile destinate pauzelor de cafea, apa minerală nelipsită în acele zile de arșiță (temperatura ajungea la 40 grade) – toate au purtat amprenta ospitalității și fiecare musafir s-a simțit așteptat și binevenit în Casa Albă de la Bălți. Așa își numea Biblioteca, rodul muncii sale de 40 de ani, fosta Directoare Faina Tlehuci, care ar fi fost mîndră de ceea ce avea să se producă în zilele de 22 - 24 august în această excelentă clădire, rămasă unică în felul său în arealul bibliotecilor similare din Moldova. După masa care a fost servită în cantina studentească, unde a gustat din borșul cu sfeclă roșie și Alteța sa Regală Principele Radu de Hohenzollern, aflat în vizită la Universitate în anul 2005, musafirii s-au împărțit

în câteva grupe pentru a efectua ture de documentare în subdiviziunile Bibliotecii. Mai târziu, timp de două ore, au lucrat atelierele profesionale, s-au produs ședințele comisiilor și s-a desfășurat conferința *Biblioteca – portal educațional intelectual și informațional în edificarea Societății Cunoașterii*, în care au evoluat, cu precădere, bibliotecarii universității de la Bălți.

Cred că trebuie să subliniem cât de favorizați au fost bibliotecarii universității bălțene prin faptul că au reușit să se implice cu comunicări în toate secțiunile și comisiile. Menționăm cu satisfacție lucrările lui E. Scurtu *Surse de referință: Bibliografii, Enciclopedii. Dicționare: prezentarea temei în cadrul cursului Bazele Culturii Informaționale*; E. Harconița, E. Stratan *Cursul Bazele Culturii Informaționale în procesul de învățământ superior*; N. Lunic, *Cultura informațională: definiții, conținut, evoluție*; S. Ciobanu, L. Railean, *Modalități și mijloace de formare a utilizatorului*; N. Culicov, *Importanța sporită a serviciilor de referințe*; O. Dascăl, *Mediateca – componentă a spațiului informațional universitar*; E. Țurcan, *Servicii și facilități pentru instruirea și cercetarea științifică muzicală*; V. Topalo, *Clubul BiblioSpiritus în susținerea educației profesionale*; E. Stratan, *Managementul instruirii la BȘ a US „A. Russo”*; E. Scurtu, A. Nagherneac, *Dialog profesional. Serviciul Documentare Informare Bibliografică și cadrele didactice*; L. Mihaluța, *Particularitățile formării potențialului profesional al catalogatorilor / clasicatorilor*; V. Ganea, *Oportunitățile studenților de la Drept în Biblioteca universitară*; L. Melnic, *Patrimoniul documentar și diversitatea ofertelor în studierea limbilor străine*; E. Stratan, *Învățământ profesionalismul în Asociație: din experiența Filialei Bălți a ABRM*; D. Caduc, *Experiențe de studiere și aplicare a standardelor bibliotecare*; I. Afatin, *Realizări și perspective de informatizare*; E. Cristian, *Evidența statistică în sistem automatizat*; A. Nagherneac, *Cercetare bibliografică la Biblioteca US „A. Russo”*; E. Scurtu, M. Fotescu, *Paradigme de bibliografiere a patrimoniului științific universitar*; E. Harconița, *Biblioteca universi-*

tară în cadrul sistemului de instruire.

Comunicările colegilor din România: *Producele electronice și cercetarea științifică curentă*, prezentată de E. Drăgănescu, *Locul și rolul*

Bibliotecii V. A. Urechia în cadrul culturii gălățene, I. Zanfir; *Biblioteca V. A. Urechia – partener în realizarea programelor educaționale*, L. Buruiănă; *Biblioteca V. A. Urechia și conceptul deschiderii globale: rolul colecțiilor speciale*, V. Oneț, precum și prezentarea bazelor de date Books Limited, de către I. Herciu din București, au fost audiate cu un sporit interes profesional, iar publicarea lor în buletinul ABRM le va face cunoscute întregii comunități bibliotecare din Moldova.

Programul cultural, coordonat cu competență și har de Valentina Topalo, a cuprins evoluarea Orchestrei studentești de muzică populară *Alunelul*, dr. Margareta Tetelea, decanul Facultății Muzică și Pedagogie Muzicală, I. Dabija, conducător artistic. Recitalul de balade în limba română și în limbile străine, prezentat de câteva studenți, precum și superba interpretare a cunoscutei de 150 de ani balade *Miorița*, de către Maria Caliga, lector universitar, au individualizat expresiv manifestarea bibliotecară.

Sala de conferințe din corpul rectoratului unde își țin, de obicei, lucrările științifice academicienii și profesorii universitari, de această dată i-a primit pe cei, cărora mereu li se solicită sprijinul în orice demers științific. Lucrările plene au fost precedate de interpretarea imnului studentesc *Gaudeamus*, fără de care nu se începe nici

o acțiune științifică academică .

Prof. univ., dr. Eugeniu Plohotniuc, Rectorul Universității bălțene a exprimat gânduri și atitudine de prețuire față de Bibliotecă și slujitorii ei, demonstrându-și satisfacția că această mare reuniune profesională își ține lucrările sub auspiciile instituției pe care o conduce. Academicianul Nicolae Filip, rector în perioada 1986-2007, a adus în prim-plan importanța și locul Bibliotecii și a cărții în spațiul universitar, a vorbit despre admirabilele relații de colaborare dintre bibliotecarii din bibliotecile de toate tipurile, precum și dintre colegii de ambele părți ale Prutului. Mesaje de salut au fost rostite de Andrei Usatii, vice-primar, de Ivona Olariu, bibliotecar BCU "M. Eminescu", dr. E. Drăgănescu și profesorul universitar Anatol Moraru, redactorul șef al revistei *Confluența Bibliologică*.

Raportul președintelui ABRM, Ludmila Costin, a cuprins o retrospectivă a celor mai importante realizări ale Asociației, evidențiind efortul depus de membrii ei în vederea susținerii statutului social și profesional al bibliotecarilor, impulsivării potențialului creativ al bibliotecarilor, încurajării persoanelor care se preocupă de problemele practice ale biblioteconomiei.

Fiecare președinte al secțiunii, moderatori atelierelor și comisiilor ABRM au prezentat succinte informații despre discuțiile ce s-au produs pe marginea tematicii abordate, propunând acțiuni concrete în vederea diversificării ofertei informaționale, informatizării bibliotecilor, eviden-

țiind profesionalizarea, formarea continuă a resurselor umane, care în toate timpurile și condițiile trebuie să știe cum să ghideze utilizatorii prin avalanșa fluxurilor informaționale.

Un merit cu totul aparte în organizarea programului cultural - științific al Conferinței îl are expoziția de gravuri și litografii din colecția Bibliotecii V. A. Urechia și din albumul *Domnitori români*, editat de Nicolae Iorga la Sibiu în anul 1930, expoziție care a fost organizată și prezentată de către inginerul Radu Moțoc, membru de Onoare al Senatului Universității din Bălți, secretarul Asociației Pro Basarabia și Bucovina, Filiala *Costache Negri* din Galați. Membru de Onoare al ABRM, membru colegiului redacțional al *Confluențelor Bibliologice*, colaborator la publicațiile diasporelor românești din Canada, Australia, Suedia, prietenul și inițiatorul mai multor proiecte de donație pentru Universitatea și Biblioteca bălțeană, domnul Radu Moțoc a prezentat o excelentă incursiune istorică *Domnitori și principii ai țărilor române*, dovedind cunoștințe temeinice și o pasiune de invidiat pentru actul de culturalizare și inițiere a auditoriului în istoria și cultura românească. Numele Domniei sale îi datorează studenții, profesorii și bibliotecarii capitalei nordice cele mai alese mulțumiri și recunoștință pentru constituirea unei colecții de carte românească, care numără astăzi mai bine de 22 mii de documente, unele din ele făcând parte din colecția de carte veche.

Domnul Radu Moțoc a avut grijă ca fiecare bibliotecă, care și - a avut delegați la conferință, să beneficieze de cartea lui Paul Pâltânea,

Viața și opera lui Costachie Negri, precum și de un CD cu informația despre Domnitori și principii ai țării române.

Expoziția *Perle din colecția de carte rară a lui Iulius Popa, publicist, corespondent la săptăm. Literatura și Arta, bibliofil*, a atras vizitatorii prin piesele valoroase din posesia intelectualului bălțean, pentru care s-a făcut invidiat chiar și de reprezentanții bibliotecilor deținătoare de bogate colecții speciale.

În anul 2007 în Moldova au fost aniversate 4 instituții ale Cărții, cărora și la Bălți li s-au consacrat frumoase expoziții prin care s-au apro-

piat mai mult de publicul cititor: Biblioteca Națională a Republicii Moldova - 175; Biblioteca Municipală B. P. Hașdeu - 130; Camera Națională a Cărții - 50; DIB ULIM - 15.

Așa cum se cuvine la astfel de întruniri, au fost inaugurate expoziții ale publicațiilor editate de sistemul de biblioteci din Moldova, s-au lansat publicațiile apărute sub egida ABRM cu sprijinul *Centrului de resurse pentru absolvenți, Ambasada SUA* în Moldova.

Acordul final a fost constituit din înmînarea Diplomelor ABRM, de care s-a învrednicit rectorul Eugeiu Plohotniuc, academicianul Nicolae Filip, pentru merite deosebite în susținerea demersului bibliotecar la Bălți, Biblioteca Științifică și cei mai merituoși bibliotecari care au contribuit în cea mai mare măsură la buna organizare și desfășurare a Conferinței: Elena Harconița,

Elena Stratan, Dora Caduc, Igor Afatin, Valentina Topalo, Elena Scurtu, Lina Mihaluța, Silvia Ciobanu, Angela Hăbășescu, Artiom Cebotari.

Cu bucuria de-a fi putut organiza această acțiune de anvergură, adresez sincere mulțumiri managerilor superiori, funcționari, bibliotecarilor simpli, care au făcut posibilă buna organizare și desfășurare a acestei manifestări culturale - științifice la Bălți: Elena Cristian, Adela Cucu, Luiba Surlaru, Ludmila Railean, Tatiana Prian, Margareta Iulic, Maria Fotescu, Anișoara Negherneac, Varvara Ganea, Natalia Costiucenco, Natalia Culicov, Natalia Balan, Olga Dascăl, Lilia Melnic, Mihaela Staver, Galina Sapogovschi, Diana Găină, Svetlana Cecan.

Excursia din a treia zi la Rezervația Științifică *Pădurea Domnească*, a completat firesc o întâlnire plină de învățăminte și noi informații, a încheiat relațiile personale de colaborare și prietenie dintre bibliotecari.

Această Conferință este rezultatul de muncă al unui complex constituit din membrii Biroului ABRM, președintele ABRM, emblema Conferinței a fost totuși Biblioteca universității bălțene, oamenii acesteia, care au făcut din nopți zile și care au muncit cu neistovită pasiune și fidelitate pentru ca fiecare acord orchestrat să sune cât mai limpede și frumos, pentru ca fiecare participant să păstreze calde și neuitate amintiri de la forul bibliotecarilor anului 2007.

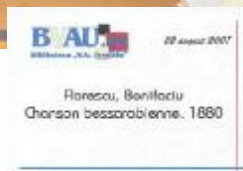
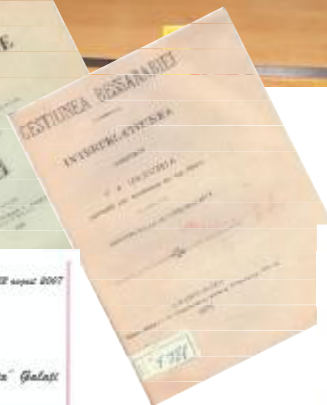
Cartea de vizita

13

Cu multă bucurie anunțăm cititorii noștri că în zilele Conferinței ABRM colecțiile Bibliotecii noastre s-au completat cu valoroase donații de carte din partea colegilor din România, pentru care le mulțumim foarte mult.

Evidențiem câteva titluri care fac parte din bogata și variata colecție specială a Bibliotecii Județene V. A. Urechia, Ilie Zanfir, director, Valentina Oneț, bibliotecar responsabil serviciul Colec-

ții Speciale, și care în varianta reprodușă au ajuns în format integral ori parțial (foaia de titlu, capitole xerografiate) în colecția de rarități a Bibliotecii universității bălțene. Impresionantele pagini adie parfumul epocii, redau arta tipografică din secolul XIX, dar mai presus de toate manuscrisele autorilor: V. A. Urechia, B. P. Hașdeu, A. Donici, B. Florescu.

Confluente Bibliologice 3 - 4, 2007

Forul anual al bibliotecarilor la Biblioteca Științifică

Conferința Anuală a Asociației Bibliotecarilor din R. Moldova, cu genericul *Instruirea continuă - cerință inerentă a Societății Informaționale și a Cunoașterii* s-a desfășurat, în premieră, la Biblioteca Științifică a Universității de Stat *Alecu Russo* din Bălți. La conferință au participat peste 200 bibliotecari din diferite tipuri de biblioteci din republică și din România (biblioteci specializate, publice, universitare, de colegii, școlare), invitați și reprezentanți ai direcțiilor de învățământ, ministere etc. În cadrul ședinței în plen, a atelierelor, a conferinței științifice speciale, a ședințelor pe secțiuni, au fost prezentate 85 comunicări științifico - aplicative, organizate expoziții, excursii documentare, lansarea publicațiilor, expoziției de gravuri, programe culturale. Conducerea ABRM a decernat diplome de excelență pentru susținerea activității Asociației rectorului USB E. Plohotniuc, academicianului N. Filip, bibliotecarilor: L. Corghenci, C. Balaban, V. Osoianu, E. Harconița, D. Caduc, I. Afatin, E. Stratan, L. Mihaluța, E. Scurtu, V. Topalo, S. Ciobanu, A. Hăbășescu, A. Cebotari.

Conferința Științifică Internațională a Bibliotecii în cadrul ABRM

La 22 august recent, a avut loc Conferința Științifică Internațională *Biblioteca – portal educațional intelectual și informațional în edificarea Societății Cunoașterii* (moderatori: E. Harconița, L. Carneaeva) în cadrul Secțiunii *Biblioteci universitare și Comisiei Cultura informațională* la care au participat 30 bibliotecari. Programul a inclus 13 comunicări teoretico - aplicative (7 ale biblio-

tecarilor universitari bălțeni) fiind abordate următoarele subiecte: promovarea în bibliotecă a Cursului Cultura informațională; biblioteca - partener în realizarea programelor educaționale; rolul colecțiilor speciale și conceptul deschiderii globale; mijloace de formare a beneficiarilor, experiențe reprezentative ale BȘU; forme eficiente de servire infobibliografică (servicii de referință etc.); Mediateca – componentă a spațiului infouniversitar etc.

Editura *Gunivas* a editat un dicționar explicativ de dimensiuni

Lansarea în cadrul Proiectului Național *Spre cultură și civilizație prin lectură* (coordonator Claudia Balaban, Președinte al Secției Naționale IBBY, Director general al BNC *Ion Creangă*) a *Dicționarului explicativ ilustrat al limbii române* Eugenia Dima, Doina Cobeț, Laura Manea, ... - Chișinău: Arc: *Gunivas*, 2007. – 2 280 p. (sala de lectură nr. 2 Științe Filologice, moderatori: Eugen Lungu, Gheorghe Popa). La lansare au participat scriitori, studenți, cadre didactice, bibliotecari, elevii liceelor și școlilor din municipiu. Evenimentul s-a bucurat de susținerea Uniunii de Promovare a Literaturii și Culturii Autohtone și Universale "MAECENAS".

Un nou Centru în structura Bibliotecii

Din 1 august curent, în BȘU a apărut o nouă structură: Centrul de Cultură informațională. Marketing, șef S. Ciobanu, tel. 2-24, email: Ciobanu.Silvia@usb.md. Obiectivele prioritare ale subdiviziunii sînt: stabilirea strategiilor de promovare și difuzare a serviciilor infobibliotecare; asigurarea promovării modulului *Bazele Culturii informaționale*; elaborarea designului publicațiilor Bibliotecii, revistei de specialitate *Confluente Bibliologice* și a *Pagini WEB*, susținerea materialelor promo din colecția *Cultura Informațională*. De asemenea, Centrul va organiza cursuri de instruire la solicitare pentru cadrele didactice, masteranzi, doctoranzi conform subiectelor: consultarea bazelor de date EBSCO; Pagina WEB a Bibliotecii; Biblioteca Digitală etc. Agenda de activitate a Centrului conține elaborarea a 25 de materiale promoționale (ghiduri, buclete, pliante).

Valeriu Matei a inaugurat la Bălți expoziția *Literatura americană în spațiul basarabean*

Organizată de Uniunea Scriitorilor din R. Moldova cu sprijinul Ambasadei Statelor Unite ale Americii în cadrul Proiectului moldo - american, inițiat și administrat de scriitorul Valeriu Matei, expoziția *Literatura americană în spațiul basarabean* conține circa 200 de cărți ale autorilor americani, editate în Basarabia și este consacrată celor 275 de ani de la nașterea lui George Washington, primul președinte al Statelor Unite ale Americii, precum și celor 80 de ani de la apariția, în spațiul american, a unui amplu grupaj de poeme ale lui Mihai Eminescu și de la prima consemnare a lui Eminescu în *Enciclopedia Americană*. La inaugurare au participat domnul Eugeniu Plohotniuc, rectorul Universității, domnul Ion Gagim, prorector pentru știință, profesori, studenți, bibliotecari, oaspeți ai municipiului. Expozi-

ția a fost deschisă în holul Bibliotecii între 18 septembrie – 18 octombrie 2007.

Consemnarea Zilei Bibliotecarului în BȘU

În șirul manifestărilor prilejuate de sărbătoarea profesională s-au înscris: decernarea Diplomelor ABRM cu prilejul Zilei Bibliotecarului pentru performanțe profesionale și contribuții remarcabile în susținerea activității ABRM lui E. Cristian, A. Cucu, L. Răileanu, T. Prian, M. Iulic. Totodată, au fost acordate Diplome ale USB *Alecu Russo* bibliotecarelor Marina Magher, Natalia Balan, Natalia Costiucenco, Maria Fotescu, Anișoara Nagherneac, Silvia Ciobanu, Dora Caduc, Elena Stratan, Lina Mihaluță, Valentina Topalo, Elena Scurtu, Larisa Roșca, Mira Gore, Galina Sapogovschi. Înmînarea Certificatelor de absolvire a Școlii Noului

**Confluente
Bibliologice** 3 - 4, 2007

Angajat (anul de studiu 2006/2007): V. Ganea, N. Costiucenco, M. Staver, S. Pritula, M. Iulic, R. Toncoglaz, D. Zuzu, E. Zdibneac, T. Scurtu, S. Cecan, N. Lichii, V. Vacarciuc, S. Botezatu; Noii angajați au prezentat un frumos spectacol literar - muzical dedicat Zilei Bibliotecarului. Un numeros public a fost prezent la lansarea publicațiilor: *Biblioteca Științifică (pliant), Ghidul utilizatorului, Bibliotecile școlare din Republica Moldova: raport statistic 2006, Bazele culturii informaționale: curs universitar, BȘU: Cadru de reglementare, Revista Confluente Bibliologice (nr. 1 - 2, 2007, ediție nouă).*

Inaugurarea expoziției de documente și picturi Holocaust - durerea inimilor noastre.

Organizatorii acestei expoziții au fost Biblioteca Evreiască - Centrul Cultural *Ițic Mangher* (www.hasdeu.md/filiale), Centrul de Binefacere *HĂSĂD IEGUDA*. În holurile Bibliotecii Științifice au fost expuse circa 200 cărți în diverse limbi, precum și o colecție de lucrări ale pictorilor E. Maidenberg, E. Lepădatu, I. Tihman și ale elevilor Liceului nr. 15 *Rambam* din mun. Chișinău. Expoziția a fost prezentată de bibliotecarele Tatiana Ischimji și Elvira Popov. Biblioteca Științifică a Universității de Stat *Alecu Russo* a beneficiat cu această ocazie de o donație de carte.

Biblioteca Publică de Drept prezintă Baza de date juridice HeinOnline

Biblioteca Publică de Drept <http://www.pll.md/>, prin intermediul Consorțiului eIFL Direct Moldova, avînd susținerea financiară a Ambasadei SUA în R. Moldova și a Fundației SOROS - Moldova, a organizat pentru studenții Facultății Drept, training-ul *Baze de date juridice HeinOnline* (în incinta Mediatecii). Formator Mariana Harjevschi, Directorul Bibliotecii Publice de Drept, absolventa Junior Faculty Development Program (JFDP), Chișinău. Participanții au luat act de baza de date, de strategiile de căutare, de

structura și colecțiile pe care le include (*Law Journal Library, European Center for Minority Issues, Legal Classics Library*). Impresionați, studenții au solicitat Administrației Bibliotecii obținerea accesului gratuit la una dintre cele mai prestigioase baze de date juridice *HeinOnline*.

Un seminar interactiv de Cultură informațională

În perioada 26 octombrie - 26 noiembrie 2007, la BȘU s-au desfășurat Zilele de Informare în cadrul cărora au fost organizate expoziții, reviste bibliografice informative pentru profesori, studenți, bibliotecari, prezentări ale resurselor electronice științifice, ale Bibliotecii digitale, ale Paginii Web a Bibliotecii etc. Membrii Catedrei *Filologie Franceză* au participat la un seminar de *Cultura Informațională* care a inclus: prezentarea publicațiilor din donația *Amis sans frontiere* (A. Aramă, L. Roșca); prezentarea site-ului Bibliotecii, inclusiv Biblioteca Digitală USB (fulltextul lucrărilor profesorilor, cursurilor) platforma Tin-Read (S. Ciobanu); acces on-line la bazele de date EBSCO Publishing <http://search.ebscohost.com/> (M. Mamaliga); selectarea linkurilor la tema *Langues et Linguistique* (www.balzac-studies.paris.sorbonne.fr); difuzarea ghidurilor promoționale privind bazele de date EBSCO etc.

Biblioteca AGEPI a organizat o masă rotundă

Elena Harconița, directorul Bibliotecii Științifice, Valentina Topalo, șef Centru Manifestări Culturale și CD al ONU, au participat la masa rotundă *Biblioteca și Proprietatea Intelectuală în viziunea promotorilor de informație*, gîndită și ca un schimb de experiență între specialiștii AGEPI și OSIM România și organizată cu prilejul împlinirii a 15 ani de activitate a Bibliotecii AGEPI (<http://www.osim.ro/>; <http://www.agepi.md>). Doamna E. Harconița a prezentat comunicarea *Biblioteca Științifică în promovarea Proprietății*

Intelectuale. Oaspeții din România au vorbit despre activitățile pe care le realizează la Biblioteca Juridică și Tehnică OSIM în scopul promovării proprietății industriale.

Delegațiile AGEPI și OSIM în vizită de lucru la BȘU

Domnul Petru Racu, directorul Bibliotecii AGEPI, doamna Ana Zavalistii, redactor șef al revistei *Intellectus*, doamna Mariana Moșoianu, șef serviciu Biblioteca Juridică și Tehnică, Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci din România (OSIM), doamna Cristina - Maria Bararu, șefa serviciului Editură, Tipografie OSIM și doamna Mariana Negoită, redactor responsabil al Buletinului Oficial de Proprietate Industrială, au vizitat Universitatea de Stat *Alecu Russo*. Membrii delegațiilor au avut întâlniri cu profesorii și studenții de la Facultățile Tehnică, Fizică, Matematică, Informatică, Limbi și Literaturi Străine, Științele Naturii și Agroecologie. La aceste întruniri au participat dr., conf. univ. Eugeniu Plohotniuc, rectorul Universității, academicianul Nicolae Filip, Elena Harconița, directorul Bibliotecii, lectorul universitar Sergiu Talpă, reprezentantul AGEPI în zona de nord a republicii.

Directorul Institutului Polonez din București face donații

Sala de Științe Filologice a găzduit lansarea cărții *Călătorind spre Babadag* de Andrzej Stasiuc (Editura RAO, București, 2007, 313 p.), moderată de Directorul Institutului Polonez din București, Iaroslav Godun (www.culturapoloneza.ro) cu participarea traducătoarei volumului Cristina Godun. Acest eveniment face parte dintr-o serie de manifestări în domeniul muzicii filmului teatrului, literaturii și artelor vizuale, organizate de Institutul Polonez în scopul familiarizării publicului din România și R. Moldova cu cele mai importante tendințe din cultura poloneză contemporană. În cadrul lansării au vorbit: Cristina

Godun, Em. Galaicu - Păun, Lucia Țurcanu, Malgorzata Dybcio, Maria Șlehtițchi. A fost inaugurată expoziția *Suflet inspirat și harnic* consacrată prozatorului, poetului, eseistului și criticului literar Andrzej Stasiuc (născut în 1960 în Varșovia, laureat al Premiului NIKE-2005 pentru volumul *Călătorind spre Babadag*). Biblioteca a intrat în posesia a 2 volume oferite cu generozitate de Directorul Institutului Polonez.

Lansarea unui manual de transformatoare electrice

În sala de Conferințe a Bibliotecii a avut loc lansarea manualului domnului Valeriu Abramciuc, conferențiar universitar, doctor la Catedra Fizică și Metodica Predării Fizicii a Universității de Stat *Alecu Russo*. Manualul *Transformatoare electrice (Vol.1: Breviare și enunțuri; Vol.2: Răspunsuri și rezolvări metodice)* este destinat studenților de la specialitățile cu profil neelectric și electric din instituțiile superioare de învățământ și colegii. Despre calitățile acestor lucrări didactice s-au pronunțat specialiști, experți în domeniu, profesori: Ion Cincilei, Leonid Melnic, Mihail Spătaru, Anatol Carcea, Anatol Moraru ș.a. Totodată, doamna Valentina Topalo, șef Centru Manifestări Culturale, a prezentat expoziția de documente *Analize și interpretări științifice*.

Biblioteca Electronică a lucrărilor profesori- lor universitari numără deja 70 volume

Catalogul Electronic (250 mii notițe bibliografice, 52 la sută din toate titlurile deținute), expus on-line prin modulul TinRead, pe site-ul Bibliotecii <http://libruniv.usb.md>, asigură accesul la full-textele integrale ale lucrărilor cadrelor didactice și ale bibliotecarilor universitari din Biblioteca Electronică care cuprinde la moment peste 70 lucrări. Conceptul de perspectivă a

Biblioteca Electronice prevede încorporarea publicațiilor (format electronic) editate de tipografia universitară, precum și a manualelor, ghidurilor, audio și videocasetelor privind studierea limbilor străine, documentelor unicate digitizate etc.

Apariția unui ghid al utilizatorului destinat studenților anului I

În cadrul colecției *Cultura informațională* a fost editat *Ghidul Utilizatorului*, destinat cu precădere studenților de la anul compensator și celor la anul I, care are menirea să faciliteze integrarea noului beneficiar în sălile de lectură ale Bibliotecii. Prezentul ghid include informații utile vizînd colecțiile, infrastructura informațională a Bibliotecii, ofertele/serviciile info-documentare, strategiile de căutare în cataloage, baze de date, Internet, extrase din regulamentul *Drepturile și obligațiile utilizatorilor*, reguli de alcătuire a referințelor bibliografice și a citărilor din alte opere, programul de funcționare, informație de contact etc. Ghidul este pus la dispoziție cititorilor în toate sălile de lectură, precum și în sala de împrumut la domiciliu *Literatură științifică și beletristică*. De asemenea, la începutul anului de studii Ghidul a fost distribuit în toate grupele studențești din anii menționați. Lucrarea poate fi accesată on-line pe site-ul Bibliotecii.

Lansarea unei monografii de valoare

Un eveniment relevant l-a constituit lansarea studiului *Locuțiunile în sistemul unităților nominative ale limbii române* semnat de profesorul universitar, dr. habilitat în filologie, șeful Catedrei Limbă Română a Universității de Stat *Alecu Russo* Gheorghe Popa. La această lansare, moderată de dr. M. Șleahțișchi, decan al Facultății Filologie, au luat cuvîntul Gh. Prini, dr. inginer, directorul Întreprinderii Editorial Poligrafice *Știința*, dr. G. Verebceanu, secretar științific al Institutului de Filologie al Academiei de Științe al R. Moldova, Mircea V. Ciobanu, redactor-șef editorial, dr.conf.univ. E. Plohotniuc, rectorul Universității, doctorii în filologie A. Sainenco, A. Novac, L. Trincă, Gr. Cantemir, profesorii universitari Z. Tăriță, A. Moraru, studenta V. Ocinschi. Vorbitorii au remarcat demersul științific obiectiv și riguros al lucrării, impecabila acuratețe lingvistică, eleganța stilului, construcția coerentă, arhitectura argumentelor, suportul bibliografic bogat, concepția grafică deosebită. Domnul Gheorghe Prini a specificat că în șirul de manifestări, prilejuate de sărbătorirea (în anul 2008) a 50 de ani de la fondarea editurii *Știința*, se înscrie și deschiderea unei filiale a editurii la Universitatea de la Bălți. Domnia sa a oferit Bibliotecii o frumoasă donație de carte (54 exemplare din ultimele apariții). A fost vernisată expoziția de carte *Profesorul Gheorghe Popa sau lingvistica, știința cea mai ordonată*.

Elena STRATAN

Raymund Piotrowski despre limba română

Ala SAINENCO, dr., conf. univ.

Ipostazele în care se manifestă un om de știință sînt multiple și diverse. Or știința, în pretenția de a deține adevărul, condiționează implicarea nemijlocită a celor care o profesază în domeniile concrete de cercetare sau în domenii cu care știința respectivă tangentează doar, în spații în care activează sau pe care le-au vizat doar.

Activitatea lingvistică a savantului Raymund Piotrowski este, în general, cunoscută în R. Moldova, numele domniei sale fiind unul de referință în domeniu.

Raymund Piotrowski este cunoscut, în același timp, și nu doar de lingviștii de la noi, drept un susținător consecvent și înflăcărat al limbii române: „ne-a susținut cu înflăcărare, ca romanist notoriu, în momentele cruciale de renaștere națională, de revenire la valorile autentice, prin articole, luări de cuvînt la radio și TV, la conferințe și la întrevederile cu potențații care puteau fi convinși numai la Moscova și Lenin-grad”, afirma academicianul Silviu Berejan.

Apropierea sa de limba română a fost motivată, după cum afirmă savantul însuși într-un interviu acordat revistei *Limba Română*, prin: „*Primo*, eram conștient că, pentru a fi un romanist calificat (cum doream eu să fiu), era obligatorie cunoașterea materialului românesc; *secundo*, pentru noi, polonezii, România, poporul român reprezintă un aliat vechi, un prieten din copilărie, un amic „din a vechimei zile”, cum se spune; *terțio*, au contat amintirile mamei” [1, 64]. Mama savantului, trebuie să spunem, era de origine bielaruso-polono-germană, dar știa puțin limba

română, bunicul ei după tată fiind „căsătorit cu o moldoveancă din Basarabia”. Inițierea în domeniul culturii și limbii române i-a făcut-o, prin urmare, mama („mama ne-a povestit multe despre natura pitorească a Moldovei, despre țăranii moldoveni – oameni sinceri, naivi și sinceri” [idem]).

Mai târziu însă, după un studiu sistematic al limbii române (pe care îl începuse în anul 1941), lingvistul avea să afirme: „limba română posedă specificul și originalitatea cea mai mare în comparație cu alte limbi romanice; acest strat lingvistic îi dă limbii române un specific enigmatic, incomparabil și delicios față de celelalte limbi romanice”. Năzuința de a descifra acest specific enigmatic a reprezentat, după cum mărturisește lingvistul, „cea mai importantă motivație în studiul [...] sistematic al limbii române”.

Această înțelegere și apreciere a importanței limbii române pentru studiul limbilor romanice oferă o nouă motivație (nu singura însă) implicării savantului în politica lingvistică din Republica Moldova: ca om de știință R. Piotrowski era cointerestat nemijlocit în păstrarea unui domeniu important al cercetării. Or, la o analiză atentă a mecanismului sinergetic de autoreglare a limbii române din Basarabia, lingvistul constată o dezechilibrare a acestuia, fapt care „cauzează dezorganizarea sistemelor ei”. Această stare de fapt a limbii române se explică, și în opinia lui R. Piotrowski, prin mecanismul dezvoltat și aplicat în perioada sovietică.

În politica lingvistică din această perioadă, savantul distinge trei perioade:

- troțkisto - leninistă, când „construcția lingvistică orientată spre revoluția comunistă permanentă pe scară mondială, încuraja dezvoltarea limbilor locale” [2, 242];

- stalinistă și poststalinistă, „orientată spre ideea imperială de construire a socialismului într-o singură țară, iar apoi de difuzare a acesteia în tot lagărul socialist” [ibidem, 243];

- postsovietică, care „se caracterizează prin tentative de a revigora limbile naționale” [ibidem, 243].

Dereglarea mecanismului sinergetic al limbii române, de altfel ca și al altor limbi, s-a produs în perioada a doua, când „creșterea consecventă a prestigiului politico - economic și cultural al limbii ruse imperiale a dus la situația în care, în majoritatea limbilor naționale, raportul de stiluri a rămas, spre începutul anilor '90, incomplet”. Drept rezultat, sistemul de stiluri al limbii române și terminologia tehnico - științifică națională au fost distruse. Consecințele dereglării mecanismului sinergetic s-au manifestat însă nu doar la nivelul arhitectonicii limbii, ci și la nivelul structurii ei, vizînd tehnica virtuală la nivel de normă, sistem și chiar tip: „observăm sărăcia rezervelor lexicale și compensarea lor din contul lexicului limbii imperiale, pe urmă simplificarea radicală a structurii sintactice cu denaturarea concomitentă a unor raporturi gramaticale normative” [ibidem, 246]. Mai mult, politica lingvistică din acest spațiu, politică, care a fost, de fapt, o continuare a celei promovate de imperiul țarist, caracterizată printr-o consecvență uimitoare într-o perioadă destul de lungă – 150 de ani – a dus „la schimbări serioase, mai întîi, în atitudinea vorbitorilor față de limbile lor materne” [3, 66]. În același sens, și Silviu Berejan menționa că „basarabenilor li s-a inoculat mulți zeci de ani și prin mijloace dintre cele mai variate (unele de-a dreptul monstruoase!) că ar fi altceva decît întregul din care istoricește făceau parte organică. Tocmai de aceea basarabenii au încetat treptat să mai simtă și să mai

cugete românește, adică să se conceapă pe sine ca parte componentă a întregului original” [4, 58-59].

În această situație, „ocrotirea limbii române în Republica Moldova” devine „o problemă vitală” [5, 63] și nu doar în sine, ci „ca însemnătate vitală pentru viitorul popoarelor din ambele țări romanice ale Europei Centrale”.

Aspectul manipulabil (nu singurul însă) al problemei în spațiul basarabean a fost și rămîne denumirea corectă a limbii române, aspect care are o istorie tot atît de veche ca politica de aici. „Acest termen a fost un instrument al politicii imperiale țariste, iar apoi al politicii imperiale stalinist - bolșevice. Menirea acestui instrument era de a izola Basarabia, iar mai tîrziu – Republica Moldova de arealul românesc”. Problema denumirii limbii vorbite în Basarabia are, în opinia lui R. Piotrowski, trei aspecte:

- aspectul științific, mai exact, istorico - lingvistic;
- aspectul politico - cultural;
- aspectul economico - pragmatic.

Aspectul științific, care reflectă obiectiv situația lingvistică de aici, este, în același timp, aspectul cel mai clar și mai argumentat, dar în același timp, ignorat de forțele politice. Acest aspect ar presupune neconfundarea tipului de vorbire „ierarhic subordonat – graiul moldovenesc – cu limba română literară ca tip de vorbire supraordonat”. „Nu putem utiliza, afirmă în continuare R. Piotrowski, deci două sintagme – *limba moldovenească* și *limba română – pentru marcarea unei singure noțiuni: una – limba română – pentru România și alta – limba moldovenească – pentru Republica Moldova*” [6, 39]. Aspectul științific însă, după cum o demonstrează și situația de astăzi, este subordonat aspectelor politico - cultural și economico-pragmatic.

Și deși a rezolva problemele limbii materne „printr-o trăsătură de condei administrativ este greșit, imoral și antipopular” [7, 242] și „nici un conducător de stat, fie dl V. Voronin, V. Tarlev sau oricare altul, nici alți funcționari de stat nu sînt în drept și în măsură să abată torentul limbii popu-

lare și literare din albia sa" [ibidem, 244], totuși, consideră savantul, „este necesară influența unei atitudini constructive „de sus” sprijinită de resursele materiale și financiare necesare” [8, 67].

Direcțiile de recuperare a limbii române în R. Moldova sînt, în opinia lingvistului, următoarele:

- utilizarea limbii naționale peste tot - la nivel sta-
tal, administrativ, ceea ce trebuie să se îmbine cu

propagarea ei în mass - media, cinema și literatu-
ra artistică - la un înalt nivel estetic;

- predarea ei în școală, minuțios gîndită și științifi-
c întemeiată, folosindu-se metodici de instruire
moderne, inclusiv tehnologia lingvistică compute-
rizată, poșta electronică și Internet în limba națio-
nală;

- recuperarea terminologiei naționale care se află
într-o stare catastrofală [9, 246].

Referințe bibliografice:

1. Berejan, S. *Pierderea identității lingvistice și etnice. In: Identitatea limbii și literaturii romane in perspectiva globalizării*, Iași, 2002.
2. Piotrowski, R. *O problemă vitală – ocrotirea limbii romane in republica Moldova. In: Limba Română*, 2006, nr. 4 - 6.
3. Piotrowski, R. *Ocotirea limbii și culturii naționale. In: Revistă de lingvistică și știință literară*, 1998, nr.3.
4. Piotrowski, R. *O problemă vitală...*
5. Piotrowski, R. *O problemă vitală...*
6. Piotrowski, R. *O limbă cu două denumiri. In: Limba Romană*, 2003, nr.6-10.
7. Piotrowski, R. *Ocotirea limbii...*
8. Piotrowski, R. *O problemă vitală...*
9. Piotrowski, R. *Ocotirea limbii...*

Henry Longfellow - 200 ani de la naștere

Mihaela STAVER,
bibliotecar, serviciul Literatură în Limbi Străine

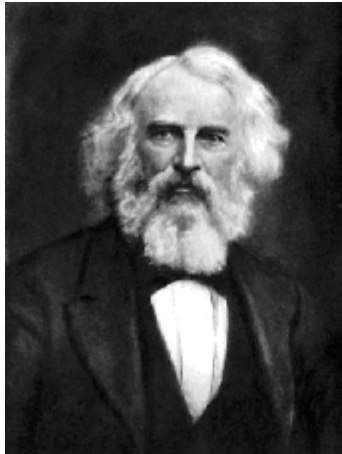
La 2 februarie 2007, în sala de lectură Nr. 4, Literatură în Limbi Străine a fost organizată expoziția de carte *Henry Wadsworth Longfellow – 200 ani de la naștere*. Expoziția conține volume ale poetului american, cărți despre viața și activitatea sa. Este impresionant portretul său: un bătrîn cu ochii vii, barbă albă, părul lung alb, cu

„ În orice cultură pietrele de hotar
sînt poezii și filozofii.”

**Confluente
Bibliologice** 3 - 4, 2007

sprîncenele stufoase, și ele albe. „Albul domn Longfellow”, cum îl numea înflăcăratul său admirator, dramaturgul norvegian Bjornsterne Bjornson, a început să semene în conștiința cititorilor cu această imagine convențională, comentată nu o dată de urmașii săi.

Lirica lui Henry Longfellow este influențată de romantismul german. La 27 februarie 1807, se naște la Portland (Statul Maine), Henry, cel de-al doilea fiu al soților Stephen și Zilpah Wadsworth Longfellow. Longfellow studiază filologia în Franța, Spania, Italia, Germania, visînd să devină profesor de limbi moderne la Bowdoin. Astfel, în 1829 e angajat ca profesor de limbi străine, traduce texte pentru uzul studenților, scrie articole pentru revistele filologice. Longfellow a preluat în poeziile sale legende scandinave, motive literare ale culturii europene și ale celei americane. Culegerea *Glasurele nopții* conține balade, poeme despre sclavie, poeme inspirate din trecutul Americii și folclorul indienilor. A cultivat o poezie idilică, melodioasă, uneori cu spirit folcloric cum este, spre exemplu, poemul *Hiawatha*. Longfellow concepute acest poem, pornind de la premisa că pentru a reliefa adevărata valoare a tradițiilor populare, trebuia să utilizeze un ritm diferit. Aproape toate dramele și poemele epice se încheie cu o confirmare a bunătății fundamentale a eroilor săi care erau un exemplu al vitejiei, al curajului, al autenticității sentimentului. De altfel, crezul literar al scriitorului era: „Adevărații poeți întruchipează și dau formă celor mai înalte gânduri care le străbat mintea; dar acești oameni, asemenea pictori-

lor, dau viață numai acelor forme care au existat în imaginația tuturor.”

Lucrările lui Longfellow sînt variate: balade, sonete, poezii. Unele poezii ale sale au devenit imnuri pentru copiii americani. Dovadă elocventă este, spre exemplu, poezia *Cîntecul și săgeata*.

Longfellow a căutat întotdeauna să descopere demnitatea oamenilor simpli. În concepția lui, ei erau mai mult decît simple personaje pitorești, menite să dea culoare și vitalitate unei creații culte.

Longfellow a fost și un bun traducător, familiarizîndu-i astfel pe cititorii americani cu poezia europeană. Una din cele mai importante traduceri este *Divina comedie* de Dante Alighieri, publicată în 1877.

Opera lui Longfellow a fost tradusă în mai multe limbi ale lumii, de exemplu, în limba rusă de M. L. Mihailov și I. A. Bunin.

Longfellow a fost preocupat de perioada colonială a istoriei Americii și de antichitatea greco-latină. El a fost un poet cu suflet mare, un cetățean devotat țării sale. Lucrările sale de valoare au intrat în fondul de aur al literaturii americane și universale.

Henry Longfellow rămîne a fi un generos creator de frumos, de bun gust, de satisfacție artistică. În afara creației sale literare, în viață de toate zilele, Longfellow a fost un om obișnuit, dar, după cum afirmă M. Ralea: „... la urma urmei omul nu interesează, poetul însă se definește clar prin ceea ce exprimă. Și ne este de ajuns opera ca să-l putem clasifica.”

Referințe bibliografice:

1. Klimenco, E. *English literary reader*. 1955, p. 110 - 124.
2. *Book Encyclopedia*. Vol.12, 1994, p. 452 - 455.
3. *American Literature: A Chronological Approach*. 1989, p. 281 - 286.
4. Longfellow, Henry. W. *Cîntarea lui Haiavata*. 1967.
5. Longfellow, Henry. W. *Izbranîe*. 1958, p. 5 - 27.

Cursul Bazele Culturii Informaționale la Universitatea de Stat "Alecu Russo"

Elena HARCONIȚA, director BȘ a USB "Alecu Russo"
Elena STRATAN, șef serviciu Studii și Cercetări. Asistență de Specialitate

Bibliotecile și serviciile informaționale trebuie să fie capabile să promoveze cultura informațională și să ofere susținere și instruire pentru o utilizare mai eficientă a resurselor informaționale, inclusiv a tehnologiilor de informare și comunicare

(Manifestul de la Alexandria privind Bibliotecile și Societatea Informațională în curs de dezvoltare, adoptat în or. Alexandria, Egipt, Biblioteca Alexandrină, la 11 noiembrie 2005)

Principiile de bază ale Strategiei Naționale de edificare a societății informaționale în R. Moldova (principii ce se vor respecta) evidențiază primatul culturii informaționale: *cunoștințele și abilitățile din domeniul tehnologiilor informaționale și de comunicații trebuie să devină accesibile, familiare tuturor membrilor societății, asigurându-se astfel susținerea cetățenilor și valorificarea oportunităților oferite de societatea informațională.*

Cultura informației, un produs al Societății informaționale, este un instrument adecvat pentru educația continuă și are o importanță strategică în curriculum-ul din învățământul superior. Necesitatea formării culturii informaționale este determinată de:

- * diversificarea tehnologiilor informaționale;
- * rapiditatea modificării instrumentelor de căutare;
- * pluritatea căilor de acces.

Bibliotecile universitare joacă un rol fundamental în formarea culturii informaționale a uti-

lizatorilor săi. Ele trebuie să asigure cititorilor:

- cunoașterea ofertei bibliotecii universitare;
- cunoașterea instrumentelor de informare;
- formarea deprinderilor de accesare a informațiilor.

De politicile actuale ale informării aplicate de Bibliotecă depinde valoarea acestora, gradul de integrare în procesul de educație și cercetare științifică. Astăzi, practic totul în BȘU: programele, echipamentele, pregătirea profesională a cadrelor și chiar concepția organizării interioare a spațiilor poartă însemnele modernizărilor. Odată cu integrarea colecțiilor locale în sistemul informațional global, devine tot mai evidentă necesitatea ca toți beneficiarii să posede abilități de găsire și utilizare a informației.

Posedarea unei culturi informaționale devine condiția esențială a competenței și succesului viitorului

specialist, indiferent de domeniul în care s-a specializat. Astfel, concomitent cu pregătirea profesională, studentul trebuie să acumuleze experiență în informarea științifică. O dovadă a importanței cursului de cultură informațională pentru studenți este și exemplul țărilor europene, care încă din anii '60 ai secolului XX (Germania în 1960; Polonia în 1963; Ungaria în 1966, Rusia în 1966), au început promovarea acestor ore în sistemul învățământului superior. În cazul Bibliotecii noastre, cursul de cultură informațională în forma lui inițială începe să fie predat din 1966. Din acel moment formarea culturii informaționale a cititorilor rămâne a fi un obiectiv de importanță al BȘU, fiind elaborat un Program de formare, care include următoarele compartimente:

- predarea modulului *Bazele Culturii informaționale*;
- programul de orientare *Noul Beneficiar* (întâlniri cu studenții anului I în prima zi de studii; consultații, excursii ghidate; program de orientare promo în spațiile Bibliotecii);
- consultații / asistență zilnică în gestionarea informației;
- materiale promoționale editate în colecția *Cultura informațională*;
- editarea lucrărilor științifice în colecțiile *Bibliographia Universitas, Personalități universitare bălțene, Universitari bălțeni, Scriitori universitari bălțeni, Promotori ai culturii etc.*

La 8 noiembrie 2002, prin Hotărârea nr. 1/9 din 8.11.2002, Colegiul Ministerului Educației a aprobat Programa cursului *Bazele culturii informaționale* și a recomandat introducerea acestuia în procesul educațional al instituțiilor de învățământ superior din R. Moldova (Buletin informativ / Ministerul Educației al R. Moldova. - nr. 3.- P. 115 - 120). Biblioteca noastră a întreprins măsuri concrete în vederea realizării cursului dat. La ședința Senatului din 14.05.2003 a fost aprobată promovarea cursului respectiv în volum de 30 de ore (16 ore – în semestrul I, 14 ore – anul II – IV) în cadrul cursului de *Informatică aplicată* (62 ore) (Buletinul Rectoratului, 2003, nr. 1, iunie - august,

p. 4).

Elocvent în acest context este extrasul din ordinul rectorului nr. 05-659 din 18.12.2003: „ A determina drept obiective de baza ale pregătirii informatice a studenților de la specialitățile neinformatică formarea unei *culturii informaționale* (componentă a culturii generale) și a competențelor de *aplicare a calculatorului în activitatea profesională*. A introduce în planurile de învățământ la toate specialitățile neinformatică un curs de informatică aplicată în volum nu mai mic de 62 ore, compus din 2 compartimente:

- (a) „*Informatică specială*”;
- (b) „*Bazele culturii informaționale*”, în semestrul I - 16 ore, paralel cu disciplina „*Introducere în specialitate*”, în semestrul par al penultimului an de studii - 14 ore. Cursul va fi promovat sub formă de lecții combinate, cu o grupă academică”.

Începînd cu anul de studii 2007 / 2008, în urma restructurării învățământului din perspectiva aderării la Procesul de la Bologna, cursul *Bazele culturii informaționale* a fost modificat conform noului curriculum și constituie modulul I - *Bazele culturii informaționale*, inclus în planul de studii ca parte componentă a cursului *Tehnologii Informaționale și Comunicaționale TIC* (8 module, 60 ore), curs promovat de membrii Catedrei Electronice și Informatică, în conformitate cu Hotărârea nr. 1/9 din 8.11.2002 a Colegiului Ministerului Educației din R. Moldova și conform deciziei Senatului și Ordinului rectorului.

Disciplina *Cultura informațională* are ca finalitate pregătirea viitorilor specialiști în vederea utilizării eficiente a informației, oferă suport teoretic și practic pentru mai buna lor orientare în sistemele informaționale locale / naționale / globale, în fluxul informațional modern, în modul de aplicare a tehnicilor muncii intelectuale. Obiectivele generale ale disciplinei sînt: la nivel de *cunoaștere*, studenții vor fi capabili să cunoască mijloacele eficiente de orientare în fluxul informațional; la nivel de *aplicare*, studenții vor fi capabili să selecteze, utilizeze și evalueze sursele de informare și documentare; la nivel de *integrare*, studenții vor fi

capabili să aplice cunoștințele acumulate la alte cursuri în realizarea unei cercetări / lucrări științifice.

Obiectivele de referință și conținuturi:

a) Cognitive (gnoseologice):

- să cunoască noțiuni de cultură a informației;
- să cunoască particularitățile distincte ale studiului științific, tipurile de liste bibliografice, modalitățile de citare;
- să aibă cunoștințe despre instrumentele de informare oferite de biblioteci, despre genurile de documente;
- să cunoască regulile de elaborare a referințelor bibliografice pentru lucrările științifice și didactice (teze de an, licență, master etc.)

b) Formative (praxiologice):

- să formuleze corect cerințele informaționale;
- să efectueze cercetări bibliografice în cataloagele Bibliotecii (selectare după titlu, autor, subiect, cuvânt-cheie etc.);
- să utilizeze eficient Internetul, bazele de date oferite de BȘU;
- să opereze cu categorii concrete de documente (cărți, seriale, CD, DVD)
- să poată obține informația din documentele primare, din resursele informaționale tradiționale și electronice;
- să elaboreze referate, abstracte a documentelor;
- să efectueze descrierea bibliografică a cărților, a articolelor din diverse tipuri de documente (carte, revistă, ziar, act oficial, CD, resursă Internet etc.);
- să elaboreze referințe la studiile individuale pentru teze de an, licență, master.

c) Atitudinale:

- să împărtășească ideea necesității informării în formarea profesională;
- să accepte principiul instruirii pe parcursul întregii vieți;
- să aprecieze rolul disciplinei în contextul Societății Cunoașterii;

- să aprecieze rolul Bibliotecii Științifice în formarea culturii informaționale.

Administrarea disciplinei

Structura disciplinei este următoarea: numărul total de ore: 24; anul I, semestrul I; seminar - 12, ore de lucru independent - 12; credite - 1, evaluare - lucrări practice, teste; destinația - studenții anului I (toate facultățile USB).

Tema 1. Cultura informațională și componentele ei de bază. Cultura informațională a beneficiarului: concepte, conținut. Informația în societatea deschisă: forme de existență și acces. Libertatea intelectuală și accesul la informație. Știința informării și bibliologia. Biblioteci și organe de informare și documentare din R. Moldova.

Legislația R. Moldova în informare, biblioteconomie, documentare. Instituții informaționale de peste hotare. – 2 ore

Tema 2. Pagini WEB ale instituțiilor informaționale. Internet în biblioteci. Pagina WEB a Bibliotecii Științifice a US *Alecu Russo*. – 2 ore.

Tema 3. Instrumente de informare privind resursele informaționale și documentare. Cataloagele tradiționale: catalogul alfabetic, catalogul sistematic. CSA. Catalogul electronic (OPAC). Modalități și posibilități de utilizare. Baze de date oferite de BȘ US *Alecu Russo*. Surse bibliografice de informare curentă și retrospectivă. Enciclopedii. Dicționare. Bibliografii. – 4 ore.

Tema 4. Genuri de documente. Metode de identificare bibliografică a documentelor. Documente tradiționale și produse de informare modernă. Repere din istoria cărții naționale și universale. Descrierea bibliografică a documen-

telor. Descrierea analitică. Adnotări. Abstracte - 2 ore.

Tema 5. Prelucrarea informației documentare primare. Aspecte informativ - bibliografice ale studiului științific. Lecturi eficiente: tipuri și modalități. Cercetare științifică. Selectarea și evaluarea informației pentru studiul științific.

fic. Prezentarea referințelor și a citărilor din alte opere – 2 ore.

Evaluarea disciplinei:

Rezultatele evaluării sînt prezentate catedrei Electronică și Informatică, decanatelor Facultăților.

Organizarea lecțiilor:

Lecțiile se promovează în săli dotate cu calculatoare (sala de Referințe Bibliografice, Mediatecă, CD ONU). Cursul BCU se studiază la 8 facultăți (secția zi și cu frecvență redusă), Colegiul și Liceul Pedagogic *Ion Creangă*. Anual, la predarea cursului participă 10 - 15 bibliotecari, angajați la *Catedra Electronică și Informatică* în calitate de asistenți universitari. Fiecare bibliotecar își elaborează tema, textul lecțiilor (portofoliul educațional al cursului, inclusiv sarcinile practice). Suportul educațional - didactic se actualizează anual.

Obiectivul disciplinei *Cultura Informațională* preconizat pentru anul de studii 2006 / 2007 a fost realizat în volum de 1 466 ore pentru studenții din anul 0 (compensator) - IV, inclusiv (56 ore) la Colegiul Pedagogic și Liceul *Ion Creangă*.

În cadrul lecțiilor, studenții au luat cunoștință de structura aparatului informativ al Bibliotecii: Catalogul Electronic (expus online), cataloagele electronice ale altor biblioteci, Internet (motoare de căutare), resurse internet pe domenii, facilitățile paginii Web a Bibliotecii <http://libruniv.usb.md/>, accesarea bazelor de date EBSCO, INASP, Jurist, Cuprins/sumar digitizat, baza de date digitalizată de discuri de vinil în format MP3, Biblioteca Virtuală (Web OPAC), colecția de CD pe diverse domenii; descrierea bibliografică a documentelor; prezentarea referințelor pentru studiul științific etc. În predarea cursului dat au fost utilizate tehnologii noi, studenții fiind orientați să utilizeze varianta electronică (full-texte on-line) în Biblioteca Virtuală (Web Opac).

Centrul de Cultură informațională

Imediat după ce s-a început predarea disciplinei, la Universitate a apărut necesitatea coordonării / stabilirii unor contacte directe cu decanatele / grupele studențești, acestea fiind rațiunile constituirii Centrului de Cultură Informațională în structura serviciului Studii și Cercetări. Scopul principal al Centrului este: diversificarea formelor și metodelor de amplificare a formării culturii informaționale; mediatizarea fenomenului „instruire pe parcursul întregii vieți”, oferirea suportului necesar pentru implementarea acestuia. Atribuțiile Centrului:

- asigurarea realizării orelor la disciplina *Bazele culturii Informaționale* în volumul prevăzut;
- actualizarea Programei analitice a cursului; elaborarea Curriculumului disciplinei;
- asistență în elaborarea / actualizarea modulelor didactice (suporturi educaționale adecvate - mostre, scheme, tabele, slide-uri și în format electronic); redactarea / actualizarea temelor pentru expunerea în Biblioteca Virtuală, full-texte, platforma TinRead;
- prezentarea informațiilor solicitate (planul / îndeplinirea orelor de curs, evaluări) la catedră, secția Studii, contabilitate, precum în alte organe ierarhic superioare;
- proiectarea / elaborarea materialelor promoțio-

nale în colecția *Cultura informațională*;

- elaborarea / analiza sondajelor privind calitatea promovării cursului la Universitate.

Tipuri de documente prezentate diverselor structuri, privitoare la organizarea/promovarea cursului:

- informații referitoare la repartizarea normei didactice la cursul *Bazele culturii informaționale*;
- informații referitoare la îndeplinirea normei didactice pentru I și a II jumătate a anului universitar la cursul *Bazele culturii informaționale*;
- programul de evaluare a studenților ;
- informații privind realizarea sarcinii didactice pe facultăți / grupe;
- informație despre plata orelor pentru contabilitate și secția Studii, catedra Electronică și Informatică.

În semestrul VII, în perioada 7.02.2007 - 31.05.2007, au fost realizate 558 ore (în 62 de grupe), conform sarcinii didactice planificate pentru studenții anului II-IV de la Facultățile Drept, Economie, PPAS, Filologie, ȘNA, LLS (14 ore / 7 lecții în fiecare grupă). La finele cursului a fost realizat un sondaj - expres *Cursul Bazele Culturii Informaționale în viziunea studentului* la care au participat 120 de respondenți de la diverse facultăți.

Analizând răspunsurile, am constatat următoarele: toți respondenții au menționat că acest curs a îndreptățit așteptările lor. La întrebarea *Care module le considerați cele mai importante?* Studenții au răspuns în felul următor: *Prezentarea referințelor la lucrările științifice (referate, teze de curs, teze de licență, teze de masterat) – 86 %; Sisteme informaționale: structuri, servicii, resurse – 40 %; Genuri de documente. Produse de informare modernă; Metode de identificare bibliografică a documentelor - 30 %; Prelucrarea informației documentare primare – 10 %.*

La întrebările: *Sînt suficiente orele acestor module sau ați dori mai multe? La care modul / domeniu?* 56 % din respondenți au spe-

cificat că sînt suficiente; au fost solicitate mai multe ore la modulele: *Prezentarea referințelor la lucrări științifice - 16 %; Sisteme informaționale: structuri, servicii, resurse – 13 %; Genuri de documente. Produse de informare modernă – 13 %.*

Altă întrebare a sondajului a fost: *Informația asimilată în cadrul cursului Vă ajută în procesul de studii? Dacă da, în ce mod?* Iată răspunsurile studenților: *Facilitează căutarea informației necesare pentru studii, Îmi va ajuta la scrierea lucrărilor de curs, tezei de licență, Mă va ajuta la realizarea lucrărilor științifice, Voi putea folosi cunoștințele în practică, Îmi va înlesni pregătirea pentru examenele de licență.*

Ce sugestii, opinii aveți vizavi de promovarea acestui curs? La această întrebare studenții au făcut următoarele propuneri și specificări: *Majorarea orelor cursului, mai multe informații, mai mult lucru cu calculatorul, Să putem accesa mai mult Internetul, Să se aducă un număr mai mare de calculatoare în Mediatecă, Să se acorde mai multe ore la bazele de date informaționale, Cît mai multă practică, Acest curs mi-a dat răspunsuri la un șir de întrebări în care nu puteam să mă descurc, La fiecare oră să fie propuse unele teste pentru verificarea cunoștințelor asimilate, Să se pună accent mai mult pe prezentarea referințelor la lucrările științifice, E nevoie de mai multă informație la teza de curs, Cursul se promovează foarte bine.*

Evident, Cultura informației este o responsabilitate a tuturor bibliotecilor. Este necesară însă abordarea strategică a acesteia și, de asemenea, colaborarea între specialiștii din domeniile infodocumentare și experții din sistemul învățământului, tehnologiei și a altor discipline, pentru dezvoltarea unor programe care să favorizeze cultura informației.

Bibliografie consultată:

1. Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova despre aprobarea Strategiei Naționale de edificare a societății informaționale – „Moldova Electronică” nr 255 din 9.03.2005. *In: Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2004, nr. 46-50, p. 41-88.
2. Bazele culturii informaționale : curs univ. Dir. E. Harconița ; coord. șt. : V. Cabac, V. Guțan ; col. red : E. Harconița, D. Caduc, E. Stratan, E. Scurtu, S. Ciobanu (cop./design). Bălți, 2007. 160 p. ISBN 978-9975-50-002-9.
3. Corghenci, Ludmila. Cultura informațională vs educația intelectuală: implicații și responsabilități ale bibliotecii din învățământ. *In: Buletinul ABRM*. 2006, nr 2(4), p. 18-20.
4. Harconița, Elena; Stratan, Elena. Cultura informațională în mediul universitar. *In: Buletin biblioteconomic*. 2006, nr 1, p.17-24.
5. Harconița, Elena. Instruirea utilizatorilor – funcție indispensabilă a bibliotecii universitare. *In: Symposia Professorum. ULIM. Seria. Biblioteconomie. Informare. Documentare: Materialele sesiunii șt. din 26-27 apr. 2002. Ch., 2002, p. 57-60.*
6. Porumbeanu, Octavia-Luciana. Utilizatorii în epoca contemporană. *In: Magazin bibliologic*, 2006, nr 1, p. 42-57; http://www.bnrm.md/publicatii/files/1/2006_1_07.pdf.
7. Stratan, Elena. Cursul Bazele Culturii Informaționale la Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți. *In: Buletinul ABRM*. 2006, nr. 2(4), p. 30-33.

Mecanismul inițierii în profesia de cititor

Silvia CIOBANU, *șef Serviciu Cultura Informațională. Marketing*

Ludmila RĂILEANU, *bibliotecar principal*

Biblioteca Științifică a USB *Alecu Russo*, o instituție cu sarcini multiple, deservește anual peste 12 000 de cititori. După cum bine se știe, în mileniul III bibliotecile, în colaborare cu instituțiile superioare de învățământ, se implică tot mai mult în amplul proces de educație și formare profesională și culturală a utilizatorilor. *Azi, Biblioteca nu este numai un spațiu destinat în exclusivitate enormei colecții de publicații, ci și un important factor de informare științifică, conectat la activitatea didactică și de cercetare, cu un rol substanțial*

în educația etică și estetică, în devenirea intelectuală a studentului și prin punerea la dispoziție a instrumentelor și tehnicilor moderne de transmitere și utilizare a informațiilor.

„Cultura naște cultură”, afirma Malraux. Cultura cultivă și cititorul. Or, a fi cititor este o problemă de vocație, dar și de formare. Un moment decisiv al acestui proces îi revine Bibliotecii și bibliotecarilor care zilnic inițiază cititorii în tainele și tehnicile muncii intelectuale.

În acest flux de instruire continuă, Biblio-

teca își inițiază beneficiarii cum să parcurgă cu eficiență anumite etape obligatorii de învățare. Astfel, procesul de formare a utilizatorilor pornește de la Programul Noul Beneficiar, o primă etapă care urmărește scopul integrării studenților de la anul I în comunitatea cititorilor, a promovării imaginii Bibliotecii prin intermediul serviciilor și colecțiilor oferite, a orientării acestora în spațiul bibliotecar, în spațiile informaționale naționale și globale. Programul dat este constituit din următoarele acțiuni și procese: colaborarea cu Comisia de admitere în vederea obținerii Bazei de date a candidaților la înmatriculare. Cu ajutorul programului aplicativ de convertire a datelor „Admiterea” se efectuează transferul informațiilor în baza de date *TINLIB, Modulul Circulație*. Tot de la Comisia de admitere se obțin fotografiile candidaților care sînt utilizate pentru permisele de intrare în bibliotecă. În scopul urgentării procedurii de înscriere și eliberare a Permisului de Intrare pentru 2 000 – 3 000 de studenți, într-un timp cit mai scurt (2 - 3 săptămîni), se formează, prin dispoziția direcției, o echipă de bibliotecari din toate subdiviziunile, nu doar din serviciul Relații cu Publicul. Fiecare membru al echipei, 22 de bibliotecari, cunoaște bine Facultatea și grupele academice cu care trebuie să lucreze și, în prealabil, verifică listele conform Ordinilor de înmatriculare de la decanate.

Prima întîlnire cu viitorii cititori se produce în aulele Universității. Studenților li se vorbește despre oportunitatea de a deveni utilizatori ai Bibliotecii și li se explică procedura de obținere a *Permisului de Intrare*.

Începînd cu 2002, *Permisul de Intrare* eliberat de biblioteca noastră este cu barcodă. El a înlocuit carnetele de cititor aflate în uz din anii '70 ai secolului trecut. Taxa pentru *Permisul de Intrare* este achitată de student la Contabilitatea Universității. Se stabilește data și ora organizării excursiei prin spațiile Bibliotecii. Această informație este afișată pe panourile informative la Facultăți și la Bibliotecă. Întîlnirile cu viitorii cititori au loc în Sala de Conferințe a Bibliotecii sau într-o

sală de lectură. Bibliotecarul informează viitorii beneficiari despre structurile, colecția și serviciile oferite de Bibliotecă, ulterior, despre obligațiile utilizatorilor. Apoi studenții sînt conduși în fiecare subdiviziune a Bibliotecii. La finele excursiei, beneficiarilor le este înmînat *Permisul de Intrare* cu barcodă, ei devenind *Utilizatori ai Bibliotecii Științifice*.

A două etapă în instruirea cititorilor este formarea *Culturii Informaționale*, prin intermediul căreia se stabilește o relație bilaterală: *Informația* ajunge la *Cititor și Cititorul la Informație*. Ea presupune:

- *informarea* utilizatorilor despre noile achiziții se realizează prin elaborarea și difuzarea la catedrele universității a *Buletinelor și e - buletinelor informative* ce ilustrează domeniile: Științe Socioumanistice, Drept, Economie; Științe filologice; Științe Reale și Aplicate; Artă. Sport;
- *activități culturale* – Informarea / documentarea utilizatorilor de către *Centrul Manifestări Culturale* se efectuează prin acțiuni culturale și științifice: expoziții de cărți și reviste bibliografice, lansări de carte, conferințe, expoziții - eveniment, spectacole literare, seminare, discuții, dialoguri, etc. În cadrul ședințelor anuale ale *Salonului Literar* sînt lansate cărțile autorilor – profesorilor universitari, membri ai Uniunii Scriitorilor din R. Moldova și din România. În *Salonul Muzical, Pridvorul Casei, Clubul ONU Nord, Clubul BiblioSpiritus* sînt organizate, de asemenea, manifestări de anvergură;
- *Zilele Bibliotecii Științifice la Facultăți* - Biblioteca întreține permanent relații strînse cu cititorii, sporind astfel impactul și rolul Bibliotecii în comunitatea universitară. Pe parcursul anilor 2002 - 2007, Zilele Bibliotecii la Facultățile: Drept, Muzică și Pedagogie Muzicală, Economie, Științe ale Naturii și Agroecologie, Limbi și Literaturi Străine, Fizică Tehnică Matematică

- că Informatică, Filologie) s-au desfășurat conform unui amplu program de promovare a serviciilor și activităților Bibliotecii;
- Programul *Bacalaureat* - În perioada examenelor de bacalaureat în sălile de lectură de profil sînt organizate expoziții de documente. Sînt expuse *Liste Informative* (elaborate de serviciul Catalogare / Clasificare) ce conțin titlurile de documente existente în colecția Bibliotecii la disciplinele la care se vor susține examenle de BAC;
 - Programul *În ajutorul Licențiatului* – oferă suport în elaborarea și prezentarea referințelor bibliografice, în selectarea bibliografiei pentru tezele de an, de licență, de master.

Servicii / facilități / produse

- *Punctul de Informare al Biroului Consiliului Europei în R. Moldova*, amplasat în sala de lectură nr.1 Științe Socioumanistice și economice, propune utilizatorilor circa 400 documente ale / despre Consiliul Europei în limbile română, engleză, franceză și germană;
- *Centrul de Documente al ONU* - inaugurat în 2001, asigură accesul tuturor utilizatorilor la colecții de documente legislative internaționale pe suport tradițional, electronic, materiale AV în diferite limbi; acces la bazele de date ale ONU și a agențiilor ei; Internet;
- *Sala de referințe bibliografice* - oferă acces direct la sursele de informare cu valoare adăugată ale Bibliotecii: cataloagele clasice (alfabetic, sistematic, analitic sistematic, CBB); acces direct la colecția de Referință; acces *on-line* la cataloagele și documentele altor instituții informațional - bibliotecare; acces *Internet*; baza de date *Legislația R. Moldova* (legi, hotărîri, acte normative, regulamente, începînd cu anul 1989 și pînă în prezent); accesarea bazei de date *EBSCO*;
- *Mediateca* - reprezintă un complex informațional bine dotat, oferind acces la resurse locale / naționale / globale prin cele 25 de calculatoare conectate la rețeaua locală și Internet;
- *Baza de date Cuprins / Sumar digitizat* - Biblioteca Științifică extinde facilitățile de instruire a utilizatorilor, creînd produsul propriu - Baza de date locală *Cuprins / sumar / digitizat*, complementară bazei de date *TINLIB*. Ea conține sumare digitizate din cărți, periodice tipărite din colecția Bibliotecii *Institutului Goethe*, unicate în limbile engleză, germană și franceză;
- *Fondul de carte Wilhelmi* - inițiat în anul 2002 de către dr Thomas Wilhelmi, numără la ora actuală 1 431 documente în limbile franceză și germană, constituind un suport științific valoros pentru procesul de instruire și cercetare;
- *Filiala Bibliotecii Institutului Goethe* - oferă posibilități largi de consultare a publicațiilor germane originale;
- *Baza de date EBSCO Publishing* - oferă posibilități de accesare a full-textelor, abstractelor, bibliografiilor din 18 000 de titluri de publicații periodice științifice, îndrumare;
- *Pagina Web a BȘU „Alec Russo” din Bălți*: <http://libruniv.usb.md> - inserează informații relevante privind structura, serviciile Bibliotecii, programul de funcționare, cadrul de acces, e - revista Bibliotecii *Confluente bibliologice*, e - bibliografii / e - biobibliografii ale universitarilor bălțeni, e - intrări noi în colecția Bibliotecii, Catalogul on-line al Bibliotecii, serviciul *Întrebă bibliotecarul*;
- *Catalogul Electronic al Bibliotecii – acces on-line* - <http://libruniv.usb.md>, pe care îl preferă cu desăvîrșire utilizatorii bibliotecii și oferă acces la colecția Bibliotecii în peste 226 mii informații;
- *Biblioteca Digitală* - în colecția Bibliotecii utilizatorii au acces la baza de date full - text a BȘU, Patrimoniul USB, lucrările profesorilor Universității, cursuri, prelegeri, programe pe care Biblioteca nu le deține sau le deține în cantități limitate cu posibilități de copiere / printare a materialelor didactice disponibile;
- *Agenda Bibliotecii de la intrare* (programul de lucru, amplasamentul secțiilor, relații despre colecții, norme de frecventare, extrase din regulament, etc.);
- *Ghiduri analitice, buletine de informare, foi*

volante, buclele, pliante, abstracte, sinteze de profiluri pentru a orienta utilizatorul în spațiile informaționale, de servicii / produse bibliotecare;

- Panouri de afișare / orientare în spațiile funcționale: Universitatea de Stat „A. Russo” cu cele 8 facultăți, Biblioteca, Colegiu și Liceu; Organigrama Bibliotecii Științifice a USB; Regulamentul Bibliotecii Științifice privind drepturile și obligațiile utilizatorilor; Onoare pentru Carte; Relații culturale și spirituale; Breviar; Dragoste pentru Carte;
- Muzele Muzicii - Terpsihora, Eutepre, Caliopa, Apolo, Melpomena; expoziția Lucrările elevilor de la Școala de Pictură din Bălți;
- Teleinformații - un nou sistem modern de informare pentru cititori, oaspeții Bibliotecii, bibliotecari; colaj informațional de promovare a activităților culturale și științifice desfășurate în BSU, în Universitate.

Modificările făcute în anii 2001 - 2006 în organizarea spațiului de care dispune Biblioteca,

în sensul sporirii gradului de funcționalitate, au fost urmate de o mai bună organizare a fiecărei secții în parte, de modernizări în dotare și amenajare, permițând servicii rapide, corespunzătoare exigențelor tot mai elevate ale cititorilor studenți din anii II - V, profesorilor, colaboratorilor, cercetătorilor. Am menționa, în acest context, înzestrarea secțiilor cu mobilier nou, utilizarea montanțelor pentru expozițiile de carte, prevăzute cu vitrine și fotolii confortabile în holurile Bibliotecii.

Comunicarea respectivă s-a centrat pe ideea necesității de a organiza posibilități de informare directă, tehnologii de instruire, instrumente de marketing, colaborare interbibliotecară. Astfel se realizează trecerea utilizatorului de la societatea *știutoare de carte* (în special elevii liceului, colegiului, studenții anului întâi și anului compensator) la *societatea cititoare sau societatea de cunoaștere*.

Bibliografie consultată:

1. Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alecu Russo” din Bălți : Raport de activitate 2006. Coord.: E. Harconița; red. : D. Caduc, E.Stratan. Bălți, 2007. 121 p.
2. Biblioteca universitară bălțeană la 60 ani. Alcăt. E. Harconița, E. Scurtu, M. Fotescu, E.Stratan; red. coordonator E. Harconița; red. D. Caduc. Bălți, 2005. 213 p.
3. Harconița, Elena, În templul intelectului In: Crenguța. 2006, nr 1, p. 47-51.

Noi modalități de evidență bibliotecară

Elena CRISTIAN,
șef serviciu *Imprumut de Publicații*

Motto:
Cifrele nu numai că guvernează lumea, ele arată cum este lumea guvernată.
(Goethe)

"Statistică, menționează Mircea Regneală, înseamnă ansamblul de date numerice structurate privind o categorie de fapte. Statisticile pot fi cotidiene, hebdomadare, mensuale, trimestriale, anuale etc., și pot cuprinde achizițiile, împrumutul, lectura, frecventarea bibliotecii etc." (Vezi: Mircea Regneală, Dicționar explicativ de biblioteconomie și știința informării, Vol. 2).

Datele statistice colectate sînt elemente importante în constituirea unei imagini despre activitatea bibliotecii în timp. Ele servesc totodată și drept informații utile pentru managementul intern. Procesul de informatizare a Bibliotecii Universitare bălțene a început în anul 1989 și continuă să se dezvolte prin implementarea noilor tehnologii informaționale moderne. Colaboratorii Centrului de Informatizare și Automatizare al Bibliotecii, împreună cu bibliotecarii din alte subdiviziuni, au elaborat un șir de programe aplicative privind eficientizarea proceselor de prelucrare a documentelor de bibliotecă, deservirea clienților, statistica de bibliotecă.

În cele ce urmează ne vom referi la Programul *Evidența statistică în sistem automatizat*. La elaborarea programului, s-a ținut cont de următoarele documente: Legea cu privire la statistica oficială nr. 412 - XV din 09.12.2004, care reglementează organizarea și funcționarea sistemului unic al statisticii oficiale; Standardul inter-

național, (ISO 2789): Statistici Internaționale de bibliotecă din 1991, care furnizează comunității bibliotecare reguli de evidență a statisticilor în vederea colectării lor la nivel internațional.

În anii 2002 - 2003 au fost căutate noi modalități de evidență statistică în sistem automatizat, fiind elaborat programul aplicativ *Statistica*, în prima versiune doar pentru 7 indicatori, iar în versiunea a doua - pentru 45 (fostul Registrul de evidență a activității în variantă tipărită). În forma sa electronică, un asemenea instrument ne ajută să cunoaștem în permanență numărul de cititori deserviți, situația tranzacțiilor de împrumut și a accesărilor Internet, bazelor de date.

Programul *Statistica* reflectă multiaspectual activitatea Bibliotecii, dă răspunsuri imediate la diferite solicitări referitoare la utilizarea indicatorilor principali, posibilitatea vizualizării pe ecran a tuturor datelor necesare, facilitează evidența împrumuturilor pe domenii, pe tipuri de documente, pe categorii, pe limbi. Programul dat oferă și alte avantaje: realizarea în profunzime a studiilor comparative, întregește relațiile dintre servicii / oficii, ajută la programarea indicilor cantitativi, oferă informații relevante pentru aprecierea activității subdiviziunilor bibliotecii.

Programul *Statistica* este creat în programul EXCEL, divizat în 4 capitole: *Cititori înscriși; Beneficiari reali; Frecvențe; Documente împru-*

mutate / accesate. Capitolul Documente împrumutate / accesate, se împarte la rîndul său în 4 clase cu următoarele subdiviziuni:

1. Tip document (științifică, didactică, beletristică)
2. Categoria documentelor (seriale, aplicații, muzică tipărită, casete, disc, CD, AV, Internet, Opac, Jurist, EBSCO, Baza de date *Cuprins / Sumar scanat*)
3. Împrumuturi pe limbi (română, rusă, ucraineană, engleză, franceză, germană etc.)
4. Pe domenii de activitate (0, 004, 1, 159.9, 2, 3, 33, 34, 37, 5, 6, 65, 7, 80, 82, 9)

Evidența statistică în sistem automatizat este efectuată de bibliotecarii din Serviciile: *Comunicarea Colecțiilor, Informare / Documentare bibliografică, Referințe bibliografice, Împrumut de publicații, Săli de lectură, Documente muzicale, Literatură în limbi străine, Mediateca, CD al ONU, Centrul de Manifestări Culturale.* În baza

Raportului Statistic General a fost elaborat *Raportul Statistic* pentru fiecare serviciu / oficiu. Programul a fost creat în Microsoft Excel pe Visual Basic care include aceleași câmpuri din *Raportul Statistic General*. Aplicația în Visual Basic conține 3 sau 4 ferestre (specifice pentru serviciul / oficiul dat) care indică date referitoare la: *forma de studii (secția frecvență la zi sau cu frecvență redusă); vezi tabela; corectarea greșelilor (clar form); ieșirea (close); (a se vedea tabelul 1).*

După completarea aplicației în Visual Basic cu datele despre deservirea clienților, este activată fereastra solicitată, datele statistice transferîndu-se automat în *tabelul statistic*. La finele tabelului, datele sînt generalizate în câmpurile: *la sfîrșitul lunii, la începutul anului, cu datele introduse zilnic.*

Modelul dat de *Evidență statistică în sistem automatizat* ne permite să obținem datele statistice *la zi, la o lună, pe o perioadă solicitată*

Tabelul 1. Partea1. *Raport statistic general al Bibliotecii*

Luna	Căror interes		Beneficiari		Frecvențe		Împrumut		Tip document						Cart		
	Plan	Real	Plan	Real	Plan	Real	Plan	Real	Științifică	Didactică	Beletristică	Seriale	Aplicații	Muzică tipărită		Casete	Disc
De la început	11284	11284	18322	18322													
Ianuarie	11	0	3594	4329	36375	43470	81509	97869	50364	37199	6713	22369	379	147	188	9	
Februarie	15	0	3493	3328	32845	32337	170420	174189	70706	49026	11728	22820	752	152	161	15	
II luni	11310	11284	26396	26477	96789	99502	201990	232189	120570	96206	17941	50196	1147	339	249	24	
Martie	15	0	3455	1763	32826	44653	147520	112833	69575	41426	5222	21027	1221	260	324	10	
III luni	11325	11284	27821	28240	144975	143167	349470	344801	181146	127633	27193	71223	2368	699	463	34	
Aprilie	15	0	1449	0	49580	3	115300	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
IV luni	11340	11284	29281	28240	194466	143160	464770	344801	181146	127633	27193	71223	2368	699	463	34	
Mai	15	0	1564	0	52445	3	128360	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
V luni	11365	11284	30826	28240	249910	143163	694360	344801	181146	127633	27193	71223	2368	699	463	34	
Iunie	18	0	585	0	49275	3	104050	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
VI luni	11388	11284	31770	28240	299686	143166	698400	344801	181146	127633	27193	71223	2368	699	463	34	
Iulie	0	0	308	0	7492	3	13432	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
VII luni	11388	11284	31970	28240	304086	143169	713820	344801	181146	127633	27193	71223	2368	699	463	34	
August	0	0	0	0	1693	3	7580	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
VIII luni	11388	11284	31970	28240	309686	143172	716320	344801	181146	127633	27193	71223	2368	699	463	34	
Septembrie	403	0	4696	0	73995	3	173520	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
IX luni	11766	11284	36666	28240	379680	143175	888840	344801	181146	127633	27193	71223	2368	699	463	34	
Octombrie	279	0	3704	0	62100	3	152020	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
X luni	12036	11284	40490	28240	461780	143178	1041860	344801	181146	127633	27193	71223	2368	699	463	34	
November	18	0	2025	0	75620	3	152720	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
XI luni	12046	11284	42476	28240	837400	143181	1194680	344801	181146	127633	27193	71223	2368	699	463	34	
Decembrie	5	0	1493	0	62800	3	113320	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Total	12060	11284	43966	28240	600000	143184	1306600	344801	181146	127633	27193	71223	2368	699	463	34	

Tabelul 1. Partea 2. Raport statistic general al Bibliotecii

Categoriea documentelor	Documente imprumutate																			
										În limbă										
Ceaslo	Disc	CD	AV	Internet	Opac	Janet	EBSCO	BDSS	Ro	Ru	Str	Uk	0	0-4	1	19,3	2	3	33	
12	186	9	222	328	3830	10000	656	35	0	57383	31377	9595	1977	6281	1688	3361	5479	109	5728	6205
13	01	15	244	80	3788	12305	806	68	1714	7212	36200	22400	2403	8305	2230	3038	6484	825	6314	8780
14	249	24	466	408	7618	22306	1462	104	1314	129596	67590	29986	4380	16516	3846	6669	11893	230	12242	1302
15	204	10	321	200	2371	8347	530	26	1771	61058	31638	18306	1800	7656	1879	2129	5861	828	6363	6364
16	463	34	797	676	10149	30653	2000	130	3088	191454	99219	47921	6248	23272	5685	8788	17744	362	19127	1990
17	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
19	463	34	797	676	10149	30653	2000	130	3088	191454	99219	47921	6248	23272	5685	8788	17744	362	19127	1990
19	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
20	463	34	797	676	10149	30653	2000	130	3088	191454	99219	47921	6248	23272	5685	8788	17744	362	19127	1990
21	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
22	463	34	797	676	10149	30653	2000	130	3088	191454	99219	47921	6248	23272	5685	8788	17744	362	19127	1990
23	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
24	463	34	797	676	10149	30653	2000	130	3088	191454	99219	47921	6248	23272	5685	8788	17744	362	19127	1990
25	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
26	463	34	797	676	10149	30653	2000	130	3088	191454	99219	47921	6248	23272	5685	8788	17744	362	19127	1990
27	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
29	463	34	797	676	10149	30653	2000	130	3088	191454	99219	47921	6248	23272	5685	8788	17744	362	19127	1990
29	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
30	463	34	797	676	10149	30653	2000	130	3088	191454	99219	47921	6248	23272	5685	8788	17744	362	19127	1990
31	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
32	463	34	797	676	10149	30653	2000	130	3088	191454	99219	47921	6248	23272	5685	8788	17744	362	19127	1990
33	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
34	463	34	797	676	10149	30653	2000	130	3088	191454	99219	47921	6248	23272	5685	8788	17744	362	19127	1990
35	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
36	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
37	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

de timp, reprezentând categoriile de date solicitate.

Exemplele date demonstrează că aceste rapoarte statistice au indici similari (beneficiari înscriși, frecvențe, tipuri de documente și categoria de documente), dar și indicatori care le individualizează. Specifice pentru sala de lectură nr. 2 Științe Filologice sînt împrumuturile pe domenii de științe: 0, 1, 2, 39, 7, 80, 82, 9 în limbile română, rusă, ucraineană, iar pentru sala de lectură nr. 8 Sala pentru cadrele didactice, domeniile 0, 1, 2, 3, 5, 6, 7, 80, 82, 9; în limbile: engleză, franceză, germană.

Datele statistice din toate subdiviziunile se cumulează în *Raportul Statistic al Bibliotecii* (vezi tabelul 1, partea 1,2). Datele înregistrate ne ajută să evidențiem dinamica și perspectivele activității Bibliotecii.

Un alt compartiment (din fostul Registru de evidență a activității în formă tipărită) este *Evidența Manifestărilor Culturale și Promoționale*, în care se înregistrează statistica activităților cultu-

rale organizate în Bibliotecă. Programul include următoarele cîmpuri: *Expoziții tematice, Expoziții informative, Reviste bibliografice informative, Reviste bibliografice tematice, Acces liber la raft, Lansări de carte, Excursii, Salon Literar, Salon Muzical, Pridvorul casei, Clubul ONU*. Fiecare cîmp / tabel are următoarele rubrici: *Nr. de rînd, Data, luna, anul; Activitatea, tema; Beneficiari; Nr. documentelor expuse / împrumutate; Responsabil*. Tabelele pot fi schimbate, modelate conform specificului de activitate al subdiviziunii. De exemplu, serviciul Împrumut de publicații structurează evidența statistică în 6 cîmpuri (*expoziții tematice, expoziții informative, reviste bibliografice informative, acces liber la raft, excursii, convorbiri*), iar Centrul de Manifestări Culturale - în 10 cîmpuri (*expoziții tematice, expoziții informative, reviste bibliografice informative, reviste bibliografice tematice, acces liber la raft, lansări de carte, Salonul Literar, Salonul Muzical, Pridvorul Casei, CD al ONU*).

Concluzii:

Sistemele statistice și de indicatori sînt instrumente manageriale eficiente în activitatea Bibliotecii.

Rezultatele acestei activități, care însumează analize, comparații, consultări între comunitățile profesionale, sînt utile pentru bibliotecari și pot fi preluate și adaptate condițiilor locale.

Bibliografie consultată:

1. Legea cu privire la statistica oficială: nr. 412 - XV din 09 decembrie 2004. In: Monitorul oficial al Republicii Moldova, 2004, nr 1 - 18, p.1 - 6.
2. Informare și documentare. Statistică Internațională de Bibliotecă. IDT ISO 2789: 1991. In: Standarde naționale in vigoare referitoare la biblioteconomie, informare, documentare. Ch., 1996, p. 9 - 21.
3. Afatin, Igor. Dinamica informatizării bibliotecii științifice a universității de stat „Alec Russo”. In: Confluente și integrare calitativă a cărții, activității bibliotecare și a infrastructurii informaționale in procesul didactic - științific universitar: Materialele conferinței consacrate aniversării a 60-a a Bibliotecii Științifice, Bălți, 4 noiembrie 2005. Bălți, 2004, p. 82 - 88.
4. Harconiță, Elena. Optimizarea structurii organizaționale și modernizarea infrastructurii bibliotecii universitare bălțene. In: Managementul resurselor electronice in bibliotecile din Moldova: A III-a conferință internațională Republica Moldova, Chișinău, 23 - 24 septembrie 2004. Ch., 2006, p. 26 - 30.
5. Regneală, Mircea. Dicționar explicativ de biblioteconomie și știința informării. București, 2001, vol. 2, p. 264.

Biblioteca și mediul informațional universitar

Elena SCURTU, șef serviciu Documentare / Informare Bibliografică
Ana NAGHERNEAC, bibliotecar principal

Orice transformare, schimbare radicală conține în sine elemente de risc. Uneori, ești sigur că procedezi corect chiar de la bun început, alteori, trăiești momente de incertitudine și, după un timp oarecare, încerci să cunoaști și să estimezi situația prin metode și tehnici tot mai variate.

În anul 2005, în Biblioteca Științifică a Universității de Stat Alecu Russo au fost operate unele modificări menite să sporească eficacitatea asistenței informaționale.

Serviciul științific - bibliografic a fost divizat în 2 structuri: *Referințe și Informare / Documentare Bibliografică*. După doi ani de activitate, serviciul DIB inițiază un dialog cu cititorii - profesori, ținând să cunoască opiniile acestora vizavi de modificările efectuate. A fost utilizată metoda chestionarului (feed - back), una din cele mai frecvent practicate pentru a obține răspunsuri obiective.

Am elaborat un chestionar din 13 întrebări, prin care am acoperit toate aspectele de activitate ale serviciului. Au fost repartizate 200 de chestionare (amintim că la Universitate activează 400 de profesori) și aproape toate au fost completate. Analiza chestionarelor a scos în evidență mai multe tendințe.

Ne-am propus să cunoaștem opinia profesorilor cu privire la *aportul Bibliotecii în formarea mediului informațional universitar*. Absolut toți respondenții au evidențiat rolul decisiv al Bibliotecii privind informarea, documentarea profesorilor la realizarea cercetărilor științifice. Opiniile de mai jos sînt mai mult decît concludente: *Biblioteca este centrul de bază în formarea*

mediului informațional universitar, Nu poate fi comparată cu alte centre, Biblioteca însumează toate sursele disponibile, Contribuțiile Bibliotecii sînt primordiale, mai ales, în lumina prevederilor Procesului de la Bologna, Este centrul care oferă cu mult mai multe posibilități decît alte instituții, Eficacitatea procesului de instruire la Universitate depinde în mod direct de organizarea muncii la Bibliotecă, Biblioteca deține întîietatea în formarea mediului informațional universitar...

Din aceste aprecieri, este evident că profesorii înțeleg prea bine rolul important al Bibliotecii în procesul de informare și documentare.

A urmat întrebarea: *"În ce măsură Biblioteca Științifică acoperă necesitățile informaționale ale profesorilor și ale studenților, recurg și la serviciile altor biblioteci?"*.

Aproximativ 80 la sută din profesorii chestionați consideră că ofertele Bibliotecii sînt în măsură să satisfacă cele mai diverse solicitări și necesități, așa încît respondenții recurg foarte rar la serviciile altor biblioteci. Chiar dacă și întreprind astfel de pași, o fac tot prin intermediul BȘU.

Doar 7 la sută din respondenți apelează și la serviciile altor biblioteci: *Biblioteca Națională a R. Moldova, Biblioteca Națională a României, Biblioteca ASEM, Biblioteca AȘM...* "Nu este singura bibliotecă din municipiu, precizează cîțiva profesori, dar este de bază. Preferăm să ne documentăm aici. Biblioteca ne oferă și largi posibilități de a accesa Internetul".

86% din numărul celor chestionați (în mare parte profesori de la facultățile Pedagogie, Psihologie, Asistența Socială și Filologie) mențio-

nează că fondurile Bibliotecii pot satisface necesitățile de informare și documentare, 12% solicită literatură recentă din domeniile *Economie, Drept, Filologie Germană și Engleză*.

Unii respondenți se arată nemulțumiți de lipsa revistelor culturale românești: „*Regret că nu mai ajung la Biblioteca noastră reviste românești pe care le puteam consulta fără probleme acum 10 ani*”. Este solicitată, în mod special, revista *Observator cultural*. Cu toate acestea, utilizatorii care s-au obișnuit s-o citească în format tradițional, o pot lectura în varianta electronică: <http://www.observatorcultural.ro>. Un alt subiect din chestionar viza modalitățile de informare. Majoritatea respondenților consideră că orice formă este, în fond, eficientă în procesul de documentare și informare. 88% - dau prioritate expozițiilor; 74 % - revistelor bibliografice; 51 % - catalogelor bibliotecii, fiind preferat îndeosebi *catalogul electronic*; 47 % utilizează bibliografiile tradiționale; 53 % - optează pentru utilizarea Internetului, *supermagistrala informațiilor digitale*. Alte modalități ce contează în acest top: *lansări de carte, întâlniri cu personalități notorii contemporane, mass - media*.

Profesorii optează pentru o bibliotecă ideală, adică una care să asigure accesul nelimitat la diverse baze de date și instrumentează în activitatea ei forme variate de informare: „*Biblioteca aplică o varietate de forme. Esențial este să le poți utiliza în folosul tău*”.

A fost apreciată și modificarea formulelor de promovare a revistelor bibliografice. Utilizatorilor li se vorbește despre toate cărțile recent apărute, lucru pe care cititorii îl apreciază: „*cuvântul viu este convingător*”, „*sînt absolut necesare pentru studenți*”, „*bibliografii atrag atenția asupra celor mai interesante momente dintr-un document sau altul*”, „*vreau să spun că mă simt bine, audiind reviste promovate la un nivel profesional susținut*”, „*cărțile prezentate sînt niște continente, pe care le poți descoperi iar și iar*”, „*revistele constituie o modalitate sigură de informare și ar fi perfect să le putem lectura într-un timp util*”.

Am realizat acest sondaj în luna aprilie în sala de lectură *Științe Psiho - pedagogice, Reale, Științe ale Naturii, Arte*. Am analizat fișele unor cărți incluse în revistele informative și puse în circulație în sală și a datelor statistice, am discutat cu cititorii. Am putea vorbi și de un top al preferințelor. Astfel, în decurs de o lună au fost solicitate: *Tratat de asistență socială* / coord. G. Neamțu (Iași, 2005) - 89 de ori; Ștefan Pruteanu, *Antrenamentul abilităților de comunicare* (Iași, 2004) - 52 ori ; Milton, Cameron. *Comunicare prin gesturi și atitudini* (Iași, 2005) - 44 ori. 60 % de beneficiari consideră revistele bibliografice drept surse sigure de documentare asupra conținuturilor și calităților unei sau altei cărți.

La sfîrșitul lui martie 2007, sala de lectură nr. 3 a preluat 200 de cărți de la expoziția *Intrări recente*. În luna aprilie, aceste cărți au fost solicitate de circa 2 000 de ori.

Am ținut să aflăm care sînt predilecțiile profesorilor în ceea ce privește *Sursele de referință*. Mai bine de 60 la sută din profesorii angajați în dialog preferă atît sursele tradiționale, cît și electronice (variantele optime: „*sursele tradiționale și electronice se completează reciproc*”, „*cînd e vorba de o investigație serioasă, te ajută ambele*”), 25 la sută optează numai pentru sursele tradiționale și 15 la sută - pentru surse electronice. Unii respondenți au remarcat chiar că „*sursele tradiționale sînt mai sigure și exhaustive*”. Credem că problema opțiunilor e determinată și de vîrsta (diferită) profesorilor. Cadrele didactice cu experiență solicită bibliografii imprimare, iar tinerii - cele electronice.

Am observat că 80 % din profesori utilizează surse din Bibliografia Națională a Moldovei, 65 % -din Bibliografia Națională a României și 30 % - edițiile ИНИОН (Rusia).

S-a mai constatat că 55 % - consultă bazele de date locale și internaționale, 25 % - doar Internetul și 20 % - numai bazele de date

locale.

Timp de cîteva decenii (începînd cu anii 60 ai secolului trecut), colectivul Bibliotecii își orientează activitatea în scopul formării culturii informaționale a cititorilor prin uzitarea diverselor metode și tehnici. Evident că ne-au preocupat și opiniile respondenților privitor la modul în care biblioteca realizează acest obiectiv. Am formulat următoarele întrebări: *Posedă profesorii o cultură informațională bine formată sau nu? Utilizează serviciile Bibliotecii în mod independent sau cu ajutorul bibliotecarului? A contribuit Biblioteca la formarea culturii informaționale?*

Răspunsurile ne-au bucurat mult: mai bine de 85 % - utilizează serviciile Bibliotecii fără a apela la sprijinul bibliotecarilor, remarcînd contribuțiile instituției date la formarea culturii informaționale. Peste 15 % din profesori posedă o cultură informațională elementară și nu se descurcă fără intervenția bibliotecarilor.

Mai bine de 98 % consideră că Biblioteca oferă, într-un timp util, suficiente surse informaționale pentru cercetările științifice ale profesorilor: *cîștigăm foarte mult în timp; informarea este la un nivel superior, dar ne-am dori să avem acces la documente din colecțiile altor biblioteci; cercetătorul este ajutat să-și realizeze proiectul științific rapid, profit de aceste servicii, astfel, timp de cîteva ani am publicat 10 lucrări științifice*. Există totuși o problemă încă nesoluționată în acest domeniu de activitate - asigurarea profesorilor cu documente primare, cu full-texte.

Respondenții au fost ceva mai rezervați în aprecierea materialelor bibliografice elaborate de SDIB. Cu toate acestea, 78 % din profesori evaluează înalt activitatea de bibliografiere: *pentru bibliotecă este cu adevărat o cercetare științifică; pun în valoare spiritul de cercetare a universitarilor; fac publicitate unor profesori; imbold pentru formarea viitorilor savanți, o muncă asiduă, lăudabilă; creează imagine bună Universității; o activitate demnă de susținere; materialele elaborate trebuie plasate în Internet (ceea ce și facem deja -n.n.).*

Au fost menționate, în special, bibliografiile: *Contribuțiile profesorilor Universității*, Dicționarul biobibliografic *Universitari bălțeni*, *Asistență Socială*.

Peste 20 la sută din profesorii chestionați au evitat să răspundă la întrebări, lucru care ne-a pus în gardă.

Rezultatele evaluării altor servicii oferite de Biblioteca cititorilor arată în felul următor:

Prezentarea referințelor bibliografice la lucrările științifice: 80 % din respondenți au apreciat operativitatea și calitatea acestei activități : *în bibliotecă găsesc toate sursele necesare; și eu și studenții mei sîntem foarte satisfăcuți de consultațiile oferite de bibliotecari*. Au fost solicitate și ocupații suplimentare pentru însușirea schimbărilor în standarde;

Atribuirea indexului CZU la teze (licență, masterat, doctorat). Au solicitat asemenea servicii 30 % din cei chestionați.

Formarea CIP-ului (Serviciul DIB este intermediar, asigură legătură electronică cu Camera Națională a Cărții) pentru lucrările editate la tipografia Universității. Pînă în prezent au beneficiat de acest serviciu 15 profesori, care l-au apreciat înalt: *nu trebuie să mergem special la Camera Cărții; se face un serviciu foarte bun pentru noi, ne rămîne doar să ne concentrăm eforturile pentru cercetare”...*;

Elaborarea bibliografiilor selective tematice. Circa 45 % - au beneficiat de acest serviciu. Au fost solicitate mai ales domeniile: *literaturi comparate, relații interculturale, teoria dreptului, asistență socială; educație incluzivă, metodologia cercetării științifice ș.a.*

Elaborarea bibliografiilor personale ale profesorilor necesare pentru participări la concursuri, la proiecte. 40 profesori au solicitat acest serviciu, rămînînd satisfăcuți de prestața bibliotecarilor.

De asemenea, am dorit să aflăm ce cred profesorii despre biblioteca virtuală: 72 % o consideră o modalitate eficientă pentru a obține cît mai multe informații relevante; ea oferă posibilita-

tea consultării unor surse electronice; oferă acces la informația din lumea întreagă. 12 % din respondenți optează pentru sursele tradiționale, pentru o bibliotecă tradițională.

Ultima secțiune a chestionarului a fost consacrată evaluării de către profesorii universitari a competenței profesionale a bibliotecarilor din serviciul DIB. A fost apreciată întreaga echipă

a bibliotecii. Astfel, 98 % din cei chestionați consideră că bibliotecarii noștri sînt profesioniști adevărați, au o pregătire excelentă.

În concluzie, menționăm că cititorii noștri versați, profesorii universitari, consideră, pe bună dreptate, că *Serviciul de Informare / Documentare Bibliografică* este o structură importantă în comunitatea universitară.

Bibliografie consultată:

1. Atanasiu, Pia. *Metode și tehnici de lucru pentru sisteme de informare științifice*. București : Ed. Didactică și Pedagogică, 1976. 171 p.
2. *Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alecu Russo” din Bălți* : Raport de activitate 2005. Resp. de ed. E. Harconița. Bălți, 2006. 143 p.
3. Chelcea, Septimiu. *Metodologia cercetării sociologice. Metode cantitative și calitative* . Ed. a 2-a. București : Ed. Economică, 2004. 694 p.
4. Doroftei, Claudia. Centrele de Informare și Documentare în procesul instructiv-educativ. In: *Biblioteca*, 2006, nr 4, p. 112 - 113.
5. Hulban, Horia. *Tehnica cercetării științifice*. Iași: Ed. Graphix, 1994. 187 p.
6. Sali, Nicolae. *Proiectarea cercetării sociologice*. In: *Symposia professorum : Seria Psihologie, Sociologie și Asistență Socială : Materialele ses. șt. din 2004-2005*. Ch., 2006, p. 5-9.
7. Scurtu, Elena. *Serviciul Documentare și Informare Bibliografică*. In: *Magazin bibliologic*. 2005, nr 3-4, p. 89-90; www.bnrm.md/publicatii.

Colecții și servicii pe potrivă exigențelor

Lilia MELNIC , șef serviciu Literatură în Limbi Străine

Serviciul Literatură în Limbi Străine (SLLS), înființat în toamna anului 1986, deține actualmente un fond de 121 000 de unități. Colecția subdiviziunii noastre include cărți, publicații seriale, broșuri în 42 de limbi ale lumii, documente electronice, alte categorii de documente.

Colecția serviciului însumează 143 186 documente cu circulația - 1,6 (143 912 - 2005,

148 818 - 2004) documente. În acces liber se află 16 249 doc. - 88 % din fondul sălii de lectură (12 798 documente în 2005 - 73 % din fondul sl. 4).

Confluente Bibliologice 3 - 4, 2007

Compartimente importante ale colecției sînt *enciclopediile: The New Encyclopedia Hachette: Atlas, Grand Larousse în 10 volumes, Kind lers Neues Literatur Lexicon*; dicționarele: universale, bilingve, poliglote din toate domeniile. Manualele, tratatele, monografiile, cursurile universitare, culegerile, ghidurile de conversații aflate în fondul serviciului conțin informații cuprinzătoare referitor la metodele de studiere a limbii pentru începători, nivel mediu, intermediar și avansat, pentru copii, adolescenți și adulți, civilizație, cultură.

Ar fi eronant să considerăm că este posibil să înveți o limbă străină avînd la dispoziție doar aceste surse / instrumente. Mari posibilități oferă, în opinia noastră, literatura artistică în limbi străine, care le dezvoltă cititorilor vocabularul, arta lecturii, imaginația și gusturile estetice.

Serviciul pune la dispoziția beneficiarilor serii de ediții beletristice apărute în Marea Britanie: *Oxford World's classics; Penguin Popular Classic, Penguin Popular Poetry*; în Franța: *Collection folio; Le Livre de Poche, Ideal - bibliotheque, Garnier Flammarion*; în Germania: *DTV Klassik, Leichte Lektüren für Jugendliche*.

Fondul de publicații periodice de care dispunem conține reviste și ziare în mai multe limbi străine, prioritate avînd cele în engleză, franceză și germană. Ele continuă să fie surse importante de documentare profesională. 65 la sută din fondul de carte al sălilor de lectură nr. 4 și nr.8 îl constituie serialele în:

- limba engleză - 302 de titluri;
- limba franceză - 158 de titluri;
- limba germană - 63 de titluri;
- în alte limbi - 61 de titluri.

La fel de importante sînt periodicele în limba engleză, intrate în colecție grație proiectului The East and Central European Jurnal Donation Project (JDP), SUA. Datorită acestui proiect, pe parcursul a 12 ani, beneficiem de publicații periodice din domeniile: lingvistică, economie, drept, sociologie, psihologie. Pînă la ora actuală în colecție au intrat 958 de unități sau 8 % din

toate revistele în limbi străine.

Colecția SLLS se dezvoltă prin achiziționare, schimb național, internațional și donații.

Donațiile au venit din partea Ambasadelor Germaniei și SUA în R. Moldova și de la Fundația SOROS. Prin intermediul Alianței Franceze și a proiectului *100 000 cărți pentru Republica Moldova* au fost procurate ediții din Franța. Seturi de carte au fost oferite de Universitatea Wurzburg, Germania (documente din domeniul marketingului, bussinesului) și de Universitatea Fresno, SUA (aproape 9 000 documente din diferite domenii: arta comunicării, arta scrisului, arta vorbirii, lingvistică, pictură, literatură), o bună parte din ele fiind foarte solicitate. Fondul de limbă engleză a fost completat, în mare parte, datorită programului de asistență umanitară din SUA, iar în germană, grație proiectului Tempus-Tacis. Avem donații și din partea unor persoane particulare. Este vorba, în primul rînd, de colecția enciclopedică *Britanica*, în 29 de volume donată de preotul Artur Carlson, SUA.

Anul 2002 a însemnat pentru noi crearea unui fond de carte aparte, *Wilhelmi*, care cuprinde manuale, hărți în limbile germană, franceză, un calculator performant, materiale audio donate de domnul Thomas Wilhelmi, profesor la Universitatea din Heidelberg, originar din Elveția. Circulația fondului *Wilhelmi*, care este completat anual, - este 6; 2 464 documente consultate. Documentele din acest fond sînt întotdeauna solicitate și din motivul că donatorul ține cont de doleanțele profesorilor catedrei Filologie Germană.

În octombrie 2003, în cadrul serviciului Literatură în Limbi Străine a fost deschisă *Filiala Institutului Goethe* - București. Cititorii noștri apreciază mult această colecție constituită din 161 de documente din diferite domenii.

Fondul de carte în limba franceză a fost completat prin colecții de opere ale autorilor francofoni venite din partea Asociației Umanitare *Amis sans Frontieres*.

Intrări :

2006 – 3 634, reviste – 723 (20 la sută din

toate intrările, 83 la sută din intrările sălii lectură nr. 4).

2005 – 2 032, reviste - 448, (22 la sută din intrările sălii de lectură nr. 4).

Rata de înnoire a stocului în 2006 constituie - 39,4 ani

În comparație cu 2005 - 70,8 ani

În comparație cu 2004 - 126 ani

SLLS asigură utilizatorilor posibilitatea de a împrumuta zilnic peste o mie de documente.

Exemplare în stoc per capita: 17,4 (2005, 2004 - 18 ex.).

La începutul lui 2006, ne-am propus un studiu de realizare a feed-back-ului de dezvoltare profesională în subdiviziunea noastră, din punct de vedere al realizărilor indicilor principali. Calitatea fondului de carte în limbile străine a fost apreciată de respondenți în felul următor:

	en	fr	ge
Excelent	26%	22%	16%
Satisfăcător	43%	37%	17%
Nesatisfăcător	1%	1%	
Fără răspuns	1%		

Majoritatea celor chestionați și-au argumentat opiniile: *Biblioteca este o instituție unică în felul său, are un fond de carte variat și de calitate (FLLS, an.III), Excelent, aici poți găsi oricând informația necesară (fr., en. ge), calitatea fondului este la un nivel superior, în 99 la sută din cazuri găsesc informații suficiente...*

Circulația documentelor în engleză este mai mare ca în celelalte limbi și constituie 45 la sută din tot împrumutul, (2005 - 46%). A crescut ușor numărul consultărilor documentelor în limba franceză – 29 % din tot împrumutul (2005 - 27 %) și în germană – 25 % din tot împrumutul (2005 - 24%). Donațiile de la *Amis sans frontieres*, Universitatea Fresno, Fondul Wilhelmi au determinat o creștere a solicitării documentelor în limba franceză. Din tab. 3, unde este comparat fondul de carte cu cel de la împrumut, putem vedea că ponderea cea mai mare în circulație o au documentele științifice. Repartizarea, în raport cu întreg fondul LLS, se face în felul următor:

25 % - doc. științifice

60% - doc. didactice

15 % - beletristică

A scăzut, în comparație cu anul precedent, numărul de documente științifice împrumutate, a crescut însă numărul de materiale didactice și beletristice consultate. Putem observa și scăderea, în 2006, numărului de seriale consultate în sala de lectură:

2005 - 35 239

2006 - 21 911

Nu putem susține că circulația serialelor nu este suficientă, ea constituie 1,8. Totuși înnoirea acestui fond prin mai multe abonamente anuale ar permite schimbarea situației. Pentru a asigura o mai bună circulație a acestor documente, organizăm, în afară de expoziții permanente, reviste informative, scanare a cuprinsului și accesarea temei solicitate sau autorului, titlul articolului, cuvântul - cheie, expoziții și în alte săli de lectură.

Asigurarea cu cărți pe limbi și pe domenii în opinia cititorilor noștri

Majoritatea respondenților au apreciat asigurarea cu carte prin „excelent” și „satisfăcător”.

Insatisfacția celor chestionați este generată de faptul că: *sursele noi intrate în colecție nu sînt în suficiente exemplare pentru a fi împrumutate la domiciliu.*

În sondajul realizat, am dorit să aflăm motivele pentru care utilizatorii frecventează biblioteca, lucru care ne-ar permite să planificăm asigurarea fondului cu documente în limbile străine:

92 %- frecventează biblioteca pentru a

lucra cu dicționarele, enciclopediile

79 % - cu manualele

58 % - cu cărți de lectură

28 % -cu lucrări științifice

68 % - cu ziare și reviste

13 % - cu bazele de date

68 % - cu Internet

12 % - cu sistemul EBSCO

Respondenții argumentează opțiunile în felul următor: 82 % - din motive de cunoaștere, 67 % - de instruire, 58 % - de cercetare, 46 % - din curiozitate.

Activitatea expozițională

Una din cele mai efective metode de valorificare a colecției noastre continuă să fie expozițiile.

În 2006, serviciul LLS a organizat 37 expoziții tematice la care au fost expuse 1547 și, ulterior, împrumutate 6699 de documente, circulația 4,3. Expoziții informative - 18; expuse 555; consultate 387; reviste informative - 12. Expozițiile vernisate în sala de lectură, revistele informative demonstrează interesul clienților noștri pentru aceste noi achiziții. Cele mai solicitate documente sînt cele din domeniul literaturii, lingvisticii, criticii literare, studierii aplicate a limbilor, civilizației. Cele mai solicitate expoziții au fost:

Vocabulary for the World of Work, expuse 69, consultate 3 345; circulația 48;

Arta traducerii, expuse 55, consultate 597; circulația 11;

Disciplini fundamentale, expuse 66 consultate 345; circulația 5,2;

Alături de tradiționalele funcții de împrumut, consultare și cercetare, SLLS pune în valoare nu numai importante fonduri de documente tipărite, dar asigură acces la alte surse de informare pe suporturi disponibile.

Catologe tradiționale rămîn a fi surse importante de informare și cititorii pot consulta:

- Catalogul alfabetic;
- Catalogul sistematic;
- Catalogul alfabetic al publicațiilor periodice;
- Fișierul analitic ce conține materiale selectate din colecția serviciului (cărți, reviste, ziare) care face mai accesibilă cunoașterea operelor scriitorilor străini;
- Fișierele pentru susținerea lecturii individuale și colective a studenților.

Primul calculator instalat în 1998 a înlesnit accesul la noi surse. Atît dezvoltarea colecției documentare, cît și crearea infrastructurii infor-

maționale electronice ale SLLS sînt dirijate și ghidate de necesitățile informaționale ale cititorilor.

Ținem să evidențiem cele mai specifice servicii informaționale și documentare, care se realizează astfel:

- accesul (prin intermediul catalogului electronic local) la colecția serviciului nostru: carte, ediții periodice etc.;

- accesul bazei de date *Cuprins / Sumar* digitizat este unul complementar celui de bază. Programul, înființat în anul 2003, în colaborare cu serviciul automatizare, avea la început 50 de cărți în limba engleză, fiind completat ulterior cu documente în germană și franceză. Mai apoi, a fost modelată accesarea acestei baze de date, căutările făcîndu-se separat, în cuprinsul cărților și al revistelor. Baza de date este de un real ajutor: în 2006 a fost accesată de 2066 de ori, în 2005 - de 635 de ori. Ea cuprinde 120 titluri de carte și 607 reviste, 412 în limba engleză, 91 - în franceză și 21 - în germană;

- site-ul Web al Bibliotecii, adresa <http://libriviv.usb.md> înlesnește sistemul de comunicare a utilizatorilor cu colecția SLLS, pune la dispoziție un volum considerabil de informații utile.

- Baza de date EBSCO - una dintre cele mai vestite agenții de abonare la reviste în format tradițional și electronic. Oferă accesul la peste 18 000 titluri în limba engleză cu traducător automat în limbile franceză, germană, spaniolă, portugheză;

- resurse electronice disponibile pe internet în acces liber la publicațiile științifice din diferite domenii, care au fost selectate de către bibliotecarii sălii de lectură.

În scopul facilitării accesului la aceste servicii, au fost elaborate: *Ghidul utilizatorului*, *Ghid EBSCO*, *Ghid JDP*, alte materiale promoționale cu informație despre Fondul Wilhelmi și Filiala Bibliotecii Institutului Goethe.

Toate aceste servicii, în ansamblu, au o singură misiune - satisfacerea necesităților informaționale ale cititorilor.

Bibliografie consultată:

1. *Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți*: Raport de activitate 2006. Coord.: E. Harconița; red. : D. Caduc, E. Stratan. Bălți, 2007. 80 p.
2. Melnic, Lilia. *Cărți de la “Amis sans Frontieres”*. In: *Confluente bibliologice*. 2006, nr 1-2, p. 82-83.
3. Roșca, Larisa; Bordeniuc, Marcela. *Direcții și strategii de dezvoltare a ofertei specifice serviciului Literatură în limbi străine*. In: *Magazin bibliologic*. 2005, nr 3-4, p. 80-83; www.bnrm.md/publicatii.
4. Roșca, Larisa. *Donație de unicat* : [donație de carte de la Universitatea Fresno din California]. In: *Confluente bibliologice*. 2006, nr 1 - 2, p. 79 - 81.

Strategii de cercetare bibliografică

Elena SCURTU
Ana NAGHERNEAC

Activitatea de cercetare bibliografică la Biblioteca Universității *Alec Russo* din Bălți începe odată cu deschiderea, în 1965, a Serviciului Bibliografic.

Pe parcursul anilor au fost elaborate 60 de bibliografii diverse: tematice: *Преподавание физики в средней школе* (1982), *Методика трудового обучения и профориентации в средней школе* (1983), *Преподавание русского языка и литературы в молдавской школе* (1985); *Нравственное воспитание школьников* (1986), *Изучение читательских интересов и руководство чтением студентов* (1989); tematice/selective: *Munca independentă a studentului* (1992), *Pedagogia inovatoare: esență, polivalență, posibilități de explorare creativă* (1992), *Informatizarea învățămîntului* (2001), *Asistență socială* (2003), *Management educațional* (2003); de promovare a literaturii: *Chipul învățătorului în literatura artistică moldovenească* (1982), *Educația juridică a elevilor* (1988), *Образ студента в советской художественной литературе* (1979), *Молдавия в Великой Отечествен-*

ной войне (1983); locale (retrospective și curente), toate constituind, într-un fel, instrumente de informare utile pentru profesori și studenți.

Prima cercetare bibliografică a fost consacrată vieții și operei scriitorului *Alec Russo*, numele căruia îl poartă Universitatea bălțeană din anul 1959. Cercetarea bibliografică a finalizat cu elaborarea biobibliografiei *Alec Russo*, apărută în trei ediții (1969, 1994, 2004).

În realizarea bibliografiilor menționate mai sus, Biblioteca Științifică Universitară *Alec Russo* colaborează eficient cu Biblioteca Națională și cu Institutul de Cercetare în domeniul Pedagogiei de pe lângă Academia de Științe a R. Moldova.

Considerăm o reușită publicarea celor două fascicule adnotate *Carte rară în limba română din colecțiile bibliotecii* (2000, 2003). În aceste două volume, am prezentat donațiile de carte rară în limba română venite de la Asociația Pro Basarabia și Bucovina, Filiala *Costache*

**Confluente
Bibliologice** 3 - 4, 2007

Negri Galați, precum și de la bibliofilul Iulius Popa. Cititorul are ocazia să cunoască ediții de o incontestabilă valoare, păstrate cu grijă și dragoste în Biblioteca Universității de Stat *Alecu Russo*.

Biblioteca acordă în permanență atenție sporită bibliografiei activității științifice a profesorilor universității bălțene.

Bibliografiile publicațiilor cadrelor didactice au drept scop însumarea realizărilor științifico-didactice redactate pe parcursul a mai multor ani. Biblioteca a început procesul de bibliografiere a publicațiilor profesorilor universitari încă în anii 70 ai secolului trecut.

Pînă la acest moment au fost editate deja 6 fascicule:

1974 - cuprinde informații despre publicațiile profesorilor din anii 1945 pînă 1969;

1983 (perioada 1970 - 1980);

1992 (perioada 1980 - 1990);

1995 (perioada 1990 - 1995);

2001 (perioada 1995 - 2000);

2006 (perioada 2000 - 2005).

În fiecare an sînt elaborate anuare (bibliografii curente), ediții care se regăsesc apoi în bibliografiile cincinale. Bibliografiile fac cunoscute publicului rezultatele investigațiilor științifice și preocupărilor literare ale profesorilor universitari bălțeni, prezente în monografii, manuale, comunicări, referate sau prezentate la congrese, colocvii naționale și internaționale, conferințe, sesiuni, simpozioane, seminare, reuniuni.

Bibliografiile apărute pînă în prezent au drept conținuturi munca științifică și literară a unor personalități remarcabile:

Ion Borșevici, o figură de primă mărime a învățămîntului public, a culturii și politologiei din R. Moldova, care a fost rector al Institutului Pedagogic de Stat *Alecu Russo* între anii 1967 - 1975.

Eliza Botezatu, important critic literar și profesor universitar, fost profesor la Institutul Pedagogic *Alecu Russo* din Bălți între 1961 - 1975, o perioadă în care Domnia sa a promovat

cu perseverență valorile naționale.

Ion Ciornii, doctor în filologie, filolog dotat, profesor universitar. A deținut funcția de rector între 1954 - 1967, răstimp în care a scris peste 150 de lucrări științifice.

Victor Mighirin, doctor habilitat în filologie, remarcabil savant, profesor universitar, fondatorul scolii gramaticii reflectorii, coordonator științific a peste 40 de doctoranzi. Victor Mighirin a devenit un nume cunoscut nu numai de lingviștii din R. Moldova, dar și de cei din Rusia și Ucraina.

Anatolie Ghebos, doctor în științe psihologice, unul dintre primii psihologi de calibrul din R. Moldova. Valoroase îndeosebi sînt contribuțiile științifice ale lui A. Ghebos în domeniul cercetării bazelor psihologice ale instruirii programate.

În viața unei instituții sînt momente deosebite (e vorba de aniversări importante), cînd se cer evidențiate în mod special performanțele obținute. Din aceste considerente, Biblioteca Științifică a luat decizia să elaboreze ediții speciale, care să pună în lumină realizările științifice ale profesorilor de la diferite facultăți.

Prima bibliografie din această serie: *Contribuții științifice ale profesorilor Facultății Limbi și Literaturi Străine*, apărută în 2004, este un *omagiu bibliografic* adus profesorilor și studenților de la această facultate care în acel an (2004) își sărbătorea frumosul Jubileu de 50 ani.

În 2005, Facultatea de Muzică și Pedagogie Muzicală a sărbătorit 25 de ani de existență. Bibliografia *Lucrările profesorilor Facultății Muzică și Pedagogie Muzicală* (2005), a cuprins rezultatele activității științifice a profesorilor pe parcurs de un sfert de secol. Facultatea a obținut succese în pregătirea generațiilor de profesori de muzică, înzestrați cu har pedagogic, buni cunoscători ai obiceiurilor și tradițiilor meleagului nostru. Elevii din școlile republicii învață astăzi arta muzicală din manualele și lucrările metodice elaborate de profesorii de la facultatea respectivă: Anton Popov, Sergiu Croitoru, Ion Gagim.

Tot în anul 2005 și-a sărbătorit un deceniu de activitate și Facultatea Economie, una din cele mai tinere de la Universitate. Rezultatele activității științifice a profesorilor sînt bibliografiate în volumul *Contribuții științifice ale profesorilor facultății Economie*, lucrare ce conține mai bine de 400 titluri de lucrări.

Apariția bibliografiei *Contribuții științifice ale profesorilor Facultății Filologie (1945 - 2005)* a fost prilejuită de cea de-a 60-a aniversare a Literelor bălțene, fiind un *elogiu bibliografic* adus profesorilor și studenților de la cea mai veche facultate. Pe parcursul acestei perioade, profesorii au publicat peste 2 400 de lucrări, inclusiv 85 monografii, 140 de manuale, 2 135 de articole.

În anul 2006, Facultatea Pedagogie, Psihologie și Asistență Socială a împlinit 40 de ani de activitate. Cu această ocazie a fost editată bibliografia *Contribuții științifice ale profesorilor Facultății Pedagogie, Psihologie și Asistență Socială*, volum ce însumează circa 1 400 titluri de monografii, manuale, articole, teze ale referatelor în domeniul educației preșcolare, învățămîntului primar, psihologiei, asistenței sociale, precum și rezultatele participării profesorilor la proiecte și programe internaționale.

Activitatea de bibliografiere a publicațiilor profesorilor va continua. Astfel, în 2007 vor ieși de sub tipar bibliografiile lucrărilor profesorilor de la facultățile Drept și Fizică, Tehnică, Matematică și Informatică.

Activitatea polivalentă a profesorilor bălțeni este consemnată și în biobibliografii, ediții care au început să fie editate de Biblioteca noastră din 1995.

În anul 2003, Elena Harconița, Directorul Bibliotecii, a inițiat cîteva colecții de biobibliografii: *Personalități universitare bălțene*, *Universitari bălțeni*, *Scriitori universitari bălțeni*, *Promotori ai culturii*. În colecția *Personalități universitare bălțene* au văzut lumina zilei nouă biobibliografii: *Valeriu Cabac (2003)*, *Ion Manoli (2003)*, *Simion Băncilă (2003)*, *Gheorghe Popa*

(2004), *Elena Belinschi (2004)*, *Ion Gagim (2005)*, *Nicolae Filip (ed. a IV-a, 2005)*, *Silviu Berejan (2005)*, *Larisa Bortă (2006)* și un dicționar biobibliografic *Universitari bălțeni*.

Nicolae Filip, academician, doctor habilitat, profesor universitar, ex-rector, e considerat un reorganizator al Universității bălțene. Opera științifică a savantului N. Filip, consacrată în general studierii propagării undelor radio, include mai bine de 200 lucrări. În 2001, a ieșit de sub tipar ediția a III-a a biobibliografiei N. Filip. Era anul cînd savantul împlinea 75 de ani și i se decerna Premiul de Stat al Republicii Moldova pentru contribuții în studiul propagării undelor radio prin ionosfera anizotropă și a sistemelor moderne de comunicații radio. Ediția a IV-a a bibliografiei a apărut în 2004.

Valeriu Cabac – doctor în fizică și matematică, prim-prorector, savant, manager, profesor. Primele cercetări științifice le consacră algebrei. Urmează publicații în domeniul informatizării învățămîntului. Subiectul ultimelor investigații este *evaluarea în sistemul de învățămînt*. Rodul acestor cercetări îl constituie mai multe articole și o monografie de o autentică valoare. Valeriu Cabac este unul din reformatorii învățămîntului din Republica Moldova.

Ion Manoli, doctor habilitat în filologie, ex decan al Facultății Limbi și Literaturi Străine. Preocupările științifice ale savantului Ion Manoli sînt variate: probleme de teorie a literaturii universale și franceze, probleme de stilistică, poetică, semantică.

Simion Băncilă, doctor în fizică și matematică, prorector pentru studii. Deține această funcție din 1987, demonstrînd reale capacități manageriale. Biobibliografia conține peste 100 titluri de lucrări științifice, publicate în reviste prestigioase din fosta Uniune Sovietică și din România. Simion Băncilă are drept obiect de cercetare fizica corpurilor solide, proprietățile termice ale metalelor lichide.

Gheorghe Popa, șef catedră Limbă Română, doctor habilitat în filologie, autor a peste 100 de lucrări științifice ce denotă un spectru variat de cercetare: lingvistică generală, sociolingvistică, semantică, gramatică, domeniul preferat fiind locuțiunile. Gheorghe Popa coordonează cu succes și activitatea științifică a doctoranzilor săi.

Elena Belinschi, doctor în filologie, conferențiar la catedra Limbă Română, coautor a 22 de manuale de limbă română pentru elevi și studenți și autoare a peste 80 de articole științifice. Este un pedagog înzestrat cu mult har și rafinement.

Ion Gagim, decanul Facultății Muzică și Pedagogie Muzicală (actualmente, prorector pentru știință și perfecționarea cadrelor universitare), doctor habilitat și creator al primei școli de cercetări științifice în educația muzicală din R. Moldova, membru-corespondent al Academiei Internaționale de Studii Pedagogice din Moscova, membru al Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din Moldova.

Academicianul Silviu Berejan, personalitate notorie în lingvistică, autor a mai mult de 400 de studii în domeniile: limba română, semantica generală, lingvistica teoretică, romanistică, slavistică, lingvistică comparată și contrastivă. Pe parcursul vieții a deținut mai multe funcții, fiind onorat cu distincții de stat și internaționale, și-a adus contribuția la pregătirea profesorilor de română, activând ca profesor și la Universitatea din Bălți.

Larisa Bortă, doctor habilitat în filologie, șefa catedrei Limba și Literatura Rusă. Aria de cercetare științifică a doamnei Larisa Bortă cuprinde următoarele probleme: stilistică lingvistică și stilistică literară, analiza textului literar, lingviculturologie, retorică. A publicat peste 110 lucrări științifice. Posedă un veritabil talent pedagogic.

Alexandru Abramciuc: in memoriam, doctor în științe tehnice, autor a mai bine de 125 de lucrări științifice și 16 brevete de invenții. A ple-

cat în alte lumi cu puțin înainte de susținerea tezei de doctor habilitat „Bazele științifice și tehnice de durificare a suprafeței metalice folosind metoda alierii prin scînteie electrică cu materiale compacte și cu pulberi”.

Cu prilejul aniversării a 60 de ani ai Universității **Alecu Russo** (2005) a apărut o lucrare de dimensiuni **Universitari bălțeni: dicționar biobibliografic**, volum ce conține informații despre mai bine de 300 de cadre didactice universitare. Datele despre fiecare persoană sînt structurate după secțiuni: nume, prenume, data și locul nașterii, studii, posturi științifico - didactice, lucrări publicate, stagii științifice, participări la foruri științifice, cunoașterea limbilor străine, distincții, personalia. La Dicționar este anexată și o traducere în limba engleză.

În colecția **Universitari bălțeni** au apărut, deocamdată, două biobibliografii.

Lidia Stupacenco (2005), ex decanul facultății Pedagogie și Psihologie (1994 - 2006), doctor în pedagogie, autor al unor importante proiecte de colaborare cu centre universitare din alte țări, nume distins în domeniul pedagogiei naționale.

Biobibliografia *Vladimir Babii* (2003) a fost elaborată cu prilejul împlinirii a 30 de ani de activitate pedagogică a doctorului în pedagogie, profesorul Facultății Muzică și Pedagogie Muzicală Vladimir Babii, autor al mai multor publicații științifice și a monografiilor *Studiu de organologie* (Bălți, 2003) și *Eficiența educației muzical - artistice* (Ch., 2005).

Colecția *Promotri ai culturii* include o biobibliografie și este consacrată lui *Iulius Popa* (2005), corespondentul hebdomadărului *Literatura și arta*, cunoscut bibliofil, colecționar de medali și monede cu chipul lui Eminescu.

În colecția *Scriitori universitari bălțeni* a ieșit de sub tipar biobibliografia *Maria Șleahțițchi* (2005), decanul Facultății Filologie, critic literar, poetă, doctor în filologie. Este autoare a 9 volume

și 125 publicații de poezie, proză, dramaturgie, eseuri, studii pe teme variate.

Traducerile biobibliografiilor în engleză, franceză, germană, rusă fac posibilă prezența lor în mai multe biblioteci din lume.

Un loc aparte îl deține volumul *Biblioteca Universitară bălțeană la 60 de ani*. Bibliografia evocă în mai multe capitole principalele etape ale ascensiunii și devenirii Bibliotecii: *Oamenii care au lucrat în bibliotecă; Personalul bibliotecii astăzi; Biblioteca văzută și apreciată de vizitatori, colegi, beneficiari; Publicațiile salariaților; Referințe despre bibliotecă și bibliotecari*.

Ediținđ aceste volume, BȘU Alecu Russo își aduce contribuția la promovarea valorilor spirituale naționale.

Bibliografie consultată:

1. Hulban, Horia. *Tehnica cercetării științifice*. Iași: Ed. Graphix, 1994. 187 p.
- Madan, Ion. *Bibliografia constituie un prestigios domeniu de activitate științifică și practică*. In: *Magazin Bibliologic*, 2005, nr 3 - 4, p. 11.
2. Melnic, Boris *Învățămîntul universitar - generator al progresului și dezvoltării durabile a Republicii Moldova*. Ch.: CE USM, 2003. 63 p.
3. Moscalenco, Sveatoslav. *Știința nu poate exista fără bibliotecă*. In: *Biblioteca Academică 1928 - 2003 (istoric, evoluție, personalități)*. Ch., 2003, p. 170 - 173.
4. Rabinovschi, Carl; Matcovschi Ilarion. *Universitatea „Alecu Russo” din Bălți: Semicentenar*. In: *Rev. de lingvistică și știință literară*, 1996, nr 1, p. 126 - 127.
5. Șpac, Ion. *Reflecții biblioteconomice și bibliografice*. Ch.: B.N.R.M., 2005. 287 p.

Aderarea Republicii Moldova la ONU, sărbătorită la BȘU

Valentina TOPALO, șef Centru de Documentare al ONU

Activitatea Organizației Națiunilor Unite este orientată spre menținerea păcii sau acordarea asistenței umanitare. Cu toate acestea, multe aspecte ale activității sale care influențează într-un fel sau altul viața noastră încă nu sînt bine cunoscute.

Republica Moldova este de 15 ani parte componentă a numeroasei familii ONU. Începînd cu anul 1993, în R. Moldova activează agenții specializate ale Națiunilor Unite, care își concentrează eforturile pentru îmbunătățirea modului de viață al locuitorilor republicii: combaterea sărăciei, promovarea democrației, protejarea drepturilor omului, copiilor, promovarea asigurării sănătății, acordarea asistenței refugiaților și persoanelor deportate. În realizarea acestor obiective nobile un rol important îi revine Centrului de Documentare al ONU ce activează în incinta Bibliotecii Științifice a Universității de Stat *Alecu Russo* (deschis de către PNUD Moldova în 2001). Centrul pune la dispoziția studenților, profesorilor, elevilor liceului și colegiului *Ion Creangă*, cititorilor din municipiul Bălți peste 2300 de documente, oferindu-le posibilitatea de a cunoaște cît de eficientă este susținerea Agențiilor ONU în soluționarea problemelor cu care se confruntă cetățenii R. Moldova, în realizarea Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului. Documentele stipulate în Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului prevăd sarcini reale, menite să combată foamea, bolile, discriminarea femeilor, degradarea solului, analfabetismul pînă în anul 2015.

Începînd cu anul 2002, în Centrul de

Documentare al ONU, în *Clubul ONU Nord* sînt organizate cu regularitate manifestări semnificative, cu genericul Zilele ONU. În cadrul a mai multor seminare, întruniri, conferințe, dezbateri, dialoguri, participanții discută despre activitatea celor 14 Agenții, care acordă asistență republicii noastre și care constituie *Familia ONU în Moldova*. Ne face plăcere să enumerăm cîteva din ele: Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD este prima agenție care și-a deschis reprezentanța la Chișinău în 1993), Fondul Națiunilor Unite pentru Copii (UNICEF), Fondul Națiunilor Unite pentru populație (UNFPA), Întitul Comisariat ONU pentru Refugiați (UNHCR), Organizația Mondială a Sănătății (OMS), Organizația Mondială a Muncii (OIM), Instituțiile Bretton Woods: Fondul Monetar (FMI) și Banca Mondială (BM), Organizația Internațională pentru Migrație (OIM), Comisia națională a UNESCO (Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură) etc.

Și în acest an am organizat un șir de activități dedicate celei de-a 15 aniversări a aderării Republicii Moldova la ONU și a Zilei Națiunilor Unite, marcată la 24 octombrie: expoziții tematice și informative, reviste bibliografice, prelegeri, TV clipuri, seminare informațional - aplicative. Cea mai mare rezonanță au avut-o seminarele *Republica Moldova - 15 ani membră a ONU* (organizat la 5 martie), *Promovarea și protecția drepturilor omului* (organizat la 24 octombrie) pentru studenții de la Facultatea Drept, coordonatori Elena Botnari, doctor în drept, Elena Culic, doctorandă, Victoria Țarălungă, doctorandă, Valentina Topală, șef CD al ONU. Studenții anului II-IV, împreună cu reprezentanții organizațiilor neguvernamentale studențești din municipiul Bălți, au selectat și au prezentat din perspectivă diacronică diverse informații (în română și rusă) despre problema discriminării, conflicte și soluționarea lor, despre drepturile omului și drepturile copiilor etc.

Doamna Tatiana Jordan, expert al Organizației Internaționale pentru Migrație, a vorbit în cadrul seminarului *Migrația la propriu* (organizat

la 25 octombrie) despre activitatea acestei organizații: servicii oferite, programe de susținere a populației, proiectele realizate în ultimii ani etc. În discursul său, dna Jordan a subliniat că migrația necontrolată a forței de muncă afectează dezvoltarea economică și socială a republicii noastre. Datele statistice pe care le-a invocat în context sînt foarte elocvente: începînd cu mijlocul anului 2006, un sfert din populația economic activă a R. Moldova a plecat la muncă în Rusia, Ucraina, Italia, Portugalia, Spania, Grecia etc. Actualmente, după date neoficiale, peste un milion de cetățeni moldoveni au emigrat în peste 15 țări. Majoritatea lor muncesc în 10 orașe: Moscova, Roma, St. Petresburg, Istanbul, Odessa, Lisabona, Paris etc. Remitențele trimise de ei în țară în 2007 sînt, potrivit datelor Băncii Naționale a Moldovei, de peste un miliard de dolari SUA. În continuare, participanții la seminar au luat în discuție modelele migrației forței de muncă din Moldova și consecințele lor pentru migranți și familiile acestora și pentru societatea noastră în general.

Conform programului Zilelelor ONU, au fost organizate sesiuni de vizionare a piesei scriitorului Dumitru Crudu *Oameni ai Nimănui*, montată de Vitalie Druceș și jucată de actorii teatrului *Eugen Ionesco*. Piesa abordează fenomenul migrației moldovenilor în Italia. După fiecare vizionare au urmat discuții aprinse.

Împreună cu cititorii Centrului și Clubului ONU ne străduim să punem în valoare nu numai documentele editate de aceste Agenții și Programe, ci și websiturile lor: www.unfpa.org, www.fmi.com, www.oim.md. Evident, ele sînt dinamice, accesibile, cu informații interesante, la

va, 2005; *Republica Moldova: Politici de Dezvoltare, 2005, Banca Mondială în Moldova, 2006*; culegerea statistică succintă *Femeile și Bărbații în Republica Moldova, 2005*; *Republica Moldova: Raport Național de Dezvoltare Umană: 2006*; *Calitatea creșterii economice și*

zi, bine structurate multimedia (combinații între text, imagini, video, audio și elemente interactive). În perioada desfășurării Zilelor ONU, Oficiul Băncii Mondiale a invitat tinerii din republică să participe la activitatea grupului *Glasul Tinerilor*.

Utilizatorii Centrului, Clubului ONU caută ghizii cei mai siguri, capabili să-i conducă în imensa lume virtuală, ca să învețe cum se cultivă conștiința economică a tinerilor europeni. Aceste portaluri sînt, cu siguranță, un mod de participare la metamorfozele vieții social - politice ce se produc în R. Moldova și în lume.

Aniversarea a 15-a de la aderare a oferit prilejul evaluării activităților editoriale ale Agențiilor sus-numite. Expozițiile: *ONU în Moldova - pragmatism și eficiență*; *Politici de dezvoltare ale ONU*; *Ziua Națiunilor Unite*; *Promovarea și protecția drepturilor omului*, au expus documente în limbile română - engleză, editate la Chișinău., precum și alte volume editate de PNUD Moldova: *Parteneriat pentru Dezvoltare*; *Primul Raport Național privind Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului, Orizonturi Noi*; *10 istorii pe care lumea trebuie să le cunoască* despre Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare în Moldo-

impactul ei asupra dezvoltării umane; revista *ONU în Moldova, 2000 – 2007*; CD-ri; DVD-ul - *Oameni ai nimănui*; videocasete; audiocasete etc. Aceste documente consemnează activitățile acestor agenții.

În numărul trei al revistei *ONU în Moldova* (2007), Coordonatorul Rezident al Organizației Națiunilor Unite în Republica Moldova, Kaarina Immonen, a menționat că: „*Guvernul Republicii Moldova va fi susținut eficient de către agențiile de dezvoltare la realizarea acțiunilor de diminuare a impactului secetei asupra cetățenilor*”. De altfel, Domnia sa a rămas impresionată de ospitalitatea oamenilor pe care i-a întâlnit.

În concluzie am menționa că studenții, profesorii, elevii și alți utilizatori consideră Centrul ONU, Clubul ONU Nord un partener de încredere, o instituție care oferă un suport serios în procesul lor de documentare.

Bogdan Petriceicu Haşdeu, critic literar

Maria ŞLEAHIŢCHI, dr. conf., decanul Facultății Filologie USB

O literatură este o națiune! Au fost sute de popoare, care avuseră fiecare câte o limbă, dar n-au putut fiecare să-și creeze o literatură... Literatura singură afirmă existența cea deșteaptă a unei națiuni, și mai mult decât atîta: singură îi dă secretul de a nu muri niciodată.
(Bogdan Petriceicu Haşdeu)

Preliminări. Voi începe comunicarea mea¹ cu câteva gânduri care ar trebui să ne motiveze mîndria de a fi basarabeni. Dacă trecutul nostru a fost vitregit de-a lungul istoriei, dacă prezentul e incert, iar viitorul o iluzie, existența noastră își găsește rostul și pentru faptul că avem înaintași care au dat strălucire numelui de basarabean în cultura română și numelui de român în cultura univetsală. Mă gîndesc, în primul rînd, la Bogdan Petriceicu Haşdeu, la Constantin Stere și Eugeniu Coşeriu, care (am să parafrazez una din expresiile preferate ale „lingvistului secolului XXI”: „prin faptul că sînt vă fac să fiți și voi”), prin faptul că au fost, ne fac să fim și noi.

Începuturile de cronicar literar. Bogdan Petriceicu Haşdeu a trăit într-o mare feroare și nerăbdare, manifestîndu-se în diverse domenii ale creației și științei. Mircea Eliade, un alt spirit enciclopedic, menționa că „această nerăbdare a creației caracterizează pe toți marii români din secolul XIX: Bălcescu, Heliade Rădulescu, Haşdeu, Eminescu”.² Din multitudinea de domenii în care s-a produs Haşdeu, am ales să vorbesc despre activitatea de critic literar, el fiind scriitorul ce a format opinia literară a timpului său, or, aceasta presupune practicarea cu regularitate a actului critic, precum și implicarea în presa literară a timpului.

Cu titlu de remarcă, voi aminti cîteva date din activitatea gazetărească a scriitorului, cu mici „popasuri” la revistele literare. În 1858 - 1859 apărea *România*, prima revistă a lui Bogdan Petriceicu Haşdeu, scoasă cu sprijinul material al tatălui său. Revista își încetă apariția în 26 ianuarie 1859, după Unirea Principatelor. Peste un an, în 25 martie 1860, apărea prima revistă literară *Foia de istorie și literatură*, unde scriitorul își publică renumitul studiu *Pierit-au dacia?* În octombrie 1862 va edita revista *Din Moldova*, care începînd cu nr. 10, 1863, se va numi *Lumina*. Haşdeu intenționează să impună o nouă direcție a literaturii naționale, anticipînd gruparea junimistă. Amintim în acest context că într-o scrisoare către Titu Maiorescu, datată 23 ianuarie 1874, prin care îi cerea o carte comentată în *Convorbiri literare*, în nedezmînițitul său stil ironic, făcea trimitere la diferența dintre cele două direcții: „Mă vei găsi totdeauna gata a te servi cu aceeași promptitudine, oricît de mare ar fi între noi diferența de *direcțiuni*”. De altfel, deși considerat de junimiști, dar și de istoria literaturii, drept adversar al societății din Dealul Copoului, este invitat totuși la Banchetul de 20 de ani ai societății (dintr-o scrisoare către Iacob Negruzzi din 1884).

**Confluente
Bibliologice 3 - 4, 2007**

La revista *Lumina* semnează poezie, proză (mult contestată *Duduca mamuca*), dramaturgie și critică literară (*Mișcarea literelor în Eș!*), fiind „una din cele mai importante publicații literare românești de la mijlocul secolului trecut”, după cum afirmă I. Oprea.³

În 3 noiembrie 1863 scoate revista umoristică *Aghiuță*, suspendată la intervenția ministrului de interne Mihail Kogălniceanu, prin invocarea „lipsei de moralitate” a revistei. În 22 aprilie 1866 face parte din cei 21 de membri fondatori ai Societății Literare Române, devenită ulterior, în 1867, Societatea Academică Română, iar în 1879 Academia Română. Girează în 1869 lansarea ziarului/gazetei *Traian* - (cu apariția de 3 ori pe săptămână). Aici își promovează în spirit polemic atitudinea antidinastică și antiboierască, îmbrățișează cu prioritate literatura, istoria, filologia. Începând cu 1870 ziarul se va numi *Columna lui Traian* (cu apariție de 2 ori pe săptămână, o dată la 2 săptămâni, o dată în lună), făcând, de rînd cu *Literatorul* lui Macedonski, „opozitie” *Convorbirilor literare*, manifestându-se, în viziunea lui G. Călinescu, ca „reviste antijunimiste”. În 1887 va edita *Revista nouă*, despre care le vorbi cu entuziasm luliilor sale aflate la Paris.

Modernitatea lui Hașdeu. Literatura din literatură. Hașdeu, precum se știe, obișnuia să-și însoțească lucrările sale de ficțiune cu prefețe (un fel de artă poetică, după modelele clasice și romantice), note lămuritoare, într-un context cultural în care polemicile erau la ordinea zilei. Astfel, în *Introducerea la Răposatul postelnic*, publicată în revista *Lumina (Din Moldova)*, 1862, nr.8, scriitorul afirma că dincolo de substratul istoric al „scrierii”, l-au interesat celelalte aspecte ale ei, deoarece „ea este [...], mai cu seamă, tragică,

artistică, poetică”.⁴ Observația, aforistică, ce urmează, deși pusă în paranteză, făcea cel mai limpede diagnostic calității literaturii în general și poeziei în special: „poezia poate fi fără versuri, precum și versurile pot fi fără poezie”, deoarece valoarea nu este asigurată în exclusivitate de forma exterioară a textului. Scriitorul vorbește despre caracterul general uman și unevrsal al efectului dramatic pe care trebuie să-l asigure o operă de acest gen. Circumstanțele de ordin exterior, în cazul unui subiect de capodoperă, nu vor minimaliza valoarea operei, afirmă Hașdeu

(„Schimbați titlul, prefaceți numele personajelor, strămutați acțiunea în America sau în Africa, modificînd ceva și în pasajurile prea locale, și totuși efectul dramatic va rămîne neatins, deși se va pierde caracterul național. Ba chiar lăsați tragedia cum este ea, fără cît traducînd-o într-o limbă străină; și, dacă ea este o adevărată tragedie, dacă ea într-adevăr răsfrînge patimile însușite naturii omului (fie el moldovean sau fie brazilian), și tot încă, zic, ea va fi admirată orișunde, precum englezul admiră scenele grecești din Sofocle sau italianul scenele engleze din Shakespeare. Tragedia poate a nu fi istorică, dar ea nu poate a nu fi cosmopolită în sensul de universal valabilă – M. Ș., ca orișicare artă”.⁵

În arta dramatică Hașdeu s-a considerat discipol al lui Sofocle și Shakespeare. Promotor al spiritului democratic și al libertății omului de creație, el recunoștea dreptul fiecărui scriitor de a se considera „discipolul lor, bun sau rău, imitator sau original”.⁶ El recunoaște că este un discipol mai special, ca să zicem așa, unind în tragedia sa cele două modalități de reprezentare a lumii, total diferite, într-o zonă mediatoare: astfel, culoarea albă de la unul și culoarea neagră de la celălalt se întîlnesc în „culoarea cenușie”, adică de la Shakespeare lua „mulțimea și caracteristica

varietate a personajelor dramei",⁷ „contrastul dintre sublim și bufon”, iar de la Sofocle lua „simplicitatea intrigii” și „patosul”.

În final, forma neversificată a tragediei îi pare mai elocventă or, afirma riscant scriitorul, „versurile nu permit a reproduce o epocă istorică în toată sa simplitate, de a înzestra persoanele dramei cu varietatea caracterelor și limbajelor, de a face ca să dispară individualitatea autorului...”⁸ Hașdeu avea să se contrazică în scurt timp, la apariția dramei istorice *Răzvan și Vidra*, scrisă inițial și ea în proză, dar ulterior versificată. Se vede că forma versificată nu i-a împiedicat să fie considerată, de Caragiale, spre exemplu, cea mai reușită dramă istorică din secolul al XIX-lea.

Spirit conciliator: respect pentru trecut și mândrie pentru prezent. Se știe că Bogdan Petriceicu Hașdeu a purtat un respect deosebit pentru istoria și cultura românilor, dar acest sentiment nu i-a estompat acuitatea receptării prezentului și prezicerii viitorului. Timpul lui Hașdeu e timpul polemicilor acide, societatea română intră în faza ei de maturitate deplină, care presupune și reinterpretarea sau revizuirea valorilor. O generație de scriitori, încă activi – pașoptiștii, pleca de pe scena literaturii, poftită, mai mult sau mai puțin rerverențios, de noua direcție sau noua generație. Tonul îl dă Hașdeu, urmat, peste 4 ani, cu studiul *În contra direcției de astăzi în cultura română* (1868) de criticul de la *Junimea*. Diferența dintre cei doi va fi de termeni și de ton (Miorescu va numi pașoptiștii Generația „formelor fără fond”, iar tonul lui va fi categoric și iremediabil, pe când Hașdeu va fi mai conciliant, dar creditând cu generozitate potențialul valoric al prezentului). Cert e că ambii critici au conștientizat momentul istoric pe care îl trăiesc. Hașdeu e primul care intră în polemică în legătură cu un articol semnat de Costache Negruzzi, *Studii asupra limbei române*, publicat în chiar revista sa *Din Moldova* (1862 - 1863, nr. 5, 7, 10). Articolul - replică *Apropos de scrierea D-lui C. Negruzzi* vedea lumina tiparului tot acolo, nr. 10, odată cu publicarea părții finale a studiului nuvelistului pașoptist. C. Negruzzi insinua elegant că literatu-

ra contemporană este în decădere față de literatura generației sale, deoarece „politica predominând, literatura amuți”.⁹ Tînărul Hașdeu, spirit de „avangardă”, nu cade de acord, firește, cu înaintașul său, iar argumentele sale au la bază logica evoluției generale a societății umane. Perioadele literare în cultura unei națiuni au început și sfârșit, afirmă criticul, iar literatura română se află în progres. Mai bună decât în 1848, dar mai puțin bună decât va fi în 1873, ea e în plină afirmare a modernității sale, astfel încît pericolul decăderii e încă departe. „Zicînd acestea, preciza Hașdeu, nu voiesc nicidecum a nimici ba nici măcar a micșora mărimea serviciilor făcute literaturii noastre de către veteranii ei, din cari unii cei mai de frunte, trăiesc încă și să tot trăiască, bucurîndu-se de binemeritata venerațiune a compatrioților. Din contra, sînt gata a declara în gura mare că ei, dragi moșnegi, au lucrat mai mult decât noi, copiii de ieri, de alaltăieri; au lucrat mai mult, fiindcă la început e totdeauna mai greu a lucra; dar aceasta nu înseamnă că ei au lucrat mai bine decât noi, veniți mai tîrziu și-nlesniți în cale-ne prin munca înaintașilor noștri. [...] Noi admirăm din toată inima personalitățile reprezentanților literaturii noastre pînă la 1848; noi am recunoaște chiar comparativa micitate a propriilor noastre personalități; dar cu toate acestea, noi nu vom lăsa a se zice că – trecîndu-se cu vederea cerințele și însușirile personale – literatura noastră de astăzi e mai pe sus de acea de atunci [...]. Numiți pe Eliad, Asachi, Kogălniceanu, Alecsandri etc. „atleți literari”; ridicăți-le statui și monumente; insuflați copiilor voștri, acasă și pe băncile școalei un respect religios către acești proroci, așa zicînd, a vieții noastre literare; vorbiți chiar despre abaterile și-alunecările lor cu acea dragoste și cu acel spirit conciliator, cu cari un fiu vorbește despre părinții săi... da [...]; dar nu ne spuneți că sîntem în regres, ceea ce nu este și, din norocire, ceea ce nu poate fi.”¹⁰

Ironia tînărului Hașdeu, stilul mușcător îl

vor însoți de acum încolo.

Studiul de sinteză Mișcarea literelor în Eși sau începuturile criticii ludice. Apărut înainte cu patru ani față de renumitul studiu de debut (*O cercetare critică asupra poeziei române de la 1867*) al criticului de la *Junimea*, *Mișcarea literelor în Eși* este prima panoramă critică asupra vieții culturale și teatrale a Iașului. Mircea Eliade, care a avut un respect deosebit față de înaintașul său, afirma că prin *Mișcarea literelor în Eși* „s-a păstrat cea mai lungă și savuroasă „cronică” a timpului pe care o cunoaște literatura română din acea epocă [...]. Evident, este vorba de o „reconstituire” în felul lui Hașdeu, adică subiectivă, satirică, pasionantă. Probabil că la originea acestei „cronici” se află pizma lui Hașdeu împotriva lui Titu Maiorescu și furia lui că n-a stîrnit încă vîlva și nu și-a cucerit încă gloria pe care o aștepta publicînd *Din Moldova*”.¹¹ Vîlva la care se referă Eliade era cea produsă, probabil, de pedagogul Maiorescu, or, pînă la apariția cronicii lui Hașdeu, viitorul mentor al Junimii nu publicase mare lucru.

Scriitorul intenționa să se războiască cu lumea contemporanilor săi, o lume „fără principii”, o lume a contrastelor și a lipsei de caracter: „În politică, în literatură, în familie, oriunde ne-am întoarce privirile în jurul nostru, constată el, ne întîmpină „zilele Babei”: cald și rece, uscat și umed, liniștit și furtunos, frumos și urît, toate la un loc, un chaos de contraziceri, o lipsă absolută de caracter!” Eliade remarca inteligența covîrșitoare și acuitatea spiritului de observație ce îl caracterizau pe basarabeanul refugiat la Iași: „cu inteligența sa ascuțită, cu sarcasmul său necruțător, cu șarja lui neistovită – „dă seama” de tot ce se întîmplă și se publică în Capitala Moldovei; reviste, spectacole, conferințe, lecții universitare. Lovește în deapta și în stînga, lovește în mediocri și oameni învățați cu aceeași furie, cu aceeași zeflema, cu aceeași pasiune. Este cel dintîi „eseu pasionat” pe care îl cunoaște literatura românească”.¹² Realitatea la care se referea Hașdeu va fi definită de Maiorescu drept o lume în care lipsesc criteriile. Ambii cereau necesitatea

instalării unei ordini a valorilor. Hașdeu începu primul, într-un cu totul remarcabil stil ironic și accentuat ludic, declanșat de „sensibilitatea lui jignită, prin marea lui personalitate sufocată de mediocritatea și de suficiența contemporană” (Mircea Eliade). Fiindcă, iată, inspirația junilor poeți este „vagabundă”, afirmă criticul („Orișicare întîmplare, fie cît de mică, servește naturalmente, într-un oraș ca al nostru – într-o Atene, cum am zis – de subiect pentru vagabunda inspirație a poeților”), teatrul ieșean e însuflețit nu doar de sufleur (care mai e și actor, la nevoie), ci și de *rege-soarele* său, M.Pascaly. Actorii lui Pascaly, se remarcă atît prin calități artistice, cît și prin carențe „profesionale”: Principalul neajuns al lui Pascaly, spre exemplu, e de a vorbi prea repede. „Și eroii gîndesc mai nainte de a se rosti, afirmă Hașdeu, și, prin urmare, ei nu pot vorbi în fugă, ca de pe carte”. Nici repertoriul nu este trecut cu vederea de critic: „Alegerea pieselor n-a fost tocmai cumsecade. Dramele, aproape toate, au avut un caracter medical.” Ceilalți actori, fiecare cu meteahna sa. Bălănescu, spre exemplu, „nu-și învață rolul” și, „pe deasupra, are tristul obicei de a se uita neconștient la loje și la parter, numărînd, pesemne, ca director al teatrului, locurile ocupate și cele deșerte”. Lupesu e „bufon peste măsură”. Pronunțarea lui Galino „nu e românească: cam „pute” pentru „poate”. Cheorghiu „face rea întrebuintare de tufoasele sale sprincene, mișcîndu-le neîncetat în jos și-n sus, încît îți vine a-i dori o *călătorie sprincenată* de pe scenă”. Pe Matilda Pascaly, consoarta *rege-soarelui*, dincolo de alte „menajamente” la care consimte (sau poate pe care le cere), n-ar trebui „s-o împingă dorul de a juca pe domnișoare, și-apoi ar fi bine ca d-ei să vorbească mai repede”. Merișeasca „nu e nicidecum la locul său în roluri dramatice de mume suferinde: suferința n-are în veci volumul d-nei Merișescu”. D-șoara Teodorescu, „vorbind, deschide gura afară din cale, încît privitorii gîndesc că d-ei cască”.

Dramaturgia națională era marcată de piesele lui Alecsandri. Hașdeu acordă un spațiu destul de amplu analizei și mai ales citării din pie-

sele montate pe scena teatrului ieșean, dar concluzia nu e în favoarea dramaturgului. „Studiind *Repertoriul dramatic* al d-lui Alecsandri, afirmă criticul cu mîhnire, am însemnat aproape în toate piesele d-sale o mare eroare artistică, care se pare a fi devenit pentru d-lui ca o a doua natură: patima de a scrie nu curat românește, ci în zece limbi”. Criticul respinge excesul de zel al scriitorului în vederea individualizării personajelor cosmopolite. „Aceeși babilonie [...], care nu e nicidecum comică”, este imputată întregii opere de comedieograf a bardului de la Mircești. Or, „de s-a cuprinde comismul în atîta, afirmă Hașdeu, apoi orișicine ar deveni Molieere sau Goldoni a *coup de dictionnaire*”.

Anticipînd analiza poeziei prin prezentarea lui M. Pascaly ca poet (bun pentru poezia detaliilor, dar ratat ca poet al întregului), Hașdeu e printre primii critici români care propun un canon poetic național, din care făceau parte:

- Alecsandri, „părinte și cap al poeziei naționale, bazate pe studiul acelei poporane” (este vizat volumul *Doine și lacrimioare*, aflat în preajma celei de-a doua ediții);
- „Dosotei”, aceeași semnificație pentru „muza religioasă”;
- „Beldiman în a epopeii”;
- „Conachi în a lirei anacreontice”;
- „Boliac în a versurilor antice”;
- „Bolintineanu în a tabloanelor cavalerești”;
- „Donici în a fabulei”...

Cu Donici lista se încheie, deși suspensiile indică că ar mai putea fi și alții. Dacă ceilalți sînt doar nominalizați în lista „nemuritorilor”, în cazul lui Alecsandri se vor opera analize nuanțate. În general, Hașdeu, procedînd potrivit observației sale din capul studiului (lumea contrariilor), va propune o exegeză pentru opera unui poet cu adevart talentat și va desființa mitul de mare scriitor al lui Asachi. Va face acest lucru cu aceeași pasiune și cu aceeași dezinvoltură a limbajului critic. Astfel, deși îi recunoaște lui Alecsandri calitatea de „mare poet”, îi va contesta cu deplina persuasiune a argumentației ipostaza de cel mai mare poet român. „Nu e cel mai mare, pre-

cum îl numesc unii; fiindcă d-lui n-a îmbrățișat decît un singur ram al poeziei. D. Alecsandri e mare ca unul ce-i creator în sfera sa, nu imitator, ca Granda ș-alții”. Hașdeu va vorbi pe de o parte în registrul lui Vlahuță și Delavrancea, care afirmă în Academia Română că Eminescu e cel mai mare poet român, iar nu Alecsandri, precum s-a spus pe nedrept ani la rînd; pe de altă parte, în registrul maioreșcian din articolul *Poeți și critici* (răspuns la afirmațiile celor doi invocați mai sus), susține că fiecare e mare în domeniul său, or, marile talente nu se compară între ele. E de reținut că afirmațiile lui Hașdeu țin de anul 1863, cînd *Junimea* abia urma să se constituie...

În cu totul altă lumină e prezentat poetul și dramaturgul Gheorghe Asachi, rival declarat al lui Alecsandri: „D. Alecsandri, afirmă ironic Hașdeu, are un *avalm* (= rival) cît-colea, și pentru poezia națională și pentru genul dramatic, în persoana d-lui G. Asachi”. Din colecția de poezii se salvează de critica acidă și persiflantă a lui Hașdeu doar sonetul *La ocazia zborului aerostatic a Madamei Blanchard în Roma, la 1811, pe cînd se arătase în cer comitul cel mare*. Exigențele autorului poemului dramatic *Răzvan și Vidra* nu lasă nici o șansă dramei *Petru Rareș* a lui Asachi, care nu întrunea „absolutamente” nici una din condițiile artei dramatice în genere. Cea de-a doua țintă a criticii negative, exersate cu atîta plăcere pentru sine, dar și pentru cititor, este așazisul poet Adrian, care e reabilitat ca prozator, sfătuindu-l: „Lasă deoparte poeziile tale... și lucrează în ceea ce-i tîria ta”.

Lipsa de valoare a majorității producțiilor literare din acea vreme este pusă în seama lipsei de școală a poezilor români. Hașdeu consideră că nu atît talentul le lipsește cît studiul, de aceea va încerca să dea primele lecții de artă poetică chiar în *Mișcarea literelor...* Fragmentul de poetică inclus aici (un amalgam de principii clasiciste și romantice pe care nu le-a abrogat decît afirmarea în timp a altor curente literare) anunță trei

„stînci de căpetenie” ale poeziei: 1. ideea poetică; 2. graiul poetic; 3. efectul poetic, analizate fiecare în parte.

Bogdan Petriceicu Hașdeu va da dovadă de un veritabil spirit de anticipare în ceea ce privește dezvoltarea de mai departe a poeziei române, observînd că „la români e de a se crea de acum înainte poezia filosofică”, misiune pe care o va realiza *Junimea*, prin opera lui Eminescu.

Imprevizibila originalitate. Ar mai fi de adăugat că natura absolut originală a lui B. P. Hașdeu a putut să convertească un discurs al inculpatului dintr-un proces de presă (organizat în 3-4 iunie 1863 prin intrigile dușmanilor săi V. A. Urechia, T. Maiorescu, Ion Pangrati ș.a. în scopul „de a-l înlătura din fruntea mișcării literelor ieșene”,¹³ învinuit fiind de imoralitate, într-o veritabilă artă poetică.

În *Apărarea redactorului* scriitorul nu doar invocă drept argument al nevinovăției sale întregul tezaur național și universal, ci pune în

valoare principiile „școlii realiste în literatură”. „Un romanist, un poet, un istoric sînt portrețiștii societății: vinovați-s ei oare, zugrăvind-o așa cum este?”, se întrebă retoric Hașdeu.

Note testamentare. În încheierea acestui crochiu, vom aminti că viața și opera marilor scriitori este asemenea unui manual de pedagogie pentru generațiile tinere (aceasta era ideea - argument a lui C. Noica cînd propunea cu insistență publicarea integrală a manuscriselor eminesciene). Viața și opera lui Bogdan Petriceicu Hașdeu sînt o mostră a eforturilor întru realizarea viselor și idealurilor. În miezul palmaresului bogat al lucrării acestui ilustru scriitor și savant a stat onestitatea actului științific și artistic, care făceau parte din însăși ființa lui. A-ți asuma responsabilitatea pentru tot ce scrii și spui înseamnă a-ți trăi destinul așezat în moralitate. „Cine nu e mișel, afirma criticul, acela nu se sfiște niciodată de a așterne pe hîrtie și de a iscăli tot ceea ce a spus din gură” (Către C. I. Istrati, 25 aprilie 1895).

Note:

- 1 Comunicarea a fost prezentată în cadrul Conferinței științifice „Bogdan Petriceicu Hașdeu – un secol de nemurire”, organizat de Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hașdeu” din Cahul, în 20 noiembrie 2007.
- 2 Mircea Eliade, *Despre Eminescu și Hașdeu* / Ediție îngrijită și prefață de Mircea Handoca . – Iași: Junimea, 1987. – p. 61.
- 3 I. Opreșan, *Tabel cronologic*. In: Bogdan Petriceicu Hașdeu, *Scrieri în 16 volume. Volumul I.* – Chișinău: Știința, 1993. – p. 37.
- 4 Bogdan Petriceicu Hașdeu, *Articole și studii literare* Prefață, texte alese și îngrijite, note de C. Măciucă. – București: Editura pentru literatură, 1961, p. 46.
- 5 Ibidem, p. 46 - 47.
- 6 Ibidem, p. 47.
- 7 Ibidem, p. 48.
- 8 Ibidem, p. 49.
- 9 Ibidem, p. 50.
- 10 Ibidem, p. 53 - 54.
- 11 Ibidem, p. 68.
- 12 Idem.
- 13 Idem.

Elena FARAGO

Galina MOSTOVIC, profesor de Limbă și literatură română

Elena Farago a rămas în contextul literaturii române una din cele mai sincere voci ale liricii feminine, mai ales în poezia pentru copii, deși a debutat și a scris și poezie pentru maturi, care, în critica literară a timpului a fost apreciată ca fiind tradiționalistă, dar cu profunde note simboliste. Într-un interviu, poeta mărturisea: "Am scris poezie simbolistă? Nu știu...Remarcam, e drept, că ar fi în notă simbolistă, dar, după ce era gata scrisă".

Elena Farago s-a născut la 29 martie 1879, în orașul Bârlad, într-o familie de greci stabilită în România. Tatăl Francisc Praximade era descendentul unei vițe de nobili greci, originare de pe una din insulele Mării Egee. Mama, Anastasia Thomaide, olteancă, era și ea dintr-o familie de greci.

Copilăria viitoarei poete a fost, la începuturile ei, fericită, plină de voie bună. Dar pînă la un timp. Apoi au venit nenorocirile. După moartea prematură a 3 dintre cei șapte copii ai familiei Praximade, se stinge din viață, la numai 34 de ani, și mama Anastasia, măcinată de necazurile abătute asupra familiei. Afacerile lui Francisc Praximade merg din rău în mai rău și casa îndesulată de odinioară, acum e un cuib al sărăciei. Elena, fiind cea mai mare, poartă tot greul gospodăriei și îngrijirii fraților mai mici.

Clasa întâi primară o urmează la pensionul Varlaam din Bârlad, iar a doua, la pensionul Drouhet, alte patru clase le va face într-o școală de stat. Deși a învățat doar șase clase, ea nu a încetat să se autocultive prin lecturi și studiu independent după manualele fraților mai mici. Într-o scrisoare adresată lui G. Bogdan - Duică, în 1923, Elena Farago se confesa: „N-am cultură

oficială decît de două clase secundare. Am învățat și citit singură tot ce am vrut să știu. Am început să scriu la 12 ani”.

La vîrsta de 17 ani încă o nenorocire se abate asupra tinerei, moare tatăl.

În 1896 destinul o va aduce în familia lui I. L. Caragiale, în calitate de guvernantă a copiilor marelui dramaturg. Au fost poate cei mai luminoși ani din tinerețea sa chinuită.

„Avea 18 ani. Era o fată înaltă, cu un cap frumos modelat, cu ochi mari și negri, cu un păr lung și lucios. Avea atîta eleganță în mers, atîta prestanță, atîta profunzime în ochi și atîta frumusețe în toată înfățișarea ei, încît privirile tuturor se întorceau să o admire”.

E portretul pe care i-l face C. D. Papastate în monografia consacrată poetei.

Impactul care l-a avut asupra ei aflarea în sînul familiei Caragiale a fost unul mai mult decît benefic, aici cunoscînd și mari personalități ale timpului. Probabil, chiar la îndemnul lor a și publicat, în 1898, la revista *Epoca* primele poezii semnate cu pseudonimul Fatma.

Au urmat apoi alte publicații la **România muncitoare**, **Luceafărul**, **Sămănătorul** semnate și cu alte pseudonime: Andaluza, Ileana, Ellen.

După căsătoria cu Francisc Farago, Elena va lua numele soțului său, nume care a devenit unul foarte familiar, mai ales în universul copilăriei.

Autoare a ciclurilor de poezie: „Șoapte de umbră”, „Din taina vechilor răspântii”, „Nu mi-am plecat genunchii” pentru care s-a învrednicit de prestigioase premii cum ar fi „Femina” din Paris,

medaliile „Bene meriti cl.I”, „Meritul cultural în gradul de cavaler, ci.I”, totuși poezia cu care a intrat, pentru totdeauna, în patrimoniul cultural românesc este cea pentru copii, cuprinsă în volumele: „Pentru copii”, „Copiilor”, „Dan traista lui Moș Crăciun”, „Bobocica”, „Să fim buni”, „Ziarul unui motan”, „Într-un cuib de rândunică”, „Să nu minți, să nu furi” ș.a.

Și aceste volume i-au adus distincții bine meritare cum au fost „Premiul Neuscholtz”, acordat de către Academia Română în 1927 și „Premiul special de literatură pedagogică”.

Poezia didactică pentru copii și astăzi se înscrie perfect în manualele de limbă și literatură română pentru clasele primare. Cu multă sinceritate, Elena Farago le vorbește copiilor dintotdeauna despre bine și rău, despre atitudinea grijulie față de lumea celor care nu cuvântă, despre prietenie, dragoste maternă, credință, compasiune, altruism etc.

C. D. Papastate, un exeget al operei Elenei Farago, scrie despre poezia pentru copii: „Prin mijloace simple, dar atrăgătoare, Elena Farago ilustrează ideea de bunătate, umanitate, de bun simț, de ajutor, și, lucru ciudat, chiar de suflet al lucrurilor, clădind un întreg sistem de gândire.”

Pe lângă activitatea literară, Elena Farago a ocupat și multe funcții oficiale: secretar literar al Teatrului Național din Craiova, inspector al azilurilor din orașul Craiova, face parte din comitetul de conducere al revistei craiovene *Năzuința*. Una din cele mai strălucite pagini ale vieții acestei distinse femei a fost conducerea Fundației *Aman*, în calitate de director, post pe care l-a ocupat începând cu 1 septembrie 1921, până la sfârșitul vieții.

Fundația „Aman”, formată din bibliotecă, muzeu și pinacotecă a fost înființată în 1908, prin dispozițiile testamentare ale lui Alex. Aman, fratele pictorului Th. Aman.

Această instituție culturală era înzestrată cu multe pânze ale pictorului Th. Aman, dar și cu tablouri semnate de N. Vemort, N. Grigorescu, Șt. Luchian, Atrachino, St. Popescu, Eust. Stoenescu ș.a. Tot aici se păstrau sculpturi de marmură, bronz, ghips de Dumitru Bârlad, Anghel Chicu, Severin.

În 1927 biblioteca număra aproape douăzeci de mii de volume și se completa permanent ținându-se cont și de necesitățile elevilor și studenților doljeni.

Elena Farago nu se mulțumește doar cu activitatea sa de conducător al acestei instituții, ea mai înființează în cadrul Fundației și o Universitate liberă. Aici țin cursuri de culturalizare a maselor mulți din intelectualii craioveni. Direcția însăși are un curs de Istoria artelor.

Așa cum starea sănătății nu-i permite să mai conducă Fundația, în 1940 Elena Farago este pensionată, dar solicită a fi și în continuare director onorific, motivând că: „Lucrările de reorganizare a Bibliotecii, efectuate exclusiv de mine personal, sunt încă în curs și greu de efectuat de către o altă persoană, deoarece sunt pe o sistemă proprie mie, iar pe de altă parte, dat fiind faptul că în acest mediu priitor specialității mele îmi pot continua activitatea literară în orele libere.” Cererea i-a fost acceptată de către Primăria Craiova, permițându-i-se să locuiască în continuare în imobilul Fundației.

În 1947, Primăria Craiovei îi conferă devotatei directoare titlul onorific de cetățean de onoare al municipiului Craiova „pentru merite excepționale recunoscute pe tărâm literar și cultural”.

Elena Farago se trece din viață la 14 ianuarie 1954, la Craiova, oraș care a adoptat-o și-i păstrează cu grație memoria. În aceeași curte a Fundației *Aman*, se află astăzi și Casa memorială „Elena Farago”.

Bibliografie consultată:

1. *Elena Farago și copiii*. Iași: Porțile Orientului, 1998. 127 p.
2. Nedelcea, T. *Vocația Spiritualității*. Craiova: Scrisul românesc, 1995. 399 p.
3. Patrașcu, I.; Leferman, M. *Documentar: Elena Farago, Coca Farago*. Craiova, 2000. 70 p.

Epopoea lui **BADEA CÂRȚAN**

Radu MOȚOC, inginer,
secretarul Asociației *Pro Basarabia și Bucovina*,
Filiala *Costachi Negri*, Galați

I.

„Cine nu-l cunoaște astăzi pe Badea Cârțan...” întreba retoric Duiliu Zamfirescu în 1895, într-un articol publicat în *Foaia pentru toți*. Într-adevăr, Badea Cârțan este o figură de legendă, care a cunoscut satisfacțiile, dar și deziluziile celebrității, plătind cu închisoarea pasiunea lui pentru răspîndirea cărții românești în Ardeal, într-o lume în care nația română era ținută în beznă spirituală. A fost îndrăgit mai ales de tinerii ardeleni pentru că le aducea, cu mari sacrificii, în desagă, trecînd munții Făgărașului, manuale școlare și cărți românești.

Aceste locuri (care amintesc de legenda-
rul Negru Vodă, de Constantin Brîncoveanu care
a ctitorit o biserică și un castel la Sîmbăta de
Sus, sau de Mihai Viteazul, care în luptele de
cucerire a Transilvaniei a lăsat în castelul din
Făgăraș pe Doamna Stanca cu cei doi copii,
Florica și Nicolae Pătrașcu, sînt cunoscute sub
denumirea de Țara Făgărașului, delimitată la
miazăzi de Munții Făgăraș, la miazănoapte de
Olt, la apus de trecătoarea Turnul Roșu, unde
Oltul se strecoară spre Dunăre, iar la răsărit de
Munții Perșani. Dacă privești o hartă a Țării
Făgărașului, apele care se scurg din munte par
urme de lacrimi șiroind pe un obraz. Au plîns
pămînturile și oamenii lor. Satele poartă numele
strămoșilor care au ctitorit așezările, dar există și
sate cum ar fi Galați sau Iași, care poartă aminti-
rea mitropolitului Varlaam, care a distribuit multe
Cazanii prin bisericile și mănăstirile din partea

locului. Cei din stînga Oltului se deosebesc de
cei din partea dreaptă prin grai, port și înfățișare,
iar ținutul lor este atestat documentar din anul
1222, sub denumirea de Terra Blachorum, iar în
anul 1372, Terra Fogaras. Domnii Țării Româ-
nești care stăpîneau aceste ținuturi purtau și

Badea Cârțan în 1899

Confluente
Bibliologice 3 - 4, 2007

denumirea de *Duci ai Făgăraşului*.

În timpul împărătesei Maria Tereza, grănicerii erau recrutați în special din rîndul făgărăşenilor care, pentru serviciile militare, aveau anumite privilegii. Cei care se distingueau în lupte primeau diplome de nobili, fiind declarați *boieri*. Costumul lor național este sobru și original (predomină culoarea neagră) și se deosebește de cele din alte zone.

Locul de obîrșie al lui Badea Cârțan este comuna Oprea-Cârțișoara, dar satul - matcă este Cârța de pe malul Oltului. În anul 1202, la Cârța se înființează o mănăstire cisterciană ale cărei ziduri se păstrează și astăzi. Legenda spune că într-o zi doi ciobani din Cârța împreună cu familiile lor, Oprea și Streza, sătui de asuprirea grofului, au urcat pe firul apei Lăița ca să întemeieze două localități. La poalele Negoiului, unde Bîlea se unește cu apele Lăiței, nu departe de cascada Bîlei, cei doi ciobani au întemeiat două sate. Streja s-a așezat pe partea dreaptă a rîului Bîlea, iar Oprea, pe cealaltă parte, și astfel au luat naștere satele Oprea - Cârțișoara și Streza - Cârțișoara, fiicele Cârței.

Existența Cârțișoarei datează de peste cinci sute de ani, dacă luăm în calcul actul de danie al lui Radu cel Frumos, din 17 mai 1473, scris în slavonă și păstrat în Arhivele Naționale. În acest document sînt menționate pentru prima dată cele două sate.

Fericirea familiilor Oprea și Streza n-a durat, pentru că groful Teleky cu oamenii lui au pus stăpînire pe aceste locuri, ridicîndu-și ulterior o curte boierească, împrejmuită cu ziduri groase. Cu timpul, în a doua jumătate a veacului al XVII-lea, cîțiva negustori au ridicat o fabrică de hîrtie și o fabrică de sticlărie în locul numit astăzi „la glăjerie”. Astfel, în cele două sate au venit familii de meșteri unguri și sași de prin părțile Sibiului și ale Brașovului. A fost construită o capelă catolică, apoi, în 1809, o biserică din piatră. Abia în anul 1860, la îndemnul episcopului de Sibiu, Andrei Șaguna (1809 - 1873), a fost înființată o școală românească care, neavînd sediu, funcționa prin casele oamenilor.

Familia lui Nicolae Cârțan se trăgea din ciobani. Din moși - strămoși, partea bărbătească își petrecea viața în urma turmelor de oi, dar niciunul nu s-a îmbogățit. Singura avere a familiei era o căsuță din bîrne de lemn, acoperită cu paie, un petec de pămînt și o turmă de 50 oi urmată de un măgar și cîini de pază. Nicolae Cârțan avea doi frați: Arsene, cîntăreț la biserică și Vasile, soldat în armata austriacă. În 1846, la vîrsta de 26 de ani, Nicolae Cârțan s-a căsătorit cu Maria Budac și cu ajutorul socrilor și-a ridicat o casă pe ulița care cobora de la biserică. Nicolae își petrecea viața în munte, unde păștea oile celor bogați. În timpul verii, cobora de cîteva ori ca să aducă merinde. Numai în timpul iernii rămînea lîngă ai săi. La fiecare doi ani, în familia Cârțan se năștea cîte un copil. Întîi Maria și Gheorghe (24 ianuarie 1849), după care au venit Nicolae, Chiva, Ion, Avram. Ultimul născut a fost Arsene.

În perioada zbuciumată a anilor 1848 - 1849, familia Teleky a părăsit Țara Făgărașului și Transilvania, plecînd la Budapesta.. Oliver Boier, administratorul pămînturilor grofului la Cârțișoara, vinde țaranilor o bucată de teren. Casa grofului este cumpărată de preotul Vulcan din Cârțișoara, care, mai apoi, o va dona satului ca să devină muzeu.

La vîrsta de cinci ani, Gheorghe cunoștea bine toate împrejurimile satelor Oprea și Streza - Cârțișoara. Vara căuta cuiburi de păsări, iar toamna culegea zmeură, alune și mere. Cînd a fost prima dată cu oile la păscut, a primit un sfat părintesc: *să stai lîngă oi, să ai grijă de ele, să le aperi de iepuri* (de lup nici pomeneală, era prea mic și nu trebuia speriat). Așa s-a obișnuit cu viața departe de sat și cu singurătatea.

Bunicul Avram, om la 70 de ani, știa multe, umblase prin lume, luptase cu *Napoleon Bunăparte*, iar bunica Maria torcea, fusul sfîrîind vesel între degetele ei slabe. Tot ea l-a îndemnat să meargă la școala din Făgăraș, făcută de Ion Codru din Drăguș. În jurul Cârțișoarei erau numai cîteva școli românești, înființate pe vremea împărătesei Maria Tereza. De fapt, erau românești numai cu numele, fiindcă elevii trebuiau să înve-

te obligator în limba germană ca să ajungă grăniceri. Școala din Vaida-Recea, înființată în 1815 ca școală grănicerească, a funcționat pînă în 1867 și avea conducere militară.

Bisericile și mănăstirile din Țara Făgărașului țineau, sub domnii români, de mitropolia Tîrgoviștei. Calvinismul nu a prins la români, deși unii preoți de la Sîmbăta de Sus, Lisa, Galați și Vad au fost înnobilați. La inițiativa principesei Suzana Lorantffy, la Făgăraș a fost înființată în 1657 o școală românească, care însă nu a funcționat mult timp fiind închisă de catolici care doreau ca Făgărașul să devină un centru al bisericii unite. Întrucît convertirea nu dădea rezultatele scontate, în Ardeal, în martie 1761, a fost trimis generalul Bucow, care, după ce a înăbușit răscoala lui Sofronie din Cioara, a tras cu tunurile și a incendiat toate bisericile ortodoxe. Anume atunci a fost distrusă ctitoria brîncovenească de la Sîmbăta de Sus, care a stat în ruine timp de 140 ani, fiind restaurată pentru prima dată de mitropolitul Bălan. Unul din ctitori este și Regele Mihai I, al cărui tablou votiv a fost salvat ca prin minune în perioada comunistă. La Scorei, biserica ridicată pe timpul lui Mircea cel Bătrîn a fost la fel dărîmată. Pe lîngă această biserică funcționa o școală confesională pentru copii, condusă de învățătorul David Moțoc.

Îndemnurile bunicilor pentru ca nepotul să urmeze o școală au rămas însă fără niciun ecou. Fie că Gheorghe auzise de la alți copii din Recea că erau pedepsiți, dacă vorbeau românește (li se atîrna de gît o tăbliță pe care era desenat un măgar), fie că erau binecuvîntați de *Sfântul Nicolae*. Tatăl său s-a decis să-l ducă pe munte la stîna, sub Curmătura Bîlei, unde va învăța să facă brînză și caș. Stîna gospodărită de baciul Axente, avea 2000 de oi. Jumătate erau ale grofului Teleky, 500 ale administratorului Oliver Boier, iar restul, al oamenilor din Oprea - Cârțișoara. Turmele erau păzite de șase ciobani, printre care și Gheorghe Cârțan, și zece cîini. În mîntea lui Gheorghe s-a limpezit un adevăr trist: românii trăiau în două țări, iar pe creasta munților era granița dintre ei. Normal că-și puneau între-

barea: „*cine dracu' a văzut graniță în mijlocul țării?*”.

Într-o primăvară, și-a pus în traistă două cămăși, două izmene și o pereche de opinci, zestre cu care începea viața de cioban. Mai avea un ciomag cioplit frumos și un tovarăș de nădejde, pe Burcuș, cîinele ciobănesc. Apoi au pornit cu turmele de oi după rînduiala străveche: în frunte măgarii, care purtau samarele cu merinde și cojoacele ciobanilor, căldările pentru gătit mîncarea, după ei berbecii cu clopote de aramă, pe urmă cîrlanii, mînzatele, mieii și, în fine, sterpele. Gheorghe pășea mîndru că fusese primit în rîndul ciobanilor. A treia zi, au ajuns la stîna din bîrne de brad, acoperită cu cetină și scoartă de brad. Pășcutul oilor era floare la ureche în comparație cu mulsul lor. Din lapte să făcea jintiță, brînză, caș și, mai ales, urdă dulce. Hrana ciobanului era obișnuit un bulgăr de mămăligă, un pumn de brînză sau urdă și, ca să fie sătul, mai bea apă rece de izvor. În ziua cînd baciul Axente l-a învățat să cînte din fluier, bucuria lui a fost imensă. La 15 ani, Gheorghe Cârțan cunoștea toate tainele muntelui, dar curiozitatea îl îndemna să vadă ce este dincolo de munți. Își amintea spusele baciul Axente: „*În România sunt oameni ca și noi, au aceeași înfățișare și același port*”. Nu peste mult timp, Gheorghe Cârțan va trece dincolo de munți de sute de ori, fără acte, prin „*vama cucului*”, pe „*calea ursului*”, sub privirile vulturilor...

În primăvara lui 1864, s-a răspândit ca un fulger vestea că fabrica de hîrtie din Cârțișoara a luat foc, iar în anul următor a fost o secetă cumplită. A izbucnit un incediu care a distrus jumătate din sat. Fiind la marginea satului, casa lui Nicolae Cârțan a scăpat de flăcări. La 67 de ani, Nicolae Cârțan nu a mai urcat pe munte. La capătul unei vieți chinuite nu avea altă avere decît cei șapte copii și 100 de oi, dar era fericit că a trăit cîstit. Venise vremea să împartă tot ce agonisise: casa rămînea Mariei, că e fată și

se va mărita, lui Gheorghe, care l-a ajutat la ciobănit, îi lasa 50 de oi, alte 50 le lăsa celorlalte odrasle. A murit împăcat, pentru că avea copii buni și vrednici.

Biserica și cimitirul satului erau așezate pe o colină. În apropierea bisericii erau mormintele celor bogați, fruntașilor satului, pe la mijloc, celor mai răsăriți, iar la margine, celor săraci. Slujba de pomenire a citit-o popa Vulcan și fratele lui Nicolae, Arsene, care era cîntăreț. Unchii și mătușile lui Gheorghe vroiau să-l facă sluga familiei, ciobanul turmei tuturor cîrșanilor și budacilor, lucru de neacceptat din partea acestuia.

În luna mai 1867, Gheorghe și-a luat rămas bun de la familie și a pornit cu cele 50 de oi în necunoscut. A doua zi a mers spre Breaza, unde a înnoptat. Aflînd că cineva are de vînzare un măgar, nu a ezitat să facă un tîrg cu două oi pentru măgar, pe care l-a numit loșca. Ajuns a doua zi la Berivoi, a mai vîndut o oaie pentru un ceaur de fiert mămăliga și un sac de mălai. A ocolit Brașovul și s-a oprit deasupra Săcelelor. Aici a cunoscut un cioban care îi va schimba soarta. Acesta era Ion Cotigă, un flăcău chipeș de 28 de ani, curat îmbrăcat, stăpînul unei turme de 80 de oi. Era om cu carte, umblase prin mai multe școli înalte, tatăl său fiind subprefect în România. Plecase de acasă și devenise cioban. Cotigă era un bun gospodar, cunoscînd, în același timp, și istoria poporului român. Avea cunoștințe despre filosofii greci, despre Platon și Socrate, despre istoricii romani și greci, Titus Liviu și Herodot, dar și despre Ovidiu care a murit la Tomis. Pe Traian și Decebal îi considera părinții poporului român. Cârșan asculta uimit și nu pricepea cum de acest cioban cunoaște atîtea lucruri. După cîteva zile au legat o prietenie trainică și s-au înțeles să-și unească turmele și să ciobănească împreună. *„Te învăț eu carte îi spusese Cotigă, avem timp berechet. Să ajungem în Bărăgan, să ne construim stîna și locul de pășunat și în cîteva luni începem citirea și scrisul, cărți avem destule”*.

După cîteva zile de mers, au trecut apa Ialomiței și s-au oprit la marginea Ciulniței. Aici

au fost la primărie pentru a se înscrie în evidențe, dar și pentru a plăti taxele de pășunat pentru anul 1867 - 1868.

Anii treceau și odată cu ei se înmulțeau și oile. Primăvara și toamna plecau la Călărași să vîndă mieii, brînză, cașul și lîna oilor, dar și să cumpere cele necesare. De la 50 de oi a ajuns repede la 300 de capete, devenind un cioban înstărit. Cotigă păstra banii, făcea cumpărături, plătea taxele, dar cumpăra și cărți. Biblioteca lor creștea cu fiecare an. Cînd Cotigă era bine dispus, îi citea cu glas tare lui Cârșan care asculta fascinat.

Într-o zi, au început lecțiile ca la școală, cu abecedar, cărți de citit, de aritmetică, o tăbliță de gresie etc. Cârșan, cu mintea limpede, prindea ușor, astfel că la 25 de ani a ajuns să poată citi orice carte și să scrie corect. Citea multe cărți de istorie, iar paginile în care se vorbea despre trecutul poporului român le cunoștea pe dinafară. Istoria românilor pentru Cârșan era ca o biblie a neamului, fără ca să neglijeze istoria antică, fondarea Romei, legenda Lupoacei, a lui Romulus și Remus, cuceririle lui Traian etc. Într-o zi, descoperă la Cotigă *„Cronica românilor”* de Gheorghe Șincal, unde se vorbește de cetatea de la Deva, de Grădiște și multe altele. Tot Cotigă este cel ce îi pune la dispoziție *„Istoria Românilor sub Mihai Vodă Viteazul”* a lui Nicolae Bălcescu. Brusc, l-a apucat dorul de Cârțișoara, dar nu putea merge acolo de frică să nu fie prins de jandarmi și trimis la cătănie.

Sărăcia și persecuțiile au determinat pe multi făgărășeni să emigreze dincolo de Carpați. Ștefan Mareș, în cartea sa *„Emigrările românești din Transilvania”*, indică un număr de peste 3.600 făgărășeni care au trecut Carpații pînă în anul 1870. O altă mărturie o relatează Ion Ionescu de la Brad, în 1850, cînd vizitează mănăstirea Cocoș din Dobrogea, unde găsește stareț pe Visarion, venit din Țara Făgărașului. Scriitorul mărturisește următoarele despre starețul mănăstirii *„Un înfocat naționalist, apărător al adevărului și dreptății, acest părinte mi-a captivat inima prin virtutea morală și gîndirile lui de emancipare a*

românilor". Tot aici s-a călugărit și bogatul oier din Poiana Sibiului, Nicolae Hagi Ghiță, care a dăruit mănăstirii 500 oi și 15 000 galbeni și astfel s-a ridicat biserica. Mocanul Manea Giugea a lăsat averea lui pentru o școală românească la Tulcea. Un alt făgărășan, Ignat Mircea, a ținut „*Carul cu bere*” din București, iar feciorii lui restaurantul „*Carpați*”. Din banii lor în satul Cața s-a ridicat o școală, la inaugurarea căreia au participat I. L. Caragiale, Gh. Coșbuc și St. O. Iosif. Evenimentele din 1877 nu au trecut fără să trezească în sufletul lui Cârțan simțul patriotic. Cei doi ciobani și-au oprit doar 30 oi și 2 berbeci pentru prăsilă, iar restul de 1200 oi au fost donate armatei române.

În această perioadă, potrivit unei convenții minuțios negociate de Carol I, România îngăduia armatei ruse să traverseze România și să treacă Dunărea, condiția fiind respectarea integrității teritoriale a țării. România mobilizase 60.000 militari și a organizat apărarea Dunării. La 28 aprilie 1877, tunurile românești răspund la un atac al artileriei turce din Vidin. La 9 mai este declarată Independența României. Acest război pentru neaflinare nu putea să nu găsească înțelegere la românii din Banat, Bucovina și Transilvania. Ei au trecut munții cu miile pentru a se înrola voluntari în armata română. Revista *Familia* solicita femeilor să confecționeze bandaje pentru răniți. Numai din Săliște și Rășinari au trecut în România 1.657 de tineri voluntari. Din Streja - Cârțișoara s-a înrolat voluntar și a participat la asaltul redutei Grivița tânărul Constantin Folea. Peste patru sute de comitete de ajutor și centre de colectare a ofrandelor au funcționat la Viena, Budapesta, Timișoara, Lugoj, Cluj, Făgăraș, Turda, Sighișoara, Deva, Hațeg etc. Pe listele de subscrieri din Bucovina se puteau citi numele lui Gheorghe Flondor, N. Hurmuzachi, Iancu Zotta, I. Cîntea și episcopului Silvestru Morariu din Cernăuți. Când s-a aflat că din Transilvania au fost colectați 124 700 franci aur, guvernul de la Budapesta a ordonat dizolvarea acestor comitete de inițiativă. Ele au funcționat totuși prin alte forme pînă la sfîrșitul războiului. Banii strînși de asocia-

ția culturală *Arboroasa* din Cernăuți, destinați pentru dotarea voluntarilor bucovineni cu echipament militar, au fost, în final, redirecționați spre acordarea de burse studenților români din Valea Timocului, care studiau la București și din care o parte au luptat pe front. În această atmosferă, nu este ieșită din comun decizia lui Cârțan de a se înrola în batalionul de rezervă de la Roșiorii de Vede, care instruia voluntarii. Dorința de a lupta pe front nu i-a fost îndeplinită, ceea ce l-a durut nespus de mult. Neparticiparea la Războiul de Independență a fost o durere care-l va frămînta toată viața.

II.

După demobilizare, Cârțan s-a dus direct la Cotigă pentru a plănui amîndoi refacerea turmei de oi, însă l-a cuprins și dorul de cei de acasă, de răcoarea Bilei și așa s-a hotărît să meargă la Cârțișoara. Pentru a evita întîlnirea cu jandarmii, el a ocolit Brașovul prin Poiana Măru-lui și a intrat în Țara Făgărașului prin Ohaba, după care au urmat Șercăița, Dejani, Sîmbăta de Sus și Arpașul de Sus.

Ajuns acasă, află că a fost căutat de jandarmi pentru a fi luat la armată. Cazul lui era unul complicat, întîrziase opt ani la recrutare și era amenințat cu închisoarea. Ca să scape de detenție a fost nevoit să se prezinte la Făgăraș, unde a fost încorporat și expedit la regimentul 31 Infanterie de la Zemm, lîngă Belgrad, iar apoi a ajuns în Bosnia - Herțegovina, unde erau trimiși, de regulă, recruții români.

A făcut acest gest cu gîndul că se va lăsa de ciobănit și va răspîndi legal cartea românească în Ardeal, pentru care trebuia să aibe toate actele în regulă. Majoritatea ofițerilor erau austrieci, iar instrucția se făcea în limba germană, așa că, vrînd-nevrînd, a început să învețe germana. Căpitanul Pitterman, un vienez cultivat și plin de omenie, avea o simpatie deosebită pentru Câr-

țan. Îi aprecia istețimea și mai ales îi plăcea cum vorbea despre neamul lui. Cârțan a fost în armată în perioada anilor 1878 - 1881, când împlinise deja 32 de ani. Faima lui era cunoscută în tot regimentul. Era respectat pentru seriozitatea lui dar și pentru modul cum răspundea la întrebări: scurt, de multe ori cu tîlc și avea curajul să-și apere părerea în fața ofițerilor care îl provocau cu teoria lui Rösler, potrivit căreia românii erau urmașii unor tîlhari aduși de Traian în Dacia.

Din armată, Cârțan s-a întors la Cârțișoara

ra în mijlocul familiei, unde a povestit întâmplările din cătănie. Aici, află cu durere faptul că cei care vroiau să învețe carte trebuiau să se ducă la școala ungurească. Unul dintre acești copii era și Matei Țimforea, care avea să ajungă ulterior un vestit pictor de icoane. Parte dintre aceste icoane pe sticlă sînt păstrate în muzeul din Cârțișoara. Rămăsese să rezolve problema oilor din Bărăgan, pe care le înmulțea în continuare Ion Cotigă, care mai bine de 15 ani i-a fost ca un frate mai mare. Sosise vremea despărțirii. În cîteva zile au împărțit turma, Cotigă a luat două părți, iar Cârțan a rămas cu 400 de oi, 2 măgari, patru cîini și cîteva desage pline cu cărți. Era totuși un cioban cu stare, dar nu mai dorea să fie cioban, dorea să cumpere cărți românești pentru tinerii ardeleni.

În primăvara lui 1882, a pornit spre Cârțișoara prin Pasul Buzăului, plătind taxele vamale.

Venea din Bărăgan, unde cîmpia era întinsă și unde nu erau probleme dacă oilor se abăteau de la traseu. În Țara Bîrsei a întîmpinat multe necazuri cu paznicii de cîmp, care constatau că lanurile cultivate erau distruse de cele 400 de oi ale lui Cârțan. Majoritatea proprietarilor erau sași, care își apărau cu îndrjire recoltele, avînd și legea, pretorii și jandarmii de partea lor.

Amenzile și confiscările de oi au fost multe, acestea duceau la dublarea pedepsei care nu era legală: amendă și confiscarea bunurilor. În doar două săptămîni, Cârțan a rămas doar cu 200 de oi. Când a ajuns la marginea Făgărașului la Perșani, rămăsese numai cu măgarul și doi cîini. Acum începe un șir de plîngeri făcute la oficialitățile din Brașov și pînă la împăratul de la Viena, mulți români din Ardeal crezînd în dreptatea împăratului.

După cîteva zile petrecute la Viena și pe la porțile cancelariei, s-a încredințat că dreptate nu va primi din partea împăratului. A fost ajutat de studenții români care studiau la Viena, care i-au redactat prima petiție pe care a semnat-o în data de 10 octombrie 1882. Anii au trecut, iar Cârțan tot bătea drumul la Viena în căutarea dreptății. Nu după mult timp, în 1892, delegația românilor ardeleni încercau să depună împăratului textul *Memorandului*. Timp de două săptămîni, cît a stat în această perioadă la Viena, Cârțan a încercat prin toate mijloacele să fie primit în audiență la Împărat. Nu a putut ajunge decît în anticameră, unde a fost refuzat de mai multe ori, ca, în final, să fie arestat și expedit cu trenul la Pesta. Cu aceeași revoltă a încercat și Horia, și mai tîrziu Avram Iancu, să obțină dreptate pentru români de la împărat. La Viena a cutureierat străzile, a cunoscut oameni, a intrat în anticariate de unde a achiziționat *Cronica Românilor* a lui Gh. Șincai. Aceste încercări ale lui Cârțan de a ajunge la Împărat au fost scrise într-un articol intitulat *Un țaran român la Viena*, apărut în ziarul *Dreptatea* din 4 martie 1895, semnat de Valeriu Braniște.

În fiecare primăvară, la Blaj, se adunau

românii din toată Transilvania, din diferite pături sociale, evocându-i pe cei care au luptat pentru libertatea națională și pentru unirea cu România. Cârțan era prezent la aceste manifestări și era captivat de atmosfera plină de simțire națională.

Conferința românilor de la Sibiu, din 12-14 mai 1881, solicita împăratului revenirea la autonomia Transilvaniei și dreptul de a folosi limba română în justiție și administrație. Între timp, la Cârțișoara i s-a făcut o percheziție, prilej pentru care au fost confiscate mai multe cărți găsite în podul casei. În iarna anului 1894 -1895, Cârțan a rămas în satul său unde recitea *Cronica Românilor* a lui Gh. Șincai și *Istoria românilor sub Mihai Vodă Viteazul* de N. Bălcescu. Dintre toți domnitorii români, Cârțan îl admira pe Mihai Viteazul, care a unit sub același scut toate provinciile românești. Pînă la acea dată, după 18 ani trăiți în România, nu fusese încă niciodată la București.

În ziua cînd Cârțan împlinea 42 de ani, la 24 ianuarie 1891, la București se înființa *Liga pentru unitatea culturală a tuturor românilor*, sub președinția istoricului V. A. Urechia. Printre membrii de conducere trebuie să amintim pe Grigore Brătianu, Ion Bianu, Dr. Victor Babeș, I. C. Brădișteanu, Dr. Minovici. Cu timpul, *Liga culturală* va avea filiale în fiecare județ al țării, care vor antrena personalități de primă mărime cum erau: Spiru Haret, Gr. Tocilescu, N. Iorga, I. Slavici, V. Lucaciu, Șt. Delavrancea, Al. Odobescu, Simion Mehedinți etc. În același an, cu sprijinul Ligii și al lui V. A. Urechia, apare *Memoriul studenților români privind situația românilor din Transilvania și Ungaria*, apariție ce va avea un imens ecou european.

În 1888, un grup mixt începe marcarea graniței cu bârne și stîlpi, în timp ce Cârțan se afla și el pe munte. Militarii români care lucrau la fixarea balizelor de frontieră au făcut un popas la Cârțișoara, unde au fost impresionați de spiritul de prietenie și ospitalitate a locuitorilor. Cârțan a putut vedea cu ochii lui locurile de trecere legală a graniței.

El a fost martorul unor evenimente crucia-

le din istoria românilor transilvăneni. *Memorandul* adresat împăratului făcea cunoscut în termeni clari și într-un spirit vibrant Curții vieneze și întregii Europe starea de fapt a românilor din Transilvania. Majoritarii români sînt împiedicați de o lege electorală de a participa la viața politică, nicio școală românească nu este subvenționată de stat, legea presei împiedică să-și exprime opiniile, iar ziariștii români sînt arestați sau amendați. Deznaționalizarea românilor constituia o politică de stat. *Împăratul n-a citit Memorandul*, ci l-a trimis guvernului de la Budapesta. Aristocrația maghiară nu a înțeles dorințele românilor și a refuzat dreptul acestora la o viață normală. *Memorandul* a fost tipărit pe 23 pagini și tradus pentru opinia publică europeană. La procesul intentat memorandiștilor a participat și Gheorghe Cârțan. Atitudinea sa nu a rămas fără urmări. El a fost arestat, iar după trei zile a fost eliberat. S-a hotărât să meargă din nou la împărat. Se pare că acesta l-a primit, dacă dăm crezare celor spuse de Octavian Metaea. Arătîndu-i împăratului rănile căpătate din timpul anchetei, acesta a promis că i se va face dreptate.

În anul 1895, Cârțan face cerere pentru a duce carte românească tinerilor din Ardeal, drept pentru care este din nou arestat.

Dorința de a vedea Bucureștiul, capitala tuturor românilor, l-a determinat pe Cârțan să pornească la drum, în cojocul lui nelipsit, cu traisăta cu pîine de secară, o bucată de slănină și cu tolagul șlefuit de atîta folosință. A plecat din Cârțișoara pe sub Munții Făgărașului, trecînd prin Lisa, Breaza în apropierea cetății lui Negru Vodă, pe valea Urlei, traversînd granița, a coborît pe valea Dîmboviței, ajungînd la Rucăr și Cîmpulung. La Tîrgoviște a luat trenul spre București, unde a coborît în gara Tîrgoviște, azi Gara de Nord.

În acea perioadă, Bucureștiul era în plină construcție a unor clădiri fundamentale. Arhitecții francezi Villacrosse și Tallaye, au ridicat edificii

care se confruntau cu cele ridicate în manieră autohtonă de Ion. Mincu și Petre Antonescu. Pe locul hanului Șerban Vodă a fost construit edificiul Băncii Naționale, iar pe locul Mitocului Rîmnicului, a fost ridicat Ateneul Român, după planurile lui Bottereau, care a introdus pentru prima dată iluminarea cu gaz și canalizarea orașului. Pe locul biserici Sărindari a apărut Cercul Militar, lista poate continua cu Liceul Lazăr, Palatul Poștelor, Casa de depuneri, Universitatea, Palatul Cantacuzino (arh. Berindei), Palatul Justiției etc. În fața Universității a fost amplasată statuia ecvestră a lui Mihai Viteazul, opera sculptorului Carrier Belleuse, dezvelită în 1876. După numai trei ani, în 1880, Ion Heliade Rădulescu era cinstiț cu o statuie din piatră, lucrată de Ettore Ferrari, care este și autorul statuii lui Ovidiu din Constanța. În 1885, pe aceeași linie cu Mihai Viteazul și I. H. Rădulescu, este amplasată statuia lui Gh. Lazăr, opera sculptorului Ion Georgescu. Statuia lui Spiru Haret va apare mult mai târziu, în anul 1934. În acea perioadă, universitatea îl avea ca rector pe Titu Maiorescu, profesor de logică și filosofie contemporană, iar Spiru Haret era profesor de mecanică teoretică, V. A. Urechia -de istorie a românilor, Grigore Tocilescu - de istorie universală și, în fine, Nestor Urechia, profesor de geometrie descriptivă. În anul 1895, Nicolae Iorga împlinea 24 de ani și era deja profesor universitar. În această calitate, a ținut prima lui conferință la Ateneul Român, despre istoria românilor. În acel an, activa la București și „intelligenția” ardeleană, reprezentată de Ion Slavici și George Coșbuc. Rolul jucat de *Liga pentru unitate culturală a tuturor românilor* a fost foarte important. Ea a luptat pentru ca limba română să fie apărută acolo unde era amenințată de dispariție. Președintele Ligii, V. A. Urechia, a constituit, în procesul memorandiștilor, legătura dintre Cluj, locul unde se desfășura procesul și opinia publică din străinătate.

Pe parcursul a peste o săptămână cât a durat drumul la București, Cârțan s-a tot gândit la ce avea să-i spună statuii celui care a fost unificatorul românilor din cele trei provincii româ-

nești. Ajuns la statuia lui Mihai Viteazul, unde domnitorul avea în mîna stîngă securea, așa cum știa din scrieri, că era stîngaci, a privit îndelung și s-a închinat la acest soclu precum la un altar. Nu și-a pus problema unde urma să doarmă, fiind obișnuit de pe munte să doarmă oriunde. Așa că și-a așezat cojocul la picioarele domnitorului și a dormit cu imaginea voievodului în gînd. După cîteva zile de vizitare a marilor bulevarde din București, într-o seară, pe cînd se pregătea să se culce în cojocul lui lîngă statuie, s-a apropiat de el un om simplu, ardelean ca și el, pe nume Ion Grama din Toderița, numit și Todirel după localitatea de unde era, tot din Țara Făgărașului. Acesta l-a luat la el să doarmă în acea seară și i-a povestit cum a ajuns la București să slujească la un „domn învățat” care era profesorul V. A. Urechia și locuia în acea perioadă pe strada Brezoianu la numărul 28. Dimineața, Todirel povestește profesorului pățania de cu seară și cum l-a găsit pe ciobanul de la statuie, care cunoaște foarte bine istoria românilor. Profesorul curios a dorit să-l vadă și l-a poftit în camera de lucru plină de tablouri și de cărți. Așa apare Cârțan în fața academicianului: înalt ca un brad, în opinci și cioareci, cămașă de cînepă desfăcută la piept. Sinceritatea și simplitatea acestui om l-au cucerit imediat pe Urechia. Cînd a aflat că și-a cumpărat de la Viena *Cronica Românilor* de Gheorghe Șincai, interesul lui Urechia pentru acest cioban a crescut vizibil. Din discuții, Urechia a aflat toată povestea lui Cârțan și l-a îndemnat pe Todirel să-l conducă prin muzeele din București. Așa a mărturisit că dorește să adune cărți ca să lumineze românii din Ardeal, unde nu sunt biblioteci românești și nu sunt nici fonduri pentru procurarea lor. Urechia l-a numit pentru prima dată „*Badea Cârțan*” și astfel i-a rămas acest apelativ care a devenit atît de cunoscut mai apoi. Într-o seară l-a prezentat colegului Gr. Tocilescu, care a rămas și el impresionat de cunoștințele acestui cioban, dar și de voința și patriotismul manifestat. În altă zi, Cârțan a vizitat sediul Ligii Culturale din str. Nouă nr. 2, unde l-a cunoscut pe Ion Slavici, G. Coșbuc,

Spiru Haret, N. Iorga și alți intelectuali animați de sentimente patriotice. Om simplu, dar cu mult bun simț, Cârțan le-a cerut acestora cărți pentru românii din Transilvania. De la București pleacă încărcat cu ziare, reviste, abecedare, cărți de istorie, de geografie, gramatici și multă literatură română. Trecea cu ele prin „vama cucului” și pe „potecile ursului” aducându-le la cei care trebuiau să simtă că nu sînt singuri în lupta lor pentru libertate.

Isprava lui cu dormitul la statuia lui Mihai Viteazul a ajuns și la urechile ziarștilor care au început să-l popularizeze. Tocilescu i-a trezit lui Badea Cârțan interesul de a cunoaște semnificația Columnii lui Traian. Ca urmare, Cârțan se hotărăște să meargă la Roma să vadă cu ochii lui și să simtă cu inima istoria scrisă pe Columnă.

Badea Cârțan la Roma

Întors la Cârțișoara, caută prin pod toate cărțile care scriu despre Columna lui Traian, cine a construit-o și toate amănunțele interesante despre această superbă lucrare. Urechia îi oferă sprijin de a obține un pașaport, bilete de tren și ceva bani de călătorie. Cârțan le refuză pe toate

cu demnitate, spunînd că va merge pe jos pînă la Roma, așa cum și Traian a ajuns în Dacia. A primit totuși de la profesor cîteva scrisori de recomandare pentru Legația română din Roma, pentru marchizul Pandolffi, un bun prieten al românilor, redacția ziarului *Riforma*. Cârțan i-a promis că-i va scrie din Roma. În traista cu care a plecat, pe lîngă merinde a pus și o legătură de grîu și pămînt din Cârțișoara. Înainte de a pleca la drum, a scris o scrisoare deschisă ministrului Perczel, cel care a refuzat să-i acorde autorizația de a

răspîndi carte românească. Ziarul *Tri-buna* din Sibiu i-a publicat scrisoarea în numărul din 26 ianuarie 1896, din care rezultau strădanii-făcute la toate autoritățile pentru a primi autorizația.

III.

A pornit la drum pe 3 ianuarie 1896, a traversat Transilvania, unde a fost găzduit de români și a ajuns la Timișoara, unde l-a căutat pe Valeriu Braniște, redactorul *Dreptății*. După 14 zile de mers pe jos, la 17 ianuarie a ajuns la Budapesta. Aici s-a angajat la un olar ungur, cu 20 de zloți pe zi, pe care îl ajuta să confecționeze oalele din lut. Cu banii cîștigați a plecat mai departe la drum și a ajuns la Viena pe 1 februa-

rie, poposind, ca de obicei, la „Pisica Neagră”, unde s-a întâlnit din nou cu studenții români. A urmat drumul spre Salzburg, după care s-a îndreptat spre sud, în Tirol, la Innsbruck, localitatea unde se află Arcul de Triumf al Mariei Tereza, cunoscut lui Cârțan din armată. După ce a traversat Alpii, mulți l-au luat drept pelerin catolic, alții l-au confundat cu un păstor toscan sau calabrez. Cu munții și cu trecerea granițelor fără pașaport Cârțan era obișnuit, iar păstorii italieni l-au găzduit. Prin pasul Cadibona a trecut Apeninii ajungând la Geneva și, după cinci zile, a ajuns la Pisa. A urmat Livorno, iar când a dat de Tibru a făcut cum l-a sfătuit profesorul Urechia, a cotit la stînga în amonte și a ajuns la Roma după 45 de zile de mers pe jos. La marginea Romei, aceleași căsuțe modeste, din care răzbătea sărăcia familiilor cu mulți copii, dar cei care le locuiau aveau un suflet cald și generos. Au împărțit bucuroși un pat și o farfurie de mîncare cu acest ciudat *pastore* de pe meleaguri îndepărtate. A doua zi, ghidat de un instinct exersat în lungile lui călătorii, trece pe lîngă Termele lui Dioclițian, ajunge la Forul Roman pe lîngă basilica Maxențiu, trece pe

Badea Cârțan la Roma, la baza Columnei lui Traian

sub Arcul de Triumf al lui Constantin, urcă panta Palatinului și se îndreaptă spre Columnă.

Copleșit de aceste monumente încărcate de atîta istorie, trăiește cea mai importantă clipă a vieții, așa cum va mărturisi ziaristilor. Coboară lîngă soclul Columnei, se închină în genunchi, desface desaga și scoate din ea săculețul cu

pămînt și grîu din Țara Făgărașului, pe care le presară drept prinos dacic, marelui împărat. Grîul și pămîntul constituiau singurele ofrande care puteau să exprime sentimentele de bunătate și de recunoștință pe care acest urmaș al măreției latine și al statorniciei dacice le putea oferi. A fost acel gest mai sincer și mai profund decît orice alt ceremonial oficial. Cârțan și-a așternut cojocul în fața ușii de intrare în Columnă și, frînt de oboseală, adoarme fericit. Când s-a trezit dimineața, Columna era înconjurată de vizitatori. Mai întîi, toți au crezut că municipalitatea a îmbrăcat un slujbaș pentru a arăta cum arată un dac. Dar pentru că omul vorbea un „dialect” neînțeles, a venit la fața locului un polițist. Omul legii, ajutat de un italian care a lucrat în portul Galați ca funcționar, se lămurește despre povestea lui Badea Cârțan. Invitat la poliție, este anunțată Legația României din Roma, de unde vine însuși Duiliu Zamfirescu, secretarul legației. A doua zi, ziarele anunțau evenimentul zilei: „*Un dac a coborît de pe Columnă*”.

Isprava lui de a face mii de kilometri pe jos era demnă de admirat. Articolele din ziarele din acea perioadă: *Il Popolo, Riforma, Il Messaggero, La Stampa, Fanfulla* și *L'Italia* își informau cititorii despre celebrul vizitator. Duiliu Zamfirescu a reușit să-l convingă pe Cârțan să se îmbrace ca la oraș, „nemțește”, și astfel a mers cu el prin interiorul Columnei, de unde a privit de sus Roma. Cârțan nu a putut înțelege de ce un papă a înlocuit statuia lui Traian din capul coloanei cu statuia Sfîntului Petru. În acea perioadă, se afla la studii la Roma și Epaminonda Lucaciu, fiul preotului Vasile Lucaciu, memorandistul. Aflînd din ziare că un compatriot de-al său se află la Roma, l-a căutat și l-a condus să vadă monumentele din Roma. Așa Badea Cârțan a avut prilejul să treacă prin Piazza dei Fiori, unde a fost ars pe rug Giordano Bruno. Au văzut Termele, construcție începută de Septimiu Sever în anul 206 și terminată de Caracalla în anul 217. Între Colina Capitoliului și marele amfiteatru Coliseum, în care încăpeau peste 80.000 de spectatori, se află Forul Roman. Tînărul Epaminonda i-a arătat

și alte chipuri de daci expuse la Cassina Farnese din Palatin, unde sînt două busturi, iar în grădina Vilei Medici au putut admira un *călăreț dac*. În Vila Borghese se păstrau cîteva piese adunate din Forul Roman, iar în galeria Braccio Nuovo cele două busturi: *Captivul dac* și cel a lui *Decebal*.

Printre filo-românii din acea perioadă se numărau senatorul Angelo de Gubernatis, deputatul Matteo Imbriani, marchizul Pandolfi, publicistii Roberto Fava și Tulio Massarini, filozofii G. I. Ascoli și Carlo Cattaneo. Timp de patru săptămîni Gheorghe Cârțan a fost eroul zilei. Marchizul Pandolfi a dat o masă în cinstea lui, avînd invitați din înalta societate. La cină, Cârțan a fost așezat în capul mesei, ca un oaspete important, gest făcut dintr-o afecțiune sinceră față de solul poporului român. Cârțan, fire modestă, obișnuit cu greutățile, era ponderat la mîncare, nu servea băutura decît ca să închine paharul fără să guste celebrele vinuri italiene.

La această masă, Badea Cârțan a dat o lecție de solidaritate latină, pornită dintr-o judecată simplă, sinceră și naivă. Cârțan le arată o mîină cu degetele răsirate. Un deget să zicem că este Italia, altul este Franța, următorul Spania, al patrulea Portugalia și ultimul România. Dacă luăm o portocală și o punem pe un deget care reprezintă Italia, portocala va cădea, dacă o punem pe două degete, portocala din nou nu va putea sta, dar dacă o punem pe cele cinci degete, vedeți ce bine stă? Portocala (care simbolizează globul pămîntesc) nu va cădea nici dacă bate Crivățul. Dacă cele cinci țări care se trag din Mama Roma s-ar uni, tot pămîntul s-ar sprijini pe ele!

Deputatul Matteo Imbriani l-a condus în parlamentul italian, care-și deschidea sesiunea, unde l-a cunoscut pe un alt deputat, Sanguinetti. Marchizul Pandolfi l-a invitat la Senat, unde a prezentat situația românilor din Transilvania. Printre cei cu care a vorbit mai mult se numără profesorul Mainieri, secretarul general al Ministerului Lucrărilor Publice, și cu cavalerul Brutto Amante. A mai avut lungi discuții și cu comandorul Bacelli și cu ministrul regal Giantureo, care a

avut inspirația să-i facă cadou o fotografie a Columnei. Este prezentat de către Pandolfi regelui, iar cardinalul Rampolla îl introduce într-o audiență chiar la papă, la Vatican. Toți au rămas impresionați de cunoștințele istorice ale lui Cârțan. Începuse să învețe puțin din limba italiană și era fericit să aducă atîția prieteni țării sale, de care România avea atîta nevoie. Cavalerul Antily, l-a invitat la el acasă, unde poeta Clelia Bertini, soția acestuia, înzestrată cu multă delicatețe, a recitat din poeziile sale, iar Cârțan a impresionat cu doine românești. Poeta i-a dăruit o fotografie cu autograf, care, ulterior, i-a fost confiscată de autoritățile maghiare.

Din aceste vizite făcute, Cârțan a adunat foarte multe cărți și fotografii cu monumentele din Roma, cu intenția de a înființa o bibliotecă populară în Cârțișoara, obiectiv destul de greu de realizat în acea perioadă. Doamna Le Lieure, patrona unui atelier fotografic, a dorit să facă o fotografie în mărime naturală a lui Badea Cârțan pe care a expus-o în vitrina magazinului. Cu această ocazie a fost invitat să vadă primul cinematograf de care Cârțan va povesti ziaristilor din țară cum „se lupta neputincioasă locomotiva să se deslipească de pe zid”. La Roma a fost oaspetele arhitectului Carlo Enderle, care ridicase cîteva clădiri în București, în casa căruia domnișoarele Irene și Roza, care vorbeau românește, au cîntat la mandolină și pian, iar Cârțan a doinit cu fluierul, impresionînd asistența. La plecare, arhitectul l-a rugat pe Cârțan să înmîneze o scrisoare soacrei sale, domana Schlatter din Brașov.

Printre ultimile vizite făcute la Roma trebuie amintită și cea făcută la invitația căpitanului Ugo Martelli, la regimentul unde își desfășura activitatea. Căpitanul fusese atașat militar la București, cunoștea bine românește și a tradus ostașilor italieni relatările lui Cârțan din Războiul de Independență, asaltul de la Grivița și despre căderea Plevnei.

Sosise vremea să plece acasă, așa că

Legăția română i-a procurat bilete de tren, iar domna Lahovari l-a ajutat să-și împacheteze toate cadourile primite. În ziua dinainte de plecare, marchizul Pandolfi a organizat în cinstea lui o întâlnire de adio în casa sa, dar la care Cârțan nu a mai participat, el fiind deja plecat la drum. Ne închipuim cât de greu i-a fost lui Duiliu Zamfirescu să-l scuze pe Badea Cârțan, iar gazda să răspundă întrebărilor celor invitați. Între timp, Cârțan a trecut pe la Legăție, unde a depus hainele cele „nemțești”, oferite cu generozitate de Duiliu Zmanfirescu, care avusese grijă să telefoneze la Veneția, secretarului său, Paul Zorse, să-l aștepte în gară pe Cârțan, ușor de recunoscut după îmbrăcămintă. Însă Cârțan s-a îndreptat către sud, la Napoli, a vizitat orașul Pompei și a poposit pe malul Adriaticii la Ancon. De aici a plecat la Florența, Bologna și Padova, de unde s-a îndreptat spre Veneția, în a zecea zi de la plecarea din Roma.

Paul Zorse, era tot în gară, unde îl aștepta la fiecare tren. Descoperit și recuperat, l-a însoțit prin oraș unde a vizitat Palatul Dogilor, pe unde au pășit și solii lui Ștefan cel Mare și ai lui Vasile Lupu în căutare de ajutoare pentru lupta cu turcii. Cu siguranță au vizitat și biserica San Marco, unde a primit explicații referitoare la stilul bizantin-venețian, a admirat mozaicurile, statuile și a primit și informația despre Petru Cercel, frațele lui Mihai Viteazul, care a fost ambasadorul acestuia la Veneția.

Cârțan a plecat din Veneția spre Fiume și de aici s-a îndreptat către Austria, în câteva zile ajungând la Cârțișoara. Până la el, doar Codru Drăgușanu a vizitat Italia, dar cu trenul și diligența. Ziarele românești din București, Transilvania și Ungaria au preluat din presa italiană toate amănuntele acestei inedite călătorii. Dar și autoritățile austro-ungare au început să-l supravegheze în relațiile pe care le avea cu intelectualii din România, mai ales acum după această călătorie. În casa părintească, povestea sătenilor tot ce văzuse și mai ales cum a fost primit de regele Italiei, cum a stat de vorbă cu papa, despre vizita de la Senat și Parlamentul Italiei.

Cărțile le-a aranjat frumos în rafturi, iar fotografiile le-a pus pe perete. La loc de cinste era fotografia cu Columna lui Traian. Autorizația de a vinde cărți aduse „din țară” nu a sosit la Cârțișoara și nici nu va mai ajunge vreodată, contrar promisiunilor făcute de ministrul de resort. Din acest motiv, a hotărât să aducă cărți fără autorizație. S-a grăbit să meargă la București să-l vadă pe profesorul V. A. Urechia, de care era foarte legat sufletește. Din București a expediat scrisori de mulțumire deputatului Sanguinetti, doctorului Gianlorenzo Basetti, marchizului Pandolfi, cardinalului Rampolla, profesorului Vincenzo Pipittope, pentru ospitalitate și dragostea manifestată poporului român. Scrisorile au fost traduse în limba italiană de Roberto de Fava.

În prima jumătate a lunii aprilie 1896, îl găsim pe Cârțan la București. În acea perioadă, cercul Sidoli dă o reprezentare în folosul societății de binefacere a italienilor care au fost accidentați în perioada de construcție a podului de la Cernavodă. Anunțul publicitar informa publicul că *„la această reprezentare va asista în lojă și ciobanul român care s-a dus pe jos la Roma”*. Cârțan devenise celebru, iar ziaristii îl așteptau totdeauna cu mult interes.

Într-o seară, la Ligă, i-a destăinuit profesorului Urechia dorința să își consacre tot restul vieții răspîndirii slovei românești printre românii din Transilvania. I s-a dat o cameră în imobilul din grădina Cișmigiu, pentru a fi folosită cât va sta la București, dar Cârțan a transformat-o în depozit de carte. De la Ministerul Comunicațiilor și Lucrărilor Publice a primit un carnet cu foi de transport pe CFR, pentru a putea circula gratis în toată țara.

În primăvara anului 1896, a fost organizat un pelerinaj la Florica, localitatea de lângă Pitești, unde s-a născut Ion C. Brătianu. La comemorarea a cinci ani de la moartea lui, au plecat din București trei garnituri de tren: primul avea 18 vagoane de clasa întâia, cu deputați, senatori, funcționari superiori, al doilea era plin cu studenți, printre care se afla și Badea Cârțan, iar al treilea era ocupat de membrii diferitelor „societă-

ți". Această călătorie a fost un bun prilej pentru Cârțan să spună durerea lui referitoare la condamnările pe care le suportau românii din Transilvania, care scriau la gazete. Tînărul cojocar Ioan Șerbu din Poiana Sibiului a fost condamnat la două luni închisoare pentru faptul că a scris în *Foaia poporului* despre sentimentele românești din comuna lui, iar redactorul Gh. Moldovan, care a publicat acest articol, a fost și el condamnat la o lună închisoare. Sau despre cei cinci învățători din satele din jurul Sibiului care au fost condamnați pentru că o parte din elevii lor purtau panglici tricolore.

După acest eveniment, Cârțan a trecut munții cu desagii burdușiți de carte, grăbit ca să prindă pe Câmpia Libertății de la Blaj manifestările românilor ardeleni de la care nu lipsea de regulă. Ajuns acasă cu cărțile, printre care erau și douăzeci de volume din *Istoria românilor* a lui N. Iorga, găsește lacătul scos și ușa forțată. A doua zi a fost arestat și dus la Făgăraș, unde, după umilințe, bătăi, amenințări suportate, a fost eliberat a treia zi. Imediat scrie ziaristilor cum a fost tratat și „ușurat” de fotografiile Columnei, de portretul Regelui și Reginei României, moștenitorul tronului, de portretele lui Brătianu, Alecsandri, Fava, Marchizului Pandolfi, de multe mape și cărți. Este hotărât să plece la Viena să ceară dreptate.

Între timp, maghiari aniversau o mie de ani de la descălecatul lor în Panonia. Ca să finalizeze maghiarizarea minorităților, Budapesta a difuzat o „circulară-apel” prin care „roagă” pe toți funcționarii de stat care poartă nume cu „rezonanță străină” să și-l „normalizeze”, adoptînd echivalentul maghiar. Este cunoscut faptul că noii născuți erau înscrși în acte cu nume maghiare. Din acest motiv, românii au adoptat nume fără echivalent maghiar, inspirate din Biblie (Adam, Iosif, Moise, David, Sara, Rașela, Eva etc.), fie nume din istoria Imperiului Roman (Titus, Iuliu, Virgiliu, Liviu, Cornelia, Lucreția etc). Chiar la procesul memorandiștilor de la Cluj, „inculpații” au fost strigați de președintele instanței cu nume traduse. Preotul Vasile Lucaciu a fost numit

Lucacs Laszlo, pe Dimitrie Comșa l-a strigat, Komșa Demeter, iar pe Nicolae Cristea l-a strigat Kristea Mikloș. Cel ce a reacționat la această denumire în numele tuturor a fost și autorul memoriului, Iuliu Coroianu care a fost strigat Koroianu Gyula.

Protestul lui Badea Cârțan adresat împăratului a fost depus la cancelarie. În același timp, a adresat o scrisoare deschisă spre publicare și la ziarul *Universul* din București, în care concluzionează : „*Ardeleanul nu-și găsește dreptate decît atunci cînd s-a așternut pămîntul peste el. Deci trebuie să dărmăm Carpații, doar atunci dreptatea se va întinde peste tot pămîntul Daciei*”.

IV.

Fiind la Viena, Cîrțanu s-a gândit să viziteze și Franța. Știa că Franța se învecinează cu Italia din acest motiv a preferat să meargă pe potecile cunoscute, cum spun ciobanii. A trecut prin Bologna, unde a făcut un popas de două ore, după care s-a abătut spre Florența, unde a vizitat cîteva biserici și s-a odihnit lîngă monumentul lui Victor Emanuel, primul rege unificator al Italiei. De la Florența a plecat spre Genova „satul corăbierului Columb”, cum avea să povestească mai tîrziu celor din Cârțișoara. A traversat cu vaporul golful Genua și, după o acostare la Nisa, a debarcat la Marsilia.

Prin Franța a călătorit cu trenul, trecînd prin Avignon, Lyon, a traversat dealurile Burgundiei, ajungînd pe platoul pe care se găsea „orașul luminilor”. Nimeni nu-l băga în seamă. Parisul avea și el nenumărate monumente, dar niciunul nu-i vorbeau despre istoria cunoscută de el. S-a plimbat de-a lungul Senei, a intrat în catedrala Notre Dame, a trecut pe sub Arcul de Triumf, dar unde a dormit și ce a mâncat nu a mărturisit niciodată. De la Paris a scris ziarului *Universul* foarte sugestiv: „*Trăiască familia Romei și prie-*

tenii românilor, dușmanii să piară toți. G. Cârțan

Spre norocul lui, într-o zi, cutreierînd bulevardele, s-a întîlnit cu un tînăr român care nu era altul decît Gogu Rădulescu, student, bucuros că întîlnește un compatriot cu care să schimbe cîteva vorbe. Aflînd toată povestea lui Cârțan, s-au împrietenit și au pornit să viziteze împreună Parisul. Au ajuns și la mormîntul lui Napoleon, dar au intrat și în anticariate, unde, întîmplător, l-a cunoscut pe Emil Picot, care în acea perioadă preda limba și literatura română la Școala de limbi orientale. Profesorul l-a invitat să vorbească studenților ca o demonstrație vie a limbii române în graiul transilvănean. Cârțan a piperat intervenția lui cu zicale și proverbe în care era maestru. Societatea studenților români din Paris a dorit să-l aibă musafir și să viziteze împreună muzeul Luvru. Studenții români l-au luat sub protecția lor, l-au cazat și l-au ajutat să se simtă cît mai bine la Paris.

În Franța nu simțea însă căldura sufletească a italienilor. În ultima zi petrecută la Paris, studenții români în frunte cu Jean Ghica, fiul lui Ion Ghica, au organizat o ședință comună cu studenții francezi în cinstea vestitului cioban. Cârțan s-a adresat studenților francezi: *„Să nu uitați ce soartă am avut noi românii, am dat piept cu popoarele năvălitoare. Dacă nu erau românii acolo unde sînt și acum, năvălitorii ajungeau și peste voi. Ați fi fost jumuliți ca oaia de către lup. Ați avut răgaz să vă cultivați, v-a fost dulce adăpostul nostru, acum ester rîndul vostru să ne dați o mîna de ajutor, să ne întărim, să vă ajungem”*. Pe studenții români i-a îndemnat să studieze calitativ și cînd se vor întoarce acasă să ajungă oameni mari. La Paris a stat mai bine de o săptămîna, în perioada 10-19 august 1896. A luat trenul mai întîi spre Bruxelles, pe care l-a vizitat repede, după care s-a îndreptat spre Germania și a poposit la Sigmaringen, unde a fost primit de mama Regelui Carol I și de fratele acestuia, Leopold.

A rămas patru zile la castelul Sigmaringen, timp în care a scris o carte poștală lui V. A. Urechia. A cutreierat zona și a dat de izvoarele Dunării. A luat trenul spre München și mai depar-

te, spre Viena și București. Cînd a revenit, Regele Carol I l-a primit în audiență la Peleş, mai ales că Magestatea Sa a scris fratelui său despre acest cioban care ajunsese celebru și dorea să afle vești de la Sigmaringen. Familia regală s-a fotografiat cu Badea Cârțan dorind să arate prețuirea de care se bucura românul simplu din Țara Făgărașului. La plecare, Regina României numită și Carmen Sylva, i-a înmînat un volum de-al său cu dedicație și, după o săptămîna, cînd a revenit la Peleş, Cârțan a primit un sac plin cu cărți.

Mitropolitul Moldovei din acea perioadă avea o casă la București, unde lucra menajeră chiar o nepoată a lui Cârțan. De multe ori, înaltul prelat stătea de vorbă cu ciobanul din Țara Făgărașului, prin el transmitea vești fețelor bisericești din Transilvania și tot prin intermediul lui Cârțan afla vești despre aceștia. La Cârțișoara, încă din 1882, slujea preotul Victor Vulcan din Viștea de Sus. El s-a lipit repede sufletește de cei din sat, dar și de Cârțan, căruia i-a dat o cameră în spațele școlii, unde nimeni nu putea bănui că sînt depozitate cărțile aduse din România. De aici luau drumul satelor din Transilvania. În 1897, cărțile au ajuns chiar prin satele din zona Crișurilor.

Începînd cu 1891, timp de trei ani, în cabinetul condus de Lascăr Catargiu, Take Ionescu a fost ministru al cultelor și instrucțiunilor publice. Ecoul suferințelor românilor din Transilvania se răspîndea cu multă ușurință în vechiul Regat. Omul politic Take Ionescu era un bun român, încă student fiind la Paris, a vorbit la congrese internaționale despre drepturile românilor din Transilvania. Vara cutreiera cu discreție satele de dincolo de munți, vedea care este situația și odată ajuns ministru îndrăznește să distribuie în taină, din fondurile ministerului, sume importante de bani destinați susținerii școlilor românești și bisericii ortodoxe românești din Transilvania, Bucovina și macedo-românilor din Balcani. Prin vama Predeal sau direct peste munți acești bani erau trimiși, de regulă, bisericii Sf. Nicolae din Scheiul Brașovului.

Nu este de mirare că Badea Cârțan circula cu bilete de tren oferite cu generozitate de oficialitățile române și putem presupune că rolul lui Take Ionescu în această susținere ministerială era considerabil. Presiunea făcută asupra regelui Carol I de către politicieni era destul de mare în problema Transilvaniei, dacă ținem cont că la inaugurarea statuii lui Ștefan cel Mare de la Iași, în 1883, Petre Grădișteanu, ales mai târziu președintele Ligii Culturale, într-un elan de patriotism, în toastul ridicat în sănătatea regelui, afirmă că de pe frumoasa coroană regală lipsesc câteva pietre prețioase: Bucovina, Transilvania și Banatul, cerându-i ca într-o zi să le obțină.

În primăvara anului 1897, Cârțan s-a hotărât să viziteze Ierusalimul. El nu concepea să despartă latura religioasă de cea națională. Spunea în glumă că și Dumnezeu vorbește în limba română, deci e român de-al nostru. De la Ministerul Comunicațiilor a primit un bilet de vapor pînă la Constantinopol, iar pînă la Constanța avea bilete de tren oferite cu mult înainte. S-a îmbarcat pe nava „Medeea” și a ajuns cu bine la Constantinopol, unde și-a amintit că, în acest loc, s-a rostogolit capul lui Constantin Brâncoveanu și a celor patru feciori ai săi.

Pentru a-și continua călătoria, s-a angajat pe un vas rusesc cu destinația Alexandria și cu oprire la Haiffa. De la Haiffa, a luat-o pe jos, cum era obișnuit, spre Ierusalim. Pe drum, este atacat de niște țilhari, dar pentru că nu au găsit nimic de furat i-au dat două palme și l-au lăsat în plata lui Allah. A fost arestat și de poliție, dar, după o zi de închisoare, aflînd care este scopul călătoriei, i-au dat un bilet de călătorie cu trenul pînă la Ierusalim. Este decepționat de ce vede și se întreabă: „Ce fel de creștini sunt aici și cum îi rabdă inima să lase în ruine acest loc sfânt.” Cârțan s-a suit pe muntele Sion, a îngenunchiat și s-a rugat lui Dumnezeu.

Patru săptămâni, cît a rămas acolo, a fost indignat de cearta călugărilor de la Sfântul Mormânt care pretindeau bacșișuri și tot felul de taxe. Nu a ezitat să se scalde în apa Iordanului și să admire priveliștea de la Marea Moartă. La

întoarcere, Cârțan a trecut prin „Sodoma cea păcătoasă” și s-a angajat pe un vapor care se îndrepta spre Constantinopol. Muzeul din Cârțișoara păstrează un șirag de pietre de calcar șlefuite, aduse de Cârțan din Palestina.

Aceste povestiri au putut fi cunoscute datorită ziariștilor care au publicat la vremea respectivă amintirile de călătorie ale lui Cârțan la Ierusalim. În *Tribuna* din 15 noiembrie 1897, apare chiar o scrisoare a lui Cârțan, care descrie călătoria sa pe mare, cu vaporul.

V.

Întors la București, a fost luat în primire de studenții care organizau un congres la Fălticeni, în cadrul căruia era planificată și o vizită la Baia, unde a luptat Ștefan cel Mare. Avea un bun prilej să vadă Moldova. Tot timpul călătoriei le-a povestit studenților despre Roma, Paris și Ierusalim. „Să vă iubiți patria, domnilor studenți, și să nu uitați niciodată dorința de unitate națională”, le spunea Badea Cârțan.

În decembrie a aceluiași an, se întoarce la Cârțișoara, unde vecinii îl anunță că doi jandarmi au spart ușa și au confiscat toate cărțile, revistele și ziarele. Din acest motiv, Badea Cârțan a început să schimbe ascunzătorile. La București, Sinaia și Bușteni a găsit oameni binevoitori care îi păstrau cărțile. În munte, avea ascunse cărți în diferite peșteri, de unde le lua și le transporta în Transilvania. Nestor Urechia amintește că Badea Cârțan avea în Bucegi câteva depozite de cărți, în cabana de la Poiana, în Diham, în valea Cerbului, care erau numai câteva din ascunzătorile cunoscute utilizate de celebrul cioban.

La terminarea anului școlar, Cârțan aduna manualele oferite cu bucurie de elevii din licee, știind că ele erau destinate elevilor din Transilvania, unde orice tipăritură în limba română era binevenită. Anticarii de pe cheiul Dâmbo-

viței îl cunoșteau bine pe Cârțan, cu care deseori făceau schimb de cărți.

Badea Cârțan nu era un negustor de cărți, el nu le vindea, ci le dăruia. Când primea bani, cumpăra cărți pe care le distribuia gratuit. Timp de cinsprezece ani, din 1896 și pînă în 1911, a transportat în desagii lui mii de cărți peste munte. Întrebat cum reușește să se strecoare printre vameși și agenți secreți, Badea Cârțan le mărturisește că el coboară la Sinaia, deși are bilet pînă la Predeal. De la Sinaia sau Bușteni, pornește cu desagii pe valea Cerbului și ajunge pînă la Bran, după care merge spre apus și cînd zărește colțul Vișteii trece prin „vama cucului”, ca să ajungă în Transilvania. Cărțile erau așezate, de regulă, în trei desagi: doi legați la cap, pe care îi transporta pe umeri, iar al treilea îl ținea sub braț. Dacă mai adăugăm jocul, căciula și merindele, putem să ne imaginăm că era o greutate apreciabilă pentru cineva care urca la munte pe poteci. Dar se pare că-i transporta în diferite etape, abandonând pe fiecare într-o ascunzătoare. De multe ori, era ajutat de ciobani sau de grănicerii români.

Într-o zi, a coborît din tren la Bușteni, s-a îndreptat spre Bran și mai departe la Berivoi, unde a tras la preotul Radeș pentru a-i dăruia o evanghelie și alte cărți. Cu opincile rupte, ud pînă la piele, a trecut Berivoiul în marginea satului ca să nu-l prindă jandarmii și a intrat în grădina primarului Tămaș A. Cornea din Ileni. Tămaș Cornea, un om de treabă, l-a pofțit înăuntru la căldură, unde nevasta a pregătit de mîncare. Cârțan desface desaga și scoate două litografii făcute sul, lucrările profesorului Răsmeriță din Turnu Severin. O litografie reprezenta pe Ștefan cel Mare, încadrat de imagini ale luptelor sale cu turcii la Podul Înalt, cu polonezii la Codrul Cosminului, cu ungurii la Baia, iar la subsol scria: „Legea, neamul și moșia orișicîț va fi nevoie, cu viața s-apărăm, cum făceau străbunii”. A doua litografie îl reprezenta pe Mihai Viteazul, iar în colțuri erau reprezentate scene din luptele de la Șelimbăr, Călugăreni și îndemnul: „Visul românilor Domnul să împlinească, frați români sub alte neamuri să nu se mai găsească”. Primarul, emo-

ționat, îl îmbrățișează pe cioban și îi promite că le va înrăma și vor rămâne în veci la copii și nepoți. Una din aceste litografii, care îl reprezintă pe Mihai Viteazul, într-adevăr se găsește acum la strănepotul primarului din Ileni, prietenul nostru, care se numește Virgil Cornea din Făgăraș, lucrare care a fost expusă la recenta expoziție organizată de subsemnatul, intitulată *Domnitorii Țărilor Române*, care a avut lor pe data de 6 iunie 2007, la Muzeul Țării Făgărașului.

A doua zi, Badea Cârțan primește vizita preotului Gavrilă Cornea, pe care îl îndeamnă să construiască o școală cu ajutorul românilor din sat, căci altfel, dacă le face statul maghiar școala, se pierde neamul românesc. Cîrțan le promite că le va aduce cărți și manuale. Sămânța aruncată de Badea Cârțan a rodit numai peste opt ani, cînd în 1912 a fost construită o clădire mare cu patru săli de clase. Fiecare satean a dat cîte 120 de coroane și a pus umărul la ridicarea școlii.

În Moldova, Badea Cârțan a fost de mai multe ori, așa cum mărturisește prof. dr. Constantin Mureșanu, care în acea perioadă era elev al Liceului Internat din Iași: „Prezența lui Badea Cârțan în mijlocul tinerilor elevi era ca o icoană vie a Ardealului asuprit, care aștepta eliberarea și unirea cu România... Fanfara liceului deschidea serbarea cu imnuri patriotice, după care prof. Ion Paul, originar din Țara Moților, vorbea elevilor despre Badea Cârțan și ce simboliza acesta”. Elevii îl înconjurau pe Badea Cârțan cu multă admirație și îi puneau multe întrebări. De la Iași trecea (în drumul lui spre Ardeal) prin orașele și satele Moldovei.

Există mărturii că în toamna anului 1897 Badea Cârțan a trecut prin Galați. Orașul Galați avea și o încărcătură sufletească specială pentru el, dacă ținem cont că în 1890 V. A. Urechia a deschis aici o bibliotecă publică care-i poartă numele.

Orașul cunoscuse o dezvoltare rapidă în perioada 1837-1883, cînd a beneficiat de un regim porto-franco. Aici se pare că i-a venit ideea lui Badea Cârțan să viziteze și Spania. Un căpi-

tan de vas, cu destinația Constantinopol, l-a primit la bord. Ajuns pe malul turcesc, s-a ambarcat spre Italia unde a stat patru zile la Roma, fiind găzduit de contele Angelo de Gubernatis și de cardinalul Rampolla.

În drumul său spre Spania, s-a oprit la Genova, unde s-a adresat consulului român spre a-l ajuta să meargă mai departe. Dar se pare că nu toți funcționarii ambasadelor au capacitatea de a se implica și suflătește, uitînd pentru un moment de regulamentele vamale. Cu siguranță acel consul nu a înțeles nimic din pasiunea acestui om, astfel că Badea Cârțan a fost urcat în tren și expediat în România. Nu mică i-a fost surpriza cînd, ajuns la Cârțișoara, a primit o citație scrisă prin care era solicitat să plătească contravaloarea biletului de tren. Eșecul de a nu vedea Spania, dar mai ales greșeala de a se adresa acelui funcționar care i-a pus toate piedicile posibile ca să-l întoarcă din drum, l-a marcat pe tot restul vieții. Cauzele adevărate ale acestui eșec rămîn în continuare un mister, or nu era Cârțan omul care să depindă total de un funcționar de la legăție.

VI.

Ideea depunerii unei coroane de bronz la baza columnei lui Traian i-a venit lui V. A. Urechia cu ocazia unei conferințe interparlamentare care s-a ținut la Roma. Atunci, l-a consultat pe primul (sindaco) Romei, care a fost de acord, în principiu. Între timp, istoricul maghiar D. Ovary, într-o serie de conferințe ținute în Italia, denigra, în absența unui istoric român care ar fi putut polemiza cu el, latinitatea originii națiunii române, susținînd teoriile aberante ale lui Robert Rossler. Asemenea atitudini ostile, dar și dorința lui Urechia de a omagia Roma și latinitatea, l-au determinat să organizeze o asemenea manifestare. În acea perioadă, V. A. Urechia era foarte cunoscut în țările de origine latină, după publicarea, în 1896, a volumului „Ginta Latină de la frați la frați”, prin care făcea cunoscut întregii Europe reacția oamenilor *politici* și a intelectualilor la procesul

politic de la Cluj, din 1894, a „*memorandiștilor*”. Tot în 1896, o delegație de parlamentari și senatori italieni a vizitat Bucureștiul, care a fost primită cu mare entuziasm. Printre participanți se afla și contele Angelo de Gubernatis, care a fost și oaspetele lui V. A. Urechia la casa lui din Sinaia, prilej cu care l-a cunoscut și pe Badea Cârțan.

În anul 1899, V. A. Urechia a fost invitat printr-o emoționantă scrisoare semnată de președintele acestui Congres nimeni altul decît contele Angelo de Gubernatis, să participe, alături de alți compatrioți la *Congresul orientaliștilor*, care urma să se desfășoare la Roma. În scrisoarea dată se menționa: „*Doresc, dragul meu prieten, și sper ca mulțumită puternicei dumneavoastră inițiative, să se grupeze în jurul dumneavoastră un număr de români eminenti, prieteni ai Italiei și ai științei, pentru a îndrepta spre Roma, în anul viitor, cel mai mare număr posibil de români*”. Urechia nu a ezitat nicio clipă să beneficieze de această ocazie, care îi oferea posibilitatea oficială de a duce planul lui la bun sfârșit. Astfel, s-a format un grup de 60 de participanți la Congres.

În luna august 1898, Urechia călătorea în Norvegia alături de Petre Grădișteanu, Iancu Poenaru-Bordea, senatorul Sefendache, dr. Stoianovici etc., cărora le-a mărturisit intenția depunerii unei coroane de bronz la Columna lui Traian. Între timp, Urechia a și făcut comandă sculptorului Ettore Cadorin, un artist din Veneția stabilit la București. Pentru ca ea să fie achitată, Urechia deschide o subscripție publică, urmînd ca această coroană să reprezinte „*un omagiu al națiunii române*”. Coroana a fost expusă în vitrina magazinului de muzică de la parterul Hotelul Continental din București, iar listele celor care au oferit sume de bani au fost publicate în pagina a doua a ziarelor *Dreptatea* și *Universul*.

Acest succes l-a determinat pe Urechia să propună și organizarea unei „*expoziții de țărani români, din diverse provincii locuite de națiunea română, toți aceștia în costumul lor minu-*

na". Această intenție o comunică lui Gubernatis, care îi răspunde entuziasmat cu următoarea precizare „*Je suppose que Carthianu prendra la teete de la petite armee des peelerins costumes de la Roumanie.*” (Presupun că Cârțanu va fi în fruntea acestei mici armate de pelerini în costumele românești).

„*Odată ce Președintele comitetului de organizare al congresului admite manifestarea mea etnică, cuget să interesez Liga Română la realizarea ei*” afirma Urechia, care spera să sensibilizeze această organizație. Dar Liga Culturală, fiind în acel moment dezbinată, nu a reușit să finalizeze această inspirată inițiativă. Nemulțumindu-se numai cu o simplă defilare de costume naționale, Urechia dorește să realizeze un cor bănățean sau transilvănean compus din 30 de coriști care „*va face o impresie binefăcătoare în Italia, în Cetatea Eternă, în fața a 500 congresiști din lumea întregă... Mai proiectasem să se execute la un teatru, unde ar fi cântat corul, și dialoguri între țărani romani și țărani români, din care să reiasă marea asemănare de limbă a acestor popoare, și ca buchet final avea să arate lumii grație concursului gentil și patriotic al Doamnei Leria, tot progresele făcute în România în arta cântărei*”.

Însă Liga Culturală, cum am văzut, nu s-a mobilizat, cu toate scrisorile adresate președintelui Vlădescu, drept pentru care, prin scrisoarea din 29 august 1899, Urechia își dă demisia din Ligă. În drum spre Roma, la 13 septembrie, Urechia mai face un ultim efort de a-l convinge pe Vlădescu să susțină financiar o pereche de *români istrieni* pe care i-a vizitat la Abbazia, pentru ca aceștia să vină la această manifestare îmbrăcați în costumul lor național. Din tot proiectul inițiat de V. A. Urechia, s-a realizat coroana din bronz, scriitoarea Smara Ghiorghiu urma să poarte frumosul costum național, iar Badea Cârțan trebuia să reprezinte toată țărâtimea română. Cîntecele românești urmau să fie interpretate de un cor italian, angajat de V. A. Urechia.

Ajuns la Roma în 14 septembrie 1899, Urechia a început campania de a obține aprobările pentru depunerea coroanei la Columna lui

Traian. Primul lucru a fost să sensibilizeze presa care era deosebit de amicală cu prezența delegației române. *Populo romano, Fanfulla, Tribuna, L'Italia, Italia Donchisciot, Messaggero* etc. scriau în detalii despre personalitățile române, iar România era prezentată ca „nazione sorella”.

Pentru obținerea aprobării oficiale pentru manifestația de la Columnă, Urechia s-a adresat printr-o scrisoare primarului Romei, prin care menționa: „*Noi depunem flori la mormîntul părinților noștri. Este normal ca românii care vizitează orașul etern să-și manifeste atașamentul la ginta latină, chiar la picioarele acestei Columne care constituie documentul nobleței lor în mijlocul popoarelor din răsăritul european. Am onoarea, Excelență, să vă cer, în numele participanților români la manifestație, permisiunea de a depune o coroană de bronz, opera artistului Ettore Cadorin din Veneția.... Va fi un modest omagiu adus fondatorului naționalității noastre, încă o probă a atașamentului nostru la nemuritoarea rasă latină și în mod special față de sora noastră mai mare, națiunea italiană*”. Dar primăria Romei nu-și asuma o asemenea responsabilitate și îl sfătuieste pe Urechia să se adreseze Guvernului.

Pentru a obține această aprobare de la Guvern, Urechia mobilizează pe toți senatorii, parlamentarii pe care îi cunoștea, făcînd într-o singură zi, 38 de vizite. Primit în audiență la Ministrul Instrucțiilor Publice, dr. Bacelli îi acordă permisiunea de a face această manifestare, dar adaugă: „*unde se adună românii nu poate lipsi guvernul Romei*”.

În ziua de 3 octombrie s-a deschis Congresul care s-a desfășurat în Capitoliu, iar la statuia lui Marc Aureliu cînta muzica militară. Cel ce a deschis lucrările în numele Regelui Umberto a fost ministrul Bacelli, urmat de viceprimarul Romei, prof. Galuppi. De Gubernatis, președintele congresului, a oferit cuvîntul fiecărei delegații. V. A. Urechia, în cuvîntul său de salut, afirma: „*Am venit să salut Mama Roma*”. El a amintit de perioada cînd a fost ministru și i-a scris contelui Cavour la Turin, rugîndul pe acesta să primească tinerii români să studieze în universitățile italiene. Conte i-a răspuns: „*Voi, românii, ați fost timp*

de mai multe secole *bulevardul celor două imperii romane și mai târziu al Europei, contra invaziilor mongole și turcești*". Urechia încheia cu un salut de mândrie: „noi suntem aici fii ai unei aceeași mame, spre a aclama gloria mamei comune”. Ca o recunoaștere a meritelor științifice ale istoricilor români, V. A. Urechia și Gr. Tocilescu au condus ca președinți cele două secțiuni din cele 11, câte erau la congres.

Delegația română era cazată la hotelul Alberto di Russia, unde Badea Cârțan l-a căutat pe Urechia ca să-l înștiințeze că ajunsese și el ca din „întâmplare” la Roma, după o călătorie de 63 de zile. Urechia l-a convins cu greu să primească bani pentru a-și cumpăra două cămași pe care, cu ajutorul gazdei la care locuia pe Via Appia, le-a modificat ca să arate a cămașă românească prin croială și cusătură. Știrea că Badea Cârțan este la Roma l-a încântat pe Angelo de Gubernatis, sugerînd ca acea coroană din bronz să fie dusă la Columnă chiar de către acesta. Sprijinit de Golisciani, care conducea orchestra teatrului Politeama-Adriani și care cu un an înainte a condus Opera Română, a reușit să interpreteze, cu ajutorul corului, *Deșteaptă-te Române* și *Ginta Latină* pe versuri de Vasile Alecsandri și muzica compusă de Machetti.

În dimineața zilei de 12 octombrie 1899, la ora 7 dimineața, Urechia era deja în Forumul Roman, împreună cu ilustrul Dr. Galuppi, pentru a controla modul cum era organizată serbarea. Se retrag amîndoi pentru a se prezenta la ora 9, cînd se fixase începerea oficială a manifestației. Urechia își dăduse întîlnire cu Badea Cârțan (care venise în cămașa curată, proaspăt cumpărată) și cu delegația română la Universitate, pentru a face fotografiile cu coroana de bronz. În fotografiile îi recunoaștem pe Conte Angelo de Gubernatis, Mitilieu, Severino Attili cu soția, și poeta Clelia Bertini, mult simpatizată de regina Italiei. Au plecat amîndoi ducînd coroana într-o trăsură spre Columna lui Traian. Delegația română a format un cortegiu la care s-au adăugat foarte mulți italieni, printre care senatori și deputați, dar și memorandistul Vasile Lucaciu. Pre-

zenți la această manifestare au fost și reprezentanți ai misiunilor diplomatice din Japonia, China și chiar congresistul maghiar Ovary cu soția.

Ambasada noastră la Roma era reprezentată de scriitorul Duiliu Zamfirescu, care, după ce a primit aprobarea de la București, a considerat mai diplomatic să nu fie prezent pentru a nu implica guvernul României la această manifestare. Urechia a fost foarte dezamăgit de această absență, pentru că odată ce participă un membru al guvernului Italiei, prezența ambasadorului României era obligatorie. „*Cine înțelege, să înțeleagă...*” afirma V. A. Urechia în *Darea de seamă* publicată în același an, 1899.

Badea Cârțan, cunoscut ca o figură legendară în Italia, a fost aclamat la sosire de întreg publicul care asista la eveniment. La ora nouă fără un sfert, reprezentantul primăriei, dr. Galuppi, a fost primit cu onoruri militare. V. A. Urechia împreună cu Badea Cârțan și Gr. Tocilescu au întîmpinat pe reprezentantul guvernului, ministrul Baccelli, care sosise însoțit de Barnabei, directorul general al antichităților din Roma și de mulți funcționari superiori.

Garda municipală a prezentat armele și după ce s-a intonat Imnul Regal al Italiei ceremonia a început. Toți românii erau în haine de gală, cu capul descoperit, mai puțin Badea Cârțan, care purta straiile lui mioritice. Uralele exprimate de italieni, români și publicul care asista au răsunat și la interpretarea cîntecului *Gintei Latine*. A urmat cuvîntarea lui V. A. Urechia în limba italiană, care s-a ridicat pe o ridicătură de ruine pentru a rosti: „*Suntem aici, Excelență și domnule Primar, ca să venerăm acest monument al marelui nostru împărat, suntem aici pentru a repeta învățaților întruniți în congres vorba rostită, într-o zi, de acest păstor poliției romane, care l-a îndepărtat de la picioarele Columnei: Roma este mama noastră.*”. Cuvîntarea lui Urechia a fost deseori întreruptă de aplauze. La sfîrșitul discursului, V. A. Urechia, ajutat de Badea Cârțan,

depune coroana la picioarele Columnei, unde a fost fotografiată de toți ziariști prezenți.

A urmat înmînarea primului exemplar din cele trei pergamente comemorative viceprimarului Dr. Galuppi. În răspunsul lui, ministrul Bacelli s-a adresat direct românilor: „*Voi sunteți o pagină desprinsă din marea carte a istoriei Romei (...) sunteți demni de cea mai mare iubire și admirație...*” După terminarea discursului, marcat de strigărul lui Badea Cârțan: „*Trăiască Mama Roma*”, ministrul îl invită pe V. A. Urechia să ia loc lîngă el, în aplauzele mulțimii.

A luat apoi cuvântul Dr. Galuppi, din partea primăriei Romei, care a adăugat: „*Coroana comemorativă pe care ați depus-o la picioarele acestui monument este o nouă și solemnă dovadă a dragostei pe care poporul român o are pentru Italia în general, pentru Roma în special*”. El a evocat în continuare istoria veche a Daciei, descendența românilor din legiunile romane, luptele împotriva invaziilor, conservarea limbii și a ființei naționale. A urmat profesorul Gr. Tocilescu care a oferit o prelegere pe cît de documentată pe atît de captivantă, despre începuturile poporului român. Tot în limba italiană s-au adresat participanților Smara Ghiorghiu și juristul Milescu care a venit în numele românilor-macedoneni cu steagul tricolor care avea ca simbol lupoaica. Senatorul Sefendache, care reprezenta Turnul Severin, unde se află ruinele celebrului pod al lui Traian, a vorbit în numele celor pe care îi reprezintă. În aplauzele mulțimii, frumoasa și sensibilă poetă Clelia Bertini-Attili a recitat o poezie de 19 strofe intitulată: *Ai fratelli di Romania*. A urmat un bun cunoscător al României, Luigi Cazzavillan, fondatorul ziarului *Universul* de la București. După ce a subliniat prezența la ceremonie a lui Cârțan, „*pastore dei Carpazzi, venuto a piedi per ben due volte a Roma*”, a exprimat, în numele italienilor ce trăiesc în România, recunoștința acestora și a încheiat strigînd în aclamațiile celor de față: *Ev viva la Romania! Ev viva Italia!*”.

Din cauza timpului limitat, au mai luat cuvântul numai cavalerul Bruto Amante, unul dintre cei mai vechi prieteni ai românilor și avocatul

De Luca, care făcuse un voiaj în România ca oaspete a lui V. A. Urechia. La plecare, ministrul Bacelli s-a oprit în fața coroanei de bronz, exprimîndu-și admirația, după care s-a întreținut cîteva momente cu Badea Cârțan. Acesta i-a oferit o fotografie a sa, drept pentru care ministrul l-a mîngâiat pe cap în ovațiile mulțimii.

Manifestația a luat sfîrșit la Forum, cu intonarea imnului *Deșteaptă-te române!* de către corul italian. Delegația română s-a deplasat cu trăsurile la Panteon, unde a fost depusă o coroană de flori la mormîntul regelui Victor Emanuel. La mormînt, delegația a fost primită de președintele Veteranilor lui Garibaldi, iar Mihai Holban a ținut o scurtă cuvîntare de grațitudine în amintirea regelui unificator al Italiei.

A doua coroană a fost depusă la mormîntul lui Cavour, unde V. A. Urechia a amintit îndemnul acestui mare om politic, adresat lui C. A. Roseti: „*Înainte românilor, dar cu înțelepciune!*”. Cavour este cel care a deschis în 1860 școlile italiene pentru tinerii români.

În final, a mai fost depusă o coroană la monumentul lui Giuseppe Garibaldi, ridicat pe „*muntele Viminale*”, în partea de sus a promenadei Margherita. Cu două zile înainte, în fața a 600 membri ai congresului, dar și a reprezentanților înaltei societăți italiene, cîntăreața română Carlotta Leria a concertat în sala Umberto I, fiind acompaniată de violonista Duse și de Emma Mettler la pian. În program au fost incluse și cîntece românești. Trebuie spus că acest succes se datorează și Magestății Sale Reginei Elisabeta, cunoscută protectoare a artelor române, care a îndemnat-o pe cîntăreața să susțină această comemorare cu un concert, pe care l-a și finanțat discret. Se pare că și ministrul Take Ionescu a avut o contribuție la acest succes, dacă ținem cont de afirmațiile lui V. A. Urechia în amintitul *Raport de seamă*.

Succesul raportat la congres și semnificativul eveniment comemorativ de la Columna lui Traian au fost comentate pe larg de presa italiană, franceză și engleză. Presa din Viena și Budapesta au considerat această manifestare drept

antimaghiară, când, de fapt, ea era expresia unei conștiințe latine a poporului român. Telegramme de felicitare și de mulțumire pentru invitație au venit de la 65 parlamentari italieni, din partea primarului din Sulmona, localitatea unde s-a născut Ovidiu, dar și din partea regelui Italiei, Umberto. Urechia citează textul telegrammei primarului Tabassi al Sulmonei: „*Sulmona mîndră de a fi dat naștere Divului Ovidiu, trimite reprezentanților României pe pragul nemuritoarei Rome salut fratern și augur sincer ca să fie nedisolubile legăturile dintre popoarele care au o comună origine și viu cultul acelorași iluștri decedați*”. Pentru V. A. Urechia, cele mai prețioase felicitări care soseau erau cele primite de la românii din Transilvania și Banat. Dintre ele, Urechia o semnaleză pe cea expediată de dr. Ioan Rațiu, ilustrul conducător al mișcării naționale de peste munți. Acesta scria: „*Toți românii admiră zelul și opera de înălțare a demnității naționale ce ai îndeplinit*”.

Trebuie să ne imaginăm ce era în sufletul lui Badea Cârțan, unul din eroii acestei manifestări de latinitate. Au fost, cu certitudine, cele mai fericite zile ale vieții lui Cârțan. Altele mai fericite nu ar fi putut fi decât, dacă ar fi fost martorul unirii tuturor românilor într-o singură țară. Întors în Transilvania, le povestea cum a dus coroana de la Universitate la Columna lui Traian, dar le amintea și următoarele: *Cînd nu știi nimic de tălnețu și de mumă-ta și de moșu-tău, ești orfan, ești al nimănui, credeți-mă*.

VII.

Badea Cârțan continua să viziteze cancelariile liceelor din București: Liceul Sf. Sava, unde profesor de română era Ion Bianu, Liceul Lazăr, unde fiul lui V. A. Urechia, doctorul Alecu Urechia, predă anatomia, Liceul Mihai Viteazul, Gimnaziul Gheorghe Șincai sau Dimitrie Cantemir, de unde își încărca desagele cu cărți.

De multe ori, cumpăra cărți din banii lui sau din cei primiți de la „domni”. Cu anticariatele făcea schimb, dădea ce avea în mai multe exem-

plare pentru alte cărți care îi lipseau. I. C. Brătianu i-a dat odată bani ca să-și cumpere cizme, nevroind să-l mai vadă în opinci, însă el a cumpărat tot cărți. A considerat că ardeleni au nevoie mai mult de cărți decât picioarele lui de cizme. Și Spiru Haret i-a oferit bani pentru cizme, dar Cârțan a procedat la fel. În ultima perioadă, își amenajase în București trei depozite: în clădirea din Cișmigiu cunoscută sub numele de Monte Carlo, la subsolul unui imobil din strada Occidentului și într-o magazie a unui liceu de pe strada Polizu, de lângă Gara de Nord.

Printre cei care l-au ajutat constant în această riscantă întreprindere se numără și Gh. Manolescu, care locuia la Sinaia, unde a fost primar și președinte al filialei Ligii Culturale. În casa primarului a găsit adăpost de multe ori pe timp de noapte. Erau dimineți când nevasta primarului îl zărea pe fereastră tremurînd în fața casei, așteptînd cu răbdare ca lumea din casă să se trezească. Atunci era invitat să intre și să servească un ceai cald. Tot la Sinaia a funcționat ca judecător epigramistul Cincinat Pavelescu, iar V. A. Urechia avea o vilă la care trăgeau foarte mulți prieteni printre care și Badea Cârțan. La Poiana Țapului avea o vilă și Al. Lahovari, cunoscut de Badea Cârțan încă de la Roma. După moartea acestuia, soția va fi o bună gazdă și va continua să-l sprijine pe Cârțan, oferindu-i o cameră în care putea locui oricînd dorea. Putem spune că în acea perioadă Bucegii, după cum spunea Ion Simionescu, „*nu aveau doar o valoare turistică, ci una înalt etică, națională*.” Călugării de la Schitul Peștera Ialomicioarei, singurii oameni care rămîneau iarna în munți, l-au ajutat de multe ori l-a transportat cărțile. A contat mai ales efortul călugărilor Ioil și Neofit, care era și bune călăuze.

Cârțan ascundea multe cărți prin locuri din apropierea frontierei, după care, cînd se ivea momentul potrivit, făcea mai multe treceri într-o zi peste graniță. De multe ori era ajutat și de grănicerii români. Cînd se vedea scăpat de primej-

die, se ospăta apostolește cu o bucată de pîine, ceapă, brînză și apă de izvor, după care pornea din nou la drum. Drumul prin munți dura una sau două zile, dar nu se făcea întotdeauna pe același traseu. Prin Poiana Mărului sau prin Brașov pătrundea în Țara Bârsei și mai departe prin Șinca Veche ajungea în Țara Făgărașului. Alte poteci îl duceau pe lîngă Dîmbovița peste Munții Berevoiescu și Urlea, alteori, treceau prin Predeal către Brașov. Unele variante erau prin Valea Caprei, Valea Arpașului sau a Bilei. Cărțile cărăte de Badea Cârțan cu atîta greutate peste munți au contribuit la înființarea multor „biblioteci populare” din Țara Făgărașului, Țara Bârsei, dar și în alte zone ale Transilvaniei.

Cârțan nu era un timid și nu a fost copleșit de diferențele de rang social. El vizita personalități politice cu scopul de a le spune realitățile din Transilvania. Take Ionescu era unul dintre politicienii pe care Cârțan îl vizita și îl informa cu regularitate de evenimentele de dincolo de munți. Era oaspetele bine primit de mitropolitul Moldovei, Partenie Clinceni, de George Coșbuc, Alexandru Vlahuță, Constantin Mille, Nicolae Iorga, ca să nu mai amintim de V. A. Urechia și Grigore Tocilescu.

Cârțan era un musafir frecvent în casa lui Heliade Rădulescu, părintele literaturii române. Fiul acestuia, Ion H. Rădulescu, îl așeza în fruntea mesei și împreună evocau trecutul și figura marelui om de cultură. Poetul George Coșbuc era unul dintre prietenii statornici, primindu-l în casa lui unde i-a cunoscut pe Al. Vlahuță și St. O. Iosif, care i-a dedicat chiar o poezie intitulată *Ciobănașul*. Scriitorul și ziaristul Constantin Mille, directorul ziarului *Adevărul*, era și el prieten cu Badea Cârțan. În vara anului 1906, Cârțan îl întâlnește pe ziarist, care era deputat, în fața cafenelei Capșa. După ce îl salută cuviincios, Cârțan îl întreabă: „Ce cauți aici, domnule deputat?”; „Păi unde să fiu?”; „La Patriarhie, la Parlament, să faci legi pentru popor. Dacă dumneata te plimbi, cine face legile?”

Cei de peste munți îl așteptau cu relatări-

le lui care constituiau un bun prilej de discuții. Printre aceștia trebuie să-i amintim pe Dr. Ioan Rațiu, părintele Vasile Lucaciu, mitropolitul greco-catolic de la Blaj, Alexandru Mocsoni sau Gheorghe Pop de Băsești.

La 22 noiembrie 1901, la vârsta de 67 de ani, a decedat cel mai bun prieten al lui Badea Cârțan, Vasile Alexandrescu-Urechia. S-a stins în timp ce împacheta cărți pentru Cârțan și pentru Emilian Micu, celălalt distribuitor de slove românești în Banat. La înmormîntare au luat parte primul-ministru Dimitrie Sturza, Spiru Haret, I. C. Brătianu, Gr. Tocilescu, I. L. Caragiale și mulți alții. Printre cei prezenți la înmormîntare se afla și Badea Cârțan, care l-a condus de la biserica Sf. Gheorghe-Nou pînă la Bellu. L-a plîns cum n-a mai plîns pe nimeni pînă atunci. Văduva marelui dispărut i-a mărturisit: „*Te-a înțeles și te-a iubit, ce vrei ca amintire de la Vasile, cere-mi ce vrei*”. Sufletul ciobanului era înlăcrămat de durere. A cerut ochelarii lui V. A. Urechia, pe care dorea să-i poarte ca amintire simbolică, dar și pentru faptul că avea nevoie, vederea îi slăbise în ultima perioadă. În 1902 a murit Ioan Rațiu, memorandistul, unul din cei mai activi președinți ai Partidului Național din Transilvania. Badea Cârțan a fost prezent și la această înmormîntare. El își aducea aminte cum cînta din fluier *Doina lui Rațiu* la poarta închisorii din Seghedin.

Politica brutală împotriva mișcării naționale din Transilvania ducea la frecvente arestări, anchete și condamnări. Nici Badea Cârțan nu a scăpat de această prigoană. Prima confruntare cu poliția maghiară s-a produs în 1894. A urmat cea din 1896, cînd i-au fost confiscate toate tablourile, revistele și cărțile. Conform codului penal art. 62, doar lucrurile cu conținut instigator urmau să fie distruse, restul trebuia returnat inculpatului, lucru care nu s-a întîmplat în cazul lui Badea Cârțan. În 13 septembrie 1903 a fost efectuată o altă percheziție la locuința lui Cârțan din Oprea-Cârțișoara, în lipsa acestuia. Din podul casei au fost ridicate reviste, cărți, litografii, un

tablou festiv cu *memorandiștii*, toate încărcate în două căruțe și duse la poliția din Brașov. Predarea acestor cărți nu s-a făcut pe bază de inventar, din acest motiv comisarul Ioan Reinisch, care cunoștea limba română, a primit sarcina să facă acest inventar, ajutat de alți doi funcționari.

Badea Cârțan este eliberat fără să fie trimis în judecată, dar perchezițiile continuă la locuința lui Șari Ioan, cumnatul lui din Cârțișoara, unde au fost descoperite alte cărți și reviste care au fost încărcate în patru care și expediate la prefectura din Făgăraș. O nouă arestare survine în 5 ianuarie 1904, când este prins că transporta patru saci cu cărți din România, drept pentru care se declanșează o altă percheziție la familia Constantin Folea, tot din Cârțișoara.

Între timp, funcționarul care a avut responsabilitatea să facă inventarul din partea Ministerului de Interne, Orz Gyorgy, înaintează poliției din Brașov un raport despre această activitate. Din acest raport rezultă că au fost prelucrate 41.175 cărți și 35.449 ziare, reviste, hărți, tablouri, în total 76.621 publicații. Dintre aceste cărți, un număr de 3.193 erau considerate de oficialități interzise, după cum se precizează în raport. Iar dintre ziare și reviste, un număr de 1.434 sînt interzise.

Acest inventar al publicațiilor, tradus în limba maghiară, a fost trimis de către poliția din Brașov Academiei Române la 9 decembrie 1921. În scrisoarea de confirmare, Ion Bianu consemna: „Cărțile, revistele și ziarele găsite și confiscate de poliția maghiară în anii 1904 - 1905 de la răposatul cioban ardelean Cârțan din Cârțișoara, județul Făgăraș, care în toate părțile adunînd tot ce credea de folos pentru luminarea neamului său de acasă”.

O analiză detaliată a celor 76.621 de exemplare menționate în registru o face istoricul V. Curticăpeanu. Cercetătorul afirmă că această listă „este de o impresionantă bogăție tematică, cu conținut variat, începînd de la simple foi volante și ziare, până la reviste și cărți din domeniul științei și literaturii”. Lucrările de istorie reprezintă 17%, cărțile literare, reviste, ziare 15,5%, cărți cu

conținut religios 14,5%, cărți școlare 12,5%, cărți de economie, finanțe, agricultură 10,5%, scrieri pedagogice și didactice 8,5%, cărți cu conținut juridic 6,5%, cărți și broșuri care se adresează sătenilor 5,5%, almanahuri, calendare 2,4%, cărți cu conținut filozofic 1,5%, restul de 7,6% fiind publicații cu conținut diferit.

Cu toate aceste confiscări și arestări, Cârțan continuă activitatea de colectare și transportare în Ardeal, cu și mai multă râvnă. La 12 octombrie, pretorul din Predeal, Șimon Bela, raporta prefectului din Brașov: „Cârțan, după ultimele cercetări, are aici în magazia căilor ferate române circa 1000 kg. de cărți...” În data de 11 decembrie 1905, Badea Cârțan este surprins la Turnul Roșu transportînd 371 cărți care au fost confiscate în întregime.

Este de reținut faptul că în anul 1907 apare o lucrare redactată de Huszar Antal, intitulată: „Românii din Ungaria. Spre întrebuintare confidențială”, care are peste 1.000 pagini, destinată în exclusivitate membrilor guvernului. Printre măsurile propuse pentru salvarea statului unitar maghiar, autorul propune înlocuirea în toate școlile românești a limbii române, dizolvarea *ASTREI*, desființarea învățămîntului teologic românesc, limitarea băncilor românești existente și dizolvarea Partidului Național Român. Aceste precizări sunt relatate de Onisifor Ghibu într-o lucrare apărută la Cluj, în 1940, la Institutul de arte grafice - Ardealul, intitulată „Un plan secret al guvernului unguresc din 1907 privitor la maghiarizarea românilor din Transilvania”. O altă încercare a guvernului Tisa de maghiarizare forțată a românilor a fost înființarea episcopiei de Haidudorog, și ca urmare un număr de 73225 credincioși români nu mai puteau asculta slujba în limba română. După șase ani de funcționare, prin hotărârile adunărilor populare de la Satu Mare și Carei, această episcopie este desființată.

Toate declarațiile martorilor confirmă faptul că Badea Cârțan împrumuta cărțile numai

dacă erau restituite la termen. În caz de nerespectarea termenului se adresa justiției. Astfel de somații au fost adresate de către avocatul lui, Nicolae Șerban din Voila, lui Ioan Scorobet, cât și avocatul Ion Senchea din Făgăraș lui Patrichi Bucurencu.

VIII.

În vara anului 1904, Badea Cârțan participă la serbările de la Putna, prilejuite de comemorarea a 400 ani de la moartea lui Ștefan cel Mare. În luna ianuarie 1905, el participă și la conferința Partidului Național Român și la manifestările organizate de ASTRA cu prilejul împlinirii a 1800 ani de la cucerirea romană a Daciei. Pentru autorități, el devine tot mai periculos, din această cauză este arestat din nou și i se înscenează un proces.

Motivul arestării este același: cărțile găsite ca urmare a unei percheziții efectuate în 15 decembrie 1905. De această dată au fost confiscate 4000 volume tipărite în limba română, maghiară, germană, franceză și italiană. Interogată la poliția din Sibiu, este calificat ca un „*rafinat instigator național român, cu experiență îndelungată, iar eliberarea lui ar fi dăunătoare și periculoasă securității statului*”. Cârțan este interogată în legătură cu cele peste 70000 volume confiscate anterior, precum și în legătură cu 90 cărți de vizită, 28 bilete de tren gratuite, 202 cărți poștale și nenumărate tablouri.

Cei peste 42 de martori din diferite localități și de diferite profesii au făcut depoziții despre activitatea lui Cârțan, printre care și învățătorul maghiar din Cârțișoara, Fedah Janos, care a afirmat că acesta difuza cărți și populației maghiare, dar și că aduna cărți numai din pasiune, pe care le citește în cea mai mare parte, după care le oferă și altora. Activitatea lui Badea Cârțan, unică în felul ei, i-a determinat pe unii locuitori să-l considere „*pe jumătate nebun, sau nebun de tot*”. Pentru clarificarea situației, judecătorul de instrucție din Brașov, a solicitat o comisie medicală, care să examineze timp de 11 zile, starea de

sănătate a inculpatului. Medicii au ajuns la concluzia că Gheorghe Cârțan este un om absolut normal, hotărât, profund și cu credința în Dumnezeu. Comportamentul politicos, faptul că în răspunsurile sale utilizează citate din Biblie, pe care le comentează pertinent, dar și că dovedește prin fapte bunătate și mult respect pentru oameni, impresionează comisia medicală.

Pe baza celor constatate, comisia medicală decide: „*Acuzatul Gheorghe Cârțan este în prezent cu mintea întregă și a fost cu mintea întregă și atunci când a comis faptele incriminate*”. Pe parcursul cercetărilor, Cârțan este interogată de mai multe ori. Evită cu demnitate, curaj și abilitate, răspunsurile care implicau alte persoane. Interogarea a început în ziua de 13 ianuarie 1906 și a continuat până pe data de 14 martie. Întrebat de judecător în ce scop procura cărțile, Cârțan a răspuns: „*pentru a le da celor din închisori, precum și celor bolnavi în spitale*”. Erau cunoscute vizitele lui Cârțan la închisori și spitale care au fost consemnate și de Valeriu Braniște în lucrarea sa *Amintiri din închisoare*. Autorul descrie una din aceste vizite: „*Odată venise țărănul rătăcitor al acelor zile, Cârțan de la Făgăraș, să mai vadă cum merg treburile în temniță, și neobținând permis de vizită, s-a plimbat ziua întregă sub zidurile temniței din Vaț, cântînd din fluier, duioase melodii de la sat. Ascultîndu-l, căci cîntecul pătrundea pînă la noi, ne-au podidit pe toți lacrimile*”.

Judecătorul consemnează faptul că inculpatul s-a fotografiat cu Familia Regală a României și cere explicații. Fotografia a fost realizată în luna mai 1905, cu prilejul lansării la apă a celui mai mare vapor românesc *România*. Inițiativa de a face această fotografie aparține Reginei Elisabeta, care l-a recunoscut pe Badea Cârțan după vizita acestuia la Peleş. La întrebarea judecătorului de la cine a primit statuia lui Traian, Cârțan mărturisește că a primit-o de la un funcționar ministerial din Roma (fără să nominalizeze persoana) și a donat-o ulterior *ASTREI* din Sibiu.

După mai bine de trei luni de cercetare, la 25 martie 1906, parchetul general din Tg. Mureș

redactează actul de acuzare nr. 893 în cauza penală privind pe G. Cârțan. Din conținutul rechizitoriului, reiese clar tendința justiției maghiare de a-l condamna la ani grei de închisoare pe Cârțan.

Aceste acțiuni judiciare făceau parte dintr-un șir de procese politice care vizau pe românii din Transilvania, cu scopul de a reprimă mișcarea națională. Rechizitoriul semnat de procurorul Csiki Laszlo cuprinde 60 pagini dactilografiate. De fapt, autoritățile au fost iritate de înverșunarea cu care românii din Țara Făgărașului s-au opus procesului de maghiarizare, a tot ce purta un nume: râuri, văi și munți, sate, comune și orașe, dar mai ales, persoanele care nu aveau nume ungurești. Împotriva acestui proiect de maghiarizare s-au ridicat și comunitatea săsească din Brașov, prin hotărârile adoptate în ziua de 2 decembrie 1897.

Nu mai puțin de șase pagini din rechizitoriu sînt destinate materialelor publicate în *Calendarul Ligii* și în *Liga Română*. Legăturile lui Cârțan cu personalități române importante sînt dovedite și printr-o scrisoare de recomandare pe care Petru Vulcan, președintele *Societății de lectură Ovidius*, îi roagă pe românii din Pindus, Macedonia (scrisoare publicată în nr. 43 din 1898 al revistei *Liga Română*), să-l primească și să-l găzduiască cu drag pe Gheorge Cârțan, „cioban vestit din Ardeal”. Și George Enescu, îndemna, pe mai multe cărți de vizită, anumite personalități să-i dăruiască lui Cârțan cărți pentru Transilvania. Pe baza actului de acuzare, Tribunalul Brașov fixează ședința de dezbateri în ziua de 7 mai 1906.

Între timp, presa românească de pe ambele părți ale Carpaților duce o intensă campanie în sprijinirea eliberării lui Badea Cârțan. Sînt consemnate acțiuni de solidaritate a populației, care dovedesc popularitatea de care se bucura Badea Cârțan. În Ardeal au loc acțiuni pentru susținerea votului universal, inițiate de Vasile Goldiș și Partidul Național Român din Transilvania. Această acțiune era favorizată și de noua politică electorală susținută de împăratul Franz Iosif, care urmărea indirect slăbirea opozi-

ției naționale maghiare. O deosebită importanță asupra actului final al procesului l-a avut întâlnirea Primului Ministru al Guvernului Maghiar, din 17 aprilie 1907, cu o delegație de români transilvăneni printre care și mitropolitul Ioan Mețian, Gheorghe Pop de Băsești, Vasile Lucaciu și Coriolan Brediceanu, întâlnire la care a fost pusă în discuție problema școlilor românești și reactualizarea legii naționalităților din anul 1868.

A urmat o întrevvedere a oficialităților maghiare cu împăratul Franz Iosif. Împăratul a decis ca toate procesele politice deschise în perioada 21 iunie 1905 - 15 aprilie 1906 să fie revocate. Cu siguranță, diplomația Regelui Carol I a contribuit decisiv la această revocare, dat fiind faptul că regele a intervenit hotărîtor în anul 1896 și în cazul procesului *Memorandiștilor*. În aceste împrejurări, procesul capătă o turnură neașteptată. La numai zece zile de la înfîlnirea mai sus amintită, în 27 aprilie, președintele Tribunalului Brașov comunică oprirea procesului, iar pe 5 mai anunță renunțarea la acuzare din considerente politice. Cârțan este eliberat tot pe 5 mai 1906, dar este obligat să semneze o declarație prin care se obligă să renunțe la toate cărțile și sumele de bani confiscate și la eventuale despăgubiri. Această declarație contravenea deciziei tribunalului care consemna restituirea sumelor de bani confiscați și a cărților care nu făceau parte din lotul de propagandă națională.

Acțiunea penală contra lui Badea Cârțan se transformă într-un proces al cărților românești, care va dura un an de zile și care se va sfârși prin arderea acestora. După o lună de zile de la punerea în libertate a lui Cârțan, la 18 iunie, Procuratura din Brașov, prin adresa nr. 4737, solicită tribunalului să dezbată problema cărților cu conținut „instigator și răzvrățitor”. Tribunalul ordonă distrugerea cărților confiscate, dar numai după nouă luni de la pronunțarea sentinței, Ministerul de Interne de la Budapesta ordonă prefectului din Brașov să fie „nimicite prin ardere”

cărțile care au făcut obiectul procesului.

Distrugerea cărților este pusă în sarcina șefului Poliției din Brașov, atrăgându-i-se atenția să fie arse pe neobservate. În numai patru zile, ordinul a fost executat, pentru că, la 4 iunie, șeful Poliției, căpitanul Farkaș M., raporta grofului Mikes Zsigmond că „toate cărțile și revistele confiscate de la Gheorghe Cârțan au fost transportate sub pază și în prezența mea de către căruțașul Schmidt Lajos la fabrica de cărămidă Schmidt și soții, unde au fost arse”. Astfel, în cronică Brașovului a anului 1907 va fi consemnat un fapt unic în istoria multiseculară a acestui centru românesc: au fost arse pe rug scrierile lui Eminescu, Coșbuc, Xenopol, Carmen Sylva, Delavrancea, Caragiale, Al. Odobescu, N. Iorga, Al. Vlahuță, etc.

Majoritatea cărților aveau conținut istoric și literar: *Magazin istoric pentru Dacia*, *Arhiva istorică*, *Tezaur de monumente istorice*, volume semnate de N. Bălcescu, M. Kogălniceanu. Al. Papiu Laurean, B. P. Hașdeu, Gh. Șincai. Când răsfoim cele trei registre ce conțin titlurile cărților confiscate de la Badea Cârțan și arse, descoperim și romanul Manon Lescaut, Biblia în ediția de la Buzău din 1855, în 20 de exemplare, *Istoria lui Mihai Viteazul* apărută în 1901. Tot atât de periculoase erau pentru guvernarea maghiară și *Sistemul metric pentru uzul școlar*, de Mihai Mărăcinescu, sau *Calendarul bisericesc ortodox pe anul 1905*, sau *Poezii lirice* de Goethe și Schiller (nr. inv. 3005). Titlurile socotite drept foarte periculoase erau subliniate de cenzor cu creion roșu. Din această categorie făceau parte printre altele următoarele scrieri: *Centenarul revoluției române de la 1789* (București 1889), *Chestiunea română în Transilvania și Ungaria* de Eugen Brote (inv. 721), *Curs de Istoria Românilor* de A. D. Xenopol (inv. 1838), *Legende românești* de V. A. Urechia (inv. 2022). Tot cu roșu erau subliniate zierele și revistele: *Universul*, *Epoca*, *Gazeta de Transilvania*, *Il Messaggero* - Roma 1899, *La Tribuna* - Roma 1900.

Din analiza celor trei registre, aflate în

prezent la Biblioteca Academiei, putem constata faptul că în primul registru au fost înregistrate 4426 opere în 41172 exemplare la data de 16 aprilie 1904, în cel de al doilea registru 239 titluri în 4629 exemplare la 10 mai 1904, iar cel de al treilea registru continua numărătoarea primului inventar pînă la 4619 titluri cu 35449 exemplare. În total, au fost inventariate 76621 exemplare. În același timp, sînt semnalate patru tablouri: *Bătălia românilor cu Carol Robert*, *Aducerea capului lui Andrei Bathori la Mihai Viteazul*, *Omorîrea lui Mihai Vodă cel Viteazul și Columna lui Traian*. Tot în aceste registre sînt trecute și două hărți: *Țările Române - 1868 și România cu țările vecine pentru trebuința școlilor primare - 1893*.

Au fost salvate totuși multe cărți de către locuitorii din Cârțișoara, care au scăpat percheziției, printre care unele se găsesc acum la muzeul din acest sat. Aceasta a fost soarta zecilor de mii de cărți pe care Badea Cârțan, înfruntînd jandarmii, poliția, vameșii, închisorile dar și dificultățile transportului peste munți în condiții deosebit de vitrege, le aducea spre a lumina poporul român din Ardeal. Dacă autoritățile unui regim opresiv nu l-au putut doborî, ei s-au răzbunat pe cărțile lui, care au fost pasiunea și comoara vieții sale.

Badea Cârțan și-a petrecut ultimii ani din viață călătorind între Ardeal și România, hăituit în continuare de autoritățile maghiare. Se interesa de situația școlilor confesionale românești, folosind legăturile sale cu înalții ierarhi ai bisericii ortodoxe. Un bun exemplu în acest sens îl constituie intervenția făcută la Mitropolia din Sibiu pentru obținerea de fonduri în vederea închirierii unui spațiu destinat unei școli la Arpașul de Sus.

Într-o iarnă, în timp ce se îndrepta spre Ardeal, Badea Cârțan a fost surprins de o avalanșă de zăpadă, care l-a ținut îngropat timp de trei zile. Cu mare greutate s-a desprins din nămeți și a ajuns la Cârțișoara, unde a căpătat o congestie pulmonară. Săptămîni în șir, l-au îngrijit nepoții, Badea Cârțan zbătîndu-se între viață și moarte. În primăvara anului 1911, și-a revenit. La sfîrșitul lui iulie s-a hotărât să pornească din nou

spre România. Și-a luat cojocul, desaga cu merinde, toiagul și a pornit pe Lăița în sus. După câteva zile a ajuns la Poiana Țapului, unde era casa doamnei Lahovari, soția ministrului nostru la Roma. Acolo, s-a bucurat de adăpost și căldură sufletească. Imediat după sosire, a fost chemat un medic care și-a dat seama că Badea Cârțan își trăia ultimele zile. A fost o minune că a putut ajunge peste munți aici. Au sosit mulți prieteni la patul lui de suferință.

Ultimele zile din viață au fost senine, era fericit că a ajuns în România, unde se găsea în libertate, între prieteni, putea să închidă ochii mulțumit că și-a făcut datoria. Ultima sa dorință a fost să fie înmormântat la Sinaia, aproape de regele tuturor românilor, care locuia la Peleș dar și de Transilvania lui dragă.

În dimineața zilei de 7 august 1911, s-a stins ultima picătură de viață din trupul lui de luptător. Secția *Ligii Culturale* din Sinaia i-a organizat înmormântarea în prezența a câteva sute de intelectuali și locuitori din Sinaia, Bușteni, Poiana Țapului. Primarul din Sinaia, Gh. Manolescu, care era și președintele *Ligii Culturale* din localitate, a mobilizat toți membrii asociației să participe la înmormântare. A expediat la spital, unde era trupul neînsuflețit al marelui patriot, un costum mocănesc și o căciulă ciobănească în care Badea Cârțan a fost îngropat.

La înmormântare, au participat și actorii de la Teatrul Național care se aflau în acea perioadă la Sinaia. În spatele carului funebru se afla buna doamnă Lahovari, care a rămas pînă în ultima clipă, cînd s-a pus ultima lopată de pământ peste trupul neînsuflețit al lui Badea Cârțan. Au luat cuvîntul personalități culturale și politice prezente la această înmormântare.

După câteva luni, pe mormântul său a fost ridicată o cruce de marmură pe care era inscripționat: „Aici doarme Badea Cârțan, visînd întregirea neamului”. Visul și lupta lui pentru unitatea națională s-au împlinit numai peste opt ani, dar cu cîte jertfe? Nicolae Iorga a consemnat în revista *Neamul Românesc*: „Badea Cârțan n-o să mai bată la poarta nimănui cu cererile lui

stăruitoare și cu cimiliturile lui istețe. A avut norocul să moară aici, pe pământ românesc...

Credința sălbatică pe care un țăran a avut-o pentru visurile cărturarilor din vremea lui și nemărginita-i evlavie pentru carte în care vedea numai lumină și mîntuire” A fost un apostol al cărții și al unității naționale.

Preotul Vulcan din Cârțișoara, care l-a susținut permanent pe Badea Cârțan, a murit în 1938. Fiica acestuia, potrivit dorinței tatălui exprimată înaintea morții, a donat casa părintească pentru a se amenaja în ea un muzeu în amintirea marelui patriot care a fost Badea Cârțan. Într-o curte largă, o casă cu cerdac pe două laturi ale ei, o casă de țară, dar plăcută, adăpostește muzeul. Într-o încăpere, sînt expuse icoane pe sticlă, lucrute de Matei Păcuraru - Țimfora și de fiul lui Ion, amîndoi din Oprea - Cârțișoara. Mobilierul este format din scaune, blidare și lăzi de zestre. În altă încăpere sînt expuse pahare, sticle, căni și alte obiecte ale manufacturii sticlăriei

existente la Cârțișoara, iar pe perete sînt expuse cahle de teracotă de fabricație locală, care au o vechime de peste două sute de

ani. În cea de a treia încăpere sînt păstrate amintirile lui Badea Cârțan, cărți colectate de el și salvate de la confiscare și ardere, portrete și fotografii. Pot fi văzute printre altele: *Cronica* lui Șin-

cai, *Descrierea Moldovei* a lui Dimitrie Cantemir, *Crestomația română* de I. Menliu, *Istoria sfîntă a Noului Testament* (1898) etc. Multe din aceste cărți poartă dedicații, precum: „Dăruită în semn de aducere aminte bunului meu prieten, apostolului național Gheorge Cârțan, de preotul Moise Micu, Poiana Mărului, anul 1908, septembrie, 14

zile”. Atît la Făgăraș, Sibiu cît și la Sinaia putem admira chipul sculptat al lui Badea Cârțan.

Prin felul său de a călători și prin activitatea de iluminare a celor din Transilvania, Badea Cârțan constituie o figură singulară în istoria neamului românesc.

Bibliografie consultată:

1. Braniște, Valeriu. *Oameni, fapte, întîmplări*. Cluj-Napoca: Editura Dacia, 1980.
2. Cărăbiș, Vasile. *Badea Cârțan*. București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1985.
3. Ciupea, Ioan. *Făgăraș*. București: Editura Sport-Turism, 1983.
4. Dianu, Ion. *Pe urmele lui Badea Cârțan*. București: Editura Sport-Turism, 1979.
5. Iorga, Nicolae. *Oameni care au fost*. București: Editura pentru literatură, 1967.
6. Iorga, Nicolae. *Pagini alese din însemnările de călătorie prin Ardeal și Banat*. București: Editura Minerva, 1977.
7. Metea, Octavian. *Patriotul Badea Cârțan*. București: Editura Militară, 1972.
8. Metea, Octavian. *Prin vama cucului. Viața lui Badea Cârțan*. București: Editura Tineretului, 1968.
9. Popoiu, Ioan. *Țara Făgărașului în perioada 1848 - 1892*. Editura Arta Grafică, 1991.
10. Suci, Ștefan. *Procesul lui Badea Cârțan*. Brașov, 2000.
11. *Transilvania, Banatul, Crișana, Maramureșul*. București: Cultura Națională, 1929.
12. Urechia, V. A. *Festivitatea română de la Roma, XII octombrie 1899. Dare de seamă*. București: Editura Minerva, 1899.
13. Urechia, V. A. *Voci latine. De la frați la frați*. Galați: Editura Porto-Franco, 1993.

Cultura Informațională: repere teoretice

Natalia LUNIC, bibliotecar, BȘ a USB Alecu Russo

Cultura informațională este o noțiune recent apărută, cu multiple semnificații și diverse aplicații. Apariția conceptului de „cultură informațională”(CI), alcătuit din două componente bine sudate „cultură” și „informație”, a fost determinată, în mare parte, de literatura fantastică, dar și de realitatea în dezvoltare.

Mihai Drăgănescu afirma că: “odată cu era informației vor apărea, desigur, multe elemente noi ale culturii datorită tehnologiei informației, cărții și documentelor electronice, internetului, tehnologiilor vorbirii, tehnologiilor bioelectronice și bioinformatică, inteligenței artificiale și agenților inteligenți informatici, mediului ambiant inteligent, apariției conștiinței artificiale. Vor apărea schimbări în viața intelectuală, socială și politică.” Mai întâi, au apărut însă acele *Noi Tehnologii ale Informării și Comunicării* (NTIC), care și-au extins sfera de acțiune asupra tuturor domeniilor și au un impact asupra fiecăruia.

Ce înțelegem prin NTIC? - „ansamblul mijloacelor de stocare, prelucrare și de difuzare a informațiilor rezultat din coroborarea informaticii, telecomunicațiilor și audiovizualului (minitel, CD-ROM, Internet, autorute de informare)”. De fapt, dintr-un amalgam de elemente care și-au impus utilitatea la finele secolului al XX-lea, a luat naștere o nouă societate generată de o explozie informațională și de o tehnologie avansată de comunicație. Apariția noțiunii *societate a informației* ține de anii '90 ai secolului trecut. Sursele franceze și engleze leagă, la rîndul lor, apariția fenomenului de începutul anilor '80, cînd noțiu-

nea de *cultură a informației* a fost încetățenită în domeniul biblioteconomiei și al documentării. Însă dezvoltarea abilităților de utilizare a Internetului, fiind mai întîi o modalitate de comunicare electronică globală, urmată de cea realizată prin intermediul Web-ului, a cărui extensie rapidă și este cu adevărat un fenomen impresionant, n-a determinat apariția aceluși sens uman pe care îl poate da doar umanitatea în confruntarea sa cu ceea ce a creat pentru progresul său. Astfel că: “Baza și expresia unei culturi informaționale este de a da un sens uman tuturor informațiilor.”

Societatea informațională a solicitat apariția fenomenului de *cultură informațională*, pentru că, indubitabil, ea nu poate exista fără o cultură informațională, fără mecanisme informaționale.

CI este considerată un impact al dezvoltării tehnicii computerizate, ea fiind socotită o cultură a informatizării, a deprinderii de operare cu NTIC. Însă conceptul de *cultură informațională* este mult mai profund și amplu decît simpla acumulare de cunoștințe și utilizare a acestora. “Prin *cultură informațională* se înțelege un ansamblu de cunoștințe teoretice și competențe ce permit identificarea unei nevoi informaționale urmată de localizarea, evaluarea și utilizarea informației găsite, într-un demers de rezolvare a unei probleme, de găsire a unui răspuns și comunicarea informației reținute și prelucrate. Faptul recunoscut de toți este că, cultura informațională nu

poate fi influențată politic, ea trebuie acceptată de toți participanții.

Formula "cultură informațională" n-a fost acceptată de toată lumea utilizatorilor. În sursele franceze se vorbește despre "maitrise de l' information", "culture de l' information" sau "culture informationnelle", termeni atribuiți îndeosebi educației, deși au fost utilizați pentru prima dată în biblioteconomie. Se mai vehiculează și termeni ca... "culture communicationnelle", "infoculture", "culture - reseau", "cyberculture", iar în sursele engleze apare termenul "Information literacy".

Literatura română de specialitate a acceptat termenul *cultură informațională*. Faptul denotă abordarea multiaspectuală a noțiunii de CI. *Le Grand dictionnaire terminologique* ne oferă următoarea definiție: "CI este un ansamblu de competențe care permit recunoașterea unei necesități informaționale, de identificare a informației adecvate, de găsim, evaluare și utilizare într-o situație dată, într-o perspectivă de rezolvare a unei probleme..." (Office quebécois de langue française).

Claire Panijel - Bonvalot ne propune o definiție similară: "Numim CI un ansamblu de competențe intelectuale și instrumentale care permit, în scopul cogniției (cunoașterii), de a realiza un proces de colectare, evaluare și prelucrare, de producere și de comunicare a informației."

În studiul *Culture de l'information, du livre numérique*, apărut la editura Hermès, Paris, 2003, Brigitte Januats distinge trei etape în formarea informațională:

. *controlul accesului la informație, care presupune o formare informațională documentară numerică (însă noțiunea poate fi extinsă și asupra informației nenumerică) în plan tehnologic și metodologic, acces tehnic, evaluare, utilizare eficientă și critică a informației;*

. *cultura accesului la informație, care presupune, dincolo de posedarea unor competențe de operare tehnice și documentare, o utilizare independentă, critică și creativă a informației, ducând spre formarea cunoștințelor;*

. *cultură a informației (sau cultură informațională), această a treia treaptă a competențelor presupune un nivel de cultură generală (înțeles în sensul instruirii, cunoașterii), o cunoaștere a resurselor media, a regulilor etice și a integrării sociale care ar depăși cu mult competențele de operare documentară și informațională.*

În extrasul din Proclamația de la Alexandria, din noiembrie 2005, se precizează: "CI presupune competențe informaționale necesare pentru recunoașterea necesităților informaționale și pentru localizarea, evaluarea, aplicarea și crearea unei informații într-un context cultural și social determinat; [...] depășirea tehnologiilor actuale pentru includerea în formarea personală a gândirii critice și a tehnicilor de interpretare între limitele profesionale și consolidarea personalităților și a comunităților."

La rîndul său, Jeremy J. Shapiro a subliniat că "...CI trebuie să fie concepută ca o nouă artă a libertății, cuprinzînd deopotrivă utilizarea computerului și a accesului la informație ca pe o reflecție critică asupra genului informației însăși, a infrastructurii sale tehnice, precum și a impactului său asupra contextului social, cultural și filozofic. Aceste elemente sînt considerate la fel de esențiale pentru structura mintală a individului instruit într-o epocă modernă a informatizării, precum trinitatea de bază a artelor liberale (gramatica, logica și retorica) era esențială pentru o persoană instruită în societatea medievală." Este pus în discuție și aspectul etic al CI, fiind condamnat plagiatul și deschis accesul nelimitat la informație.

Cartea Albă, apărută în 1995 și intitulată „*Enseigner et apprendre*”, avea deja drept obiectiv unic: pregătirea europenilor pentru trecerea, fără divergențe, la o societate întemeiată pe acumularea de cunoștințe, unde procesul de învățare și predare este continuu pe tot parcursul vieții, altfel zis, trecerea la o societate a cunoașterii. "CI este indisolubil legată de natura socială a omului, fiind produsul capacităților lui creatoare." În acest context, putem cita de asemenea dintr-un raport

al Consiliului European Economic și Social (CESE, 2000): "În societatea cunoașterii, remunerarea nu mai este condiționată direct, ca altădată, de timpul consacrat pentru efectuarea unui proces, ci depinde într-o măsură considerabilă de abilitatea, de originalitatea și de rapiditatea de care dă dovadă o persoană pentru a depista și rezolva problemele apărute."

Adevărata CI corespunde mai mult înțelegerii mediului, mijloacelor, practicilor. Ea trebuie să permită crearea unei reprezentări a disponibilității ofertei în ceea ce privește mijloacele de informare, dar și descoperirea și experimentarea utilizărilor posibile. Dezvoltarea acestei **culturi informaționale**, constituie atât pentru prezent, cât și pentru viitor un obiectiv important al societății. Sarcina actuală a societății este găsirea echilibrului dintre interesele individuale și interesele societăților economice. Actuala cultură este una de imediată apropiere. Prin raportare la cultura clasică, CI este o achiziționare de cunoștințe în rapidă, și uneori necontrolată navigare prin sursele informaționale directe. În acest sens, navigatorul e nevoit să învețe de timpuriu, fără a fi ghidat de mijloacele automatizate de selectare a informației, precum Google, spre exemplu, dar mai ales să fie exigent în ce privește mecanismele de obținere a informației (să se documenteze, să informeze, să structureze, să sintetizeze).

Universul informațional deschide noi perspective în materie de formare. Se creează oportunități majore de a învăța și de a obține cunoștințe de-a lungul întregii vieți. În același timp, este posibilă autoformarea, accesul la diferite resurse documentare și educative, pot fi modificate radical raporturile dintre individ și comunitate. Multi-

plicarea rapidă, explozivă a proceselor de formare prin noile tehnologii de informare și comunicație (învățămînt la distanță, autoinstruire, universități virtuale, formări on-line) demonstrează că am intrat într-o nouă eră care vede în formare (prin noile tehnologii ca modalități de învățare) secretul dezvoltării societății contemporane. Dat fiind că bibliotecarii își asumă mai multe roluri: apărători ai libertății intelectuale, intermediari în căutarea informației, bibliotecile sînt considerate laboratoare de idei și cunoștințe, instituții contribuind la realizarea menirii societății informaționale - dezvoltarea *culturii informaționale* a fiecărui cetățean.

Această exigență a formării se impune bibliotecarilor și tuturor celor care trebuie să asigure documentarea utilizatorilor. Originea etimologică a cuvîntului *documentare* trimite la noțiunea de învățare, "*docere*" în latină însemnînd textual "*a preda*". În alți termeni, structurile documentare și, în special, bibliotecile au un rol mult mai activ decît odinioară în difuzarea cunoștințelor. Noi imperative de dezvoltare a cunoștințelor și competențelor par să fie indispensabile practicilor de solidaritate profesională. Astfel, centrele de documentare și bibliotecile ajung să fie centre de resurse educaționale sau pedagogice. Bibliotecile virtuale devin altceva decît simple baze de date, ele sînt adevărate instrumente de dezvoltare a cunoștințelor. Studentul ajunge a fi un fel de "navigator și consumator", parcurgînd neostenit fluxuri de informație și necesitînd îndrumare și instruire continuă, formare a unei culturi informaționale adecvate evoluției societății informaționale.

Bibliografie consultată:

1. Drăgănescu, Mihai. *Cultura și societatea cunoașterii*. Disponibil pe Internet: <<http://www.racai.ro>>
2. *La communication. Etat des Savoirs*. Edition Sciences Humaines, 2003. Disponibil pe Internet: <http://www.crcm.ac-versailles.fr/IMG/doc/Etat_savoirs_valide.doc>.
3. Tirziman, Elena. *Utilizarea Noilor Tehnologii ale Informării și comunicării în mediul Universitar. Aspecte ale formării unei culturi informaționale*. Teză de doctorat, București, 2001. Disponibil pe Internet: <<http://www.unibuc.ro/eBooks/StiinteCOM/tirziman/glosar.htm>>.
4. Khainnar, Smail. *TIC&Culture informationnelle urbaine: vers une approche comprehensive*. VI Colloque International "TIC&Territoire: Quels developpements?", 14 & 15 juin 2007 Universite Jean Moulin, Lyon III. < isdms.univ-tn.fr/PDF/isdms30/S.Khainnar.pdf >.
5. Januals, Brigitte. *Culture de l'information, du livre numérique*, Hermees, Paris, 2003: lewebpedagogique.com/.../de-nouveaux-contextes-qui-nous-incident-a-une-culture-de-l-information/.
6. Pinte, J.P. *La veille informationnelle en education por repondre au defi de la societe de la connaissance au XXI eme siecle: Application a la conception d une plateforme de veille et de partage de connaissance en education*: www.vive-aculturenumerique.org.
7. Shapiro, Jeremy J.; Hughes K. Shelley. *Information Literacy as a Liberal Art*, Educom Review. Vol.31, Nr.2 March/April, 1996. Disponibil pe Internet: <www.cndp.fr/archivage/valid/>.
8. Michel, Jean; Marinescu, Nicoleta; Ianuș, Mariana *Formarea în societatea informației, societate în formare* Disponibil pe Internet <<http://biblioteca.euroweb.ro/bibltec.htm>>.

Aspecte ale managementului instruirii

Elena STRATAN, șef serviciu, BȘ a US Alecu Russo

*"Bibliotecarul este un intermediar activ între utilizatori și resurse.
Formarea profesională continuă a bibliotecarului este indispensabilă prestării unor servicii adecvate"*
(Din Manifestul IFLA / UNESCO)

Biblioteca Științifică Universitară, în virtutea statutului de instituție cu funcții informaționale, educaționale, patrimoniale își organizează activitatea pe criterii de instruire, profesionalism și performanță. În acest sens, BȘU a elaborat un sistem de management al instruirii bine organizat care conține programele: *Integrarea*

noului angajat; Perfecționare profesională; Evaluare / promovare / carieră a personalului angajat.

Programul de Integrare / adaptare a noului angajat.

Biblioteca propune noilor angajați un Program de integrare formulat într-o nouă concepție managerială, aplicându-se următoarele metodo-

logii:

.Vizita în Bibliotecă (prezentarea colegilor, serviciilor bibliotecare);

.Vizionarea CD-ului **Biblioteca Științifică**;

. Convorbirea / prezentarea **Power Point**: Descoperirea Bibliotecii (misiune, valori, cultura organizațională, istoric etc.);

. Ghidul Noului Bibliotecar: informații utile (istoric, structură, resurse, servicii, program de lucru, telefoane, e-mail, Intranet *Mapa Generală*).

. Portofoliul documentar (suport hârtie / electronic - Intranet MG) - informații grupate conform secțiunilor: Filosofia, politicile Bibliotecii (misiune, scopuri, obiective); Cultura organizațională (istoric, valori, imagine, simbolică, tradițiile); Cadrul de reglementare în domeniul biblioteconomic

. e-Pagina Angajatului (fișier cu informații utile, plasat în *Mapa Generală* a Bibliotecii (Intranet) la care, utilizând parola respecțivă, are acces noul angajat nemijlocit de la locul său de lucru;

. e-Pagina personală (CV - experiența profesională, cunoștințe limbi străine, cunoștințe operare PC, participare la stagii, cursuri etc) în Intranet MG;

. Fișa postului (abilități, responsabilități, atribuții privind activitatea în funcția indicată);

. E-Integrare: site-uri Internet; pagina Web a Bibliotecii <http://www.libruniv.usb.md>; Pagini Web ale instituțiilor informaționale.

. Angajatul este îndrumat de un mentor (mentoring), șeful de serviciu/oficiu care se ocupă în mod special de formarea acestuia, îl ajută să însușească cunoștințe necesare ce-i revin prin fișa postului, îl încurajează, demonstrându-i propriile calități și aptitudini.

.Stagiul în Centrul Training BȘU, centrat pe metode moderne de instruire (training, computer, slide-uri) utilizându-se mijloace eficiente (calculator, flipceart, vizionare CD); susținute de echipament didactic adecvat (mostre, tabele, ghiduri, pagini utile etc.). Stagiul se desfășoară conform curriculei (30 ore).

Toți cei 15 bibliotecari angajați în anul 2006 au audiat în perioada 15.09.2006 - 15.05.2007 cursul Centrului Training care înclu-

de subiectele: *Istoria cărții și a bibliotecilor; Evidență / prelucrare tehnică a documentelor; Catalogarea, clasificarea documentelor (CZU, descrierea bibliografică); Sistemul de informare în BȘ (Cataloge tradiționale); Internet. Pagini Web ale instituțiilor informaționale. Biblioteca Digitală (TinRead); Baze de date (EBSCO, Mold Lex, Sumar / digitizat); Programul integrat de bibliotecă TINLIB, Modulul Circulație (baza de date Citi-torul); Intranet - Mapa Generală; Roman Net Send etc.*

La finele programului de adaptare, angajatul susține examinarea la Comisia de Evaluare a BȘU în baza: *Fișei postului, formularului Auto-aprecierea Angajatului, Formular de evaluare a personalului de către șeful serviciului*. Totodată el demonstrează cunoștințele practice la locul de muncă. Evaluarea se efectuează anual (până la 15 mai). În anul curent, cursanții vor primi certificatele de audiere a cursului de inițiere în bazele biblioteconomiei.

Programul de Perfecționare profesională BȘU: concept / aplicare / impact

Globalizarea informațională și educațională solicită în permanență noi competențe, adaptare, abilități de informare (tehnice, politice, comunicative etc). Sloganele *Instruirea continuă pe parcursul întregii vieți și Instituția care învață* sînt aplicabile la BȘU. Programul asigură realizarea Conceptului de Instruire Continuă a personalului în BȘU care rezidă în: orientarea spre performanțe profesionale; promovarea comunicării și inovațiilor prin identificarea necesităților de instruire, investigarea personalului; utilizarea facilităților electronice, diseminarea acțiunilor de instruire din cadrul Școlii de Biblioteconomie din R. Moldova, reuniunilor științifice; multiplicarea formelor de instruire a angajaților (Zile de Informare, Ora bibliotecarului, discuții profesionale).

Scopul programului constă în formarea

bibliotecarului capabil să anticipeze necesitățile și schimbările, să cultive dorința de perfecționare profesională, iar obiectivele lui sînt: creșterea performanțelor angajaților, adaptarea acestora la reformele structurale, sociale și tehnologice, perfecționarea capacității de soluționare a problemelor, îmbunătățirea capacității de comunicare în contextul aderării RM la Procesul Bologna.

Conținutul programului se realizează prin: simpozioane, seminare, conferințe, ședințe (locale / naționale), activitatea în Comisiile / secțiunile ABRM, ateliere profesionale în cadrul Filialei ABRM, Bălți, pregătirea profesională la locul de muncă (ședințe de instruire lunare în serviciu / subdiviziuni, ora discuțiilor profesionale, zilele informării de specialitate, biblioinformare), vizite de documentare în instituții similare, ședințe în Clubul Bibliotecarilor *BiblioSpiritus*, clubul de discuții ONU Nord, autoinstruire.

Metodele mai des utilizate sînt: prelegeri, traininguri, ateliere, jocuri profesionale, lucru în echipă, sondaje. Anual sînt organizate 20 de activități de instruire, în cadrul secțiunilor: *Școala Managerului*; *Școala Informatizare*; *Centrul Training Noul Angajat*; *Centrul USB de studiere a limbii engleze*. Formatorii programelor de instruire sînt manageri cu abilități în domeniu, informaticieni, experți, bibliotecari cu experiență.

Un rol major în instruirea continuă a bibliotecarilor din R.M. l-a avut Școala de Biblioteconomie din R. Moldova. Bibliotecarii bălțeni au participat la majoritatea acțiunilor de instruire din cadrul Școlii. În anii 2001 - 2005, circa 50 bibliotecari au fost cursanți ai ȘBM, obținînd rezultate frumoase.

În perioada 9 - 13 aprilie 2007, în săptămîna de vacanță a studenților, bibliotecarii universitari s-au aflat într-o Campanie de perfecționare a cunoștințelor *Calitate prin instruire*. Au fost organizate un șir de activități: ședințe, ateliere, training-uri, precum și comunicări informaționale și aplicative, prezentări informațional - bibliografice, vizionări CD, prezentări *Power Point*, care au luat în dezbateri cele mai actuale teme

bibliotecare în contextul schimbărilor tehnologice, a noilor prevederi legislative, standarde etc.

Programul *Calitate prin instruire* include blocuri informaționale / aplicative ce țin de configurarea / implementarea tehnologiilor noi: *Programul automatizat de bibliotecă TinRead. Posibilități ale modulelor Catalogare, Circulație; Catalogul Electronic al Bibliotecii pe platforma TinRead OPAC - Modalități de acces și utilizare; Biblioteca Virtuală. Catalogarea cursurilor electronice ale corpului profesoral - didactic. Amplasarea full - textelor în Catalogul Electronic online; Bazele de date EBSCO Publishing: conținut, posibilități de acces, perspective. Promovarea bazelor de date științifice pentru utilizatori; Microsoft Word.*

Blocul informațional - aplicativ *Implementarea standardelor de bibliotecă* conține: *Descrierea bibliografică a documentelor: aplicații locale; Referințe bibliografice. Conținut, formă și structură; Camera Națională a Cărții: noile schimbări privind sistemul ISBN, ISSN, ISMN. Alcătuirea CIP (Catalogare în Publicare), CZU (Clasificare Zecimală Universală), Index Transationum.*

Blocul informațional de specialitate este constituit din următoarele compartimente: *Infrastructura publicațiilor periodice la Filologie; Infrastructura publicațiilor periodice la Economie, Drept, Istorie; Noutăți în biblioteconomie; Simpozionul Anul Bibliologic 2006; Promovarea publicațiilor de specialitate.*

Odată cu deschiderea Filialei Bălți ABRM, au fost organizate 2 ateliere profesionale: *Învățăm profesionalismul în Asociație, Indicatori de performanță - suport important în evaluarea activității și promovării imaginii Bibliotecii*. În calitate de formatori s-au produs: Elena Harconița, Dora Caduc, Lina Mihaluță, Ana Nagherneac, Silvia Ciobanu, Valentina Topalo, Elena Cristian, Elena Stratan. Participanții au beneficiat de seturi didactice (ghiduri, mostre, bucle, extrase din standarde etc.)

Selectarea / aplicarea modurilor / supor-

turilor de comunicare este o preocupare strategică a managementului comunicării Bibliotecii. Efi- ciente în acest sens sînt mijloacele computeriza- te utilizate / implementate la BȘU: *Internet Explorer; Pagina Web BȘU; Poșta email Outlook Express; Programul de comunicare/semnalare Roman Net Send; Intranet Mapa Generală BȘU, TeleInformații, slide-uri (Power Point)* etc.

Intranet Mapa Generală - mapă cu docu- mente pentru uzul general al bibliotecarilor, ei avînd astfel posibilitatea să efectueze schimb de informații și documente accesînd: *Politicile Bib- liotecii, planuri/ rapoarte de activitate, fișe de post, regulamente, instrucțiuni, procese - verba- le, sugestii, bibliografii, articole, felicitări, avize* etc. Conținutul MG este creat și utilizat de biblio- tecari (pentru 79 de angajați sînt disponibile 40 PC). Angajatul Bibliotecii își gestionează o pagi- nă personală *Portofoliul de abilități*, care înglobează un CV electronic cu foto (date despre experiența profesională, participarea la conferin- țe, stagii, simpozioane, diverse comunicări, perso- nalia, bibliografia etc.).

RomanNetSend - serviciu de comunica- re în timp real (Chat bibliotecar), practic instan- taneu, similar cu comunicarea orală. Prin interme- diul Chat-ului bibliotecar, angajații pot comunica știri, anunțuri, informații utile, întrebări și răs- punsuri etc., pot realiza un feed - back relevant, mesajul fiind însoțit și de un semnal sonor. Acest serviciu facilitează în mod deosebit activitatea Centrului Managerial, a serviciului metodologic (expedierea dispozițiilor, ordinelor, avizelor, recepționarea informațiilor, datelor statistice, convocarea ședințelor de producere, Consiliilor etc.)

Pagina Web a Bibliotecii apărută într-o nouă concepție propune informații utile în rubrici- le: *Prezentarea Bibliotecii, Structura organizațio- nală* (constituită din 15 servicii / centre); *Catalo- gul Electronic, care permite accesarea on-line a full - textelor din colecția Biblioteca Virtuală (Lucrările profesorilor USB); Publicațiile Bibliote- cii* (biobibliografiile elaborate în 4 colecții: *Perso-*

nalități universitare bălțene, Universitari bălțeni, Scriitori universitari bălțeni, Promotori ai culturii.

Teleinformații - Program televizat de vizionare a videoclip-urilor pentru clienții, bibliote- carii, vizitatorii bibliotecii a fost implementat în 2002. Conceptul înglobează elaborarea slide-uri- lor / colajelor informațional - tematice a manifes- tărilor culturale și promoționale (evenimente remarcabile ale științei și culturii, sărbători tradi- ționale / naționale, zile și manifestări internațio- nale, comemorative și profesionale) desfășurate în BȘU, USB, omagierea bibliotecarilor, universi- tarilor bălțeni, prezentări ale bibliotecilor și ale altor instituții informaționale etc. Sistemul *Telein- formații* funcționează pe tot parcursul programu- lui de lucru al Bibliotecii, anual sînt derulate circa 100 de informații.

Posta electronică (e-mail), utilizată de managerii superiori și funcționari în activitatea profesională, reprezintă un mediu electronic internațional relevant în care bibliotecarii pot interacționa cu colegii, profesorii, atît la nivel local, cît și global. *Outlook Express* asigură legă- tura cu rectoratul, decanatele, catedrele universi- tare, privind colaborarea vizavi de activitatea Bibliotecii, dezvoltarea colecțiilor (cercetarea ofertelor de achiziție), e-buletine informative *Intrări recente*, e-buletine *Donație*, furnizarea serviciilor bibliografice de informare DSI și SDC, promovarea cursului *Bazele culturii informaționa- le* (repartizarea sarcinii didactice, monitorizarea îndeplinirii programului), realizarea conceptelor bibliotecare *Noul Beneficiar, Promotorii cărții, Agenție bibliografică universitară, Zilele Bibliote- cii la Facultate* etc.

Bibliografie consultată:

1. Corghenci, Ludmila. *Instruirea continuă a bibliotecarilor - prioritate pentru Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova*. In: *Buletinul ABRM*. 2005, nr 2, p. 14 - 19.
2. *Managementul resurselor umane*. Coord. Emilian Radu. București, 2003. 565 p. ISBN 973-94-362-X.
3. Stratan, Elena. *Experiențe ale comunicării manageriale*. In: *Magazin bibliologic*. 2005, nr 3 - 4, p. 100 - 101; www.bnrm.md/publicatii.
4. Stratan, Elena. *Managementul instruirii*. In: *Confluente bibliologice*. 2006, nr 3, p. 36 - 38; <http://libruniv.usb.md>.
5. Stratan, Elena. *Managementul personalului în paradigma schimbărilor*. In: *Magazin bibliologic*. 2005, nr 3 - 4, p. 57 - 61; www.bnrm.md/publicatii.
6. Stratan, Elena. *Serialul evenimentelor la Biblioteca Științifică*. In: *Confluente bibliologice*. 2007, nr 1 - 2 (7 - 8), p. 14 - 25.
7. Ursachi, Ioan. *Management*. București, 2001, 304 p. ISBN 973-594-046-9.

Paradigme de bibliografiere a patrimoniului științific universitar

Elena SCURTU, șef serviciu
Maria FOTESCU, bibliograf principal BȘ a US *Alecu Russo*

Mai multe publicații și comunicări de specialitate editate anterior reprezintă unul din cele mai interesante și necesare aspecte de informare și documentare a cititorilor, cel de bibliografiere a patrimoniului științific de la instituțiile superioare de învățământ și de elaborare în continuare a bibliografiilor. Accentul în publicațiile de acest fel este pus pe rezultatul activității de bibliografiere. Un spațiu larg în bibliografii este rezervat descrierii conținutului și formei, obiectivelor, finalității bibliografiilor și, din păcate, este neglijat efortul celor care au contribuit nemijlocit la apariția lucrării.

În această intervenție, ne propunem să expunem etapele, situațiile ce anticipă încheierea cercetării bibliografice, cristalizate în procesul de bibliografiere a patrimoniului științific al Universității de Stat *Alecu Russo*.

Activitatea de elaborare a bibliografiilor pornește de la întocmirea unui concept în care sînt indicate, de regulă, persoanele ce vor contribui la elaborare, obiectivele, sursele de inspirație, structurarea conținutului în capitole, secțiuni etc., tehnicile de cercetare, limitele cronologice, indexurile auxiliare, colaborarea eventuală cu alte instituții și servicii. Cel mai important aspect

În cercetarea bibliografică este cel de colectare a informațiilor despre publicațiile științifice ale universitarilor. Activitatea propriu-zisă de bibliografiere a patrimoniului științific universitar a început încă în anii 60 ai secolului XX prin depozitarea informației într-un fișier special *Lucrările profesorilor IPSB*, care au constituit, ulterior, suportul esențial în elaborarea a 3 fascicule *Contribuții științifice ale universitarilor bălteni* (1945 - 1969; 1970 - 1980; 1980 - 1990).

Sursele de obținere a informației de ultimă oră despre lucrările profesorilor sînt:

- . bibliografiile curente: firește, primează Bibliografia Națională a R. Moldova (oricum, se știe, cele mai multe lucrări văd lumina tiparului la noi în republică);
- . Catalogul electronic al Bibliotecii Științifice a Universității *Alecu Russo*, completat permanent cu informații despre publicațiile recente ale profesorilor, operație realizată după prelucrarea documentelor intrate în bibliotecă și validate prin Fișierul de autoritate *Personalități Bălți*. Fișierul cuprinde și alte informații valoroase și utile pentru proiectarea unor viitoare biobibliografii, dicționare biografice (Biblioteca a elaborat pînă în prezent 14 biobibliografii și un dicționar biobibliografic), precum și următoarele destinații: anul și locul nașterii, cetățenia, domeniu de afirmare, funcția, activitate didactică și științifică, colaborare la publicațiile de specialitate. El are o aplicare evidentă în deservirea cititorilor: selectarea tematică a literaturii, elaborarea bibliografiilor personale;
- . profesorii care pun la dispoziție, pentru a fi „inventariate”, volumele în care au apărut comunicările lor științifice desfășurate în alte țări, volume din bibliotecile personale. Informația se pune pe calculator cu indicare la arhivă (A).

În cazul solicitărilor speciale ale cititorilor, unele publicații ale profesorilor, de asemenea absente în colecția Bibliotecii, sînt xeroxate, copertate și introduse în fond, altele sînt scanate integral pentru biblioteca digitală.

În consecință, documentele primare cu publicațiile profesorilor sînt puse la dispoziția cititorului pentru a fi utilizate cu preponderență în activitatea științifică. Pentru operativitatea servirii, în Bibliotecă funcționează un fond special, intitulat *Universitaria*.

O problemă nesoluționată, deocamdată (deși s-au făcut mai multe tentative), este cea de completare exhaustivă a patrimoniului științific universitar.

Acțiuni aplicate pentru soluționarea acestor chestiuni dificile:

- înregistrarea de către profesori a publicațiilor științifice apărute la Serviciul Documentare și Informare Bibliografică, conform dispoziției rectorului, aprobată și de Senatul Universității;
- colaborarea cu Secția Științe (această subdiviziune deține informația anuală despre publicații);
- colaborarea cu șefii de catedre (asistarea la ședințele de catedră la care se pune în discuție problema publicațiilor științifice ale titularilor).

Varianta cea mai reușită ar putea fi înregistrarea curentă a lucrărilor în baza de date a catedrei (catedrele trebuie să dețină informații la zi despre participarea profesorilor la simpozioane și colocvii științifice și publicarea ulterioară a materialelor acestor întruniri), păstrarea informației timp de un an și apoi depozitarea prin *Intranet* în baza de date a Bibliotecii.

Fișierul de autoritate și bibliografiile formează niște suporturi de bază în instruirea cititorilor, dat fiind că:

- . prezintă variate modalități de descriere bibliografică a literaturii;
- . fac posibilă asimilarea deprinderilor de căutare a literaturii prin opțiunile: autori, titluri, subiecte.

Fișierul de autoritate, bibliografiile sînt popularizate prin:

- procesul de deservire;
- lecțiile de cultură informațională;
- ședințele catedrelor;
- lucrările profesorilor publicate pe pagina WEB.

Serviciul Informare / Documentare va continua și în viitor elaborarea bibliografiilor personalităților – colaboratori ai USB „Alec Russo”, considerînd această activitate una din prioritățile Bibliotecii Științifice.

Bibliografie consultată:

1. Moraru, Angela. *Bibliografia locală – reper în procesul de integrare europeană*. In: *Biblioteca*, 2001, nr 2, p. 49 - 51.
2. Nagherneac, Anișoara. *Bibliografierea activității științifice universitare*. In: *Confluente Bibliologice*, 2006, nr 3, p. 11 - 15.
3. Nagherneac, Anișoara. *Contribuții academice ale profesorilor universitari bălțeni*. In: *Magazin bibliologic*, 2005, nr 3 - 4, p. 35 - 38.
4. Scurtu, Elena, Fotescu, Maria. *Imaginea Universității prin bibliografii create de bibliotecari*. In: *Magazin bibliologic*, 2005, nr 3 - 4, p. 111 - 113.

Elena SCURTU

**Vocație
și consecvență**

Motto: Destinul, mai ineluctabil decât hazardul.
(Rashomon)

Sunt oameni pentru care profesia devine pasiune, care pun suflet și dăruire în tot ceea ce fac și pentru care locul de muncă înseamnă "acasă". O astfel de persoană este Elena Scurtu, șefa Serviciului Informare / Documentare Bibliografică a Bibliotecii Științifice a Universității de Stat din Bălți.

Născută la 02.09.1944, în s. Țaul, Dondușeni, își începe activitatea profesională ca bibliograf (1968 - 1970), apoi șef Serviciu Bibliografie (1970 - 2004), din 2004 – șefa Serviciului Informare / Documentare Bibliografică. Dna Elena Scurtu și-a făcut studiile la Institutul Pedagogic din Bălți (1961 - 1966), apoi a absolvit Facultatea Biblioteconomie și Bibliografie a Institutului de Cultură din Moscova (1972 - 1976). În BȘU este angajată la 4 octombrie 1967, rămânând fidelă instituției pînă în prezent.

Dumneaei povestește despre sine: „În copilărie eram mică de statură, suplă și foarte neastîmpărată. Pe tata l-am pierdut în război, iar mama m-a crescut și educat singură, fiind foarte severă cu mine. Toate șotiile din școală erau făcute de mine sau cu participarea mea. Învățătorilor le era clar, fără investigații, cine era inițiatorul tuturor peripețiilor din clasă... Probabil, acea educație a mamei m-a ajutat mult, mai tîrziu, în anii de studenție și chiar acum...”

Devotată și statornică, decenii în șir s-a dăruit activității în Biblioteca Științifică Universita-

ră din Bălți. Este o personalitate de excepție a acestei instituții: spirit sobru, cu un puternic simț al măsurii și valorii, erudită, de o exigență ieșită din comun și față de ea însăși, fiind un exemplu pentru membrii breslei din care face parte.

Dna Scurtu mărturisește: „Începusem să promovez cunoștințele bibliografice pentru studenți chiar din primul an de activitate în bibliotecă. Mi-amintesc acea imensă sală de curs, cu cei peste 150 de studenți în ea, niște băieți înalți și fete zdravene. Intrarea mea, a unei femei mici de statură, zveltă și delicată, nici n-a fost observată. Și numai atunci cînd am început să vorbesc, cîteva zeci de ochi au devenit atenți. M-am străduit să nu-i dezamăgesc pînă la sfîrșitul orei. Astfel că vocea mea s-a făcut auzită de toți...”

Din anul 2000, dna Elena Scurtu este asistent universitar prin cumul la *Catedra Electronică și Informatică*, continuînd să promoveze cursul *Cultura informațională* deja într-o nouă manieră.

Fiind un foarte bun bibliotecar - bibliograf, Domnia sa și-a adus contribuția la elaborarea unor valoroase lucrări, între care: „Дни библиографии» как форма пропаганды библиотечно - библиографических знаний”; *Методика чтения курса «Основы ин-*

форматики, библиотековедения и библиографии» как часть курса „Введение в специальность” и „Отраслевая библиография” как часть курса „Основы научных исследований” (în colaborare); *Biblioteca în ajutorul muncii de cercetare științifică*; *Biblioteca universitară bălțeană la 60 ani, Munca independentă a studentului* : Ind. bibliogr., 1985 - 1990 ; *Biblioteca Națională formează imaginea culturală a țării* ; *Cultura informațională : forme de existență și acces* ; *Două decenii de ascensiune* : [Serviciul Informare / Documentare Bibliografică a BȘU din Bălți la 20 de ani] ; *Imaginea Universității prin bibliografii create de bibliotecari*; *Noi bibliografii* : [prezentarea și aprecierea biobibliografiilor: „Alecu Russo”, „Lidia Kulikovski”, „Constantin Rusnac”]; *O lucrare de maximă utilitate* : [recenzie la cartea „Libertatea intelectuală și accesul la informație” de Irina Digodil]; *Serviciul Documentare și Informare Bibliografică*.

Fiindu-i colegă, am remarcat că este serioasă, modestă, altruistă. Știe să-și transpună mândria și conștiința superiorității printr-o ironie fină și printr-o exprimare ușor pedantă care o prind foarte bine.

Dumneaei povestește: „Dintotdeauna am fost o fire dinamică, arzătoare, grăbită să dăruiesc, să înțeleg, să fac și pe alții să înțeleagă... Ne plăcea cu soțul, când eram tineri, să ne distrăm. Și acum îmi place să dansez în compania prietenilor. Am avut posibilitatea să călătoresc mult: Țările Baltice, Germania, Rusia....

Una din cele mai mari bucurii din viața noastră a fost apariția Tăniușei, fiica noastră, pe care am crescut-o cu dragoste pentru oameni și frumos. Acum ne bucură ochii și ne mîngîie sufletul o dulceță de nepoțel, ingenios și iute în toate...”

Activitatea de bibliotecar - bibliograf pe care a profesat-o în BȘU n-a fost o suită de exerciții de rutină. Măsurată prin numărul de lucrări publicate, prin calitatea ideilor realizate și, mai ales, prin experiența care a reușit s-o transmită subalternilor, activitatea dumneaei timp de patru decenii poate fi considerată de mulți și o adevărată școală a profesiei. A elaborat o solidă colecție de bibliografii și biobibliografii și continuă să contribuie la îmbogățirea ei:

Bibliografii:

Библиографический указатель печатных работ профессорско - преподавательского состава института; Образ студента в художественной литературе: Реч. указ. лит. (1979); Chipul învățătorului în literatura artistică moldovenească: Indice de recomandare a lit. (1982); Нравственное воспитание школьников: Реч. указ. лит. (1986); Munca independentă a studentului: Indice bibliografic (1992); Academicianul Nicolae Filip (în colaborare); Asistență socială: tendințe și perspective: Bibliogr. selectivă; Management educațional: Bibliogr. selectivă; Cartea rară în limba română din colecțiile bibliotecii: Contribuții bibliogr. Fasc. II; Contribuții științifice ale profesorilor Facultății Limbi și Literaturi Străine; Contribuții științifice ale profesorilor Facultății Economie; Contribuții științifice ale profesorilor Facultății Muzică și Pedagogie Muzicală, Dicționarul Bibliografic – Universitari bălțeni; Contribuții științifice ale profesorilor facultății pedagogie, psihologie și asistență socială: Bibliografie selectivă.

Biobibliografii:

Nicolae Filip (coautor); Ion Manoli; Ion Gagim, Iulius Popa (coautor), Alexandru Abramciuc (coautor).

Este un model de modestie rar întâlnit. Îi arde sufletul pentru tot ce i se pare că reprezintă

adevăr, dreptate, onestitate, omenie. A fost și este severă cu sine și cu noi, colaboratorii, dar nu o condamnăm pentru exigență- așa învățăm mai bine meseria de bibliograf. A oferit profesiei și instituției totul cu dragoste: competență și erudiție, putere de muncă și devotament, pasiune și abnegație... De regulă, se spune că nu sînt oameni care nu pot fi înlocuiți, însă doamna Elena Scurtu e de neînlocuit, e omul care cu adevărat sfințește locul. Nu numai îl sfințește, îi dă rațiune, semnificație.

Am avut îndrăzneala să-i adresez cîteva întrebări pentru a afla și alte amănunte din biografia Domniei sale:

Sînteți specialist într-un domeniu care pentru mulți – chiar din interiorul profesiei – pare rutinar. Cum vă pare Dv. munca de bibliotecar - bibliograf?

E.S. - Dacă i se pare cuiva rutinară, aceasta-i din incompetență. Consider că este una din cele mai interesante domenii. În fiecare zi afli ceva interesant, ceva necunoscut pînă la moment. Bagajul de cunoștințe se completează cu regularitate, iar rutina este prezentă în toate ocupațiile umane.

Considerați că din momentul cînd v-ați început cariera și pînă la ora actuală, domeniul în care activați a cunoscut transformări radicale?

E.S. - Desigur, multe s-au schimbat, total chiar: automatizarea are un impact apreciativ asupra meseriei noastre. Rămîne loc și pentru transformări spirituale.

Activitatea de bibliotecar v-a fost întotdeauna dublată de cea de pedagog. A fost rezultatul nevoii practice?

E.S. - „ Am avut mereu apetență pentru pedagogie. Am promovat orele nu numai ca obligație profesională, ci și din satisfacție sufletească”.

Care sînt cele mai mari împliniri în plan profesional și care vă sînt insatisfacțiile?

E.S. - Nu pot evidenția niște succese ieșite din comun; sînt succese de fiecare zi: ai deservit un cititor și el a rămas foarte mulțumit, ai pro-

movat o revistă și cititorul a rămas satisfăcut. Mă bucură și: însușirea calculatorului; elaborarea biobibliografiilor; organizarea activităților culturale de grup.

Cît despre insatisfacții... în primul rînd, nedorința cititorului de a comunica cu cartea după mai multe eforturi ale bibliotecarilor.

Cei dragi v-au susținut în ceea ce faceți?

E. S. – Da, întotdeauna și întru totul.

Care vă sunt proiectele pentru această etapă a vieții?

E. S. – Proiectul meu dintotdeauna este cultivarea unui cititor cult, dornic de a însuși tehnologii performante ce-i vor permite o documentare rapidă, exhaustivă.

Om de cultură prin vocație și formație, are o putere interioară de convingere, o capacitate de a apropia oamenii, de a stabili relații amabile de durată.

„Tot timpul am avut prieteni și printre profesorii universității noastre: Lidia Stupacenco, Ion Manoli, Gheorghe Damanciu ș.a., persoane cu care am colaborat și ne-am înțeles foarte bine”.

E de menționat capacitatea de a evidenția problemele prioritare, de a nu se consuma cu cele cotidiene. Este flexibilă, deschisă schimbărilor, în acest sens acceptînd personal și promovînd principiile instruirii pe parcursul întregii vieți.

O invidiez în alb pentru modul în care a știut să facă din biblioteconomie un univers accesibil doar cunoscătorilor, o știință a informației pentru mulți. Îi dorim din tot sufletul ani mulți și frumoși, sănătate, iubire și devotament de la apropiați, încredere în viitor, spor în tot ce își propune să realizeze.

Varvara GANEA

Recunosc sincer că pînă mai ieri cunoșteam doar cîteva date biografice importante despre colega mea Elena Scurtu. În 2005, cînd

aveam nevoie de materiale pentru un articol, am recitit rapoartele de activitate ale Bibliotecii Științifice. În felul acesta am luat cunoștință de un șir de texte despre activitatea Serviciului Documentare / Informare Bibliografică, semnate de Elena Scurtu. Lectura a fost tentantă.

Mi-am dat seama că viața unui șef de serviciu (40 de ani de activitate) e ca o carte bibliofilă din conținutul căreia aflăm că, începând cu 1967, a făcut o adevărată pasiune pentru Biblioteca Științifică, a colaborat conștiincios cu cititorul secolelor XX - XXI, fiind un maestru al dialogului, a știut să-și păstreze vitalitatea și tinerețea sufletului, a contribuit din plin la elaborarea, redactarea bibliografiilor, biobibliografiilor, implicându-se deplin la devenirea bibliografiei bălțene

și, respectiv, a celei naționale, a predat cursuri de cultură informațională, a pregătit și prezentat frumoase reviste bibliografice, performanțe pe care puțini le-au reușit. A adunat, a selectat și a sistematizat titlurile pentru nenumărate bibliografii destinate cercetărilor științifice, iar cercetătorii le-au utilizat atât pentru lucrări cît și pentru cărți.

Am impresia că o descoper de fiecare dată și sînt sigură că și alți colegi trăiesc aceeași senzație, personalitatea, calitățile ei profesionale și umane fiind în afara polemicilor. Oricum am cataloga specializarea pe care a preferat-o: bibliotecar, bibliograf, bibliotecar - catalogator, ea este un specialist foarte bun. La toate acestea se adaugă modestia, generozitatea,

încrederea în sine și în oameni, capacitatea de a visa etc.etc.. Elena Scurtu este un spirit complex, împărtășește de o viață cultul muncii, pune suflet și energie în tot ce face....

Doamna Elena Scurtu este omul prețuit de colegii din generația sa, dar și de cei din generațiile noi, pentru că, poate să sune pretențios, s-a sacrificat total. Domnia sa este autoarea unui destin deopotrivă simplu, impresionant și profund.

Valentina Topalo

Timp de peste trei decenii, destinul mi-a oferit ocazia să o cunosc îndeaproape pe Elena Scurtu. În toți acești ani, mi-a fost nu numai un bun șef și o colegă admirabilă, ci și o foarte bună prietenă, cumătră. Rezistența, verticalitatea și omenia sînt, după mine, calitățile principale pe care le posedă, însă pentru una am invidiat-o din totdeauna și în mod deosebit: orice început, cît de dificil nu ar fi, sîrșește, în cazul ei, cu un rezultat bun. Muncește enorm și ne-a molipsit cu acest har și pe noi, colegii de breaslă. Mi-a fost un model în tot ce am făcut, și continuă să-mi fie un sprijin la bine și la rău. Îi mulțumesc din suflet că este și-i doresc mulți ani, mulți ani înainte.

Maria FOTESCU

Felicitări din suflet cu ocazia celor 40 de ani de activitate. O cunosc din 1974 și o apreciez mereu pentru că este sociabilă, receptivă, disciplinată, cumpătată, pasionată de munca sa, responsabilă, conștiincioasă și desigur, bună la suflet. Îi admir calitățile de bun organizator, de adevărat manager. Merită o apreciere aparte și atitudinea ei față de tinerii specialiști, pe care știe să-i inițieze în tainele profesiei. La mulți ani, dragă colegă, multă sănătate, inspirație și noi realizări notorii.

Mira GORE

50 de ani

Elena STRATAN

Luna lui cuprător din 2007 a fost una cu multe flori și multă lumină, participând parcă la frumoasa sărbătoare a doamnei Elena Stratan, o bibliotecară de forță.

30 de ani de muncă în Biblioteci, 17 din ei în Biblioteca Științifică Universitară, înseamnă nu numai o evoluție profesională în ascensiune a Domniei sale, ci și a subdiviziunilor pe care le-a dirijat, semnifică schimbările în bine care s-au produs în Biblioteca Științifică. Filmul color al vieții domniei sale are mai multe episoade semnificative: șef Serviciu Literatură Națională (1992 - 2003); șef Serviciu Studii și Cercetări. Asistență de specialitate. Perfecționare profesională (2003 - prezent); asistent universitar la Catedra Electronică și Informatică pentru cursul Bazele culturii informaționale, coordonator al Centrului de Cultură Informațională. A participat la elaborarea modulelor: Cultura Informațională și componentele ei de bază, Sisteme informaționale, Prelucrarea informației documentare primare. A implementat proiectul experimental: *Împrumut de carte în regim automatizat (format MARC, Modulul Circulație, Soft-ul integrat de bibliotecă TINLIB (anii 1994 - 1998; 1999 - 2003), și-a dat concursul la realizarea programelor bibliotecare: Promotorii cărții, Noul beneficiar; Bibliotecar - contact, Intranet-ul Mapa Generală. Doamnia sa este formator în cadrul Programului*

Perfecționare Profesională în BȘU, Școala Noului Angajat. Sintetizează și generalizează rapoartele de activitate din experiența Bibliotecii, începând cu anul 2003. Elaborează concepte, politici, documente de reglementare a activității Bibliotecii, instrucțiuni tehnologice. A participat la numeroase întruniri profesionale, seminare, ateliere, conferințe, congrese, stagii atât în țară, cât și în România. A semnat peste 20 de articole științifice în revistele de specialitate: Buletinul ABRM, Magazin Bibliologic, Gazeta Bibliotecarului, Symposia Professorum ULIM. Seria Biblioteconomie. Informare. Documentare, Școala de Biblioteconomie din Moldova: buletin trimestrial, Confluente Bibliologice. Un alt merit al colegei noastre este implicarea activă în elaborarea edițiilor bibliotecii: Biblioteca Universitară Bălțeană la 60 de ani, Universitari bălțeni, Bibliotecile școlare din Republica Moldova, Raport Statistic 2006, Bazele culturii informaționale (curs universitar). Este membru al colegiului de redacție al revistei de biblioteconomie și științe ale informării Confluente Bibliologice. Altfel spus, Elena Stratan, înseamnă inițiativă, energii, „o altă concepție a timpului și un mod personal de concepție a locului pe care-l ocupă”. Activitatea cotidiană a Elenei Stratan

**Confluente
Bibliologice 3 - 4, 2007**

este una plină de inspirație, cu multe obligațiuni concrete pe care se străduie să le îndeplinească punctual. Știe să-și îndemne colegii spre noi realizări și schimbări, preferă/pledează pentru relații deschise, relevante și durabile.

Calitățile profesionale i-au adus prezența în Topul Bibliotecarilor din R. Moldova *Cel mai Bun Bibliotecar al Anului 2006*, ediția a XVI-a. Meritele îi sînt recunoscute și prin Diplome ale Rectoratului USB, Diplome ABRM. Este Membru al Consiliului Administrativ și Coordonator al BȘU; membru al Asociației *Bibliotecarilor* din Moldova; membru al Consiliilor ABRM Bibliotecii de colegii, a Consiliului Cultura Informațională.

Urmînd parcă dictonul *Vorba creează fapta*, doamna Elena Stratan se aruncă în iureșul ideilor moderne pentru a-și afirma eul său de

bibliotecar de calitate. În activitatea Școlii Noului Angajat BȘU, în creșterea numărului de cititori bibliotecari, a frecvenței lor și a documentelor consultate, a programului Perfecționare Profesională, este și parte din truda Domniei sale, care a știut să devină și un mentor al tinerilor bibliotecari universitari.

Dragă doamnă Elena Stratan,
dragă colegă,

La împlinirea a 50 de ani frumoși și a 30 de ani de activitate rodnică, ne exprimăm admirația pentru dăruirea, competența, bunătatea Dumitale. Îți dorim sănătate, putere fizică și spirituală și mulți, mulți ani frumoși înainte.

Echipa BȘU

Galina SAPOGOVSCHI

60 de ani

Absolventă a Institutului Pedagogic de Stat A. Russo, Facultatea Fizică și Matematică, dna Galina Sapogovschi, în anul 1992, a făcut pași hotărîți pentru a îmbrățișa profesia de bibliotecar. În această calitate a început să lucreze la Biblioteca Științifică, în secția Catalogare Clasificare. S-a aflat pe post de redactor baze de date (1995/2002), șef oficiu, din nou bibliotecar cu grad de calificare 2. S-a simțit acasă, printre noii colegi, din start a conștientizat că timpul, cu precădere, al secolelor XX / XXI, e al informației și că sub răceala computerului se ascunde un pro-

gram integrat de bibliotecă pe care l-a însușit cu multă pasiune și interes profesional. Întotdeauna a dat dovadă de multă și puternică răbdare în momentele de participare și supervizare a experienței colegilor la implementarea Modulelor respective ale softului TINLIB 280, 300, 410, în așa fel contribuind direct la libera circulație a informației, principiu pe care Biblioteca îl promovează ca unul din cele mai importante valori. A participat la întruniri profesionale locale și naționale, la conferințe și congrese, constituind pentru Domnia sa unii din cei mai importanți factori în însăși afir-

marea profesiei pe care o stăpînește de 15 ani, a statutului de bibliotecar de Bălți.

A împărțit aceeași masă de lucru cu mulți noi angajați ai Bibliotecii, rezolvînd multe ecuații ale clasificării și catalogării. Avînd o formare inițială tehnică, nu i-a fost greu să se integreze în lumea științifică a domeniului biblioteconomic, atrăgîndu-i și instruindu-i pe tineri în vederea cunoașterii normelor și standardelor bibliotecare.

Doamna Galina Sapogovschi este stimată de colegi, cititori, regăsindu-se printre specialiștii de forță ai Bibliotecii, harnică, sociabilă și disciplinată.

Mult Stimată Doamnă
Galina Sapogovschi,

La acest ceas aniversar binecuvîntăm strădaniile dumneavoastră de catalogator/ clasificator pentru osteneala cu care v-ați îndeplinit funcțiile, să adăugați noi și valoroase idei de lucru, puteri sporite în munca Dumneavoastră nobilă.

Păstrîndu-vă fizicul atrăgător, tinerețea sufletului, receptivitatea la nou, dorința de a cunoaște firescul comunicării chiar cînd acestea se află sub semnul a celor 60 de ani, Vă dorim 365 de zile sănătoase ale fiecărui an dintr-o sută, zile senine diin cununa celor 35 de ore lucrătoare ale săptămîinii, clipe de fericire în sînul familiei.

LA MULȚI ANI !

Echipa BȘU

Dimensiunea universală a Bibliotecii Naționale

Valentina TOPALO

175 de ani

Luna septembrie s-a dovedit a fi una aparte pentru comunitatea bibliotecară din Republică, datorită manifestărilor festive, organizate de Biblioteca Națională cu prilejul împlinirii a 175 de ani de activitate, instituție ce a imprimat biblioteconomiei basarabene dimensiunea universalității. Atestată documentar în august 1832, fiind fondată în baza bibliotecii particulare a colonelului Liprandi și din donația Bibliotecii Academiei Imperiale de Științe din Sankt – Petersburg, ea devine Bibliotecă Publică. De la această dată, 23 august 1832, va funcționa ca Bibliotecă Publică Gubernială, apoi, în anii puterii sovietice, devine Biblioteca Republicană de Stat *N. K. Krupskaja*, iar, după 1991 – *Bibliotecă Națională*.

Din 1832, instituția a trecut prin transformări și reorganizări cerute de rigorile și necesitățile timpului. Posesoare a unei colecții tot mai mari și mai diversificate, ea devine, în secolul al XIX-lea, o importantă Bibliotecă a Basarabiei. Astăzi ea deține un valoros fond de documente aparținând patrimoniului cultural național. Colecția numără în total 2,5 mln de unități materiale, cuprinzând diverse documente fizice, materiale audio-video și documente electronice în limba română, în limbile minorităților naționale și în limbile străine. După cum i se cuvine unei Bibliotecii Naționale, colecțiile speciale conțin documente

cu valoare bibliofilă: *Colecția de carte veche și rară* (cărți vechi românești cu caractere chirilice și latine, cărți editate în sec. XVIII - XX, cărți cu ex-libris); *Moldavistica* (inserează publicații despre Moldova (istorie, etnografie, economie etc.); *Colecția de artă și hărți* (stampe, albume, apărute la editurile R. Moldova și peste hotarele ei, hărți fizice, politico - administrative, cărți poștale etc.); *Bibliote-*

ca de referință (producție editorială din peste 120 de țări ale lumii: enciclopedii, dicționare, cursuri pentru studierea limbilor străine, bibliografii naționale); *Audiovideoteca națională* (o colecție superbă de documente de muzică tipărită și documente audio); colecția *Literaturile Lumii* (documente despre literaturile și limbile lumii); alte colecții precum *Colecția ONU* (documente editate de agențiile ONU); *Colecția de publicații*

Seriale (reviste, rapoarte ale instituțiilor științifice).

Din 1950, *Depozitul Legal* pentru toate documentele tipărite pe teritoriul Moldovei a devenit o structură a Bibliotecii. Sistemul de cataloage este constituit din 69 de cataloage tradiționale, iar, începând cu 1991, beneficiarii pot accesa on-line Catalogul electronic care conține mii de înregistrări, acces off-line pe CD, DVD, acces prin intermediul Internetului la mii de site-uri de pe glob din diverse domenii.

Hotarul dintre milenii II și III, a însemnat momente noi și interesante în CV-ul Bibliotecii: editarea publicațiilor de specialitate *Magazin Bibliologic*, *Gazeta Bibliotecarului*, *Buletin Bibliologic*, *Biblioteconomia Moldovei*, *Cadru de Reglementare*, *Cultura în Moldova*, *Calendarul Național*, *Bibliografia Națională*, colecțiile de

publicații: *Imaginea Republicii Moldovei în străinătate*, *Cronica vieții politico - administrative, culturale și științifice a Moldovei*. Au fost organizate zeci de activități în Salonul Național de Carte, în Salonul Internațional de Carte, simpozioane anuale Anul Bibliologic, Concursul Republican pentru Cea mai reușită lucrare în domeniul bibliologiei, Topul Bibliotecarilor. Începând cu anul 2000, Biblioteca Națională este și *Centru depozitar al materialelor Organizației Națiunilor Unite în Republica Moldova*, apoi inaugurează, în comun cu ABRM, *Școala de Biblioteconomie din Republica Moldova și Centrul de Informare și Documentare în Bibliologie*.

Harnicul colectiv al Bibliotecii, dirijat cu multă competență de Alexe Rău, a reușit de la 1992 încoace realizarea multor proiecte inovatoare: Programul Național *Memoria Moldovei*, elaborat după modelul programului internațional al UNESCO; Sistemul Integrat al Bibliotecilor din Moldova *SIBIMOL*; Biblioteca Electronică a Moldovei (*BIELMO*), Biblioteca Națională Numerică a Republicii Moldova. Ajuns la a 175-a aniversare, colectivul a reușit să conserve tot ce este mai bun și ce ar putea alimenta cultura basarabeană. Alexe Rău, cel de-al 22-lea director al Bibliotecii, este un specialist valoros și un înzestrat manager. Domnia sa este obsedat de un vis - un edificiu special pentru Biblioteca Națională, construit într-un stil modern cu elemente naționale.

Devenind cea mai bună instituție de cultură a anului, nu e de mirare că ...Comisia Europeană i-a conferit medalia *Lider al comunității europene*, iar directorul Bibliotecii a fost menționat cu diploma *Manager al secolului XX*. Fondul de excelență din Geneva a conferit conducerii BN medalia de aur.

La sărbătoare au fost invitați: bibliotecari, cititori, prieteni, oaspeți. Începând cu 31 august și până la 10 septembrie, BN a organizat un șir de manifestări culturale - științifice, promovându-și

imaginea prin intermediul paginii web, materialelor promoționale, programelor - invitații, programelor - catalog.

Menționăm doar câteva momente ce s-au produs în cursul zilei de 3 septembrie. La **Salonul Internațional de Carte**, aflat la a XVI-a ediție, au participat 83 de edituri din 16 țări ale lumii. În cadrul Salonului puteai să vezi cărți, reviste, documente electronice, producție a editurilor din R. Moldova, precum și din China, Coreea, Franța, Germania, Japonia, România, Polonia, Rusia, Ucraina, SUA etc. S-a remarcat editura *AGEPI*, prezentă cu literatură în domeniul proprietății intelectuale; editura *Gunivas* cu literatură de referință: *Dicționarul explicativ al limbii române*, manuale, beletristică; editura *Prut Internațional* cu cărți pentru copiii și tineret, manuale, cărți științifice, sociale; editura *Labirint*, specializată în editarea cărții pentru copii și lucrări literar - muzicale pentru școală, etc.

Salonul Internațional de Carte a avut și un billboard plasat la intrare în Bibliotecă, cu fotografia profesorului Ion Osadenco, dascălul multor bibliotecari din R. Moldova.

Tot în această zi, Asociația Culturală *Pro Basarabia și Bucovina*, filiala *Costachi Negri* din Galați, România, a inaugurat expoziția *Domnitorii Țării Moldovei*, expoziție (realizată și în variantă electronică), finanțată de Radu Moțoc și de primarul de Galați. Radu Moțoc, secretarul asociației, a prezentat gravuri și litografii ale Domnitorilor Moldovei, în ordine cronologică, care, în opinia Domniei sale, nu sînt bine cunoscuți, nu pot fi găsiți în enciclopedii sau manuale de istorie. Expoziția a conținut hărți grafice și litografice, heraldică și steme.

Un loc aparte în contextul aniversărilor l-a avut vernisarea expoziției *Comorile din strada August (Biblioteca Națională a Republicii Moldova la 175 de ani)*, care a oferit o selecție a cărților ce demonstrează evoluția Bibliotecii în cele aproape două secole de activitate. Am privit expozi-

ția cu emoție explicabilă, or, astfel de cărți vechi și rare despre istoria Bibliotecii și a cărții nu le poți vedea zilnic. Alt compartiment era completat, firește, cu documente de azi despre activitatea biblioteconomiștilor din republică (citate, aserțiuni), despre contribuția lor reală la cunoașterea în detalii a profesiei de bibliotecar. Expoziția cu specific istoric a fost însoțită de o serie de documente despre viața culturală a timpului, despre participarea unor personalități basarabene la organizarea sau oglindirea evenimentelor bibliotecărești din diferiți ani. Au fost evocate contribuțiile directorilor de bibliotecă din 1832 - 2007, bazate pe analiza și prezentarea unor materiale, documente - mărturii puțin cunoscute specialiștilor în domeniu din țară. Colegii de la Biblioteca Națională au demonstrat încă o dată prin această expoziție potențialul important al cercetării din instituție, din colecții și arhive, voința și capacitatea acestora de a organiza și prezenta expoziția (o nouă viziune asupra ei) cu un real impact asupra celor care au studiat-o. Manifestările prilejuite de sărbătorirea a 175 de ani a instituției constituie o dovadă în plus că bibliotecarii își prețuiesc meseria, dăruindu-i-se total.

La cele scrise, mai adăugăm că organizatorii au fost, și de data aceasta, originali, reînviind în fața vizitatorilor imagini din vremi uitate, dar importante pentru viața Bibliotecii: *Domnițe Bibliotecare*, *Domnițe Cititoare*, îmbrăcate în rochii elegante, cu gesturi de actrițe, simbolizau timpul cînd jupînesele se îmbrăcau după ultimul cuvînt al modei pariziene sau vieneze. Poate că anume aici cititorii se abonau la revistele de modă pariziană, pentru a corespunde regulamentului Bibliotecii, unul din punctele căruia prevedea accesul la Bibliotecă numai a persoanelor îmbrăcate decent.

Biblioteca Națională rămîne a fi, cum este și firesc, cea mai bună instituție de profil din Republica Moldova.

Reflecții pe marginea unui eveniment spiritual

Elena STRATAN

130 de ani

Am avut onoarea să particip la 18 octombrie anul curent la un eveniment științific remarcabil și semnificativ pentru comunitatea bibliotecară: Conferința Aniversară a BM *B. P. Hasdeu*, dedicată celor 130 de ani de activitate, întrunire care s-a desfășurat la hotelul *Codru* și la care au participat bibliotecari, scriitori, reprezentanți ai ministerului de resort, oaspeți de peste hotare.

Biblioteca Municipală *B. P. Hasdeu*, una din cele mai importante instituții de profil din capitală și din republică, Centru informațional comunitar, își organizează activitatea în următoarele direcții: conformarea la cerințele societății informaționale, libertatea accesului la informație, incluziunea socială, realizarea mai multor proiecte, programe, servicii, activități, evenimente, campanii destinate tuturor categoriilor de utilizatori, inclusiv persoanelor dezavantajate. Implementarea practicilor de calitate, centrarea pe necesități, pe angajamentul față de persoanele cu dizabilități constituie o prioritate în activitatea serviciilor acestei instituții. Posesoară a distincției internaționale „*Clasa europeană a calității*”, „*instituție de o semnificație deosebită*”, Biblioteca este un model de colabo-

rare creatoare cu comunitatea, dinamizând viața culturală a Chișinăului. Dirijată cu competență de doamna director general, dr. Lidia Kulikovski, avînd o echipă de bibliotecari de valoare, Biblioteca Municipală contribuie la îmbogățirea, diversificarea științei biblioteconomice prin editarea unor importante volume de publicații: bibliografii, biobibliografii, revistei *BiblioPolis*, organizarea întrunirilor științifice profesionale etc.

Evenimentul aniversar, moderat cu multă inspirație de doamna director general L. Kulilovski, a debutat cu frumoasele omagii de salut și recunoștință rostite de reprezentanții Primăriei, Direcției Cultură, președintele Asociației Bibliotecarilor, scriitori.

Scriitorul Iulian Filip a lansat volumul *Linii și cuvinte comunicante*. Acest proiect editorial este, în esență, după spusele autorului, o serie de dialoguri în linii grafice și cuvinte, conținînd declarații de dragoste pentru bibliotecarele distinse doamne Kulikovski, dar și pentru colegii și prietenii directoarei Bibliotecii: Ian

**Confluente
Bibliologice 3 - 4, 2007**

Pigott (Luxemburg), Adriana Filip, Nicolae Busuioc (Iași), Mariana Harjevschi, Doina Popa (Cluj), Elena Butucel, Elena Roșca, Tatiana Coșeri, Angela Timuș, Ludmila Pînzaru, Larisa Cișlaru, Oleg Bodrug, Jasmina Mincov (Serbia), Ion Hadîrcă, Alexe Rău, Vera Osoianu, Mihai Cimpoi ș.a.

Manifestarea a continuat cu comunicarea doamnei dr Lidia Kulikovski, care a scos în evidență evoluția și perspectivele profesionale ale BM, menționînd îndeosebi succesele anilor 2002 – 2006, care: „sînt astăzi fapte de durată și care vor deveni în timp pietrele de rezistență ale cetății de lumină - BM B. P. Hasdeu în viitorul virtual”. Invitata de onoare, dr. Hermina G. B. Anghelescu, a vorbit despre bibliotecile publice din Statele Unite ale Americii. Doamna Ludmila Corghenci a disertat despre parteneriatul dintre Biblioteca B. P. Hasdeu și Centrul de Instruire Continuă a Bibliotecarilor din R. Moldova. Tatiana Ambroci a captivat publicul, vorbind despre metode formale de educare a culturii informaționale, referindu-se la Biblioteca Colegiului de Construcții, Elena Stratan a abordat, în demersul său, experiență de comunicare / dirijare profesională prin mijloace computerizate la Biblioteca Științifică a US Alecu Russo.

Pregătindu-se de această aniversare, BM a editat 17 volume cu următoarele titluri: *Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu”: Dezvoltare. Pro-*

gres. Colaborare. Parteneriate; Culegere de comunicări de la Conferința internațională consacrată aniversării a 130-a BM; Ghidul bibliotecilor din Chișinău; Moștenirea literar - spirituală a dinastiei de cărturari Hâjdău - Hasdeu în bibliotecile chișinăuene: Catalog - Bibliografie; Amuzament cu abonament: Dimitrov Alex Caricatură; Duiuliu Zamfirescu - Diptic; Biobibliografiile Ion Cuzuioc, Petru Cocîrță; Mitropolitul Gurie - misiunea de credință și cultură: Culegere de articole și studii despre Mitropolitul Gurie Grosu al Basarabiei (1877 - 1943) etc.

Un moment aparte l-a constituit lansarea volumelor editate de BM, îngrijite de L. Kulilovski: *Biblioteca Municipală B. P. Hasdeu în presă (2002 - 2006): Bibliografie; Cărți cu autograf (2002 - 2006); Publicațiile Bibliotecii Municipale: catalog*. Lucrările menționate, care înglobează activitatea instituției MB în anii 2002 - 2006, se remarcă prin concepția științifică originală, ținuta grafică elegantă. Bibliografia *Biblioteca Municipală B. P. Hasdeu în presă (2002 - 2006)* conține un amplu studiu de imagine, semnat de Lidia Kulikovski, în care imaginea publică a BM - este considerată un „barometru al succeselor” or, conform studiului, numai în perioada dată au fost înregistrate 2 121 de materiale publicate referitoare la activitatea BM, instituția fiind definită drept o „cetate culturală a orașului”.

Această manifestare a întregit bogatele realizări, adăugînd o nouă filă în cronica instituției, bibliotecă de o înaltă valoare profesională, culturală, socială, umană și istorică, mediu de afirmare a identității comunitare. Evenimentul memorabil a scos la iveală calități manageriale evidente ale acestor gazde primitoare.

Ne bucurăm mult de succesele colegilor noștri din Chișinău, exprimîndu-ne și pe această cale înaltele sentimente de respect și considerație, urările noastre de sănătate, noroc.

Departamentul Informațional Biblioteconomic ULIM

(15 ani în top-ul performanțelor profesionale)

Elena STRATAN

La 17 octombrie 2007, în Sala Magnifică a Universității Libere Internaționale și-a ținut lucrările Conferința Internațională „Dimensiuni manageriale în activitatea institutiei info - bibliotecare: concepte, experiențe, orientări”, organizată în cadrul suitei de manifestări prilejuite de sărbătorirea a 15 ani de la fondarea Universității și a Departamentului Informațional Biblioteconomic (DIB). Evenimentul a întrunit circa 65 de participanți de la instituțiile info-bibliotecare din R. Moldova, Suedia, Statele Unite ale Americii, Franța.

DIB ULIM este o instituție tânără, care s-a remarcat printr-un demers info -bibliotecar inovativ și creativ, secundat de o strategie conceptuală modernă cu conotații pozitive, inerente comunității universitare și profesionale. Printre realizările de seamă ale DIB – ului se numără elaborarea / implementarea proiectelor: *Tempus-Tacis Library Training in Moldova, Direcții strategice ale DIB ULIM 2002 - 2005; Grijă pentru noii beneficiari / Grijă pentru clienții DIB ULIM, Biblioteca utilizatorului, Campania în Sprijinul Absolvenților; organizarea bi-modală a structurii DIB ULIM; instituirea obligațiilor de “bibliotecar - contact”* etc. Aceste realizări ce formează imaginea DIB ULIM ca a unei instituții performante în domeniu, au fost posibile grație eforturilor întregului colectiv de bibliotecari, dirijat cu competență de directorul general, doamna, Zinaida Sochircă, un manager înzestrat. Domnia sa a contribuit mult la fondarea și devenirea Bibliotecii ULIM.

În cadrul conferinței au fost prezentate comunicările: *Universitatea Europeană și noile*

provocări la început de mileniu, Ana Guțu, prim-vice-rector ULIM; User services in 21 century, Eli Bytoft-Nyaas, Colegiul Universitar, Borås Suedia; Knowledge management – some experiences of ongoing development processes at the Swedish School of Library and Information Sciences in Borås, Arja Mantykangas, Colegiul Universitar, Borås Suedia; Serviciile de referințe – cheia succesului unei biblioteci, Hermina Anghelescu, asociată prof., Universitatea de Stat din Wayne, SUA; Structura bi-modală a DIB: concept și realizări, Ludmila Corghenci, director adjunct Departamentul Informațional Biblioteconomic; Conceptualizarea activităților în Relațiile cu Publicul, Elena Bordian, șef oficiu, Departamentul Informațional Biblioteconomic; Cultura organizațională și eficiența activității de bibliotecă, dr. Angela Zelenschi, Natalia Cheradi, ASEM; Schimbul de informații și interacțiunea de rețea în cadrul Consorțiului eIFL Direct, dr. Silvia Ghinculov, Natalia Cheradi, Elena Răilean, BȘ ASEM; Cultura și comportamentul organizațional în bibliotecă, Lilia Bodarev, Biblioteca AȘM.

Apoi, în cadrul Medalionului Jubiliar Departamentul Informațional Biblioteconomic - 15 ani de ascensiune, directorul general DIB ULIM Zinaida Sochircă, în comunicarea *DIB ULIM: ascensiune în timp și în profesie*, a creionat sugestiv etapele ascensiunii DIB, rolul acestuia în viața universitară, scopurile strategice, patrimoniul (26 angajați, 170 mii documente,

**Confluente
Bibliologice 3 - 4, 2007**

baze de date, 7 spații funcționale / 700 locuri simultan / 2003 m²); serviciile oferite (consultația individuală și în grup, acces la baze de date, curs *Cultura Informațională*, asistență în căutarea informației, activități culturale, servicii de fotocopiare, consultare CD, consultanță de referință); concepte și programe (Clinica Informațională, Agenția Bibliografică Universitară, Școala BIBINS); componente ale politicii editoriale (ediția anuală *Simposia Professorum*, colecțiile *Universitaria*, *Studiorum*, *Scriptio*, *Patrimonium*, *Canonis*, e-buletine, ziarul departamental *Pro Libris*) etc.

Momentul de atracție al manifestării l-a constituit prezentarea edițiilor jubiliare: *DIB ULIM: 15 ani de ascensiune*, *Publicații ale cadrelor didactice ale Facultății Istorie și Relații Internaționale*, *Bibliotecarii ULIM: dicționar biobibliografic*, *Codex DIB*, *Cărți rare: catalog*, realizate de către angajații Departamentului Z. Sochircă, L. Corghenci, V. Ghețu, N. Ghimpu.

Întrunirea a impresionat plăcut prin buna organizare, abordarea subiectelor de mare actualitate, expunerile ample și bine documentate, expozițiile reprezentative de publicații și fotografii, schimbul de experiență cu colegii din străinătate etc., toate acestea imprimându-i o înaltă tinută academică.

Cu mesaje de felicitare, urări de bine și cadouri au venit colegii de la alte biblioteci: E. Rudacov, C. Balaban P. Racu, N. Zavtur, V. Chitoroagă, T. Ambroci, E. Zasmenco, Z. Stratan, E. Stratan ș. a. Bibliotecarii USB doresc colegilor de la ULIM urări de sănătate, noi performanțe profesionale, evoluții și realizări frumoase.

Publicații aniversare DIB ULIM: 15 ani de ascensiune

Bibliografia **Universitatea Liberă Internațională din Moldova: 15 ani de ascensiune** (alcătuitori T. Kalughin, I. Soltan) inaugurează colecția *Studiorum* (fascicula 1), dedicată împlini-

rii a 15 ani de la fondarea Universității, și oferă informații despre aspectele generale ale procesului didactic, ale activității științifice, potențialului uman și bazei tehnico - materiale și informaționale a ULIM, din perioada 1992 – 2007. Structura lucrării include un studiu introductiv, semnat de către rectorul Andrei Galben, 1379 de informații bibliografice asupra domeniilor prioritare de activitate universitară, un index auxiliar de nume și anexe.

Dicționarul biobibliografic *Bibliotecarii ULIM* (alcătuitori L. Corghenci, V. Ghețu) este un omagiu adus bibliotecarilor, precum și celor ce au contribuit la edificarea Departamentului Informațional Biblioteconomic, a comunității profesionale. Biobibliografiile conțin rubricile: *Manageri superiori*, *Manageri funcționali*, *Bibliotecarii de azi*, *Oameni care au contribuit la dezvoltarea DIB*. Dicționarul are și o prefață semnată de Z. Sochircă, directorul general, MA, articolul „*Povara*” *bunătății profesionale* ce aparține dlui Gheorghe Postică, dr. habilitat, directorul Institutului Istorie și Științe Politice, ULIM, câteva anexe reprezentative: Distingții de stat pentru

bibliotecari, Distincții ULIM pentru bibliotecari, Bibliotecarii ULIM - laureați ai concursurilor naționale, Distincții DIB, indexul de nume.

Bibliografia **Publicații** ale cadrelor didactice ale **Facultății Istorie și Relații Internaționale** (autori L. Corgheci, T. Panaghiu) inaugurează colecția de publicații *Scriptio*, fiind prilejuită de împlinirea a 10 ani de la fondarea **Facultății Istorie și Relații Internaționale (IRI)**. Lucrarea prezintă informațiile bibliografice despre: studii de doctorat și masterat, monografii, articole în culegeri și seriale, rapoarte științifice, lucrări didactice, cronici, materiale de prezentare și promovare etc. Aparatul auxiliar include lista profesorilor **Facultății IRI**, indexul de nume. Bibliografia este destinată savanților, universitarilor, specialiștilor, studenților în domeniul istoriei și relațiilor internaționale, precum și tuturor celor interesați de aceste subiecte.

Culegerea **Codex DIB** (autori: L. Corgheci, Z. Sochircă) este parte integrantă a **Codexului Universității Libere Internaționale din Moldova**, conținând documentele principale de reglementare, organizare și funcționare a **Departamentului Informațional Biblioteconomic (DIB) ULIM**. Culegerea conține documentele aflate în

vigoare la 1 octombrie 2007, reprezentând prima fasciculă a colecției *Canonis*. Documentele sînt structurate în cinci compartimente: documente de ordin general; DIB în contextul conceptual ULIM; reglementarea activității cu personalul; documente de reglementare în sprijinul activităților de bază; documente de reglementare a unităților de structură DIB; reglementarea activității **Consiliului Coordonator, comisiilor DIB**.

Catalogul Carte rară din colecțiile **Departamentului Informațional Biblioteconomic ULIM** constituie prima fasciculă în colecția *Patrimonium* și este destinată profesorilor și studenților ULIM, specialiștilor în domeniul cărții vechi, bibliotecarilor și bibliografilor. Lucrarea prezintă interes pentru toți cei interesați de istoria României și de Istoria universală, incluzînd circa 161 de informații bibliografice ordonate după cum urmează: colecția *Ion Nistor*; hărți din colecția **Bibliotecii Vaticanului**; ediții vechi apărute în țări străine; ediții vechi apărute în Franța; cărți vechi din colecția concernului editorial *Hachette et C.* Adnotarea reflectă succint caracteristicile reprezentative de conținut ale documentului: referințe privind autorul cărții, structura, valoarea colecției etc.

Valorificarea moștenirii științifice

Ana SOFRONI, conf. univ., bibliograf Biblioteca AGEPI

Omenirea a tins dintotdeauna spre perfecțiune, continuitatea fiind factorul care asigură succesul acestei tendințe.

Una din componentele culturii generale este cultura profesională, cu specificul său de ramură, cultură de care depinde nivelul și calitatea muncii în diverse domenii de activitate.

Specialiștii și cercetătorii consacrați valorifică moștenirea intelectuală, opera predecesorilor și, totodată, îmbogățesc domeniul în care activează cu noi idei și tehnologii, fapt care determină înflorirea economică și socială actuală. Pentru aceasta ei au nevoie de informație la zi care ar corespunde intereselor ce îi preocupă. Beneficiind de asistența informațională oferită de bibliotecile specializate, profesioniștii în domeniu pot să-și valorifice capacitățile creative, să cunoască prioritățile și idealurile civilizației moderne, pentru a realiza proiecte globale.

Știința și inovațiile se înscriu și în obiectivele guvernării actuale. Parlamentul R. Moldova a adoptat *Codul cu privire la știință și inovare* (în continuare *Cod*), decizie prin care a fost recunoscută importanța cercetărilor științifice și prevăzute măsuri eficiente, menite să optimizeze activitățile de organizare și desfășurare a investigațiilor științifice. Astfel, în art. 131 al *Codului*, se stipulează că Biblioteca științifică, de rînd cu alte instituții, face parte din sfera științei și inovării (1, 55), iar ca organizație din domeniul informațiilor științifico-tehnologice, ea are competențele de asigurare a accesului liber la resursele respective de informații, diseminarea informației referative, semnalarea și sintetizarea aparițiilor editoriale, acordarea de servicii informaționale, asistența metodologică în domeniul diseminării

informației și extensiunii cunoștințelor în diverse domenii, etc. (art. 122). Persoanele antrenate în activitatea științifică au, conform art. 155 al *Codului*, obligația de a-și îmbogăți continuu competențele profesionale, contribuind și în acest mod la difuzarea informației și la conștientizarea de către public a rolului științei și inovării în societatea contemporană.

În acest context, biblioteca specializată nu numai că susține specialiștii, cercetătorii științifici, cadrele didactice, studenții, oferindu-le informațiile de rigoare, ci apelează frecvent la consultațiile și opiniile lor pentru a face cât mai accesibil conținutul lucrărilor care urmează a fi implementate conform destinației.

Specificul colaborării capătă nuanțe deosebite în cazul în care beneficiarii sînt și autori ai proiectelor de cercetare, îndeosebi cînd acestea sînt finanțate din bugetul de stat. Informarea complexă asupra direcțiilor de cercetare oferă beneficiarilor posibilitatea de a cunoaște noile idei și tehnologii. În așa mod se produce instruirea lor profesională. Acesta e un proces care necesită adaptarea la diverse circumstanțe, fiind condiționat de necesitățile și cerințele informaționale, de nivelul de cultura profesională a beneficiarilor, de dotarea tehnică a instituției / bibliotecii specializate.

Una din formele de prezentare a rezultatelor obținute în urma studierii temelor programate oficial și finanțate din bugetul de stat sînt Rapoartele științifice. În republica noastră ele se înregistrează începînd cu anul 1996. Timp de 10 ani, evidența, depozitarea și punerea lor la dispoziția cititorilor se efectua prin intermediul Bibliotecii Republicane Tehnologico - Științifice

(BRTȘ), iar, din anul 2007 aceste funcții au fost transmise Bibliotecii AGEPI. În prezent, colecția de Rapoarte științifice a atins cifra de peste 2 100 de documente tradiționale și electronice. Ele sînt reflectate într-un fișier special, în care descrierile bibliografice sînt clasificate, în special, conform criteriilor numeric și cronologic. Consultînd fișa documentului, beneficiarul poate să-l identifice și după alte criterii: conducătorul temei, instituția științifică, domeniul de cercetare, tema studiată.

Biblioteca AGEPI a elaborat și completează sistematic baza de date (BD) *Rapoarte științifice* în soft-ul IRBIS, fapt care permite extinderea ariei de identificare a documentelor, inclusiv pînă la căutările complexe după fiecare element indicat în descrierea bibliografică electronică. Astfel, drept criteriu de căutare pot servi: titlul lucrării, anul elaborării ei, numărul înregistrării de stat, numărul de inventar al Secției științifice, numărul de inventar al depozitării, cuvintele-cheie, subiectul solicitat de cititor, data luării la evidență, coautorii etc.

BD *Rapoarte științifice* va fi plasată pe site-ul AGEPI, devenind accesibilă și în Internet. Cei interesați vor avea posibilitate s-o acceseze în regim on-line. Conținutul listei va fi actualizat cu regularitate conform rigorilor unor documente de uz și interes public. Preluînd experiența altor biblioteci (3, 342), vom miza neapărat pe spiritul de colaborare cu specialiști și cercetători din domenii concrete ale științei și practicii.

Diseminarea informației privind Rapoar-

tele științifice se face prin diferite metode: întruniri ale specialiștilor și savanților, Saloanele de Carte, simpozioane și conferințe. Se preconizează și editarea fasciculelor tematice *Rezultate științifice. Informare - expres*. La elaborarea lor se va ține cont de specificul activității științifice pe domenii, precum și de interesele agenților economici privind rețehnologizările sferei de producție.

În prezent este elaborată și pregătită pentru editare prima ediție a fasciculei *Tehnologii cu consum redus de energie și surse energetice alternative*. Descrierile bibliografice ale Rapoartelor științifice incluse în lucrare, sînt însoțite de un rezumat, menit să dezvăluie conținutul documentului în esența lui. Într-un compartiment aparte sînt prezentate selectiv brevetele de invenție la tema dată. Este evidențiat un compartiment și pentru cele mai frecvent întîlnite cuvinte - cheie cu ajutorul cărora, în caz de necesitate, pot fi efectuate operativ investigații suplimentare.

Rapoartele științifice, ca sinteze ale unor cercetări profunde și argumentate, trebuie recomandate cu insistență cititorilor preocupați de activitatea creativă. O perioadă îndelungată ele au fost neglijate, lăsînd consultarea și interpretarea lor la discreția cititorilor. Colaborarea Bibliotecii AGEPI cu bibliotecile publice și cele universitare ar putea include în numărul de activități și unele manifestări ce țin de diseminarea rezultatelor științifice care vizează protecția proprietății intelectuale.

Bibliografie consultată:

1. Codul cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova = Code of the Republic of Moldova on science and innovations = Кодекс Республiки Молдова о Науке и Иновациях / Acad. de Șt. a Rep. Moldova. Ch.: Tipografia A.Ș.M., 2007. 284 p.
2. Sofroni, Ana. *Biblioteca specializată și stimularea spiritului inovativ în procesul instruirii continue*. In: *Lecturi AGEPI: Comunicări prezentate la simpozionul anual științifico-practic privind protecția proprietății intelectuale (ediția VIII, 20 - 21 apr. 2005)*. p. 53 - 56.
3. Moșoianu, Mariana. *Biblioteca O.S.I.M. - informatizare la vîrf*. In: *Biblioteca*. 2004, nr. 11 - 12, p. 341 - 342.

Știință și inovații

Elena HARCONIȚA

La una din ședințele Senatului Universității de Stat A. Russo din 2007 a fost prezentat raportul *Cu privire la activitatea științifică, de formare a cadrelor de înaltă calificare și de perfecționare în anul 2006*.

Raportorul a făcut, în fond, o analiză a procesului științific universitar care a devenit astăzi una din prioritățile activității instituției de învățământ superior. Adoptarea, în 2004 a *Codului cu privire la știință și inovație*, a stimulat apariția a noi modele de organizare a activității de cercetare științifică în R. Moldova.

La Universitatea bălțeană sînt puse în practică 11 proiecte (cîștigate prin concurs, finanțate și evaluate de Academia de Științe) ce fac parte din 2 direcții de cercetare:

- 408 *Nanotehnologii, inginerie industrială, produse și materiale* ;
- 411 *Valorificarea resurselor umane, naturale și informaționale pentru dezvoltarea durabilă*.

În martie 2006, au fost acreditate două profiluri de cercetare științifică universitară: în domeniul Fizicii și Tehnicii și în domeniul Științelor Educației. În rezultatul acreditării științifice, Universitatea Alecu Russo a devenit membru de profil al Academiei de Științe a R. Moldova și a fost înființată Filiala Academiei de Științe ce-și are sediul în corpul II al Universității.

Raportul la care ne referim cuprinde informații ample și despre rezultatele cercetărilor științifice și editoriale ale Bibliotecii Științifice Universitare (BȘU).

La începutul anului 2007, a fost creat Consiliul de cercetare științifică, care are misiunea elaborării strategiilor, obiectivelor și direcțiilor cercetării științifice la USB. Reprezentantul BȘU face parte din acest Consiliu.

Am vrea să remarcăm, în acest context, că amploarea și calitatea procesului de cercetare științifică la USB e determinat în mare parte de implicarea Bibliotecii Științifice, instituție care a reușit grație prestanței unui colectiv de bibliotecari de valoare să devină în cei 62 de ani de activitate o importantă structură universitară. Devine Bibliotecă Științifică în 1978, în 2005, odată cu apariția Legii salarizării, este trecută la categoria superioară, iar din anii 80 începe să îndeplinească funcțiile de Centru Biblioteconomic Național.

Potențialul valoric al BȘU este certificat nu doar de colecțiile sale de peste 1 mln de documente, de procesul de informatizare, inițiat în 1989, de cei 12 mii de cititori, care o vizitează de o jumătate de milion de ori pe an și împrumută mai bine de un milion de documente, dar mai ales de specialiștii de înaltă calificare, care asigură accesul la bibliografia necesară tradițională și electronică pentru procesele de instruire și cercetare științifică universitară.

Oriunde nu ne-am îndrepta privirile, vedem reflectarea proprietății intelectuale în acțiune: - în culorile și elementele dramatice ale unui film de succes, în cîntecele unei vedete, în manopera fină a unui covor, în ultimele accesorii la modă, în noile metode de tratament, în cartea de succes scrisă de o tînără mamă..., susține directorul general al OMPI, dr Kamil Idris, în mesajul adresat de Ziua Mondială a creativității. Am putea continua șirul acestor exemple prin modalitățile și procedeele, instrumentele de promovare a valorilor intelectuale naționale și globale, pe care le utilizează dintotdeauna veacuri de-a rîndul bibliotecarii. Educarea respectului față de ele se realizează prin organizarea diverselor manifestări menite să-i familiarizeze pe

tineri cu tezaurul spiritual național / universal, cu noile descoperiri.

Într-o societate care urmărește perspectiva informatizării totale, cine dacă nu bibliotecarul are misiunea să-i informeze pe cititori despre noile apariții ce ilustrează inovațiile și progresul domeniilor lor de interes?

Aflată printre instituțiile indispensabile științei și inovării (vezi *Codul cu privire la știință și inovare în R. Moldova, legea nr. 259 - XV din 15.07.04*), Biblioteca Științifică are datoria:

- de a achiziționa, conserva, sistematiza, administra colecții, asigura accesul liber la colecții documentare ce conțin compartimente ale proprietății intelectuale. La BȘU acest lucru se efectuează și prin punerea la dispoziția beneficiarilor a colecției *Biblioteca AGEPI* în una dintre cele mai frecventate săli de lectură. Catalogul electronic care înmagazinează 260 000 de informații, poate fi accesat of-line și on-line și conține diverse informații referitoare la proprietatea intelectuală;
- de a lansa în circuitul informațional documentele ce țin de proprietatea intelectuală prin expoziții și lansări de cărți și reviste, prezentări bibliografice în cadrul Zilelor Informării; Zilelor Catedrelor; Zilelor Bibliotecii la Facultăți; Zilele ONU, Zilele Tineretului. Prezentarea informațiilor despre recente intrări se face pe pagina www, în buletinele repartizate la catedre, în conținutul video-clipurilor la TV;

- de a dezvolta în permanență colecția de surse informaționale și documentare în sprijinul proceselor de cercetare și inovare. Concludent în acest sens este coraportul disponibilității colecției științifice - 47 % față de literatura didactică - 33% ;

- de a asigura și diversifica accesul la bazele de date științifice (EBSCO, INTAS, Springer ș.a.);

- de a organiza activități de instruire a utilizatorilor în domeniul PI: promovarea cursului *Bazele Culturii informaționale* în fiecare grupă academică, anual 1400 de ore. La aceste ore studenții află informații utile despre posibilitățile de accesare a bazelor de date propuse de AGEPI și Biblioteca AGEPI, despre specificul colecțiilor acestei instituții, despre particularitățile de accesare a bazelor de date AGEPI.

- de a promova informația despre actele juridice, morale, etice, informaționale ale fenomenului *proprietate intelectuală* (expoziții, reviste bibliografice, ore de instruire, manifestări științifice, programe bibliotecare; Noul beneficiar, Noul angajat; Promotorii Cărții, Biblioteca digitală, publicații la temă în revista *Confluente bibliologice*, prezențarea mostrelor de Diplome ale inventatorilor, brevete de invenție ș.a.

- de a acționa în vederea prevenirii și evitării plagiatului (statut special al tezelor de licență, masterat și doctorat).

Activități de popularizare a Proprietății Intelectuale

Valentina TOPALO

Creatorii care pun în practică idei originale au dreptul să-și protejeze invențiile, numite „drepturi de proprietate intelectuală” și pot avea diferite forme: invenția poate fi brevetată, numele de marcă și logotipul produselor pot fi înregistrate ca mărci etc. Cele mai cunoscute tipuri de proprietate intelectuală sînt: dreptul de autor și drepturi conexe; mărci, inclusiv mărci de serviciu, desene și modele industriale, brevete etc. Cînd un inventator obține brevetul sau protecția dreptului de autor, el poate să interzică altor persoane utilizarea acestui brevet sau copiile neautorizate. Biblioteca Științifică Universitară din Bălți organizează în permanență activități de promovare a Proprietății Intelectuale, a colecției AGEPI, preconizată ca o formă de cunoaștere a noilor tehnologii, care ulterior pot deveni accesibile pentru toți. O idee bună, care a fost materializată într-un timp scurt, este constituirea *Bibliotecii AGEPI* (publicații în format tradițional și electronic din domeniul Proprietății Intelectuale) în colecțiile BȘU. Astfel, în șirul evenimentelor marcante ale anului 2007, se înscrie participarea la ediția a II-a a Concursului republican „*Biblioteca - partener în promovarea proprietății intelectuale*”, lansat pentru prima dată în decembrie 2004 de Biblioteca AGEPI, la Congresul V al Bibliotecarilor din R. Moldova. Programul din acest an a cuprins seminare culturale și științifice (vezi site-ul Bibliotecii <http://libruniv.usb.md>), discuții, ore de Cultură Informațională, reviste informative (18), tematice (4), expoziții (7): *O Zi Mondială a Cărții*, *O Zi Mondială a Dreptului de Autor - 23 aprilie*, *AGEPI - Biblioteca și Proprietatea Intelectuală - 26 aprilie*, *Totul despre o idee*, *Citește despre Proprietatea Intelectuală*, *Revista "Intellectus" - 12 ani de la apariție (29 iulie -*

ziua inventatorului și a raționalizatorului), *Cercetători și inventatori din nordul Moldovei*, *Publicații noi AGEPI*, TVclipuri despre AGEPI. Cu prilejul celei de-a 15 aniversare a Bibliotecii AGEPI, angajații BȘU au participat la masa rotundă: „*Biblioteca și Proprietatea Intelectuală în viziunea promotorilor de informație*” organizată în cadrul schimbului de experiență între specialiștii AGEPI și OSIM, România. Toată informația referitoare la activitatea Oficiului de Stat pentru Invenții și Mărci se regăsește pe site-ul <http://www.osim>. Aceste date au fost relatate de către colegile din România la întîlnirile cu administrația Universității, cu bibliotecarii BȘU și cu studenții de la facultățile: Drept, Limbi și Literaturi Străine, Științe ale Naturii și Agroecologie, Tehnică, Fizică, Matematică, Informatică. În comunicările lor, Petre Racu, directorul Bibliotecii și Colecției Arhivă a Agenției de Stat pentru Proprietate Intelectuală a R. Moldova, Ana Zavalistfi, redactor-șef al revistei *Intellectus*, Mariana Moșoianu, șef Serviciu Biblioteca Juridică și Tehnică, OSIM, Cristina - Maria Bararu, șefa Serviciului Editură, Tipografia OSIM, Mariana Negoită, redactor responsabil al Buletinului Oficial de Proprietate Industrială (BOPI) au vorbit cititorilor despre activitatea Bibliotecilor AGEPI și OSIM. Ana Zavalistfi, redactorul-șef al revistei *Intellectus*, publicație care apare de 12 ani, a lansat un număr al revistei, invitîndu-i pe cei prezenți la colaborare. Petre Racu a prezentat modele de Brevete din anii 1879, 1895, care pe atunci se numeau Privilegii. El a oferit colecției Bibliotecii copiile a două privilegii acordate inginerilor căii ferate Alexandru Sahnovschi și Iuliu Terrisu (1879), și inginerului Andrei Holodkovschi în 1895. Domnia sa a mai demonstrat modele de

Brevete și Certificate actuale: Brevet de Invenție, *Certificat pentru soi de plantă care conferă titularului dreptul exclusiv de exploatare a invenției, a soiului de plantă și dreptul de a interzice terților exploatarea invenției protejate de brevet fără acordul său pe teritoriul țării.*

În scopul protejării proprietății intelectuale, participanților li s-a propus să ia act de documentele editate de AGEPI și prezentate la expoziție, documente care pot fi consultate și împrumutate la domiciliu. La fel, sperăm să putem oferi în viitorul apropiat acces la publicațiile OSIM.

O altă caracteristică a acestei ediții a fost organizarea seminarelor de cercetare: *Știință, Pasiune, Creativitate, Dreptul de autor și drepturile conexe*, realizarea cărora este reglementată prin acte normative naționale și internaționale. În luna mai curent, BȘU a editat biobibliografia *Alexandru Abramciuc: În Memoriam*, o lucrare despre performanțele regretatului profesor universitar, inventator și raționalizator bălțean.

În cadrul cursului *Bazele culturii informaționale*, la modulul: *Sisteme informaționale: structuri, servicii, resurse, peste 2000* de studenți din anul I, secția zi și frecvență redusă, au accesat pagina web a AGEPI-ului, Biblioteca AGEPI. Seminarele, discuțiile, TVclipurile, realizate pe parcursul anului 2007 au avut ca finalitate asigurarea studenților cu informații despre Proprietatea Intelectuală, standardele adecvate de protecție a ei, convenții din R. Moldova și din alte țări. Cele mai importante din ele: Convenția de la Paris pentru Proprietatea Industrială (brevete, desene și modele industriale); Convenția de la Berna referitoare la protecția Operelor Literare și Artistice (dreptul de autor), protejarea programelor pentru computer, specificat fiind modul în care urmează să fie protejate și bazele de date. Toate activitățile au fost suplimentate de prezentarea paginii web AGEPI, inclusiv și o trecere în revistă a realizărilor și perspectivelor AGEPI, care merită atenția cititorilor și mobilizarea acestora în vederea creării în viitor a proprii-

lor întreprinderi mici sau mari. La aceste activități au participat 350 de elevi, studenți, profesori. Programul de manifestări a continuat pînă în decembrie, cititorii avînd posibilitatea de Ziua Tineretului (10 noiembrie), de Ziua Studentului (17 noiembrie) să participe la 2 seminare, la lansarea expoziției *Publicații noi AGEPI*, la discuții despre inventatori, invenții, raționalizatori, la lansarea altor numere ale revistei *Intellectus*. Studenții de la facultățile: Drept, Economie, Pedagogie și Psihologie. Asistență Socială, elevii Colegiului *Ion Creangă* au remacrat condițiile grafice și diversitatea tematică a *Intellectus*-ului. Revista se dovedește a fi un elogiul adus creației umane, credinței în invenții și idei noi. Este interesant să știm că unele numere de revistă din anii 1998 - 2000, conțin materiale dedicate poetului M. Eminescu, despre cărțile în domeniul PI semnate de poet, despre nepoata poetului, Yolanda Eminescu, doctor în domeniul protecției juridice a proprietății intelectuale din România, despre prima lege românească asupra brevetelor de invenție, lege votată în 1906, despre academicianul Sergiu Rădăuțanu, primul rector al Institutului Politehnic, despre personalități din cosmetologie, medicină, agricultură și din alte domenii. Colegiul de redacție oferă cititorilor diverse perspective de interpretare a actului de invenție prin intermediul suplimentelor: *"Bursa invențiilor"*, panoramă lunară a celor mai prețioase realizări, apărută în octombrie 1996, *AGEPI Consultă* - ghid în lumea proprietății intelectuale, editat din aprilie 1997, *AGEPI INFO*, apărut în 1997, iar în martie 1998 apare primul număr al publicației *AGEPI - EXPO*.

Ne exprimăm speranța că aceste și alte documente le vor trezi în permanență interes cititorilor și vor contribui la formarea lor ca viitori specialiști, manageri moderni.

Biblioteca Colegiului de Construcții: 75 de ani de la fondare

Elena STRATAN

O manifestare de anvergură Conferința științifică cu genericul „Secolul XXI – secolul comunicării: aspecte etico - morale” a avut loc în ziua de 29 noiembrie 2007, cu prilejul a 75 ani de la fondarea Bibliotecii Colegiului de Construcții, avându-i printre organizatori pe Biblioteca Colegiului de Construcții din Chișinău, Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova, Comisia “Formarea profesională continuă. Etica și Deontologie profesională”, Secțiunea “Bibliotecă de Colegiu”. Sala de lectură a Bibliotecii CC a reunit numeroși participanți ai instituțiilor infobibliotecare din Republică, cadrul profesoral - didactic al Colegiului de Construcții, alți invitați.

În cuvintele de salut din partea Direcției Colegiului de Construcții, Conducerii ABRM a fost menționată semnificația momentului în contextul aprofundării comunicării profesionale interbibliotecare și inter-umane, promovarea experiențelor reprezentative la acest capitol, stabilirea relațiilor de colaborare între instituții și bibliotecari, aprecierea rolului multidimensional al Bibliotecii Colegiului de Construcții în asigurarea infodocumentară a procesului educațional, în formarea culturii informaționale a beneficiarilor în contextul cerințelor Societății Informaționale și a Cunoașterii cît și a Tratatului de la Bologna.

Programul Conferinței științifice a cuprins un spectru larg de comunicări ale reprezentanților bibliotecilor publice, universitare, de colegii, susținute în Power Point: dr. Lidia Kulikovski, director BMC „B. P. Hasdeu” - “Umorul – instrument managerial al instituției de succes”, Ludmila Corghenci, dir. adjunct, „DIB ULIM - Comunicarea pe orizontală și verticală în comu-

nitate profesională”, Tatiana Coșeriu, dir. adjunct BMC „B. P. Hasdeu” - “Ecuția culturii structurilor info-documentare: comunicarea instituțională”, Natalia Zavtur, lector superior USM – “Aspecte etice de comunicare a bibliotecarilor cu beneficiarii”, Gutiera Doni, șef serviciu BCU - “Comunicarea în bibliotecă: realitate socială și instituțională”, Elena Stratan, șef serviciu, BȘ US „A. Russo”, Bălți – “Aspecte de comunicare electronica în instituțiile info-documentare”,

Tatiana Ambroci, șef Biblioteca Colegiului de Construcții – “Bibliotecile din învățământ – zone de comunicare intensă”, Ala Vlasov, șef Biblioteca Colegiului Tehnologic Chișinău – “Competența comunicativă – cheia succesului în activitatea bibliotecii de colegiu”.

Un moment incitant l-a constituit Medalionul jubiliar „Biblioteca Colegiului de Construcții din Chișinău la 75 de ani de la fondare” prezentat de Tatiana Ambroci, șefa Bibliotecii care a captat publicul, oferind o incursiune fascinantă și argumentată în cronică de succes a Bibliotecii, cu genericul *Biblioteca Colegiului de Construcții din Chișinău: istoric, prezent, viitor*. În slide-uri ilustrate cu imagini convingătoare s-au perindat succesiv momentele de referință ale Fenomenului Biblioteca CC: etapele constituirii, evoluția colecției, a indicatorilor statistici, fidelitatea bibliotecarelor, premiile și diplomele acordate pentru activitate excelentă, palmaresul acțiunilor info-bibliotecare și culturale de promovare a cărții și bibliotecii, perspectivele de dezvoltare a Bibliotecii, indispensabilă elevilor, studenților, corpului profesoral-didactic, altor categorii de utilizatori.

Biblioteca CC deține o colecție de 89 mii documente, 3 mii utilizatori, 50 mii vizite/ 127 mii împrumut anual, 2 spații funcționale, 4 bibliotecari, 4 PC cu acces Internet, cataloagele cărților cu autografe, Mari pictori, sculptori arhitecți, Publicațiile profesorilor Colegiului de Construcții etc. Vasta activitate informațională și culturală înserează expoziții permanente tematice și omagiale (Colecții de lux, Cărți noi, Pentru o lume mai curată, R.Moldova-Patria mea), Zile de Informare – Săptămîna Cărții noi, Ziua specialistului – Săptămîna Catedrei, Săptămîna Liceanului, reviste bibliografice, conferințe științifice, simpozioane literare, recitaluri de poezie, serate muzical - literare, lansări de carte, ore de cultură informațională.

Manifestarea a decurs într-o atmosferă creatoare deosebită, asigurînd celor prezenți adevărate clipe de revelație estetică și intelectuală, acesta fiind meritul organizatorilor și, indubitabil,

al șefei Bibliotecii CC, distinsei d-ne Tatiana Ambroci, neobosită animatoare și generatoare de idei, luptătoare optimistă pentru amplificarea imaginii bibliotecii și a bibliotecarului în Republică. Aceasta remarcîndu-se în numeroasele felicitări, omagii și urări de bine aduse în această zi atît din partea colegilor de breaslă, sosiți la conferință, precum și laudabilele aprecieri și cuvinte de recunoștință din partea profesorilor, a conducerii Colegiului de Construcții.

În numele colegilor mei îmi exprim profunda admirație pentru Biblioteca CC care a organizat o asemenea acțiune de anvergură, cred că unica în bibliotecile de colegii, dorindu-le multă baftă, vitalitate profesională, realizări și aspirații frumoase în continuare. La mai mult și la mai mare!

P.S. Tatiana Ambroci, președintele Secțiunii ABRM “Biblioteci de colegiu” este și inițiatoarea campaniei „A citi e la modă”, lansată de secțiunea ABRM „Biblioteci de colegiu” în cadrul Conferinței anuale a ABRM, care a avut loc la BȘ USB la 22 august 2007. Mai jos prezentăm textul scrisorii informative expediate tuturor bibliotecilor de colegiu din RM

Scrisoare informativă

Privind lansarea campaniei „A citi e la modă” în anul de învățământ 2007 - 2008 în toate bibliotecile de colegiu din R. Moldova. Unul din obiectivele bibliotecilor de învățământ, inclusiv, de colegiu, ar trebui să fie atragerea spre lectura beletristicii a tineretului studios, organizarea unui șir de acțiuni cu scopul menținerii prestigiului înalt al cărții, pe care l-a avut dintotdeauna în rîndul tineretului, și a lecturii, care astăzi rămîne a fi un deziderat greu de depășit.

Rolul lecturii este destul de semnificativ în procesul de formare a personalității tînrului, oferind posibilitatea de a obține informațiile necesare, cunoștințe, de a trăi și retrăi sentimente puter-

nice și minunate, de a primi o imagine despre lumea ce ne inconjoară și în care ne aflăm. Lectura ne permite să ne aranjăm viața, să ne adaptăm, dar și să ne apropiem inovațional de organizarea vieții noastre. În acest context, chemăm toți bibliotecarii de colegiu de a petrece anul de învățământ 2007 - 2008 sub genericul „A citi e la modă”.

În fiecare bibliotecă ar trebui afișate lozinci de tipul „A citi e la modă”, deoarece, cu adevărat, astăzi toți tinerii, și nu numai, conștientizează faptul că este la moda să fii contemporan, să fii o persoană de succes, dar ca să obții succes, este necesar să te perfecționezi permanent. Tinerii pot astăzi să se realizeze doar grație cunoștințelor pe care le dobândesc fie într-o instituție de învățământ, fie de sinestatator, prin autoinstruire, dar din cărți. Astăzi, ca să fii modern, trebuie să citești cât mai mult. Și acest îndemn ar trebui să fie adresat, în primul rând, bibliotecarilor, care au misiunea de a-i îndruma pe tineri în labirintul lecturilor.

Bibliotecarilor de colegiu li se recomandă pe parcursul anului de studiu să organizeze, în colaborare cu alte structuri de învățământ, diferite activități culturale: serate sau ședințe literare, discuții, simpozioane literare, conferințe etc.; să elaboreze materiale promoționale și de recomandare a cărții beletristice; să elucideze toate aceste activități în publicațiile de specialitate.

Această campanie „A citi e la modă” a fost lansată de secțiunea ABRM „Biblioteci de colegiu” în cadrul Conferinței anuale a ABRM, ce a avut loc în august 2007 la Biblioteca Științifică Universitară din Bălți pentru a fi susținută de toate bibliotecile de colegiu din republică, astfel, la conferința anuală ABRM din anul viitor, bibliotecarii de colegiu vor avea să raporteze experiențe concrete, pentru a demonstra comunității profesionale că și în bibliotecile de colegiu pot fi realizate lucruri frumoase.

Secțiunea ABRM „ Biblioteci de colegiu”

Formarea continuă a bibliotecarilor din colegii

Tatiana AMBROCI, șefa Bibliotecii Colegiului de Construcții

*Nici o concepție, programă sau politică de stat nu poate garanta succesul unei instituții.
Succesul i-l pot asigura doar oamenii.*
A. Morita

Mi-am propus să iau în discuție, în studiul de față, situația privind personalul bibliotecilor de colegiu: categoriile de vîrstă și studiile, vechimea în muncă, posibilitățile, oportunitățile și necesitățile lor de formare, instruire și autoinstruire profesională. Am utilizat în acest scop rezultatele unui sondaj realizat în rîndul bibliotecarilor de colegiu

din municipiul Chișinău.

Colegiile au fost dintotdeauna instituții de pregătire a specialiștilor de calitate pentru diverse domenii de activitate. Din păcate, în ultimul timp ele sînt considerate de prisos, necorespunzătoare structurii sistemului de învățământ din spațiul educațional european. Lucrurile nu stau

nici pe departe astfel, or, legislația europeană nu reglementează structura învățământului, ci doar cerințele față de un anumit nivel de pregătire profesională.

Trăim într-o permanentă stare de stres: organele ierarhic superioare trimit comisii după comisii, zvonurile despre desființarea colegiilor sînt tot mai intense, iar Proiectul Codului Educațional nu este, deocamdată, aprobat.

Cu toate că în ultimii ani instituțiile medii de specialitate sînt foarte solicitate de candidații la admitere, cu toate că președintele V. Voronin consideră că: "Învățământul mediu de specialitate reprezintă o componentă foarte importantă a sistemului de instruire profesională din țară, dezvoltarea căruia va fi susținută și pe viitor de conducerea statului", în luna august a fost desființat Colegiul de Poliție din cadrul Academiei de Poliție, în spațiile respective fiind preconizată deschiderea unei facultăți. Actualmente, în republică activează 41 de instituții medii de specialitate.

În mediul profesional se consideră nefondat că bibliotecarii de colegiu sînt pasivi, inerti, nu doresc/reușesc să se afirme în plan profesional, nu participă la întruniri profesionale, nu fac cercetări, nu elaborează bibliografii, materiale promoționale, nu scriu articole pentru publicațiile de specialitate etc.

Aceasta m-a determinat să elaborez un chestionar din 15 întrebări și să încerc să cunosc starea reală de lucruri, realizînd sondajul în cauză. El a fost efectuat pe un eșantion de 49 de bibliotecari de la 15 biblioteci de colegiu din Chișinău și Stăuceni.

Dealtfel, am remarcat că numărul cadrelor bibliotecare sau a statelor în bibliotecile de colegiu diferă de la instituție la instituție și nu sînt clare criteriile după care Ministerul aprobă sau nu numărul de posturi într-o bibliotecă sau alta, cel puțin, creșterea numărului de elevi și studenți nu este luată în calcul. Cu mai mulți ani în urmă, erau în vigoare niste coeficienți (numărul de documente în colecție, numărul beneficiarilor, numărul frecvențelor, împrumuturilor și altor indicatori statistici) în baza cărora erau stabilite

numărul de posturi, acum exista doar Regulamentul Cadru de organizare și Functionare al Bibliotecilor instituțiilor de învățămînt, în care este specificat că în bibliotecile de colegiu de categoria a III, și care au 3-5 subdiviziuni, pot exista de la 2 la 10 posturi. Doar atît.

Astfel, situația privind numărul de persoane care activează în bibliotecile de colegiu intrate în cîmpul nostru de atenție este următoarea: din numărul total de bibliotecari, care activează în 15 colegii din municipiu, 47% au studii superioare în domeniul biblioteconomic. Aș remarca din acest tabel 3 situații: la Colegiul de Microelectronică și Tehnică de Calcul activează doar șefa bibliotecii, care este angajată și ca profesor, ceilalți bibliotecari abandonînd lucrul din cauza salariului foarte mic; la Colegiul Tehnologic doar șefa bibliotecii lucrează pe o sarcină întregă, 3 subalterni ai dumneai fiind angajați pe doar 0,5 de salariu; la Colegiul de Muzică este o unitate de laborant care se ocupa și de restaurarea cărților, unitate neatestată de Regulamentul cadru al bibliotecilor din instituțiile de învățămînt.

Astăzi putem vorbi despre "îmbătrînirea" profesiei. Tinerii specialiști nu vin să lucreze în biblioteci din cauza salariilor mizere. Rezultatele sondajului au confirmat acest lucru. Astfel, în bibliotecile de colegiu menționate activează bibliotecari cu vîrsta cuprinsă între:

18-25 ani - 4 bibliotecari
25-30 ani - 2 bibliotecari
30-40 ani - 12 bibliotecari
40-50 ani - 10 bibliotecari
50-60 ani - 18 bibliotecari
Peste 60 ani - 3 bibliotecari

Dupa cum putem observa, 63% din personalul bibliotecilor de colegiu din municipiul Chișinău și din Stăuceni au vîrsta trecută de 40 de ani, iar cei cu vîrsta de pînă la 30 de ani sînt veniți din alte domenii, și, din cîte am înțeles, nu-și leagă viitorul de bibliotecă.

Un indicator foarte important este vechi-

mea în muncă, astfel, bibliotecarii fiind chestionați privitor la vechimea în muncă în bibliotecă în total și vechimea în muncă în biblioteca colegiului respectiv, fapt care permite determinarea cu o anumită exactitate a nivelului de fluctuație a cadrelor bibliotecare. Rezultatele sînt următoarele:

Vechime în muncă în bibliotecă total:
 pîna la 1 an - 7 bibliotecari;
 de la 1 - 5 ani - 7 bibliotecari;
 de la 5 - 15 ani - 10 bibliotecari;
 de la 15 - 25 ani - 9 bibliotecari;
 peste 25 ani - 16 bibliotecari.

Din numarul total de respondenți, 28% nu au experiență de lucru în bibliotecă, cea mai mare parte dintre ei fiind cadre didactice sau absolvenți ai colegiilor respective, pe cînd 33% din respondenți au o experiență bogată în domeniu.

Vechimea în muncă în biblioteca colegiului respectiv:
 pîna la 1 an - 7 bibliotecari;
 de la 1 - 5 ani - 18 bibliotecari;
 de la 5 - 15 ani - 9 bibliotecari;
 de la 15 - 25 ani - 7 bibliotecari;
 peste 25 ani - 8 bibliotecari.

Astfel, doar 30 % din bibliotecarii chestionați sînt fideli acestor instituții.

În ultimii ani se înregistrează o puternică fluctuație de personal în bibliotecile de colegiu, cele mai dese fiind situațiile în care bibliotecari cu studii de specialitate și cu experiență bogată, au fost nevoiți să părăsească biblioteca, pentru că au găsit locuri de muncă mai bine plătite. Ținînd cont de faptul că numărul de posturi s-a micșorat, în ultimii 5 ani au fost angajați în bibliotecile de colegiu din municipiu doar 25 de bibliotecari, ceea ce reprezintă 51% din numărul total de respondenți.

Analizînd aceste rezultate, putem trage concluzia că în bibliotecile de colegiu au venit mulți oameni din alte domenii fără a avea o pregătire specială și toți au nevoie de instruire și de formare profesională. Am intenționat să aflu dacă bibliotecarii de colegiu conștientizează nevoia

unor studii speciale, astfel că următoarele întrebări au ținut de problema instruirii.

La întrebarea „Aveți nevoie de instruire?” - 38 de respondenți au răspuns - „da”, trebuie să recunosc însă că multe răspunsuri de „nu” le-am transformat în „da” în urma intervențiilor șefilor de bibliotecă, care i-au „determinat” pe subalterni să-și schimbe parerea. Deci, trebuie să înțelegem că mulți bibliotecari de colegiu, printre ei fiind și mulți cu studii superioare de specialitate, nu conștientizează că trebuie să-și perfecționeze cunoștințele. 11 respondenți au răspuns sincer că nu au nevoie de instruire în biblioteconomie, deoarece sfera de interes profesional este cu totul alta și sînt decis să plece din bibliotecă, printre ei numărîndu-se și cîteva persoane trecute de 60 de ani, care lucrează pentru a obține un surplus la pensie.

Respondenții au fost întrebați: „În ce domenii de activitate biblioteconomică ar dori să fie instruiți?” Opțiunile au fost următoarele:

- tehnologii informaționale - 17 respondenți;
- toate domeniile - 13 respondenți;
- Catalogarea, clasificarea și descrierea bibliografică a documentelor - 11;
- Evidența colecțiilor - 3 respondenți;
- Nomenclatorul dosarelor, experiențe noi, activități culturale - cîte 2 respondenți;
- Statistica de bibliotecă, formarea fondurilor și politici de achiziții - cîte 1 respondent.

O buna parte din cei chestionați nici n-au fost în stare să numească procese sau subiecte concrete pentru acțiunile de instruire, iar prioritățile pentru unele subiecte n-au fost suficient justificate.

După mine, bibliotecarii au nevoie, în primul rînd, de acumularea și reinnoirea cunoștințelor teoretice ce țin de domeniul biblioteconomic, inclusiv de terminologia de specialitate.

În ceea ce privește formele și metodele de instruire, bibliotecarii de colegiu au avut următoarele opțiuni:

- seminare practice, training-uri - 27 de respondenți;
- conferințe științifice - 10 respondenți;

- deplasări și vizite de documentare - 8 respondenți;
- Mese Rotunde - 5 respondenți;
- cursuri de lungă durată - 2 respondenți;
- pentru toate formele și metodele - 4 respondenți.

La întrebarea: „Ați participat anterior la acțiuni de instruire?” – 45 din respondenți au răspuns – „da”, pentru majoritatea dintre ei aceste acțiuni fiind de scurtă durată și de nivel local (cu excepția șefilor de bibliotecă).

Doar 27 de respondenți au răspuns afirmativ la întrebarea: “Puteți lucra la calculator și naviga în rețeaua on-line?”, unii dintre ei menționând că au abilități și cunoștințe sumare.

Ținând cont de cerințele Societății Informaționale și a Cunoașterii, conform cărora pe lângă cunoașterea tehnologiilor informaționale se cere și cunoașterea limbilor străine, am pus întrebarea: “Câte limbi cunoașteți?” Răspunsurile au fost următoarele:

- 4 limbi - 1 bibliotecar,
- 3 limbi - 25 bibliotecari,
- 2 limbi - 23 bibliotecari.

Întrebați fiind dacă au, în opinia lor, perspective de creștere profesională, 27 de respondenți au răspuns-„da”, pe când alți 22 consideră că „nu”, cei din urmă înțelegând că este vorba doar de o ordinară avansare în post și nu de obținerea unor performanțe profesionale.

La întrebarea: „Doriți să fiți atestat pentru a obține un grad de calificare?”, 19 respondenți din 39 (10 bibliotecari au obținut grade de calificare: 5 bibliotecari - I și 5 bibliotecari- II) au răspuns - „da”, pe când 20 de bibliotecari au răspuns „nu”, unii dintre ei fiind pensionați, iar câțiva au menționat că nu sînt suficient de pregătiți. Din cei care au răspuns „nu” fac parte și cadrele didactice, care sînt mai degrabă interesate să obțină grad didactic.

Fiind întrebați dacă au condiții de autoinstruire – 19 bibliotecari au răspuns afirmativ, pe când 39 - negativ, motivîndu-și răspunsul prin lipsa literaturii de specialitate. Bibliotecarii au mai fost întrebați: “De ce ați ales să lucrați în aceas-

tă bibliotecă?” Răspunsurile au fost următoarele:

- le place munca în bibliotecă, sînt legați prin destin de instituția dată - 16 respondenți;
- Instituția este aproape de locul trai - 15 respondenți;
- colectivul este bun - 9 respondenți;
- le asigură un surplus la salariu - 5 respondenți;
- li s-a oferit un loc în cămin - 5 respondenți;
- pentru programul de lucru convenabil - 2 respondenți;
- condiții de muncă bune - 2 respondenți;
- pentru că au fost numiți în funcții - 1 respondent;
- din obligativitate (pentru a putea face studii de masterat) - 1 respondent etc..

La întrebarea dacă sînt satisfăcuți de condițiile de lucru în bibliotecă și de munca pe care o exercită:

- 14 respondenți au răspuns că nu au obiecții - le place totul.
- 19 respondenți nu sînt satisfăcuți de mărimea salariilor.
- 9 respondenți reclamă nocivitatea condițiilor de muncă și faptul că nu primesc suplimente pentru că sînt nevoiți să activeze în aceste condiții.
- Doar 7 respondenți au indicat lipsa tehnologiilor informaționale în bibliotecă.
- 7 respondenți sînt deranjați de faptul ca în bibliotecile în care activează nu s-au efectuat reparații de mai mulți ani.
- 2 respondenți, sefi de bibliotecă, s-au plîns că fondurile sînt învechite, finanțarea pentru achiziții de carte este insuficientă, le lipsește personalul calificat etc.

Am încercat astfel să determin dacă bibliotecarii de colegiu conștientizează necesitatea îmbunătățirii serviciilor și condițiilor de muncă, adaptării la schimbările din societate. Putem conchide din răspunsuri că bibliotecarii sînt deranjați îndeosebi de salariile mici, cît privește condițiile de muncă: fie că nu-și cunosc drepturile, fie că nu doresc să schimbe ceva. Aș vrea să mai menționez, în acest context, că 21 din cei 49 de

respondenți sînt membri ABRM.

Datele statistice demonstrează, că în bibliotecile de colegiu există probleme serioase în ceea ce privește nivelul de pregătire profesională a cadrelor, studiile, vîrsta. Sînt, credem, cîteva motive ce explică această situație deplorabilă:

- reducerile de personal, care au afectat bibliotecarii tineri cu studii superioare, dar fără experiență în domeniu;
- reducerea de către stat a finanțării, inclusiv și pentru salarizarea personalului, fapt ce a provocat micșorarea salariilor și plecarea bibliotecarilor din instituții;
- lipsa automatizării și informatizării în bibliotecile de colegiu;
- lipsa asistenței metodologice adecvate etc.

Toate acțiunile de instruire la care au participat bibliotecarii de colegiu au avut un caracter nesistematic, ei fiind implicați, uneori, la realizarea unor proiecte ale bibliotecilor universitare cu conținuturi și obiective ce depășesc mult după complexitate bibliotecile de colegiu.

Se observă o disproporționalitate în ceea ce privește nivelul de pregătire profesională condiționat de specificul bibliotecilor de colegiu. Angajații bibliotecilor din rețeaua agrară sînt mai bine instruiți grație strădaniei colaboratorilor Bibliotecii Universității Agrare, care organizează cu regularitate seminare practice, acordă asistența de specialitate, organizează concursuri între biblioteci și bibliotecari etc.

Informația prezentată nu este una completă - lipsesc datele referitoare la 5 colegii din mun. Chișinău, bibliotecarii cărora n-au fost de găsit în perioada concediilor: Colegiul Național de Coregrafie, Colegiul privat de Limbi Moderne, Colegiul Cooperatist, Colegiul din cadrul Universității Slavone și Colegiul de Poliție, care, cum am spus, a fost lichidat.

Nu știu cum ar fi posibil de adunat date similare și de la colegiile din republică pentru a avea o imagine clară despre: „Personalul bibliotecilor de colegiu”. Posibil că vom încerca să adunăm aceste date prin intermediul bibliotecilor universitare de profil.

Cît privește posibilitățile de instruire și de perfecționare ale bibliotecarilor de colegiu, ele n-au fost multe, dar și de cele existente nu au fost valorificate, din păcate. Este vorba despre Școala de Biblioteconomie, unde au fost instruiți: în 2001 - 12 bibliotecari de colegiu, în 2002 - 25 de bibliotecari, în 2003 - 9 bibliotecari și, în 2004 - 17 bibliotecari de colegiu. În cadrul Școlii de Biblioteconomie au fost organizate seminare destinate doar bibliotecarilor de colegiu, însă puțini au răspuns acestor oferte, grupele fiind completate cu bibliotecari din alte tipuri de biblioteci.

Acțiuni de instruire pentru bibliotecarii de colegiu au fost, avînd ca finalitate, și cîteva întruniri profesionale, organizate în incintele bibliotecilor de colegiu, la inițiativa acestora și cu susținerea Centrului metodologic al Bibliotecii USM, a DIB ULIM și a Asociației Bibliotecarilor din R. Moldova.

O altă modalitate eficientă de instruire continuă sînt reuniunile profesionale, organizate de Biblioteca Nationala, DIB ULIM, alte centre biblioteconomice, precum și de ABRM, la care sînt invitați să participe și bibliotecarii de colegiu. Cu părere de rău, o parte din colegii mei refuză să participe la aceste intruniri, invocînd diverse cauze.

O formă de instruire sînt și cursurile de perfecționare de la Institutul de Științe ale Educației, preconizate pentru bibliotecarii școlari, care ar putea fi utile însă și pentru bibliotecarii de colegii. Doar doi bibliotecari de colegiu au frecventat aceste cursuri și, din spusele lor, au luat cunoștință de cîteva module destul de interesante și utile pentru bibliotecarii de colegiu:

Modulul A: Pedagogia și psihologia învățămîntului formativ.

Modulul B: Biblioteconomia și bibliografia: probleme teoretice și practice. Instrucțiuni metodologice. Oferte profesionale deschise.

Modulul C: Strategii metodologice. Activitatea cu cititorii. Informarea și documentarea la biblioteca școlară.

Modulul D: Informatizarea procesului educațio-

nal. Implementarea informatizării în bibliotecile școlare.

Modulul E: Psihologia și Pedagogia axată pe competențe.

Modulul F: Biblioteconomia: teoria și practica.

Modulul G: Activitatea cu criteriile și educația extracurriculară.

Pentru cadrele manageriale și didactice din instituțiile de învățământ preuniversitar, non-universitar și universitar sînt organizate cursuri de „Inițiere în utilizarea Tehnologiilor Informaționale și Comunicabile în învățământ”, de care pot beneficia și managerii de bibliotecă, în cazul cînd ar avea susținere din partea administrației instituției.

Conform planurilor de formare profesională continuă în cadrul instituțiilor de învățământ din R. Moldova, aprobate prin Ordinul Ministerului Educației și Tineretului nr.465 din 23 noiembrie 2006, bibliotecarii, inclusiv și cei de colegiu, se pot să se înscrie la cursurile de instruire la:

- Institutul de Științe ale Educației;
- Institutul de Stat de Instruire Continuă;
- Universitatea de Stat din Moldova;
- Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”;
- Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți;
- Universitatea Tehnică a Moldovei;
- Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport;
- Universitatea de Stat din Comrat;
- Universitatea de Stat din Tiraspol (cu sediul în Chișinău);
- Academia de Studii Economice;
- Centrul de Tehnologii Informaționale și Comunicabile în Educație;
- Centrul Educațional Pro Didactica;
- Centrul Metodic al Învățămîntului Formativ „Pas cu Pas”.

Aceste cursuri sînt preconizate prioritar pentru cadrele didactice din instituțiile de învățământ.

Considerăm necesar ca ABRM să facă un demers la Ministerul Educației și Tineretului și, în consecință, prin ordinul Ministerului aceste

Centre de Instruire să prevadă și module pentru toate categoriile de bibliotecari, dacă tot nu se rezolvă problema Scolii de Biblioteconomie.

O altă idee a fost propusă de membrii secțiunii „Bibliotecă de colegiu”: Bibliotecile universitare să devină, prin decizia organelor ierarhice superioare, Centre de Instruire continuă și să aibă dreptul să elibereze certificate respective cursanților.

Bibliotecarii de colegiu trebuie să posede un șir de calități, competențe și abilități profesionale cum ar fi:

- sociabilitatea;
- înțelegerea necesităților de informare ale beneficiarilor;
- colaborarea intensă cu colegii de breaslă;
- cunoașterea fondurilor bibliotecii și formelor de acces la ele;
- cunoașterea și susținerea principiilor biblioteconomice;
- cunoașterea tehnologiilor informaționale;
- deschidere spre tot ce e nou: idei și metode, gândire creativă și critică.

Bibliotecarii de colegiu ar avea nevoie și de instruire în probleme etice, privind comunicarea cu beneficiarii. Codul Etic necesită un Comentariu mai amplu și discuții mai profunde, în special, a articolelor ce țin de relația bibliotecar - beneficiar. Astfel, pentru luna noiembrie Secțiunea „Bibliotecă de colegiu” împreună cu Comisia ABRM „Formare profesională continuă. Etică și deontologie” a programat un atelier pentru bibliotecarii de colegiu.

Un aspect mai puțin studiat, referitor la resursele umane, este evaluarea personalului bibliotecilor de colegiu. Dacă în bibliotecile publice și universitare acest proces are loc cu regularitate, în cele de colegiu nimeni nu este preocupat de această problemă. Poate și din acest motiv sînt deseori angajate persoane necalificate, incapabile să se adapteze, fără pregătire specială, fără cunoștințe temeinice la dinamica func-

ționării sistemului infodocumentar modern.

Atestarea profesională este un proces benevol pentru bibliotecarii care pretind să obțină un grad de calificare. Ar fi necesar, credem, să fie implementat un sistem obligatoriu de evaluare a cadrelor bibliotecare pentru confirmare în post la o perioada de timp, după exemplul celui destinat cadrelor didactice. Altfel, va domni încă mult timp convingerea că în bibliotecă poate lucra oricine, deoarece cerințele nu sînt mari - să dai și să primești cartea.

Există, firește, Fișa Postului, dar, în situația actuală, nu prea se ține cont de rigorile acesteia la angajarea persoanei.

Dacă Ministerele de resort ar fi preocupate de organizarea procesului de instruire și evaluare a personalului de bibliotecă, așa cum Ministerul Educației și Tineretului este preocupat de formarea continuă și evaluarea cadrelor didactice, atunci și lucrătorii bibliotecii ar fi motivați să obțină cunoștințe teoretice și abilități profesionale mai ample în domeniu.

La fel, considerăm necesar să fie completat Regulamentul privind modul de conferire a categoriilor de calificare cadrelor bibliotecare cu un articol ce ar prevedea obligativitatea evaluării și atestării tuturor bibliotecarilor pentru confirmarea postului, în lipsa unor documente normative (Fișa postului în multe instituții lipsește sau nu corespunde cerințelor actuale), ce ar condiționa promovarea în post de nivelul de profesionalism.

Și câteva concluzii: Nivelul de pregătire al bibliotecarilor, inclusiv al celor de colegiu, trebuie să corespundă cerințelor schimbărilor socio-economice, tehnologice și informaționale, îndeosebi, în condițiile cînd utilizatorii ne depășesc foarte repede, să fie responsabili pentru munca pe care o exercită, fie și temporar, și pentru imaginea profesiei pe care au îmbrățșat-o.

Succesele unei biblioteci sînt rodul mun-

cii întregului colectiv și a fiecărui bibliotecar în parte. Contează mult ca fiecare bibliotecar să-și îndeplinească funcțiile în conformitate cu calificarea profesională și a abilităților pe care le deține. Este un lux cînd un bibliotecar cu studii superioare în domeniu se ocupă doar de distribuirea și primirea documentelor de la cititori, el trebuie implicat în activități biblioteconomice ce necesită o pregătire specială.

Pentru asigurarea unui nivel înalt al serviciilor prestate de bibliotecă, sînt necesare resurse umane de înaltă calificare, specialiști cu studii speciale și cu experiență în domeniu, care să acopere toate posturile disponibile.

Un rol important îl joacă managerul bibliotecii, care trebuie să corespundă cerințelor menționate, dar și capabil să motiveze subalternii în realizarea proceselor biblioteconomice, asigurîndu-le condiții adecvate de muncă. Managerul bibliotecii e obligat să distribuie sarcinile și funcțiile în conformitate cu capacitățile și studiile fiecărui angajat, dar și în conformitate cu cerințele fișei postului. În bibliotecile de colegiu, care sînt biblioteci mici după numărul de personal, ar trebui ca, cel puțin, șeful instituției să fie specialist în domeniu, să aibă diplomă de specialitate.

Secțiunea "Biblioteci de colegiu" va depune eforturi pentru a atrage în procesul de perfecționare pe toți bibliotecarii de colegiu, indiferent de vechimea în muncă, de studii, de vîrsta și de postul detinut. Ne vom strădui să ajutăm bibliotecarii de colegiu în dorința lor de afirmare profesională.

Calitatea unei Biblioteci este apreciată, în primul rînd, după nivelul de pregătire, de competență a cadrelor. Altfel, imaginea bibliotecii nu poate fi salvată nici de colecțiile bogate sau de diversitatea documentelor, și nici de dotarea cu echipament tehnic performant, dacă personalul este slab pregătit profesional.

Referințe bibliografice:

1. Coșeriu, T. *Dacă vrei să reușești, trebuie să fii bine informat!*. In: *Bibliopolis*, 2002, Vol. 4, nr. 4, p. 37-38.
2. Mîndîcanu, V. *Bazele tehnologiei și măiestriei pedagogice*. Ch.: Lyceum, 1997. 358p. ISBN: 9975-939-19-8.
3. *Soluția este tratarea învățămîntului cu adevărat ca prioritate națională...* In: *Didactica Pro*, 2006, nr. 5-6, p.13-15.

Biblioteca V. A. Urechia și conceptul deschiderii globale

Valentina ONET, bibliotecar secția Colecții Speciale
Biblioteca "V. A. Urechia", Galați, România

Istoria fiecărei biblioteci este fascinantă prin frumusețea, bogăția documentară, reflectând imaginea omului care a format-o, cu o dragoste luminată.

Biblioteca V. A. Urechia poate fi considerată o emblemă culturală a orașului Galați, or, prin colecțiile sale, care au avut un rol esențial în păstrarea identității culturale a comunității, instituția a reprezentat și reprezintă o inepuizabilă sursă de informații.

Biblioteca Publică V. A. Urechia face parte din primele opt biblioteci publice din România, înființate în secolul al XIX-lea, alături de bibliotecile publice de la Brașov, București, Sibiu, Buzău, Argeș, Brăila.

Înființată prin Decret regal în 1889 și inaugurată în 1890, ea are ca nucleu donația academicianului Vasile Alexandrescu Urechia (1834 - 1901), personalitate remarcabilă a învățămîntului și culturii românești de la sfîrșitul sec. al XIX-lea.

Ce este specific Bibliotecii Urechia, ce îi dă unicitate? Consider că a fost constituită după un plan bine conturat, de a înființa o bibliotecă publică, o colecție enciclopedică, de o reală valoare documentară, dar în care să primeze fondul DACO - ROMANICA, respectiv cărțile străine cu știri despre români, care atestă originea latină și romanitatea poporului nostru, izvoare străine în care figurează marturii istorice incontestabile referitoare la originea daco - romană și continuitatea românilor, mărturii antice și medie-

vale despre strămoșii noștri, dănuirea lor istorică, tenacitatea lor, respectiv colecționarea, în special, a cărților cu referiri la istoria și civilizația românească.

V. A. Urechia a fost un pasionat cercetător al izvoarelor istoriei naționale, un împătimit bibliofil care a adunat tipărituri în ediții rare și prețioase, manuscrise orientale, incunabule, biblioteca clasică cu autori greci și romani, produse ale tipografiilor vestite din țară și din străinătate din sec. XVI- și XVII.

Colecțiile speciale ale Bibliotecii V. A. Urechia, născute din nucleul inițial al bibliotecii, conservă cartea veche rară, bibliofilă, manuscrisele care definesc patrimoniul de excepție, tezaurul cultural, dăruit în cea mai mare parte de cărturarul bibliofil V. A. Urechia, un moldovean romantic și vizionar, care a intuit că la Galați vor veni mulți tineri din toată Moldova dar și din Basarabia să studieze și, drept urmare, avea să daruiască gălățenilor averea sa – biblioteca personală, adunată timp de peste 40 de ani din salariul de profesor universitar.

Patrimoniul bibliofil dobîndit inițial, s-a îmbogățit treptat, în primul rând prin donații de la personalități ale culturii române și instituții culturale: Academia Română, Vasile Kogalniceanu, C. Brăescu, Institutul C. Negri, Moise Pacu, Edi-

**Confluente
Bibliologice 3 - 4, 2007**

torii - librari Frații Șaraga - Iași, P.S.S. Episcopul Dunării de Jos, Parthenie S. Clinceni, Ralian și Ignat Samitca, librari - editori, Craiova, Ministerul Instrucțiunii Publice, Comitetul permanent al Jud. Covurlui, Primăria Comunei Galati, Dimitrie Sturza, Regele Carol I, Biblioteca Ateneului Român, PS. Episcopul Pimen, actrița Aristizza Romanescu etc.

Structurate, pornind de la specificitatea materialului documentar, respectiv: manuscrise straine și românești, scrisori autografe, carte românească veche (1508 - 1830), carte românească cu alfabet de tranziție (1831 - 1865), carte străină veche (1472 - 1800), stampe, hărți vechi, atlase, fotografii, cărți poștale ilustrate, arhivă și foi volante, ex-librisuri, piesele de bibliofilie românească și străină conservate la Secția Colecții Speciale au fost selectate după valoarea conferită de vechime, raritate, unicitatea fiecărei piese.

I. INCUNABULE

Colecțiile speciale ale Bibliotecii V. A. Urechia, conservă 12 incunabule, tipărituri prețioase, datînd din faza de „leagăn” a tiparului (tipărite în Italia (6), Germania (5), Belgia(1)).

Cel mai vechi incunabul ce figurează în colecțiile Bibliotecii Urechia, datează din 1472: *De Consolatione Theologiae / Johannes de Tambaco*. - Strasbourg: Typ. Georg Reysner,

Rarissim este și incunabulul: *Liber ruralia commodorum/Petrus de Crescentis*.- Louvain (Belgia).- Johann von Paderborn, 9dec. 1474, cel mai vechi incunabul imprimat la Louvain, care are pe primele foi liminare ample note în limba franceza veche, datate de specialiști cu începutul sec.XVI, reprezentînd un tratat de farmacologie medievală, necunoscut cercetătorilor europeni.

Un unicat în România este incunabulul: *Tractatum de moribus conditionibus et nequicia turcorum / Captivus Septecastrensis*.- Urach(Germania): Konrad Fyner, 1481(?). Autorul, cunoscut în istoriografie ca Giorgios de Hungaria, un transilvănean, prizonier la turci între 1438 - 1458, a scris acest prim „tratată” despre

obiceiurile turcilor, tiparit prima data în 1480 la Roma.(alte 3 ediții datează din 1480, 1490, 1500 și au apărut la Cloniae, iar între anii 1508 - 1596 au mai apărut alte 11 ediții, dovadă a succesului de care s-a bucurt).

Incunabul „*Historia del popolo fiorentino*”/Leonardo Bruni.- Venezia:GiacomoRossi, 12 feb. 1476 (coligat cu *Historia fiorentinal* Poggio Bracciolini.- Venezia: Giacomo di Rossi, 8 mart.1476), unic în bibliotecile din țara noastră, este important atât prin raritate cât și prin faptul că acest volum conține unele știri despre daci, referindu-se la cucerirea Dobrogei în campania din anii 72-71 î.e.n., a lui M. Terentius Varro Lucullus.

II. ELZEVIRE

Arta tipografică în sec. XVII, este dominată de activitatea Casei Elzevir, care s-a impus culturii europene prin calitatea deosebită a tiparului, frumusețea ornamentelor, frontispicii gravate, finețea hârtiei, corectitudinea și claritatea textului, imprimare elegantă, editare îngrijită, delicatețea literei și, mai ales, de preferința pentru formatul mic.

Celebrul erudit francez Gilles Menage a numit Casa Elzevir „Tiporum Pater Elegantiorum”. Si azi ne uimește litera elzevir, mică, elegantă, clară, lizibilă, creație a gravorului olandez, Chritoffel van Dyck.

Elzevirii au publicat scrierile a peste 1600 de autori, clasici și contemporani, la care se adaugă peste 3000 de teze academice. În 1820, Charles Pieters în „Annales de l'imprimerie Elsevirienne”, număra 1213 volume (968 în latină, 44 în greacă, 126 în franceză, 32 în flamană, 22 în limbi orientale, 11 în germană, 10 în italiană).

Activitatea editorială și tipografică a vestitei familii de librari olandezi Elzevir este reprezentată în colecțiile speciale ale Bibliotecii Urechia, de seria de cărți de călătorie numite *republici* (9) apărute la Leyda (*Lugd. Batavorum: Ex officina elzeviriana*) *Respublica, sive status Poloniae, Lituaniae, Prusiae, Livoniae, 1627 și 1642; Russia seu Moscovia itemque Tartar*

ria..., 1630; *Cunaei, Petri: De Republica Hebraeorum. Libri III. 1632; Gyllii P. De Constantino-poleos topographia. Libri IV., 1632; Respublica et regni Hungariae, 1634; Turcici imperii status., 1630 și 1634 (ediție mai completă); Respublica Bojema, 1643.*

O raritate o constituie volumul lui Benjamin de Tudela: *Itinerarium Benjaminis cum versione & notis Constantini l'Empereur, 1633, cu text paralel latin - ebraic, dar și ediția din 1624 a N. T. Novum testamentum, considerată foarte corectă.*

Cel mai vechi elzevir conservat de bibliotecă gălățeană datează din 1599: *Lycophronis Chalcidensis: Alexandra: Poema obscurum.* Un alt volum de literatură editat de data aceasta la Amsterdam, în 1642, și anume: *Renati Des-Cartes: Meditationes de prima philosophia*, întregește comoara de 13 elzevire .

III. CARTE STRĂINĂ RARĂ CU ȘTIRI DE SPRE ROMÂNI (1472 - 1750)

Cartea străină, poate fi considerată punctul forte al Bibliotecii gălățene - Secția Colecțiilor Speciale: cartea de istorie cu informații despre români, istorii generale, istorii ale Poloniei, Ungariei, Rusiei, Imperiului Otoman, editate între anii 1501 - 1750), unde românii sînt definiți ca trăitori ai acestor meleaguri și apărători hotărâți ale lor.

În volumul cunoscutului genealogist german, Henning, Hieronym - *Theatrum genealogicum.-Magdeburgi, 1598*, găsim informații despre istoria românilor, despre participarea lor la campaniile antiotomane, știri despre Matei Corvin, Petru Rareș, Iancu de Hunedoara, Ștefan cel Mare, definit ca „bărbat viteaz și războinic”, care a invins alți oșți rusești și tatărești”, însuflînd „groază și spaimă” mai ales printre turci în bătălia de la 10 ianuarie 1475.

În volumul *Chronologia lui Hieronimus Ortelius.- Nurnberg, 1604*, în care sînt descrise și luptele purtate de transivăneni cu turcii între anii 1365 - 1603, apare portretul lui Mihai Viteazul între personalitățile epocii. Mihai murise la 9 august 1601 și în 1604 el era foarte cunoscut și

figura între personalitățile europene.

Volum care se ocupă exclusiv de istoria românilor sînt numeroase, amintim doar: *Histoire dela Moldavie et de la Valachie / Jean - Louis Carra. - Neuchatel, 1781, Osservazioni storiche naturali e politiche sulla Valacchia et Moldavia / Stefan Raicevich.- Napoli, 1788,*

IV. CARTE ROMÂNEASCĂ VECHĂ (1508 - 1830)

Fondul de carte românească, conservă tipărituri reprezentative, realizări ale tiparului pentru epoca 1508 - 1830, și numără circa 400 de titluri, provenind, în primul rînd, din donația cîtorului bibliotecii, istoricul V. A. Urechia, dar și din achiziții ale instituției. Pe lîngă tipărituri laice, se află cele religioase.

Cea mai veche carte românească cu dată certă este *Pravila del Govora (1640)*, prima operă juridică adaptată condițiilor sociale și politice locale, (dar există un Evangheliar slavonesc, 1552, fără pagină de titlu, publicat la Brașov, important pentru că a folosit tipăritura utilizată de Macarie), *Liturghier. - Kiev, 1629*, tipărit prin grija lui Petru Movilă, *Evangheliu învățătoare, 1642*, cu xilografuri de Mihail Zugravu, capodopera tiparului din timpul domnitorului Matei Basarab, *Carte românească de învățătură (Cazania lui Varlaam), 1643*, prima carte tipărită în limba română în Moldova, carte ce a circulat intens în cele trei provincii istorice, *Indreptarea legii (Pravila cea mare), Târgoviște, 1652*, carte de legiuiri compilată după colecții bizantine, adaptată condițiilor locale, *Biblia de la București (1688)*, prima talmăcire românească integrală a Bibliei, monument al culturii naționale, *Psaltirea in versuri a lui Dosoftei (1673)*, *Evanghelia (Snagov, 1697)*, Sf. Ioan Gură de Aur. *Mărgăritare. - București, 1691*, în traducerea fraților Greceanu, după originalul grecesc și tipărită prin strădania lui Antim Ivireanu, *Psaltire, Râmnic, 1746, Molitvenic, Blaj, 1756, Ceas-*

Iov, București, 1778, *Ceaslov*, Viena, 1793, *Calendar*, Sibiu, 1794, *Molevnic*, Chișinău, 1816, *Biblia* în limba română. - Sankt Peterburg, 1819, etc.

Din colecțiile bibliotecii gălățene nu lipsește opera românului iluminist Dimitrie Cantemir, *Istoria creșterii și descreșterii Imperiului Otoman*, care a oferit lumii creștine occidentale, prețioase informații despre otomani și civilizația musulmană, instituții, cultură, religie, organizare statală, viață socială. Biblioteca *Urechia* deține ediția a doua, apărută la *Paris*, 1743 în 4 vol., în limba franceză, o ediție lipsită de elemente decorative și portrete gravate și ediția a treia, apărută la *Hamburg*, 1745 în două volume, în limba germană, bogat ornamentată cu portrete ale sultanilor și a lui Cantemir, seria portretelor sultanilor turci, realizată de însuși Cantemir după cele ale pictorului constantinopolitan Leovhi Celebi, contemporanul sau (prima ediție a apărut la Londra, 1734, în limba engleză, numită "ediția Tindal", traducătorul în engleza după manuscrisul latin, ediție realizată prin strădania lui Antioh, fiul cel mic a lui Cantemir, aflat la Londra, în calitate de ambasador al Rusiei. Manuscrisul cantemirian se afla în SUA, în fondurile Houghton Library Harvard University din Cambridge, Massachusetts.

Cantemir este prezent și prin *Descrierea Moldovei*, Mănăstirea Neamț, 1825 și *Hronicul romano moldo - vlahilor*. - Iași, Tipografia Mitropoliei, 1835 - 1836.

V. MANUSCRISE. SCRISORI AUTOGRAFE

Pasionat colecționar de rarități bibliofile, V. A. Urechia, a lăsat Bibliotecii din Galați și o valoroasă moștenire manuscrisă. Colecția de manuscrise și scrisori autografe însumează aproximativ 3000 de u.b.

În colecțiile speciale ale bibliotecii se regăsesc manuscrise de o inestimabilă valoare, sintetizând performanțe caligrafice, artistice: câteva copii manuscrise de largă circulație, precum *Florea darurilor*, *Istoria despre Arghir cel frumos și despre Elena cea frumoasă*, miscela-

nee cu narațiuni moralizatoare, laice, religioase, *Condica Almăjeană* (1819), (cuprinzând documente din perioada 1595 - 1819, din comune din jud. Dolj și Mehedinți), *Condica lui Caragea*, scrisă după 1838.

Biblioteca V. A. Urechia conservă ca piese de o deosebită raritate, două manuscrise Alecsandri: *Papagalul simpatic*, (manuscris ce cuprinde, cu unele modificări, cap. II, III din nuvela *Mărgarita* scrisă în 1870, publicată postum, manuscris trimis de autor lui V. A. Urechia, care îl publica în 1880 la loc de cinste în „Albumul Macedo - român”), drama *Ovidiu* (1884) dar și 14 scrisori autografe ale marelui poet român, adresate lui M. Kogălniceanu, V. Pogor, V. A. Urechia, Aristizza Romanescu, între anii 1867 - 1889.

Vasile Alecsandri a dispus prin testament ca toate manuscrisele sale să fie dăruite Academiei Române.

Manuscrisul bruion păstrat la Galați este varianta în 4 acte publicată pentru prima dată în *Convorbiri literare* (1885) (tradusă în limba germană și publicată de Adolf Stern în *Romanische Revue*, 1886) și în volumul *Ovid. Schauspiel in vier Aufzugen*, Sibiu, 1886).

Ovidiu: Dramă în 4 acte și versuri - în prima versiune, Mircești, nov. 1884, operă de atelier, este păstrat integral la Biblioteca V. A. Urechia, prin donația de la actrița preferată a lui Alecsandri, Aristizza Romanescu (pe coperta manuscrisului este indicat ca donator Haralamb Lecca). În 1889 se juca la Iași cu succes această piesă, în rolul principal fiind Aristizza Romanescu.

Acceași mare și generoasă actriță îi scria în 1899 lui Urechia, următoarele: "*Stimate Domnule Urechia, da-mi voie, de 1 ianuarie 1899, să dăruiesc Bibliotecii din Galatz, fiica D-ale, câteva scrisori ale marelui Alecsandri*", Mehadia, iulie 1899.

De la marele om de stat Mihail Kogălniceanu, biblioteca gălățeană deține 11 manuscrise și 20 de scrisori autografe, expediate între 1859 - 1887, dintre care 12 adresate lui V. A. Ure-

chia.

Dar materialele autografe, materialul epistolar cuprinzând o vastă corespondență particulară cuprinde și alte nume de seamă ale societății românești - *Alexandru Ioan Cuza*, care într-o scrisoare din 1861, expediată din Iași, către un negustor gălățean anunța că "în curînd va fi realizată Unirea definitivă"; *Alexandru Odobescu (1887)*, contribuind la ridicarea statuii lui Miron Costin, proiect al istoricului V. A. Urechia; *Dimitrie Onciul (1898)*, informîndu-l pe Urechia că predă istoria românilor pentru perioada 1018 - 1400; *Iuliu Popper (1887)*, descriindu-i lui Urechia explorările făcute în America de Sud; *Dimitrie Sturza (1894)* care donează bibliotecii din Galați, 93 de volume; *A. D. Xenopol (1880)*, trimitea o maximă pentru *Albumul Macedo Român* etc. V. A. Urechia a purtat o corespondență bogată cu oameni de cultură și politicieni străini, majoritatea filoromâni admirabili.

Colecțiile speciale ale Bibliotecii V. A. Urechia, conservă de asemenea manuscrise de la: *George Cosbuc - Versuri*, închinat lui Urechia; 1900; *Al. Macedonski - Lui Urechia: Versuri*, 1882; *B. P. Hașdeu - Amicului N. Nicolenu / Versuri*, 1882; *Alexandru Odobescu - Ecouri ale Pindului în Carpați*, 1880; *Alexandru Vlahuță - Vechilor atenești / Versuri*; *V. A. Urechia - Biografia Majestații Sale Carol I, 1868*; *Istoria Românilor (1891 - 1900)*, pentru a aminti doar contemporanii lui Urechia.

Manuscrise străine:

Două manuscrise turcesti, aparținînd lui *Ahmed Resmi Efendi*, istoriograf, diplomat și om de stat otoman: *Descrierea Țării Românești, 1759*, o descriere amănunțită a Țării Românești, frontiera Valahiei și întinderea, județele, comunele, fluviile și fructele, situația țării, este un manuscris deosebit de frumos, cu filigran încadrat cu chenar cu foița de aur, are ca frontispiciu o miniatură, aurie, cu motive florale, pe o hîrtie foarte fină, iar cel de-al doilea manuscris, *Relatarea ambasadei în Prusia 1763 - 1764*, denotă preocupările orientalistice ale lui V. A. Urechia.

O raritate bibliofilă este manuscrisul *Histoire des Ajaiens* redactat în 1682, publicat în 1768, la Amsterdam după un manuscris din biblioteca La Haye, sub titlul modificat de *La Republique des philosophes, ou Histoire des Ajaiens. Ouvrage posthume de Mr. De Fontenelle* (1657 - 1757). Autorul relatează o călătorie utopică în nord - vestul Japoniei în insula Ajao locuită de un popor ateu, care trăia într-o republică democratică și egalitară. Cartea se prezintă ca o traducere a jurnalului lui Van Doelvelt care cercetează această zonă, incluzând și o hartă a insulei. Acest manuscris, complet aflat în colecțiile BVAU, a stat la baza unei ediții critice apărută în 1998 la Oxford, sub îngrijirea profesorului Hans - Gunter Funke și editat de Fundația Voltaire.

VI. BIBLIOTECI ISTORICE

Din cele trei mari biblioteci umaniste românești, de la sfîrșitul sec. XVII - mijlocul veacului al XVIII-lea, Biblioteca Urechia, deține tipărituri care au aparținut stolnicului Constantin Cantacuzino, domnitorului bibliofil Nicolae Mavrocordat, dar și tipărituri care au apărut sub patronajul lui Constantin Brâncoveanu.

Din Biblioteca Stolnicului Constantin Cantacuzino, erudit om de știință, lăudat de străini pentru pasiunea de lector, V. A. Urechia, a procurat trei titluri. (din cele peste 407 titluri cu autografe ale Cantacuzinilor munteni, reconstituite sub raport bibliografic).

Știm de la Anton Maria del Chiaro, secretar domnesc care scria în 1718 că stolnicul avea o bibliotecă frumoasă, încă dinainte de 1700, „zidi vestita și bogata mănăstire Mărgineni și avea o bibliotecă frumoasă”. Marca de proprietate în forma latină, este cea mai frecventă: "Ex Libris Constantini Cantacuzeni", în scriere cursivă medievală, de o mare înclinație a literelor spre dreapta, aplicat pe pagina de titlu, sub date de apariție ale cărții.

În perioada studiilor la Padova, 1667 - 1669, stolnicul C. Cantacuzino, a cumpărat un

atlas geografic universal, sub titlul general: *La Guida del Mercurio Geografico per tutte le parti del mondo* dalle stampe di Domenico di Rossi in *Roma alla Pace*, 1692. Prima parte a atlasului este reprezentată de o colecție de hărți tipărită de Giovanni Giacomo de Rossi, la Roma sub titlul: *Mercurio geografico overo Guida geografica in tutte le parti del mondo*, partea a doua este alcătuită de stolnic, din câteva documente cartografice disparate, sub titlul general: *La Guida del Mercurio Geografico per tutte le parti del mondo*. Atlasul cuprinde și câteva hărți ce interesează direct geografia țărilor românești. În atlas au fost inserate de Stolnic și două hărți ale Imperiului roman, imprimate la Roma, 1669, care cuprind și Dacia antică.

Alte două titluri, poartă ex-librisul decupat al stolnicului: Lauterbach, Johannes: *De bello contra Turcas suscipiendo*. - *Dresdae*, 1594. Pe foia de titlu ex-libris mss. tăiat, al stolnicului C. Cantacuzino, din care au mai rămas câteva extremități. În contextul general al relatărilor despre turci sînt cuprinse și date despre populațiile românești din sec. XIV-XVI. Cel ce al doilea volum din biblioteca stolnicului Cantacuzino, este *Anthologias diaforon epigramaton palaion - Florilegii diversorum epigramatum veterum in centurias distributum...Gorlicii*, 1681. În partea de jos a fost însemnarea *Ex libris Constantini Cantacuzini*, tăiată însă de un alt posesor. Se mai observă doar buclele literelor.

Din Biblioteca Mavrocordaților, care au adunat cărți care reflectă nivelul culturii intelectuale europene din prima jumătate a secolului al XVIII - lea, din perioada domniilor sale din Moldova (1709 - 1715), deținem un ex-libris manuscris cu cerneală neagră *Ex-libris Jo Nicolaj Maur/ocordati/ Principis Moldaviae* pe lucrarea *Philostrati Lemnii: Opera*. - Parissis, 1608, volum cumpărat de V. A. Urechia în anul 1895, din fondurile ministerului pe anul 1894.

Din fondul fostei biblioteci brîncovenești, de la mănăstirea *Hurezu*, principala sa ctitorie, nu deținem tipărituri, dar statura impozantă a marelui principe român respiră prin volumul

Marele Lexicon al limbii grecești, al lui Varinus Favorinus, tipărit la Venezia, 1714, unde, în semn de mulțumire, pentru că a susținut material editarea volumului, apare portretul marelui domnitor (cu ex-libris pecetea voievodală), Constantin Brâncoveanu, un mare mecenat, mare dăruitor de cărți la mănăstiri și biserici, un cărturar implicat direct în viața spirituală a epocii sale, un real creator de cultură.

Parfumul epocii brîncovenești răzbate și de pe volumul lui Antonio Foresti (profesor de literatură și filozofie la Ferrara, rector al colegiilor din Brescia și Mantova, care a intenționat să elaboreze o istorie universală completă): *Del Mapamondo Istorico*. Tomo Quarto. Parte seconda. - Venetia: Per Girolamo Albrizzi, 1694, ce a aparținut învățatului medic al lui C. Brancoveanu, *Pantaleonis Calliarchi*. Volumul poartă *cel mai vechi ex-libris românesc figurativ*, un ex-libris gravat, tipărit de dimensiuni puțin obișnuite 190x140mm, pe foie separată: Ex-libris Pantaleonis Calliarchi philos / ophiae / ac Medic / inae / Doctoris / Celissimi principis Valach/iae/ Archiatri". Imaginea heraldică centrală reprezintă *un leu cu o coroană princiară pe cap și o pasăre în laba anterioară dreaptă*. Ex-libris datat 12 iunie 1692. Într-un chenar înflorat se găsește un text în grecește „Dintr-ale lui Pantaleon Calliarchi doctorul cel mare al prea seninei domnii a Ungrovlahiei”, iar partea de jos se citește același text în latinește (se cunosc doar 4 din acest ex-libris-uri).

Pe volumul: *Memoires pour servir a l'histoire d'Anne d'Autriche*. - *Mastricht*, 1782, de Francois Bertaut de Moteville, fosta doamnă de onoare a reginei Ana de Austria, se află ex-librisul de factură heraldică al domnitorului Constantin Hangerli, care cuprinde într-un cerc cu diametrul de 85 mm, delimitat de două linii paralele stema Țării Românești, străjuită de un buzdugan, însemn al puterii domnești și un hanger desprins din blazonul familiei Hangerliilor. Deasupra stemei, se află vulturul cu cruce în cioc, ce apare pentru prima oară pe vîrfurile unei stînci, străjuie o splendidă coroană princiară. Grupul heraldic al ex-libris-ului este încadrat de o

inscripție în limba greacă *Din cărțile bibliotecii domnești a prea înălțatului domn Constantin Voievod Hangerli*. Ex-librisul a fost tipărit separat pe foi volante și aplicat ulterior pe forzatul cărții, fiind aplicat pe cele trei volume existente în colecțiile Bibliotecii V. A. Urechia, cumparate de V. A. Urechia în 1892.

Alte două mari biblioteci personale renumite sunt prezente în colecțiile speciale ale Bibliotecii V. A. Urechia:

Biblioteca Poetilor Văcărești, cumpărată în anul 1894 cu suma de 1000 de lei, prin intermediul lui V. A. Urechia, ce numara 109 titluri în 204 volume. Se mai păstrează astăzi 94 de titluri în 153, lucrări istorico-geografice, social - politice, științifice și beletristice, diversitate, ce demonstrează că poezii Văcărești, au fost adepții iluminismului, de orientare enciclopedică, cu accente pe rațiune, umanitarism, pe forțele progresiste.

38 de volume, reprezentând 25 de titluri poartă ex-librisul și însemnări manuscrise, *lenăchită, Nicolae și Alecu Vacărescu*.

lenăchită Vacărescu (1740 - 1797) prefera cartea italiană, în primul rând, și apoi pe cea franceză. Urmașii Alecu, Nicolae și Iancu Vacărescu se orientaseră exclusiv spre cartea franceză.

Pe un volum al scriitorului italian Maffei Scipione: *Della scienza chiamata cavalleresca*. Libri tre. - Roma: Presso Francesco Gonzaga, 1710, apar patru forme ale ex-libris-ului lui lenăchită Vacărescu: *Ioannis Vakarescu - questo libro appartiene a giov. Vac. / pe pagina de titlu; De Monsieur Jean Vakarescul (p.10); Di questo libro mi servo io Giovanni Vakareskul ...Cavalerizzo*(p.12); *I. Vakaresku (cu caractere chirilice), iar pe volumul lui Cicero: Leorazioni scelte*. - Venezia: Apresso Simone Occhi, 1753, apare „Ex- libris „Dell Sig. Giovanni Vacaresko”

Alecu Vacărescu (1769 - 1799), avea un ex-libris, manuscris format doar din inițialele „A. V.” (se află pe 3 volume din colecția gălățeană).

Biblioteca V.A.Urechia din Galați poseda

23 de volume cu marca de proprietate a lui Nicolae **Văcărescu (1784 - 1825)**, care semna: „N. V.”, și „N. Văcărescu” (Fontenelle, Bernard Le Bovier de: *Entretiens sur la pluralite des monds*. - Lyon, 1810; *Lart de juger du caractere des hommes sur leur ecriture*. - Paris, 1816.), iar pe altele aplică o parafă constituită dintr-o armură, în partea superioară cu un coif proiectat sub aripa unui vultur în plin zbor, iar în partea de jos printr-un scut în câmpul căruia se impletesc cele două inițiale ale numelui poetului „N. V”. Parafa de dimensiuni minuscule, reflectă modestia acestui reprezentant al Vacăreștilor, care folosea doar inițialele, apelând la alfabetul latin (Kotzebue, A. Philibert ou *Rapports de la societe*. - Vienne, 1810; *Ligne, Prince de: Lettres et pansees*. - Vienne, 1818).

Biblioteca Gh. Asachi

Biblioteca V. A. Urechia, a primit în anul 1896 o importantă donație din partea Librăriei „Frații Șaraga”, iar 80 de titluri poartă parafă în sectorul „G. Asachi”, reprezentând o parte din biblioteca personală a marelui cărturar, care pune în evidență amprenta unui enciclopedism de epocă: lucrări filozofice, lingvistice, literare, de matematică, arhitectură, geografice, istorice, științele naturii în limbile: germană, franceză, italiană, română, latină.

Ex-libris semnătură autografă „G. Asachi” apare doar pe 3 volume, în următoarele forme: „G. Asaki, Assakiewiez Georgius” (Vochs, Lukas: *Burgerliche Baukunst*. - Ausburg, 1780 - 1782, cu semnatura autografă: „Ex-libris G. Asaki. Leopoli 1804” și „Assakiewiez Georgius.”).

Pe volumul din *Uricariu cuprinzătoriu de hrisoave*. Partea a 2-a. - Iasi: Tip. Buciumul Român, 1852, se află înscrisă dedicația „*Domnului Domn Postelnicu și Kavaleru Georgie Asaki. Cu respect. Th. Kodrescu*”, iar pe volumul lui N. Bion: *Neuerofnete mathematische Wer-*

schule. - Nurnberg, 1765, apare semnătura autografă "Ex-libris Asakiewiez Georgius", cu prenume latinizat și forma polonă pentru patronim, semnătura din vremea studenției la Universitatea din Lwow.

Forma grafică "Asaki" apare și într-o dedicație către el: "*Questo vocabolario e stato donato del Dottore Pezzoni al Giorgio Asaky, suo amico*", pe vol.: *Vocabolario italiano e latino*. - Napoli, 1791.

VIII. COLECȚIA DE STAMPE

Colecția de stampe numără astăzi circa 3000 de lucrări: stampa istorică, documentară, costume, tipuri arhaice, scene militare, stampa de ornament, gravură de reproducere, portrete, scene religioase, scene mitologice, ilustrații la operele unor scriitori, peisaje, orașe europene desene, acuarelă.

Donația de stampe, reprezintă o raritate în epocă. Dar o raritate reprezintă și alte obiecte muzeistice donate de marele bibliofil Urechia: medalii, arme, obiecte ce au aparținut unor personalități, care alcătuiau un început de muzeu, primul din orașul Galați.

V. A. Urechia aducea la Galați, stampa europeană de secol XVII - XIX, reunind nume importante din istoria gravurii: J. Callot (1594 - 1635), G. Edelinck (1640 - 1707), M. Le Jeune (1621 - 1687), N. de Larmessin (1684 - 1755), H. Daumier (1808 - 1879), A. Raffet, care a călătorit prin Moldova și Basarabia și a executat între anii 1837 - 1847, surprinzând farmecul și frumusețea acestor locuri.

Stampa românească este reprezentată de gravurile lui Th. Aman, Gh. Asachi, dar prestigiul colecției este dat de *Rembrand* (1606 - 1669), care reprezintă unul din marile capite ale artei europene. Biblioteca *Urechia*, posedă, prin donația fondatorului ei, un exemplar al celebrei *Culegeri de 85 de stampe originale*, (*Recueil de Quatre - vingt cinq estampes originales. Tetes, paysages et differents sujets, dessines et graves par Rembrandt*) cuprinzând tiraje executate, la sfârșitul secolului al XVIII-lea,

de gravorul, editorul și colecționarul francez *Pierre - Francois Basan*, care în 1785, se afla în posesia plăcilor gravate în aramă de Rembrandt. Celor 85 de gravuri li se adaugă în albumul respectiv, conform foii de titlu, încă 35 de gravuri, trase de H. Basan - fiul, după moartea tatălui său, în 1797. Acest foarte prețios volum, care apare foarte rar în marile licitații internaționale, a fost achiziționat de bibliofilul V. A. Urechia în anul 1897 de la Paris. Cele 116 piese care alcătuiesc efectiv culegerea, imprimate la un secol de la moartea artistului, după plăcile lui, unele, fiind atribuite unor elevi ai lui Rembrandt, reprezintă *cea mai bogată colecție Rembrandt din țară* (în colecția Cabinetului de stampe al Academiei se află doar 55 de gravuri, iar la Muzeul de Artă - 10 gravuri).

În albumul conservat la secția Colecții Speciale de la Biblioteca V. A. Urechia se afla: un exemplar al prețuitei gravuri „*Autoportret cu Sakia*”(1636), „*Autoportret cu pană*”(1638), „*Autoportret gravând*”(1648), portrete cunoscute, „*Batrîn cu căciulă de blană* (1630), adesea citat ca și „*Evreul Philo*”, „*Jan Six - burgmaistru* (1647), „*Clement de Jonghe*, negustor de stampe (1651), „*Micul Coppenol*” (1660), două acvaforte din anii 1629 - 1634, de primă calitate „*Cerșetor cu picior de lemn*”, „*Cerșetor cu picior de lemn stând de vorbă*”, „*Marea coborâre de pe cruce*”(1633), un peisaj mic „*Peisaj cu caleașcă*”(1645), exemplar foarte rar etc.

VIII. ATLASE. HĂRȚI VECHI

Cea mai veche hartă a Moldovei *Moldaviae, finitimanemque regionum typis*, anexată de *Georg Reichersdorffer* (1500 - 1550), notar în Sibiu și secretar al reginei Maria a Ungariei, și din 1525, aflat în slujba regelui Ferdinand I de Habsburg, ca secretar regal și consilier, anexată lucrării sale: *Moldaviae quae olim Daciae pars: Chorographia*. - *Coloniae*, 1595 (ediția I din 1541 Viena, republicată la Viena în 1550) al cărui manuscris se află în Arhivele Vaticanului, redactată în limba latină, indică Galațiul, printr-un simbol urbanistic, fiind și *cea mai veche mențiune*

a orașului din documentele păstrate la Biblioteca V. A. Urechia.

Biblioteca V. A. Urechia păstrează în colecțiile speciale atlase ale unor geografi celebri: Giacomo Cantelli da Vignola (1643 - 1692), geograful și cartograful oficial al ducatului de Modena, Nicolas Sanson d'Abbeville (1600 - 1667), fondatorul Școlii Franceze de Geografie, profesorul de geografie al lui Luis al XIV, ale carui hărți figurează în *Atlas Nouveau*, editat a Paris în 1695. Impresionante prin dimensiuni, culori, bogăția informației, sînt alte două atlase *Le Nouveau Theatre du monde* editat la Leide, în 1713 și *Atlas Homannianus Matematico Historice delineatus* editat la Nurnberg în 1747.

Aura Bibliotecii V. A. Urechia, este dată de unitatea subiectului istoric, de căutarea colecționarului Urechia, de supremația aceluia fiior al „românismului” în surse documentare, concept definit de patronul bibliotecii gălățene, fiior ce se desprinde și din cele două culegeri editate de el: Albumul Macedo - Român (1880) și Voci latine. De la frați la frați (1894).

V. A. URECHIA, a luptat pentru sprijinirea românilor din afara granițelor, pentru realizarea unității tuturor românilor, pentru „dreptul de a vorbi românește, de a ruga pe Dumnezeu în românește, de a învăța în școală românească” (prefața la Albumul Macedo Român). În încercarea de a atrage atenția Europei asupra latinității balcanice ca parte a națiunii române, unul din cele mai importante demersuri ale lui V. A. Urechia a fost editarea *Albumului Macedo - Român, în 1880* la Stabilimentul pentru arte grafice Socec, Sander & Teclui. Albumul conceput a fi „cartea în care cei mai iluștri scriitori ai Europei și ai românilor, vin să afirme dreptul fiecărei națiuni la limba și la altarele sale”. Pus sub binecuvântarea lui Calinic Miclescu, Mitropolit primat al României, albumul se dorea un „real simbol de pace”, prin respectarea drepturilor fiecăruia, între acesta aflîndu-se și dreptul de „a ramîne români pentru toți care sunt români și prin consecință, dreptul de vorbi românește.”

173 de colaboratori printre care V. Hugo,

A. Ubcini, F. Mistral, Leon de Rosny, Emil Picot, Edgar Quinet, V. Alecsandri, V. Micle, Ion Creangă, A. D. Xenopol, B. P. Hașdeu, etc. au dat Albumului caracterul unui „testament al alianței latine”. Albumul cuprinde studii, evocări istorice, versuri, proză, studii de lingvistică, de folclor, etnografie cu referire la comunitățile românești sud-dunarene.

Volumul „Voci latine: De la Frați la frați”, materializa ideea solidarității opiniei publice internaționale cu românii transilvăneni, respectiv cu Memorandiștii, și reunește 147 de telegrame, scrisori poezii, discursuri și articole semnate de oameni politici, savanți din lumea universităților: Jules Simon, B. Pandolfi, Angelo de Gubernatis, Luigi Palma, Cesare Cantu, Emil Picot, Giosue Crducci, Francois Mistral.

Prin secția Colecții Speciale, istoricul V. A. Urechia, a pus la dispoziția publicului lucrări importante pentru cercetători, a trasat istoria tiparului românesc și european prin colecționarea de tipărituri rare, a insuflat dragostea pentru arta tiparului, pentru frumos și pentru istoria neamului.

Colecțiile Speciale ale Bibliotecii V. A. Urechia, reprezintă o secție a marii școli a demnitații naționale, dar și drumul croit de carte ROMÂNILOR spre universalitate.

Dacă s-ar realiza un muzeu al bibliofiliei românești, Biblioteca V. A. Urechia din Galați ar contribui cu manuscrise și tipărituri unice, monumente de artă a tiparului și de cultură europeană.

Dacă se va înfăptui Biblioteca Digitală Europeană, Biblioteca V. A. Urechia, ar avea o contribuție deosebită, de valori patrimoniale de prim rang.

Misiunile culturale în centrele europene se pot realiza cu expoziții din colecțiile speciale, consolidînd imaginea pozitivă a României, prezentându-i pe români ca iubitori de carte, de cultură, deschiși spre globalitate.

Biblioteca partener în realizarea programelor educaționale

Drd. Letiția BURUIANĂ,
Șef Șerviciu Relații cu Publicul
Biblioteca "V. A. Urechia", Galați, România

Unul dintre cele mai importante deziderate ale bibliotecilor publice este cel de a oferi utilizatorilor săi programe de educație permanentă. Biblioteca se înserează pe traseul formării și al desăvârșirii personalității umane începând de la cele mai fragede vârste, încă dinainte ca individul să învețe să scrie și să citească, apoi în cadrul procesului de educare formală și, mai departe, prin oferta sa, biblioteca vine în întâmpinarea unor necesități care privesc evoluția individuală, formarea intelectuală, dorința de inserție socială sau nevoile afective, de socializare și de educație estetică.

Scăderea interesului pentru lectură în anii postrevoluționari nu a afectat, în mare, afluxul de cititori la multe din bibliotecile publice, înregistrându-se, în mod paradoxal, creșteri semnificative a numărului acestora. Acest fapt se datorează, pe de o parte, flexibilității instituțiilor de a se adapta la cerințele beneficiarilor, iar pe de altă parte, unor acumulări anterioare. Cele mai importante biblioteci județene din România, printre care și cea gălățeană au în spate o tradiție centenară, un fond valoros de documente, greu și chiar imposibil de constituit pentru bibliotecile mai tinere și un sistem informațional bine consolidat și modernizat. Astfel, aceste biblioteci rămân în viața comunității locuri de referință în ce privește oferta de informare și educare.

Dacă, pe segmentul de vârstă cuprins în

zona formală a educației (se înțelege prin aceasta orice formă de învățămînt finalizată prin examene, teste, diplome recunoscute oficial), biblioteca județeană acționează împreună cu școala, cu alte tipuri de biblioteci și organizații educative, pentru unii dintre adulți rămîne o opțiune aproape singulară.

Interesul adulților pentru educație și cultură scade substanțial după ce aceștia părăsesc sectorul educației formale și doar necesitățile de reconversie profesională sau de dezvoltare profesională (formare continuă) îi mai revigorează.

Este știut faptul că în ce privește dezvoltarea personală, preocupările pentru petrecerea timpului liber, pentru sănătate, îmbunătățirea relațiilor interumane și exercitarea unor aptitudini artistice sau de altă natură, se înregistrează un dezinteres cronicizat. Cauzele acestui dezinteres sînt arhicunoscute: televiziunea, oferta culturală slab calitativă a instituțiilor de cultură sau, dimpotrivă, uneori prea elitistă.

Pe fondul acestei crize, biblioteca încă reușește să mențină atenția unei părți din acest segment de populație. Prin colecțiile cu caracter enciclopedic, serviciile variate și acces îmbunătățit prin tehnologiile moderne, biblioteca poate să vină în întâmpinarea unor categorii variate de cititori adulți de la șomerii, la cele mai simple ocupații, pînă la perfecționarea specialiștilor.

Educația adulților, ca parte componentă a educației permanente, trebuie să interacțione-

ze într-o mai mare măsură cu cetățeanul. Vom putea atenua efectele tranziției, problemele cauzate de pauperizarea materială și, mai ales, spirituală? Cum putem preîntîmpina stresul, alienarea, relațiile interumane maladive care ne pot măcina existența de zi cu zi? Iată întrebări cu răspuns incert.

Este necesară o acțiune cît mai concentrată a instituțiilor de educație și de cultură, a liderilor intelectuali și sociali, căci biblioteca este și poate fi într-o mai mare măsură un spațiu public mediator al dialogului cultural și un centru de educație permanentă.

Parteneriatele educaționale – o investiție pentru viitor

Din practica Bibliotecii Publice V. A. Urechia putem menționa o experiență în care aceasta a fost implicată mai mult decît un simplu partener, ci în calitate de coordonator regional în cadrul unui festival național de educație permanentă. Astfel, am avut șansa de a aduna o diversitate de instituții partenere locale și de a organiza activități prin care granițele între educația formală, non-formală și informală erau anulate. Festivalul **Șanselor Tale**, subintitulat și "săptămîna educației permanente", a fost lansat în Marea Britanie în 1992, în România a fost implementat în 2000, iar la Galați în 2005 (au avut loc pînă acum edițiile a VI-a și a VII-a). Scopul acestuia este promovarea și recunoașterea oficială a conceptului "educație pe tot parcursul vieții". Printre obiectivele principale menționăm: promovarea oportunităților de învățare pe tot parcursul vieții, acțiunea sinergică a educației formale, non-formale, informale, înlocuirea competiției cu cooperarea și promovarea parteneriatelor pentru susținerea procesului de învățare continuă, transfer de bune practici la nivel național și european.

Grupurile țintă sînt reprezentate de diverse categorii de vîrstă și socio - profesionale.

Promotorul și coordonatorul festivalului este Asociația Universităților Populare Ger-

mane, prin filiala sa în România.

Partenerii constanți la nivel național sînt Camera Deputaților (prin comisii de specialitate), ministere, Agenția Națională de Ocupare a Forței de Muncă, Consiliul Național de Formare Profesională a Adulților, Asociația Națională a Bibliotecilor Publice din România, instituții din 31 de județe ale țării, etc.

În 2005 și 2006 activitățile au fost planificate atît în mediul rural, cu sprijinul bibliotecilor din județ, față de care Biblioteca V. A. Urechia îndeplinește și rol metodologic, cît și în mediul urban în orașele județului: Galați - urban; Tecuci - urban; Tg. Bujor - urban; Independența - rural; Slobozia Conachi - rural; Tudor Vladimirescu - rural.

Tipuri de activități planificate pentru FST 2005 au fost seminarii (în numar de 2), expoziții (6), workshop-uri (3), dezbateri (5), tîrguri ale ofertelor educative (1). Au mai fost organizate și alte tipuri de activități: seară de umor (1), seară culturală germană (1), concurs de fotografie (2), concurs de personaje literare (1), lansare de carte (1), medalion cultural (1), ore de lectură (în grup) (2).

Din tematica abordată menționăm: educația permanentă, drepturile omului, tradiții culturale și obiceiurilor populare, integrarea culturală a românilor plecați la muncă în Europa, comunicarea în grup, cultura minorităților etnice, integrarea socială a tinerilor, arta și hobby-urile ca formă de educație și divertisment.

Manifestările s-au adresat atît publicului larg (8 activități), dar și unor grupuri speciale: șomerilor (3), agenților economici (3), persoanelor cu nevoi speciale / marginalizate (2).

Nu au fost uitați nici cei care sînt în mod frecvent beneficiarii activităților noastre culturale : elevi și studenți (10 activități), scriitori (2), cadre didactice (2), minorități etnice (2) .

Au fost implicate în organizarea evenimentelor diferite instituții fie în calitate de gazdă

a evenimentului, fie organizator sau invitat, astfel: *Primăria* – invitat, *Consiliul Județean* – invitat, unități de învățământ – organizator/invitat/gazdă, Biblioteca din Galați și cele din localitățile din județ implicate – organizator / gazdă, dar și invitat, *Casa Corpului Didactic* – organizator / gazdă / invitat, casele de cultură din Galați și Tecuci – gazdă, invitat, organizator.

Alte instituții implicate: ONG-uri – invitat / organizator, cluburi de amatori – organizator / gazdă / invitat, *Universitatea Dunarea de Jos* organizator / gazdă / invitat, școli – organizator / gazdă / invitat.

În 2005, fiind prima ediție desfășurată la Galați, am încercat să trezim curiozitatea concitadinilor prin varietatea domeniilor abordate, urmărind, totodată, ca prin tipologia activităților propuse să satisfacem și nevoile de informare, studiu și loisir ale principalelor grupe de cititori ai bibliotecii. De aceea am păstrat într-un număr însemnat activități culturale tipice bibliotecii.

Dintre punctele tari ale festivalului putem menționa:

- impact pozitiv la public datorat amplorii și istoricului festivalului I;
- buna colaborare cu instituțiile partener (în mod special cu ONG-urile, mass-media și scriitorii în virtutea vechilor relații de colaborare);
- reflectare mediatică pozitivă atât pentru oraș, cât și pentru manifestările din județ (în periodicele din Galați, pentru tot programul și din Tecuci, pentru manifestările derulate acolo).

Puncte slabe:

- susținere mai slabă din partea școlilor (greva și gripa aviara!!!);
- resurse materiale extrabugetare (sponsorizări, donații) puține, dar suficiente (educația nu se "asortează" cu publicitatea comercială!);
- declararea festivalului și coordonarea defectuoasă de la Ministerul Educației a provocat confuzie, întrucât s-a desprins o "ramură" (Casa Corpului Didactic), care a organizat activități separat de cele propuse de noi;
- comunicarea în rețea a fost slabă, nu

am mai aflat detalii suplimentare de la coordonatorii ceilalți față de cele de la seminarul de la Sibiu.

Dintre manifestările cele mai interesante sau de succes exemplificăm :

a) **Prezentare publică de oferte și expoziție "Șansa ta este șansa noastră"**

Justificarea proiectării activității (locul ales, formatul, modul de desfășurare, populația țintă) a fost găsită prin:

- rata cea mai ridicată a șomajului în rândul absolvenților;
- dificultatea găsirii unui loc de muncă fără certificări și atestate suplimentare;
- Galațiul – oraș mare: cca 300.000 locuitori;
- necesitatea informării despre ofertele de calificare din sectorul non-formal în conformitate cu noile cerințe de pe piața muncii.

Organizarea acestui eveniment a reprezentat pentru bibliotecă următorul travaliu:

- nr. protocoalelor de colaborare (5)
- numarul furnizorilor implicați (16)
- nr. de participanți la prezentare și vizitatori la expoziție (50; cca 400/lună)
- nr. materiale expuse (cca 60 pliante, broșuri, afișe, CD-uri).

b) **"Tradiții și obiceiuri în lumea satului" atelier, expoziție și întâlnire cu bătrânii satului în comuna Slobozia Conachi.**

Justificarea proiectării activității s-a bazat pe următoarele elemente:

- Slobozia Conachi este o localitate în care obiceiurile tradiționale și folclorul nu au dispărut total și, de aceea, Biblioteca, Școala, Căminul cultural, Primăria, fac eforturi de recuperare și conservare a practicilor vechi, speciilor folclorice pe cale de dispariție și a obiectelor artisanale;
- sprijinirea studierii cercetătorilor de etnografie și folclor din zona sudului Moldovei și Dunării de Jos;
- educarea copiilor și tinerilor sub amprenta specificului local;
- atragerea de turiști în localitate.

Efortul organizatoric al acestei manifestări suportat în special de Scoala nr. 2 și Biblioteca din Slobozia Conachi s-a concretizat în:

- nr. participanți (4 bătrâni, primarul, cadre didactice 8, elevi 60, în total cca 75 persoane);
- nr. obiecte artisanale expuse (cca 200);
- nr. lucrări științifice realizate de cadrele didactice (2 – "Specificul colindelor din Slobozia Conachi", "Vechi și nou în Slobozia Conachi");
- materiale filmate (3).

În anul 2006, *Festivalul Șanselor Tale* a avut o structură asemănătoare, iar dintre evenimente, unul deosebit a fost cel în care s-a inaugurat parteneriatul cu *Asociația de sprijin a Virstnicilor « Sf. Spiridon » din Galați*, în urma căruia s-au trimis periodic loturi de cărți pentru lectură și s-a acordat răspuns solicitărilor de informare despre probleme legislative din domeniul pensiilor de stat. Un alt tip de activitate este serviciul de asistență pe care biblioteca o poate oferi reprezentanților cluburilor și asociațiilor, instituțiilor de învățământ și altor organizații în realizarea de expoziții și materiale informative ca o prelungire a activităților de împrumut de documente în afara instituției. Biblioteca V. A. Urechia Galați a experimentat acest tip de activități cu succes.

O altă activitate, intitulată *Simboluri ale orașului Galați*, desfășurată într-un cadru neconvențional (Restaurantul Sport), s-a bucurat de un mare succes în mod special în rândul intelectualilor și a continuat și în anul următor (2007), incitând spiritele cu atât mai mult cu cât proiectul se bucură de sprijinul *Revistei Porto - Franco* și al *Societății Scriitorilor C. Negri* din Galați. O a treia întâlnire va avea loc cu prilejul Serbărilor Galațului din acest an.

Momentul cu impact substanțial a fost un seminar de tip «*formarea formatorilor*» la care au participat reprezentanți ai Agenției Județene de Ocupare a Forței de Muncă, cadre didactice, studenți, juriști, un broker de asigurări și bibliotecari. *Competențe sociale*, seminarul susținut de prof. dr. Hans Joachim Hug de la World University Service, la Biblioteca V. A. Urechia Galați, a

actualizat unele cunoștințe și abilități în interrelaționarea la locul de muncă și în societate.

Parteneriatele pentru învățarea experiențială: *Învăță să înveți, învață prin "a face"*.

Cursurile organizate pentru utilizatori constituie o oportunitate de a-i antrena în interesul comun. De exemplu, unele biblioteci ofera cursuri de inițiere în utilizarea mijloacelor multimedia în practica cercetării care se adresează grupurilor de elevi, studenți, instituțiilor culturale, asociațiilor care doresc o colaborare regulată cu biblioteca.

Obiectivele urmăresc valorizarea muncii elevilor și studenților, încurajarea practicilor pedagogice inovative, dezvoltarea parteneriatelor între instituțiile locale (muzee, arhive, etc), inițierea unei rețele a cercetătorilor care frecventează biblioteca. Aceasta poate pune la dispoziție resurse gratuite, asigura formarea echipelor, emite materiale cu caracter informativ periodic sau la cerere și poate asigura o relație privilegiată pentru membrii categoriei de beneficiari implicată în proiect.

Din succesele recente ale Bibliotecii "V. A. Urechia" vis-a-vis de acest tip de activități putem menționa următoarele:

1. Lectura - Documentare – Comunicare

Proiectul planificat pentru semestrul I 2007 cu finalizare în "*săptămâna națională a bibliotecilor*" din luna aprilie, a cuprins următoarele activități:

- a) Workshopul "*Lectura. Documentare. Comunicare*" - *Invață să înveți și să comunici!*
- b) Expoziția: *Pagini din istoria cărții și a presei*

Obiectivele proiectului au urmărit:

- creșterea competențelor viitorilor profesioniști din mass-media prin exersarea asistată a tehniciilor de munca intelectuală, studiu și documentare în Biblioteca Publică V. A. Urechia;
- dobândirea abilităților de comunicare publică și de grup.

Grupul țintă a fost constituit din studenți

de la anul II, Specializarea Jurnalism, Facultatea de Litere, Istorie și Teologie, iar partenerii: Universitatea Dunărea de Jos, parteneri media: *Viața Libera* Galați, *Imparțial*, *Revista Dominus*, *TV Express*.

Experiența a fost deosebită prin antrenarea studenților ca parteneri de proiect, dar și beneficiari, totodată. Pe lângă instruirea în vederea utilizării instrumentelor de lucru în bibliotecă, a tehnicilor de muncă intelectuală cu mijloace tradiționale și moderne, studenții au beneficiat și de experiența realizării unei expoziții, a prezentărilor orale cu sprijinul videoprojectorului. Totodată și-au exersat abilitățile în promovarea evenimentelor prin materiale grafice și prin mass-media, precum și în organizarea protocolului la eveniment.

2. Scriitori români în biblioteca virtuală - concurs national de software didactic pentru limba și literatura română, ediția a doua, Galați 8 - 10 iunie 2007, desfășurat pe două secțiuni:

a) Secțiunea *AEL* (Advanced e-Learning Objects, dezvoltate de SIVECO Romania, lecțiile *AEL* sînt folosite azi în toate liceele din România.).

b) Secțiunea *Enciclopedii și proiecte*.

Obiectiv principal: îmbunătățirea calității procesului didactic prin instrumente moderne, la standarde europene, iar grup țintă principal a fost constituit din elevi din învățămîntul preuniversitar din Galați și din alte județe ale țării, pornindu-se de la premisa că documentarea pentru realizarea softurilor îi va determina pe elevi să facă sinteza între modern și tradițional, să combine utilizarea tehnicilor moderne cu clasică documentare în biblioteci și fonduri de arhivă, să-i determine să citească și să valorizeze literatura română.

Inițiatorul și organizator principal al acestui proiect care are mari șanse de viitor este Inspectoratul Școlar Galați cu sprijinul ministe-

rului de resort. Parteneri au fost *SIVECO* (lider în rîndul caselor românești de software), *Ministerul Educației și Cercetării*, *Ministerul Culturii*, biblioteci, muzee ale literaturii, case memoriale și așezăminte culturale, etc

Biblioteca *V. A. Urechia* a asigurat atît baza de documentare pentru participanții gălățeni la concurs, spațiul și, parțial, asistență de specialitate pentru realizarea produselor la Secțiua Referințe Electronice și Internet, cît și organizarea festivității de deschidere, care a inclus întîlnirea cu academicianul Eugen Simion și masa rotundă cu tema: *"Parteneriatele culturale – premisă a dezvoltării unui învățămînt modern"*. S-a remarcat cu acest prilej importanța dezvoltării abilităților elevilor de a se documenta, de a prelucra informațiile provenite din surse variate, de a folosi tehnicile și mijloacele moderne la orele de literatură și în studiul individual, dar și necesitatea redimensionării parteneriatelor dintre unitățile de învățămînt și instituțiile de cultură, din perspectiva noilor politici educaționale.

Prezentarea lucrărilor și jurizarea acestora a avut loc în cadrul sălii Amfiteatru și a Laboratorului *AEL* din cadrul Colegiului Național „*V. Alecsandri*”. Au fost prezente echipe din *Arad, Bacău, Brăila, Cluj, Constanța, Ialomița, Bistrița - Năsăud, Iași, Mureș, Vâlcea, Vrancea*.

Nu în ultimul rînd s-a urmărit prin acest proiect și formarea profesorilor de specialitate în limba și literatura română, în vederea implementării strategiei de instruire asistată de calculator *AEL*. Trebuie menționat în acest sens succesul avut de un profesor de la Colegiul Național din Galați, vechi colaborator al Bibliotecii *V. A. Urechia*, care a adus pe calea Internetului noutăți documentare despre *Mircea Eliade* de la Chicago, prin intermediul unui fost elev aflat acum la studii în SUA.

Cnezi ardeleni și voievozi munteni în raporturi cu Sibiul

Dr. Constantin ITTU

În peisajul cultural al Sibiului, „capitală culturală europeană 2007”, s-a desfășurat, între 14 și 16 septembrie, a 42-a ediție a Sesiunii științifice anuale a Societății de Studii Transilvane (*Arbeitskreis für Sienebürgische Landeskunde*), societate cu profil istoric, având sediile la Heidelberg și Sibiu. Vorbim despre o veche reuniune științifică de profil cultural a cărei an de debut a fost 1841 și care astăzi își desfășoară activitatea

în două țări (România și Germania) și în trei limbi (română, germană, maghiară). În prima zi a lucrărilor, în plen, au fost abordate trei mari teme. *Sibiul și Imperiul Habsburgic*, urmat de *Sibiul și Țările Române* și, în final, de *Sibiul și Imperiul Otoman*.

Din dorința de a familiariza cititorii cu (cel

puțin) o parte din subiectele tratate la sesiune și cu maniera de abordare a temelor, ne permitem, în rîndurile care urmează, să facem o incursiune în ținuturile Sibiului, un Sibiu de la sfîrșitul secolului al XV-lea și începutul secolului al XVI-lea.

Aflăm din *Socotelile orașului Sibiu*¹ că la 15 septembrie, respectiv la 1 octombrie 1495, a fost trimis un sol la Buda, în legătură cu moartea voievodului *transalpin*, și un altul în Țara Românească pentru noul voievod. Voievodul răposat în toama aceluiași an a fost Vlad Călugărul, noul domn fiind Radu cel Mare, fiul precedentului. Pentru a lămuri, fie și succint, problemele de genealogie voievodală și succesiune dinastică sud-carpatină din acel arc cronologic, menționăm faptul că Vlad Călugărul a fost căsătorit de două ori: prima dată cu Smaranda, din neam de boieri, care s-a călugărit mai târziu, luînd numele de Samonida, iar a doua oară cu Rada, care s-a călugărit, la rîndul ei, numele de călugărie fiind Eupraxia. Printr-un document din 11 iunie 1520, Neagoie Basarab confirmă mănăstirii Snagov tot ce-i dăduse *monahia Eupraxia ce a fost mama lui Vlăduț voievod*. În afară de acest Vlăduț, Vlad Călugărul a mai avut, dar din prima căsătorie, cu Smaranda, pe Radu, viitorul Radu cel Mare, care va succeda tatălui la domnie, pe Mircea, al cărui nume figurează atît în pisania schitului Babele, cît și într-un document din 15 septembrie 1497, cu titlul de *voievod*, pe Vlad, care a murit de tînăr, din moment ce într-un document din 4 februarie 1488 este arătat ca *răposat*, precum și o fată, Caplea, măritată succesiv cu doi boieri munteni.² Radu cel Mare, noul voievod din *Socotelile ora-*

**Confluente
Bibliologice 3 - 4, 2007**

șului Sibiu pe anul 1495, fusese asociat la domnie de tatăl său, după cum o dovedesc hrisoavele din 29 august 1492 și 16 martie 1494. Nu intrăm în amănunte legate de orientarea politică a lui Radu Voievod - se știe că era una filootomană, - ci ne rezumăm să precizăm că, pe de o parte, i-a păstrat în divan pe boierii "moșteniți" de la părintele său - inclusiv pe puternicii Craiovești, - iar pe de alta, că a stat mai mult la Tîrgoviște decât la București, ambele aspecte fiind importante pentru destinația misiunilor solilor Sibiului.

Din Tîrgoviște, voievodul muntean a emis cincizeci de hrisoave și porunci, iar din București, treisprezece, cu precizarea că între 28 ianuarie 1501 și 20 ianuarie 1505, cu alte cuvinte, pe parcursul a patru ani, toate actele de cancelarie sînt emise la Tîrgoviște. Desigur, Radu Vodă a aplicat și el principiul *domniei itinerante* - cunoscut, chiar comun în Europa medievală, desigur, cu variante locale de traseu, de tradiții și de coordonate cronologice, - printre localitățile menționate ca loc de emisie a unor acte oficiale numărîndu-se Craiova, Cornățel - nu se știe care dintre ele: de la Dunăre, din Dombovița sau un altul - de la mănăstirea Glavacioc, iar exemplele ar putea continua. În prima parte a domniei, Radu voievod s-a deplasat călare, iar din 1501 - anul din care boala, podagra, l-a făcut să sufere mult - mai mult cu rădvanul.³ Datorită faptului că cel puțin o parte dintre fiii săi vor avea relații personale cu Sibiul - nu mediate, nu prin soli - ne îngăduim să zăbovim cîteva clipe asupra familiei

și descendenților lui Radu cel Mare. El a fost căsătorit, încă înainte de a lua domnia, cu Cătălina, de la care a avut mai mulți copii. Se cunosc trei băieți, Vintilă, Petru și Mircea, și trei fete, Anca, Boba și Cîrstina. Cei trei băieți au domnit, toți trei, în Muntenia. Vintilă, care înainte de domnie a fost *județ* (primar) la Slatina, a fost poreclit de către contemporani *lo Braga voievod*, datorită predilecției avute pentru această băutură răcoritoare. Petru s-a călugărit sub numele de Paisie, iar cînd a ajuns la domnie a luat numele tatălui său, nume tradițional de domn în dinastia Basarabilor, motiv pentru care este cunoscut în istoriografie ca Radu Paisie (1535 - 1545). Cel de-al treilea fiu este cunoscut ca domn sub numele de Mircea Ciobanul. În afara acestor trei *feciori* (fii legitimi), Radu cel Mare a mai avut și doi *copii* (bastarzi), pe Bădica și pe Radu de la Afumați, cel de-al doilea fiind menționat în continuarea lucrării noastre, pentru legăturile sale cu Sibiul.

În februarie 1508, boala voievodului se agravase, aceasta și pe fondul alimentației nepotrivite: carne, vînat, pește, context în care acesta le scrie sibienilor, pe 29 ale respectivei luni, în legătură cu medicul său Francisc (*Franciscus phisicus*). Radu cel Mare va trece la cele veșnice în cursul lunii aprilie, după 23, adică după Paști.⁴

La moartea lui Radu cel Mare *era price* (pricină) *între boieri pentru domn, pã cine ar pune*⁵ pe Danciu, fiul lui Basarab cel Tînăr, sau pe Mihnea - ulterior supranumit *cel Râu* -, agreeat de turci; a reușit ultimul. La începutul cîrmuirii a fost liniște, iar Mihnea scrie sibienilor, în iunie 1508, că toți boierii sînt cu el. Nu chiar toți, căci unii, precum Neagoe Basarab - descendent pe linie maternă din banii Craiovești, puternici aproape cît voievozii din Tîrgoviște - au rămas în Transilvania, în refugiu. Fie că au fost prudenți, fie că aveau informații pe care noi azi nu le avem, cert este că la puțin timp de la luarea domniei, Mihnea Vodă a ajuns în conflict cu demnitarii săi. Chiar de la 1 ianuarie 1509, brașovenii scriu sibienilor despre uciderea unor boieri din porun-

ca domnitorului și despre cruzimile acestuia. Afirmățiile sunt întărite de o însemnare marginală pe un Minei aflat la Sofia, care conține următoarea informație: *anul 7017 [1509] când a ucis Mihnea Voievod pe boierii munteni*. Letopisețul Cantacuzinesc este de-a dreptul tranșant în această privință: *prinse pe toți boierii cei mari și aleși și-i munci cu munci [chinuri], cu multe munci și cumplite... iar el se îmbogățea și creștea ca chedrul [cedrul].*⁶ Cât despre boierii din neamul Craioveștilor, rămași în Țara Românească – rude, cum spuneam, ale lui Neagoe Basarab – auzind că Mihnea Vodă cel Rău a pus la cale pieirea lor prin vicleșug, s-au refugiat în sudul Dunării, cu *ceva avuție și oameni cât putură*. Ca represalii, voievodul muntean *în pizmă le-a ars curțile și casele le-au răsăpît*. La scurt timp, Craioveștii vin cu oaste asupra lui Vodă și îl alungă din domnie, în octombrie 1509. Probabil, în februarie 1510, Neagoe Basarab – viitorul domn – îl surprinde la Cotmeana pe Mircea, fiul și asociatul la domnie al lui Mihnea Vodă cel Rău, și-l obligă să fugă, împreună cu o slugă, *pe o fereastră, noaptea, dăscuți, dăscinși și fără ișlice*.⁷ Mircea reușește să scape de urmăritorul său și ajunge la Sibiu, unde îl precedase tatăl său. După cum bine se știe, Mihnea Vodă cel Rău este asasinat (*pumnal* zice Constantin Gane)⁸ în plină stradă de trei boieri munteni, pe când se întorcea de la biserică. Asasinii sînt, la rîndul lor, uciși de Mircea și de orășeni. Piatra de mormînt a domnitorului ucis se află, azi, în Ferula Bisericii Evanghelice din Sibiu.

Tănărul Mircea, pe care tatăl său și l-a asociat la domnie, a rezultat din prima căsătorie a lui Mihnea Vodă cel Rău cu Smaranda. Cu a doua soție, Voica, voievodul muntean a avut mai mulți copii, între care Ruxandra, viitoarea soție a voievodului moldav Bogdan al III-lea (1504 – 1517), feciorul și urmașul lui Ștefan cel Mare la tronul Moldovei.⁹ Doamna Voica, rămasă văduvă după asasinarea lui Mihnea Vodă, s-a așezat cu

copii la Sibiu. Pe Mircea, fiul vitreg – cel care va deveni tatăl lui Alexandru și al lui Petru Șchiopul – l-a sprijinit permanent pentru a recupera tronul părintelui său, iar pe domnița Ruxandra a măritat-o de două ori. Primul soț al tinerei domnițe a fost un boier muntean, logofătul Dragomir, care și-a pierdut viața, probabil, în mai puțin de un an de la nuntă, într-una din luptele pe care cumnatul său Mircea le-a dus fără succes pentru recăpătarea domniei. Căsătoria s-a celebrat la Sibiu, de unde doamna Voica le-a cerut brașovenilor să-i

trimită ceștile splendide comandate de răposatul său soț, cești ce urmau a face parte din trusoul, din zestrea Ruxandrei. Cel de-al doilea soț a fost de *os domnesc*, cum am menționat deja, fiind vorba despre Bogdan al III-lea, domnul Moldovei. Și această căsătorie a fiicei de voievod nu a adus urmași și a durat doar patru ani, încheindu-se prin moartea prematură a soțului princiar în 1517. Văduvă pentru a doua oară, Ruxandra, fosta mireasă din Sibiul medieval – Sibiu medieval ale cărui urme, umbre și patină de epocă se păstrează pînă astăzi – dispăre din istorie.¹⁰

La numai cîțiva ani după refugiarea lui Mihnea Vodă cel Rău cu întreaga-i familie în Sibiu, Neagoe Basarab (1512 – 1521) ajunge domn al Țării Românești. Acesta, ca boier, a ocupat mai multe demnități în timpul domnitorilor care l-au precedat la domnie, fiind postelnic (din ianuarie 1501), mare postelnic (din decembrie 1501), ulterior, mare comis (24 aprilie 1510 – 28 noiembrie 1511).¹¹ Ca remarcă de natură heraldică, amintim, fie și în treacăt, faptul că sigiliul său din acei ani cuprindea un scut împodobit cu un corb.¹² Despre Neagoe cronicile spun că ar fi fost *fiul din păcate domnești* (bastardul) lui Țepeluș Vodă cu Neaga, soția vornicului Pîrvu, din puternica familie a boierilor Craiovești, acel neam de

bani ai Olteniei despre care se afirma că erau tot atît de puternici ca și voievozii din Tîrgoviște. Neagoe a fost căsătorit cu Elena - Despina, din neamul despoților sîrbi Brancovici, tînăra fiind, în același timp, și nepoata mitropolitului Țării Românești, Maxim Brancovici (cu numele de botez Gheorghe pe cînd mai era laic). Din căsătoria celor doi au rezultat trei băieți (Teodosie, Petru, Ioan) și trei fete (Stana, Ruxandra și Anghelina), ultimii doi feciori și Anghelina murind în fragedă vîrstă. După moartea în scaun a lui Neagoe Basarab, urmează la tron fiul său Tedosie, minor pe atunci, în două scurte domnii, una între septembrie și decembrie 1521, a doua în 1522¹³.

La începutul domniei lui Neagoe Basarab, relațiile cu Moldova erau încordate din pricina faptului că Bogdan al III-lea, soțul Ruxandrei mai sus pomenite, l-a sprijinit pe Mircea, cumnatul său, să-și recapete domnia. Mai tîrziu însă relațiile s-au îmbunătățit, prilej de a fi cimentate prin înrudiri dinastice, înrudiri care țineau atunci locul raporturilor abstracte de politică externă din zilele noastre. Din dorința de a găsi pacea cu vecinul său moldovean, Neagoe Basarab a făcut o înțelegere cu Bogdan Vodă - să-i dea în căsătorie lui Ștefăniță - viitorul Ștefăniță Vodă (1517 - 1527), feciorul lui Bogdan, pe una din fetele sale, înțelegere încheiată pe cînd copiii erau mici. Convenția prevedea că Ștefăniță își putea alege pe care din fete o vrea, de care îi va fi lui drag. Cum atît Neagoe Basarab, cît și Bogdan au murit tineri, doamna Elena - Despina s-a retras la Sibiu cu cele două fete, Stana și Ruxandra, încă minore. În 1525, Ștefăniță Vodă urma să vină la Sibiu să-și aleagă mireasa, dar din motive care nu au nici o relevanță aici, n-a mai venit. În schimb, Radu de la Afumați, domnul Țării Românești, a onorat invitația doamnei Despina, trimisă și lui prin intermediul voievodului Transilvaniei. Radu Voievod s-a îndrăgostit de cea mai mică dintre domnițe, de frumoasa Ruxandra, și s-a căsătorit cu ea, luînd-o imediat la Tîrgoviște. Se vede treaba că în situația creată, Ștefăniță s-a simțit umilit, căci cei doi se războiesc, ca, în final, domnul Moldovei să o ia în căsătorie pe domnița

Stana¹⁴.

Doamna Elena - Despina, mărîtîndu-și fetele după cei doi voievozi, unul Basarab, celălalt Mușatin, nu le-a urmat pe nici una dintre ele, ci a rămas în burgul de pe Cibin. După numai cîtiva ani, mai precis după moartea viforoasă a cruntului Ștefăniță - care, printre alții, l-a ucis pe Luca Arbore, considerat, pe bună dreptate, al doilea părinte al său, precum și pe nevîrstnicii feciori ai acestuia, Toader și Nichita - Stana se întoarce la Sibiu. Doi ani mai tîrziu, mai precis în 1529, moare și Radu de la Afumați, iar văduva sa, Ruxandra, vine, la rîndu-i, lîngă mamă. Stana se călugărește, primind numele de *Sofronia*, iar Ruxandra se va recăsători tot cu un Basarab, Radu Paisie, care a domnit în Muntenia între 1535 și 1545.

După atîția ani petrecuți la Sibiu - această Genevă a Evului Mediu zonal, unde înțîlnim, secole de-a rîndul, refugiați politici din Muntenia, Moldova ori din alte ținuturi - doamna Despina își urmează fiica în Țara Românească, viețuind acolo între 1541 și 1545. Dar, după ce acest al treilea ginere al ei pierde domnia - fiind trimis de otomani în exil la Alexandria Egiptului, unde nu știm dacă a putut să o ia pe Ruxandra cu el - doamna Elena-Despina se întoarce la Sibiu și se călugărește, fiind cunoscută de acum încolo - adică pînă a trecut la cele veșnice, în 30 ianuarie 1554 - sub numele de *monahia Platonida*¹⁵.

Dar relațiile Sibiului cu Țările Române s-au datorat nu numai boierilor, voievozilor, doamnelor ori domnițelor refugiați ori refugiate în orașul transilvan, ci și unor fruntași ai românilor din Mărginimea Sibiului și din Scaunul Tălmăciului. Din izvoarele scrise s-au putut identifica 42 de cnezi și fruntași ai satelor românești din Scaunele Sibiu și Tălmăciu, care între anii 1492 și 1510 au fost trimiși în Țara Românească și Moldova, într-un număr total de 73 de misiuni diplomatice, informative, comerciale ori pentru apănarea sau chiar rezolvarea unor litigii. Între 1520 și 1549, nu mai puțin de optsprezece cnezi sînt menționați în documente sibiene ca îndeplinind

nici mai mult nici mai puțin decât 59 de astfel de misiuni.

Lista acestor mesageri români în slujba Sibiului medieval fiind prea mare, am operat o selecție, menționând, pentru început, câțiva cnezii, iar, ulterior, rezumându-ne a-i prezenta numai pe doi dintre aceștia. La o primă selecție, amintim pe cneazul Alăman din Rășinari, menționat ca îndeplinind trei misiuni dincolo de munți în 1497, una în 1503 și două în 1504, cneazul Dumitru din Săliște, care, între 1504 și 1510, a îndeplinit douăsprezece misiuni diplomatice în Țara Românească, cneazul Iltu din Vale, menționat în documentele sibiene între 1506 și 1509, ultima atestare aflându-l sol la Curtea domnească din Țara Românească. Un cneaz care pare să fi dat dovadă de reale însușiri diplomatice, dat fiind numărul și varietatea acțiunilor duse la bun sfârșit este Ioan din Rășinari. În 1526, el trece munții în Muntenia de șapte ori, același lucru realizându-l și în anii 1528 și 1529. Cneazul Opriș din Cacova (Fintinele), care, întorcându-se din Muntenia în 1521, aduce vestea, că Mehmed Beg s-a întors în părțile Severinului, este trimis în 1524 la voievodul muntean pentru a obține învoire ca vitele și oile din Ardeal să pască în munții din Țara Românească. Cneazul Opriș mai apare în documente în 1526, când cade la învoială cu banul Munteniei în privința unor pagube.¹⁶

Rezumându-ne, cum am arătat mai sus, a prezenta cu mai multe amănunte numai pe doi dintre cnezii din Mărginimea Sibiului, începem prin a menționa o scrisoare a lui Radu cel Mare, din păcate nedată, adresată *fraților noștri cinstiți și iubiți prieteni și deaproape vecini, burgărmășterului [primarului] și județului crăiesc și celor doisprezece pargari [consilieri] din Sibiu*, dându-le de știre despre toate lucrurile cerute *prin omul domniei voastre Dumitru*¹⁷.

După cum reiese din conținut, statutul ori locul de obârșie al celui Dumitru nu este clar. Istoricul Ioan Lupaș, de felul său din Săliștea Sibiului, bazându-se pe registrele de *Socoteli* ale orașului Sibiu, afirmă că este vorba despre cneazul Dumitru din Săliște. Acest fruntaș român local

este pomenit de documente respective de mai multe ori, prima însemnare fiind cea din 22 iunie 1504, când a primit din vistieria orașului trei florini pentru misiunea îndeplinită pe lângă Radu cel Mare, căruia sibienii îi trimiseseră niște scrisori, neratînd și prilejul de a-l felicita pentru reîntoarcerea în țară. Ioan Lupaș susține că este vorba despre întoarcerea de la Poarta otomană, unde domnitorul era obligat să se ducă anual *să sărute mîna sultanului*, cum afirmă trimisul Veneției la 1503.¹⁸

La începutul anului 1506, mai precis pe 7 februarie, cneazului Dumitru din Săliște i s-a oferit aceeași sumă de trei florini drept cheltuială de drum pentru solia îndeplinită pe lângă Radu cel Mare cu scopul de a culege noi știri – *ad sciscitandas novitates* – precum și pentru a insista în pedepsirea unor „răufăcători” – *ratione malefactorum exterminandorum*¹⁹.

În momentul în care voievodul muntean a aflat despre pagubele pricinuite unor ardeleni de niște munteni *făcători de rele*, a dat dispoziție ca păgubiților să le fie restituită *toată averea, pînă la un fir de păr de dragul prieteniei* pe care ținea să o cultive și mai departe cu sibienii. Este posibil, susține mai departe Ioan Lupaș, că motivarea cheltuielii de trei florini, înregistrați în *Socotelle* Sibiului din 7 februarie 1506, coroborată cu scrisoarea voievodului, permit să se tragă concluzia că solia lui Dumitru, cneazul de Săliște, a fost una reușită.

În același an, cneazul săliștean a primit cîte trei florini din vistieria orașului Sibiu, la 21 martie, 24 aprilie și 31 mai, pentru drumurile sale spre Țara Românească, cu scopul de a contribui la promovarea unor chestiuni de interes obștesc, spune Lupaș, și de a culege informații despre turci – *pro sciscitandis novitatibus Turcorum*, precum și alte noutăți – *pro investiganda novitatibus*²⁰.

Scrisoarea diplomatică încredințată cneazului Dumitru în toamna lui 1507, pe 14 octom-

brie, pare a fi foarte importantă, fiindcă solul sibienilor a fost trimis în Muntenia să culeagă știri despre conflictul dintre Bogdan cel Orb al Moldovei și Radu cel Mare al Țării Românești – *ad explorandas dissensiones ambarum waydarum Moldaviensis et Transalpinensis*. Cu acest prilej, ardeleanul nostru a avut posibilitatea să ajungă în tabăra munteană – *usque ad castra prefectus est* –, să afle mai multe amănunte despre așa-numitul „Roman Vodă”, pretendentul la scaunul Moldovei, pe care Radu cel Mare îl sprijinea în defavoarea lui Bogdan Vodă, fiul lui Ștefan cel Mare. Conflictul care era gata să degereze în război a fost aplanat în chiar același an, 1507, de Maxim Brancovici, viitorul mitropolit al Ungrovlahiei. Se pare că misiunea solului sibian a fost destul de dificilă, dacă analizăm contextul în care s-a desfășurat și dacă ținem seama că, de data aceasta, burgul i-a plătit nu trei, ci patru florini²¹.

La 6 iunie 1507 a primit din nou trei florini pentru culegerea unor informații relative la turci – *pro sciscitandis novitatibus Turcorum* –, după care, la 30 iulie din respectivul an, a primit tot trei florini pentru știri – *in eisdem negotiis sciscitandis*²².

Trimis din nou în Țara Românească să culeagă informații proaspete despre situația politică de acolo, nu singur, ci împreună cu un oarecare Lațcu – *Misso eodem tempore Laczkone et Demetrio knesio ad partes Transalpinas ad-*, în *Socotelilie* orașului Sibiu din 24 noiembrie 1507 apare pentru această acțiune o cheltuială de șase florini, câte vreme, fiind chemat în anul următor (1508) la o consfătuire la Sibiu împreună cu preotul din Rășinari, fiecare a primit de cheltuială câte 25 de dinari²³.

În aceleași *Socoteli* ale Sibiului apare înregistrată, la 21 noiembrie 1509, și cheltuiala de trei florini datorată misiunii cneazului Dumitru la Curtea lui Mihnea Vodă cel Rău pentru a afla în ce măsură se poate confirma (sau infirma) zvonul conform căruia turcii ar plănui un război împotriva voievodului sud - carpatin²⁴.

Alte două misiuni diplomatice ale reprezentantului micii nobilimi din Mărginimea Sibiului

menționate în registrele în discuție sînt cele din 20 iulie, respectiv din 7 septembrie 1509, de data aceasta pe lângă banul Craiovei. Misiunea din iulie avea ca scop să afle, și să transmită sibienilor, motivele care i-au determinat pe români să pornească împotriva Severinului, osteneală pentru care a primit doi florini. În septembrie, în schimb, a primit (doar) doi florini pentru veștile aduse din partea banului Craiovei²⁵.

Se consideră că o scrisoare nedată a banului Barbu este în strînsă legătură cu aceste ultime două călătorii ale cneazului săliștean. Databilă în vara sau toamna anului 1509, scrisoarea demnitarului muntean este privită ca un răspuns la una din scrisorile sibienilor transmise lui, cum arătam deja, fie cea în iulie, fie cea în septembrie ale acelui an. Scrie banul: *Și pe un asemenea om trebuie să-l hrăniți domnia voastră, căci poartă bine vorbele și ale voastre și ale noastre. Și mulți oameni mi-ați trimis domnia voastră, dar un om mai bun decît pe Dumitru nu mi-ați trimis. Și îmi este drag și vă slujește bine și drept, așa să știe domnia voastră*²⁶.

Un alt reprezentant al nobilimii românești ortodoxe din Mărginimea Sibiului a fost cneazul Iltu din Vale, pe care îl găsim menționat în registrele de socoteli ale vechiului burg sibian de patru ori între 1506 și 1509²⁷. Prima sa mențiune documentară este cea din 22 decembrie 1506, cînd găsim următoarea notă: *Valea, reprezentată prin Iltu, cneazul, în aceeași zi, 3 florini și 40 dinari*²⁸. A doua atestare documentară este cea din 1 ianuarie 1508, cînd aflăm că, *în aceeași zi s-a înfățișat Iltu, cneazul din Vale*, care a primit 4 florini și 60 denari²⁹. Mențiunea din 15 octombrie 1509 este mai clară, în sensul că e mai puțin sumară, ea informîndu-ne că *s-a dat unui român, pe nume Iltu*, care a cercetat pagubele făcute de niște țilhari care au pus foc în Singătîn, suma de 1 florin³⁰. În fine, ultima dată cînd cneazul vălean apare în *Socotelile* orașului de pe Cibin poartă data de 6 noiembrie 1509 și este cea mai importantă atît pentru istoria familială, cît și în economia acestei lucrări, deoarece este vorba despre o veritabilă misiune diplomatică în Țara Româ-

nească la Mircea Vodă, fiul și urmașul la tron al lui Mihnea Vodă cel Rău: *Ittu cneazul, pătrunzînd în ținutul transalpin, a dus o scrisoare către Mircea voievod, drept pentru care a primit ca recompensă pentru cheltuieli 0 florini și 32 dinari*³¹.

Evident, se cuvine să ne întrebăm dacă la nivelul orașului Sibiu se afla un personaj sau un grup de persoane care să se ocupe, prin redactări ori prin traduceri, de corespondența – să-i zicem – diplomatică purtată cu voievozii munteni. Răspunsul este afirmativ, iar cel mai ilustru reprezentant al unui astfel de serviciu – chiar dacă nu acoperă, cronologic, timpul cnezilor Dumitru din Săliște și Ittu din Vale – a fost Philippus Pictor [Maler], alias Filip Moldoveanu, care apare în *Socotelile* Sibiului între 1521 și 1554. Este adevărat că registrele respective ni-l înfățișează ca sol în voievodatul muntean între 1539 și 1547 – de cinci ori numai în 1541 – dar statutul său nu era de sol, ci de scrib pentru scrisorile în limba română a Magistratului orașului (*interpreter litterarum valachicalium* sau *pictor et scriba litterarum valachicalium*)³². Din chiar prima mențiune documentară, cea din 13 februarie 1521, aflăm că Philippus Pictor a primit 4 florini din partea Magistratului orașului Sibiu pentru *scrierea și redactarea unor scrisori valahe*³³, iar însemnările anului 1525 ni-l înfățișează ca angajat permanent al Magistratului, cu un salariu fix³⁴, un salariu care crește de la suma de 6 la 8 florini anual. Desigur, în absența acestuia, sașii sibieni au făcut apel la alți cunoscători în materie, cum a fost cazul preotului din Rășinari, care, în 1525, a tradus niște *scrisori valahe* primind din partea orașului 1 florin, sumă cu care este plătit și în 1526, tot pentru traduceri.

Se cuvine a preciza aici că Filip Moldoveanu este cunoscut în istoria literaturii române vechi pentru activitatea sa de traducător și tipograf la Sibiu, el fiind primul tipăritor de cărți românești din Transilvania: *Catehismul românesc* din

1544 – pentru care, la 19 iulie 1544, a primit 2 florini de la sfatul orășenesc³⁵.

Firește, se cuvine să ne întrebăm cam ce însemnau sumele plătite cnezilor, cât valorau la nivelul "pieței" de atunci? Pentru a încerca să aflăm răspunsul, am luat ca reper situația din Brașov, unde, pentru doi florini, se putea cumpăra, în epoca respectivă, postav de Nurnberg pentru două rînduri de haine³⁶.

* * *

Nu trebuie să ne imaginăm că fruntașii românilor din zona Mărginimii Sibiului au avut de îndeplinit – dacă nu în exclusivitate, atunci în mare parte – numai misiuni diplomatice la sud de Carpați. Cnezii respectivi, cei de la de la cumpăna secolelor XV – XVI fiind obiectul preocupărilor noastre imediate, erau trimiși la domnii Țării Românești să trateze o chestiune economică extrem de clară. În situația în care românii din părțile de munte ale zonei Sibiului erau „economi de oi” – termenul le aparține și azi mărginenilor, îl folosesc și se mândresc cu el – sașii solicitau voievozilor permisiunea ca românii în discuție să-și poată duce turmele, fie la vârat, fie la iernat, în Țara Românească.

Cu cât erau mai multe oi, cu atât era mai bine pentru toată lumea: lîna era mai multă, prilej pentru sași să facă mai mult postav pe care să-l poată vinde mai ieftin pe piața sud - carpatică. Produsele din lîna prelucrată, vîndute în astfel de coordonate economice, duceau la o abundență a ofertei, abundență care, e adevărat, genera scăderea prețului, dar astfel ridica afît cifra cumpărătorilor munteni, cît și pe cea de afaceri a sibienilor. În paranteză fie spus, această concepție economică va fi întilnită secole mai tîrziu în altă parte a Europei, în Platforma Partidului Laburist din Marea Britanie, în perioada dezbaterilor pentru legea salariului minim³⁷.

Note:

- ¹ Cartea se găsește în Biblioteca Brukenthal la cota II 48095 și are următorul titlu: *Rechnungen aus dem Archiv der Stadt Hermannstadt und der sächsischen Nation 1380-1516* (Quellen zur Geschichte Siebenbürgens aus der sächsischen Archiven, Bd. 1, Abt. 1: Rechnungen 1) , Hermannstadt [Sibiu], 1880.
- ² C. C. Giurescu, Dinu C. Giurescu, *Istoria românilor*, vol. II, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1976, pp. 200–201.
- ³ *Ibidem*, p. 202.
- ⁴ *Ibidem*, p. 206.
- ⁵ *Ibidem*, p. 223.
- ⁶ *Ibidem*, p. 224.
- ⁷ *Ibidem*, p. 225.
- ⁸ Constantin Gane, *Trecute vieți de doamne și domnițe*, vol. I, Iași, Junimea, 1971, p. 41.
- ⁹ Constantin Iltu, *Refugee Princesses of Wallachia in Sibiu/Hermannstadt (Transylvania) in the 16th century*, în "Kobieta w kulturze sredniowiecznej Europy", Poznan, 1995, pp. 251–254, la p. 252.
- ¹⁰ Gane, *op. cit.*, pp. 41–43.
- ¹¹ Nicolae Stoicescu, *Dicționar al marilor dregători din Țara Românească și Moldova*, sec. XIV–XVIII, București, 1971, p. 74.
- ¹² Constantin Iltu, *Soții de voievozi munteni din secolul al XVI-lea refugiate sau călugărite la Sibiu*, în „Îndrumătorul Bisericesc”, Anul 148, Sibiu, Tiparul Tipografiei Eparhiale, 2000, pp. 176–180, la p. 179.
- ¹³ Giurescu, *op. cit.*, p. 232.
- ¹⁴ Iltu, *op. cit.*, p. 179.
- ¹⁵ Idem, *Refugee Princesses*, p. 254.
- ¹⁶ *Mărginenii Sibiului*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1985, p. 36. (Institutul de Cercetări Etnologice și Dialectologice, Muzeul Brukenthal).
- ¹⁷ Ioan Lupaș, *Din relațiile Transilvaniei cu Țara Românească: activitatea cneazului Dumitru din Săliște*, în „Anuarul Institutului de Istorie din Cluj”, IV, 1961, Editura Academiei Republicii Populare Române, pp. 69–74, la p. 69.
- ¹⁸ *Ibidem*, p. 70; *Quellen zur Geschichte Siebenbürgens aus sächsischen Archiven*, vol I: *Rechnungen aus dem Archiv der Stadt Hermannstadt 1380–1516*, 1880, p. 414: „1504 Junii 22” *Eodem die Demetrio knesio per dominos consules ad Vaivodam Transalpinum misso cum litteris ad referendum de congratulatione sui adventus et de novitatibus expensae flor. 3.*
- ¹⁹ *Quellen*, p. 427.
- ²⁰ Lupaș, *op. cit.*, p. 71, *Quellen*, pp. 429 și 431.
- ²¹ *Idem, Ibidem*, p. 435.
- ²² *Idem, Ibidem*, pp. 466, 468.
- ²³ *Idem, Ibidem*, p. 483: *ad partes Transalpinas ad explorandas novitates per dominum Johannem Wall locumtenentem, expensae flor. 6 den.0* și p. 495: *Demetrius kneess et popa de Steterdorff fuerunt vocati per dominos, eisdem pro expensis assignavit dominis magister civium flo. 0 de. 25.*
- ²⁴ *Ibidem*, p. 72, *Ibidem*, p. 531: *ad Myhne vaivodam Transalpinensem, ut novitates exploraret, quoniam ferebatur Thurcos contra eundem venturos.*
- ²⁵ *Idem, Ibidem*, p. 536: *ad partes Transalpinas causa explorationis videlicet un Banum expensae 2 flor.*
- ²⁶ *Idem.*
- ²⁷ Constantin Iltu, *Cnezi din Scaunul Săliște sau tradiție istorică și inginerie socială în heraldica sibiană*, în „Arhiva Genealogică”, III (VIII), nr. 3–4, Iași, 1996, pp. 249–254, la p. 250.

- ²⁸ *Ibidem*, p. 451.
- ²⁹ *Ibidem*, p. 492: *Eodem die praesentavit Gyttel knesius de Grawendorff, flor 4 den 60.*
- ³⁰ *Ibidem*, p. 536: *Item dedit uni Wolacho Gyttul nomine, quod explorarat latrones illos, qui incendium fecerand in Kyse-nyed ut minati sunt illis de Ludas, flor 1 den 0.*
- ³¹ *Ibidem*, p. 530: *Gyttul knesio ad Transalpines intrandi, qui unas litteras Myrchaе vaivode tulit, assignavit in subsidium expensarum feria quatra, flor 0 den 32.*
- ³² *Evangheliarul slavo-român de la Sibiu 1551-1553*, studiu introductiv și fillogic de Emil Petrovici, studiu introductiv istoric de L. Demeny, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1971, pp. 92-95.
- ³³ *Philippo pictory pro scribendis et exponendis literis Olachicalibus dati sunt fl. 4 d. 0* (*Ibidem*, p. 92, n. 41; cf. A. Huttmann, P. Binder, *Contribuții la biografia lui Filip Moldoveanul, primul tipograf român*, în "Limbă și literatură", vol. XVI, București, 1868, p. 150).
- ³⁴ *Evangheliarul slavo-român*, p. 93; *M. Philippo pictori pro laboribus suis et literarum olachicalium interpretationem in sortem stipendii soluti sunt fl. 8* (Huttmann, Binder, *op. cit.*, p. 150).
- ³⁵ *Ibidem*, p. 87.
- ³⁶ *Ibidem*, p. 95.
- ³⁷ Pentru mai multe aspecte de natură economică: N. Georgescu-Roengen, *Legea entropiei și procesul economic*, București, 1979, cap. XI *Știința economică: câteva concluzii generale*, pp. 508-584.

Mitropolitul Gurie GROSU - autor, traducător și publicist

Preot Vasile SECRIERU

Întreaga operă realizată de mitropolitul Gurie este atât de variată și bogată, încât ne este foarte dificil să enumerăm toate lucrările și articolele pe care le-a scris. Astfel, ne vom focaliza atenția doar asupra unora dintre ele. Este de apreciat nu numai numărul mare de cărți, broșuri, articole care-i aparțin, dar și calitatea lor susținută. Aceste lucrări nu și-au pierdut valoarea și actualitatea nici în zilele noastre.

Gurie Grosu a alcătuit mai multe manuale școlare românești (cu caractere chirilice). S-a preocupat îndeosebi de Abecedare, considerându-le temelie a științei și culturii. A utilizat manualele școlare românești și ca o armă de luptă împotriva procesului de rusificare a basarabenilor. Cele dinții manuale le-a intitulat Carte de învățătură și au fost elaborate după modelul manualelor rusești, fiind imprimate la Tipografia

Eparhială din Chișinău, în anul 1908. Trebuie să menționăm îndeosebi volumul Carte de învățătură despre legea lui Dumnezeu, care cuprindea: II. Istoria Sfântă a Vechiului și Noului Testament, III. Catehizisul în scurt și IV. Tălmăcirea Dumnezeieștilor Pravoslavnice. Cartea scrisă cu caractere chirilice a apărut la Chișinău, la Tipografia Eparhială, 1908, în format 22x14,5 cm., 310 pagini cu ilustrații.

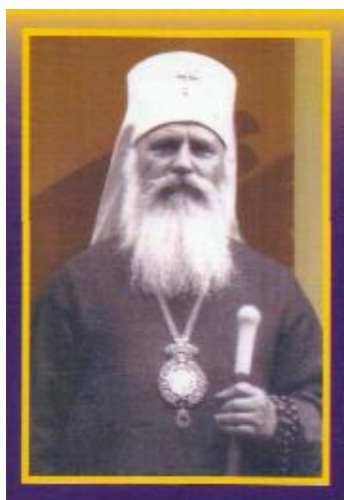
Cea mai cunoscută lucrare a mitropolitului Gurie a fost *Bucoavnă moldovinească*, care avea 80 de pagini cu ilustrații, format 22 x 15 cm., fiind editată la Tipografia Eparhială din Chișinău, în 1908. Sub titlul cărții apare mențiunea: "Se

**Confluente
Bibliologice 3 - 4, 2007**

dedică amicului meu M. M. G.". *Bucoavna* a fost alcătuită și ilustrată după exemplul abecedarelor românești, dar ținându-se cont de rigorile programei școlare rusești. Cartea a fost tipărită cu litere rusești, autorul utilizând paralel și litera slavonă bisericească. Prefața lucrării este în limba rusă și maternă. Partea a doua a lucrării conține fragmente de citire despre școală, carte, casă ș.a.

Un alt manual de limbă maternă, pentru școala primară, a fost *Cartea de citire cu schițe din gramatica moldovenească*, scris de misionarul eparhial arhimandritul Gurie, Chișinău, Tipografia Eparhială, 1910, format 22 x 15,5 cm., 82 pagini cu ilustrații. Cele mai multe pasaje de citire sînt traduceri din cărțile rusești, în special, din manualul lui Grigoriev și Șienin. De asemenea sînt inserate și fragmente din cărțile de citire românești.

În anul 1910, ieromonahul Gurie Grosu a publicat studiul *Momentele principale în istoria tipăririi cărților moldovenești în Basarabia*. Autorul descrie împrejurările în care a fost înființată Tipografia Eparhială din Chișinău de către arhiepiscopul Gavriil Bănulescu - Bodoni, care a decis să deschidă la Chișinău o tipografie în care să fie tipărite toate cărțile necesare săvirșirii slujbei bisericești, precum și manuale pentru școlile din Basarabia. În urma aprobării Sf. Sinod tipografia exarhicească din Chișinău și-a început activitatea în mod solemn la 31 mai 1814. Această tipografie a funcționat, cu mici întreruperi, pînă în anul 1883. Este consemnată, în acest studiu, și corespondența lui Gavriil Bănulescu - Bodoni întreținută cu autoritățile superioare rusești. Gurie Grosu ne oferă prețioase informații și despre primele cărți tipărite în limba română, oprindu-se, în expunerea sa, asupra momentului închiderii tipografiei, în anul 1883. A doua parte a lucrării este consacrată evenimentului redeschiderii Tipografiei Eparhiale, în 1906, și tipăririi de

noi cărți. Rolul tipografiei în viața culturală a Basarabiei a fost enorm. De sub teascurile acesteia au ieșit o serie de cărți, cele mai multe din ele bisericești, care au fost răspindite în întreaga Basarabie. Tipografia a reprezentat un focar de iradiere a culturii și românismului în tot spațiul dintre Prut și Nistru.

Amintim și alte lucrări ce aparțin arhierelui Gurie: *Abecedar Moldovenesc pentru anul întâi de școală*, alcătuit de arhimandritul Gurie Grosu „în tovărășia mai multor iubitori de luminarea norodului”, a apărut la Tipografia Societății Culturale a Romanilor din Basarabia, Chișinău, 1917, 63 p. cu ilustrații, format 19,5x13,5 cm. Prețul unui exemplar era rublă. În colaborare a apărut ediția a 2-a și a 3-a, cu litere latine, în 1918, ediția a 7-a în 1922; *Rugăciunile și lămuririle lor*, Chișinău, 1920, 44 p.; „Despre omul trupesc, sufletec și duhovnicesc”, Chișinău, 1924, 40 p.; „Istoria sfântă a Vechiului și Noului Testament”, Chișinău, 1924, 172 p. (și alte ediții); „Slujirea lui Dumnezeu a unui preot bun”, după preotul Ioan de Cronștadt, Chișinău, 1925, 76 p.

Gurie Grosu fost preocupat și de traducerea unor lucrări teologice din limba rusă: *Istoria mănăstirii Noului Neamț*, Chișinău, 1911, 158 pagini cu ilustrații, format 26 x 17,5 cm. A văzut lumina tiparului la Tipografia Eparhială.

Numeroase traduceri și prelucrări din limba rusă, broșuri, articole, predici, cuvintări, pastorale, semnate de Gurie Grosu, au fost publicate în revistele: *Luminătorul*, *Misionarul*, *Revista Societății Istorico - Arheologice Bisericești* și în ziarele *Cuvint Moldovenesc*, *Romania Nouă* ș.a. Mitropolitul Gurie a fost și fondatorul și redactorul revistei *Luminătorul*, cea mai importantă publicație bisericească din Basarabia pînă și după 1918, care a ținut mereu aprinsă candelă romanismului pe aceste frumoase plaiuri basarabene binecuvantate de Dumnezeu.

Primul număr al acestei reviste a apărut

în ianuarie 1908. *Luminătorul* a trezit interesul populației băștinașe pentru însușirea limbii române.

Încă din tinerețile sale, Gurie Grosu a fost preocupat permanent de luminarea credincioșilor prin cuvântul scris. Or, așa cum afirma episcopul Melchisedec Ștefanescu: „Numai știința, unită cu sentimentul adevărat religios, va ridica clerul și biserica noastră la înălțimea cuvenită și la conștiința datoriei”.

Preotul Paul Mihail, distins cercetător al trecutului Basarabiei, preciza că ieromonahul Gurie Grosu, misionar eparhial din 1902, a desfășurat o rodnică activitate întru sporirea culturii religioase și a „convertirii” basarabenilor la românism prin tipărituri de cărți. Scrierile sale au contribuit la pregătirea clerului și a populației pentru Unirea Basarabiei cu România.

Opera cărturarului basarabeian Gurie

Grosu merită a fi studiată și cunoscută nu numai de către cercetători, dar și de studenți, seminaști, elevi. Constatăm, cu mare regret, că există un șir de alte personalități din Basarabia despre a căror opere cunoaștem foarte puțin sau aproape nimic. Avea perfectă dreptate Dimitrie Gusti, unul din cei mai mari sociologi români din toate timpurile, atunci când susținea că „O națiune fără personalități culturale, o umanitate fără națiuni - personalități ar fi de compătimit”. Operele unor astfel de personalități notorii necesită să fie redescoperite și investigate cu multă exigență. Nicolae Iorga considera că „locul cărturarilor e în frunte, ca să îndemne și să îndrepte”.

Mitropolitul Gurie Grosu, „animator al vieții culturale basarabene”, rămîne a fi, prin ostenele sale cărturărești, una din cele mai culte și erudite personalități pe care le-a avut Basarabia.

Bibliografie consultată:

1. Academica. București, nr. 4, 1994, P. 11.
2. Bibliografia romanească modernă 1831 -1918, vol. II (D-K). București: Ed. Științifică și Enciclopedică; Societatea de Științe Filologice din R.S. România, 1986.
3. Buzilă, Boris. Din istoria vieții bisericești din Basarabia (1812-1918; 1918-1944). București - Chișinău: Ed. Fundației Culturale Române și Ed. Știința, 1996.
4. Ciobanu, Ștefan. Cultura romanescă în Basarabia sub stăpînirea rusă. Chișinău: Ed. Enciclopedică „Gheorghe Asachi”, 1992.
5. Cugetul. Chișinău, nr. 1-2 din 1995, P. 49-67.
6. Cunescu, Gheorghe. Mitropolitul Gurie al Basarabiei - iubitor al cărții românești. Sibiu: Telegraful Roman, an. 140, nr. 45-48, 1-15 decembrie 1992, P. 6.
7. David, Alexandru. Tipăriturile românești în Basarabia sub stăpanirea rusă (1812-1918). Bibliografie. Chișinău: Ed. Universitas, 1993.
8. Fapte trecute și basarabeni uitați. Chișinău: Ed. Universitas, 1992.
9. Galaction, Gala. Zile basarabene. Chișinău: Ed. Știința, 1993.
10. Literatură și Artă, 10 decembrie 1998, P. 7.
11. Mihail, Paul. Mărturii de spiritualitate romanească din Basarabia. Așezăminte. Scrieri. Personalități. Chișinău: Ed. Știința, 1993.
12. Mitropolitul Gurie al Basarabiei. Procesul și apărarea mea. Denunțarea complotului apocaliptic. București: Ed. Tipografia A-B-C, 1937.
13. Păcurariu, Mircea. Basarabia. Aspecte din istoria bisericii și a neamului românesc, Iași: Ed. Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, 1993.
14. Idem. Dicționarul teologilor români. București: Ed. Univers Enciclopedic, 1996.
15. Simonescu, Dan; Buluță, Gheorghe. Scurtă istorie a cărții românești. București: Ed. Demiurg, 1994.

Locuțiunile în sistemul unităților nominative ale limbii române

Recenta monografie *Locuțiunile în sistemul unităților nominative ale limbii române* se adaugă lungului șir de studii și cercetări ale profesorului universitar Gheorghe Popa consacrate explorării unuia dintre cele mai active și productive procedee de nominare linguală.

La origine teză de doctorat, studiul se conformează rigurilor unei lucrări academice, propunându-și, în premieră, o tratare de ansamblu a locuțiunilor. Cu toate că acestea au constituit un frecvent obiect de studiu al lingviștilor, nu s-a reușit, dat fiind complexitatea fenomenului în discuție, o cercetare consistentă.

Sumarul lucrării reflectă un suport structural bine gândit al unui conținut profund examinat prin prisma conceptelor științifice consacrate: viziunea „locuțională” a lui Ch. Bally și a lui V. Vinogradov, triada coșeriană (desemnare – semnificație - sens), și a unor precepte metodologice riguros argumentate din unghiuri de vedere multiple și dintr-o perspectivă interdisciplinară (lexicologie, morfologie, sintaxă, derivatologie).

Subordonându-și întreaga lucrare viziunii, conform căreia „Limbajul trebuie cercetat în toată varietatea funcționării lui”, autorul accentuează postulatul conceperii mijloacelor de nominație prin prisma particularităților funcționale, adică a rolului pe care îl joacă ele în vederea realizării actelor de comunicare (p. 5), demonstrând că viabilitatea și eficiența locuțiunilor, ca și a oricărui mijloc de formare a unităților lexicale, sînt determinate de posibilitățile acestora de a satisface pe

deplin exigențele vorbirii orale și scrise: exactitatea, oportunitatea, raționalitatea, expresivitatea. Modelul de abordare a locuțiunilor din perspectivă funcțională se circumscrie și afirmației lui E. Coșeriu, că „...un lingvist adevărat va observa întotdeauna decurgerea fenomenelor lingvistice în funcționarea lor complexă”.

Astfel, autorul unei monografii de referință în lingvistica românească își propune – și reușește – demersul ambițios de a descifra sensurile și macrostructura profundă a locuțiunilor, integrînd exhaustiv bibliografia de specialitate și propunînd argumentări și interpretări proprii, perfect validate de riguroasa analiză

de text.

Considerăm că puține sînt lucrările nu numai în domeniul lexicologiei, ci în întregul spațiu al studiilor lingvistice contemporane, în care să se fi realizat un echilibru mai riguros între profunzimea reperelor teoretice (capitolele I, II, III) și vastitatea convingătoare a argumentelor factologice (capitolele IV, V, VI) în care se interpretează și argumentează particularitățile lexico - structurale, gramaticale, semantice ale locuțiunilor. Or, a argumenta pentru autorul Gheorghe Popa înseamnă a plasa idei și cunoștințe într-un raport de interacțiune logică și de succesiune adecvată, astfel încît să conducă la acceptarea sau la respingerea anumitor aserțiuni.

Capitolele II-III se disting nu doar prin coerența demersului științific, ci și printr-o adevărată știință a captării multiplelor interferențe ce țin de tratarea acestei extrem de bogate clase de

unități nominative, în raport cu fenomene adiacente (frazelogisme, îmbinări de cuvinte, echivalente monolexicale, structuri sintactice etc.).

Lucrarea își atinge pe deplin scopul formulat: "... de a contura și de a scoate în relief, pe cât e posibil, statutul locuțiunilor ca fapte de limbă și de a determina (în raport cu alte unități glotice, în special cu frazeologismele) locul lor în sistemul unităților nominative ale limbii române, ... a accentua că locuțiunile se prezintă ca un strat lexical organizat și indispensabil".

Prezentându-se drept studiu de reală calitate științifică, ce abilitază un cercetător versat, lucrarea nu este doar o contribuție de seamă la cunoașterea vocabularului limbii române, ci e o carte de maximă utilitate pentru cercetători, doctoranzi, masteranzi, studenți, profesori în studiile comparative, căci această lucrare riguroasă întrunește toate calitățile necesare ale unei solide cercetări științifice, în egală măsură de lingvistică românească și de lingvistică generală.

Monografia se încheie cu un consistent capitol de concluzii ce oferă o amplă sinteză a problemelor abordate, bibliografie impunătoare,

indicele faptelor de limbă folosite ca exemplificare.

Impecabil redactată, într-un limbaj științific adecvat, apariția cărții – care beneficiază de o concepție grafică deosebită – este rodul colaborării dintre profesorul universitar Gheorghe Popa și una dintre cele mai prestigioase edituri din spațiul românesc – Editura *Știința*, director, doctor - inginer Gheorghe Prini, pe care îl felicităm și îi dorim noi rezultate și colaborări fructuoase.

M. Eminescu afirma că: "*Învățătura ta este o comoară ce nimeni nu ți-o poate lua și îți va spori comoara rară cu cât împarți mai mult din ea*". Vă mulțumim, domnule Profesor, că împărțiți darnic din comoara minții Dumneavoastră discipolilor mai mari și mai mici, colegilor mai noi și mai antici. Vă dorim multă sănătate, vitalitate (vivacitate) spre a ne bucura cu noi realizări științifice!

Zinaida TĂRÎȚĂ, conferențiar universitar

Gânduri despre un coleg

Acum câțiva ani, când domnul profesor Gheorghe Popa lansa *Dicționarul de locuțiuni rus - român*, spuneam cu franchețea care mă caracterizează din copilărie că, deși nu citisem lucrarea, o consideram foarte bună.

Lumea s-a amuzat atunci copios, gândindu-se, se vede, că Bălțiul e un oraș mare și ar fi păcat să nu aibă circ.

Și astăzi, la această lansare a volumului *Locuțiunile în sistemul unităților nominative ale limbii române*, recunosc cu sinceritate neștirbită că, deși nu am reușit decât să parcurg lucrarea în discuție, în care domnul profesor Gheorghe Popa

investighează "unul din punctele nevralgice ale cercetării gramaticale românești" și elucidează dimensiunile conceptului *locuțiuni*, vreau să spun că o consider foarte bună. Și, ca să penetrez odată șagalicul ermetism asumat, voi spune că domnul profesor Popa a convins cititorii versați că produce doar lucruri veritabile, că nu poate să scrie prost. Asta e, putem vorbi îndreptățit de existența brandului Gheorghe Popa. Și altfel nu se poate, or, tot ceea ce face domnul profesor, iar

un descendent din căpitan de mazili? Firește, domnul profesor are acolo sus, în administrația divină, pe cineva care îl iubește foarte mult.

Pe de altă parte, nu-i mai puțin adevărat că izbînzile domniei sale sînt, în mare, rodul propriilor eforturi susținute. Domnul profesor Gheorghe Popa cunoaște pe dinafară strategiile și tehnologiile succesului meritat și a știut să nu rateze nici cea mai mică șansă pe care i-a dat-o destinul. A reușit să-și cultive cu metodă o formație intelectuală de invidiat, învățînd de la marii lingviști ai contemporaneității Eugeniu Coșeriu și Silviu Berejan. Dintotdeauna și-a dorit să fie, ca să folosească o locuțiune, un om de frunte. Ba chiar mai mult.

Studiul în discuție își propune, ca finalitate și perspective, nici mai mult nici mai puțin: "informații privind nu numai inventarul locuțional existent, dar și virtualitățile sistemului de formare a cuvintelor, altfel zis, forța creatoare a limbii române. În felul acesta, lucrarea vine să completeze vidul ce există încă, la nivel epistemologic, între starea trecută, actuală și cea viitoare a

îmbinărilor stabile de cuvinte". Este vorba de un proiect mai mult decît temerar pe care domnul profesor Gheorghe Popa l-a realizat cu brio.

Ceea ce cucerește la autorul nostru este faptul că nu-și pune morgă de savant și nu crede

laudelor peste medie, ceea ce este un însemn al oamenilor înzestrați. Indiferent de tresele de pe epoleți, profesorul Gheorghe Popa este o fire comunicativă, deschisă, cu simțul măsurii și al umorului. Am văzut în repetate rînduri cum la Iași, Chișinău sau la facultate se adunau colegii, discipolii, studenții în jurul lui, precum cuvintele în locuțiuni.

Și cum orice discurs are un final, iar orice om de treabă trage și niște concluzii, vreau să îndemn colegii de toate vîrstele și categoriile de greutate științifică și didactică, să facă nu doar ce spune Popa, dar și ce face Popa.

La mai multe cărți, domnule profesor.

Anatol MORARU

Dicționarul scriitorilor români din Basarabia 1812 - 2006

Apariția *Dicționarului scriitorilor români din Basarabia 1812 - 2006* a trezit interesul multor literați, și nu numai. Ideea creării unui astfel de lucrări e salubrilă, pentru că dicționarul cuprinde nu doar numele poezilor, prozatorilor, dramaturgilor, cercețătorilor și criticilor literari, traducătorilor, publiciștilor consacrați, prezenți și în istorii ale literaturii, dar conține date și despre scriitori „uitați” în timp, precum și despre autori tineri contemporani.

În prefață, academicianul Mihai Cimpoi subliniază meritele lucrării în discuție: „Volumul de față prezintă o încercare serioasă de recuperare a valorilor literare basarabene printr-o *inventariere prealabilă* a lor sub formă documentară de bibliografii sau de CV-uri (în limbaj recent) cu elemente analitice” și, mai departe: „este un prim dicționar mai complet de biografii literare (și culturale) basarabene”.

Titlul de pe copertă anunță acoperirea unei perioade impresionante (secolele XIX, XX, începutul secolului XXI).

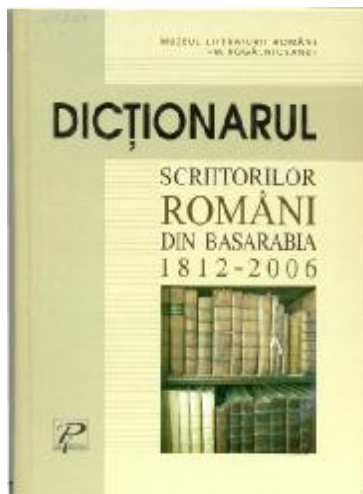
Prima întrebare care apare după parcurgerea *Dicționarului* sună deloc original: Care au fost criteriile de clasificare a scriitorilor incluși în dicționar? Asta pentru că o „enumerare în ordine alfabetică nu poate fi considerată o clasificare serioasă (este, cel puțin, demodată). Apoi, *Dicționarul* încorporează autori și titluri de cărți, argumente, referințe, dar, în același timp, se dau foarte puține date biografice. De asemenea, scriitorii nu apar în ordinea debutului lor, nici într-o ordine „de generație” etc., adică este greu să ne dumerim, pînă la urmă, conform cărui criteriu a

fost concepută structura lucrării. Firește, atunci cînd îți propui o lucrare cu un asemenea specific și grad sporit de dificultate, te pîn-desc riscurile inerente și e foarte important să poți răspunde provocării și să-ți asumi riscurile, lucru care autorilor *Dicționarului* le-a reușit, în opinia noastră, mai puțin., or, dacă nu facem o clasificare literară, nu urmărim un anumit canon, este indicat măcar să „repartizăm” autorii pe perioade / secole.

Datele biografice sînt, cum spuneam, sumare, notele bibliografice necesare sînt, în cazul unor autori, incomplete, „uitîndu-se” a fi menționate ultimele apariții (opere). Autorii care se ocupă și de publicistică sînt doar menționați că „profesează” și în acest domeniu, fără a se acorda o cît de mică atenție vreunui articol(culegeri de articole) de rezonanță. Nu credem că în 200 - 300 de cuvinte putem spune multe despre un scriitor, mai ales, despre unul important.

Dicționarul se încheie cu un capitol al cărui titlu este capabil să provoace un zîmbet „ironic”: **Alți scriitori români născuți în Basarabia.** În acest caz, era suficient să se scrie: ...și alții.

Volens – nolens, apare întrebarea: „Oare chiar acestor scriitori nu li s-au putut oferi cele 10 rînduri, ca și celorlalți confrăți ai lor „cu actele în regulă”? Nu încapă îndoială că autori precum Emil Brumar, Leonid Dimov, George Munteanu

merită doar „calificativul” „alți scriitori români născuți în Basarabia”.

Dicționarul dat demonstrează că literatura română din Basarabia are un număr impunător (luîndu-se în calcul „teroaarea istoriei” din aceste perioade) de scriitori, critici, istorici literari, traducători, folcloriști, publiciști, unele nume reprezentîndu-ne cu cinste și în Țară. Există însă și scriitori care au rămas pe dinafară. Pentru a realiza o lucrare de anvergură, e nevoie de multă muncă, de surse bibliografice de ultimă oră, precum și de forțe. Atunci cînd nu mai avem forțe, cerem ajutorul cuiva, lucru deloc jenant. Autorii au ales să mizeze în exclusivitate pe propria competență și aceasta se observă pe paginile lucrării. Au fost „omise”, regretabil, mai multe nume de autori de importanță, cum ar fi, spre exemplu, cercetătorul și criticul literar Lucia Țurcanu, cunoscută și apreciat nu doar în spațiul nostru literar dar și în România și Polonia.

Este apreciabilă ideea de a include alături de nume și fotografiile autorilor „radiografiati”, ele fiind în marea lor majoritate reușite. To-

tuși... pozele unor scriitori sînt puțin „ușor învechite” (adică din prima tinerețe). A se vedea în acest sens, fotografia lui Vasile Nastasiu sau a lui Nicolae Dabija, care pare a fi mai curînd fratele Doinei Dabija, și nu tatăl scriitoarei. Poza din profil a lui Victor Crăciun, de asemenea, nu e cea mai bună variantă. Unei persoane preferi să-i vezi mai întîi ochii și numai după aceea urechile. Acești scriitori sînt bine-merci și ar fi putut pune la dispoziția autorilor Dicționarului poze mai „adecvate”. La fel, în cazul mai multor scriitori, bibliografia de referință și cea generală este mult prea sumară.

Dicționarul scriitorilor români din Basarabia 1812 - 2006 este un proiect nou public din republică și din România și acest exercițiu, în mare reușit, trebuie salutat / apreciat. Sperăm că, în cazul unei reeditări, carențele semnalate de noi să „dispară”.

Olga BULAT, asistent universitar

Un manual așteptat

Manualul în două volume *Transformatoare electrice*, elaborat de domnul conferențiar universitar, doctor Valeriu Abramciuc, prezintă un mare interes pentru studenții și absolvenții facultăților de profil, pentru specialiștii în domeniu care se ocupă de proiectarea, producerea, întreținerea și reparația transformatoarelor și al celor din domeniile adiacente.

Prezenta lucrare este accesibilă unui număr mare de cititori care cunosc noțiunile elementare de electricitate din fizică, bazele electrotehnicii, autorul pornind de la idealizarea / simplificarea schemelor și ajungînd treptat pînă la schemele reale de funcționare a transformatoa-

relor. Astfel, de la simplu la compus, cititorul este orientat metodic să asimileze materiile inserate, să înțeleagă mai bine procesele fizice și tehnice care au loc într-o schemă electrică și nu numai. În același timp, autorul trasează, în unele cazuri, vectorii care impulsionează cititorul să consulte și alte surse, cu un caracter mai complex, teoretic.

Din acest punct de vedere, lucrarea, pe lângă valoarea științifică, mai are și un caracter metodic eficient. În manual sînt cercetate mai multe tipuri de transformatoare în regimul funcționării în gol, în sarcină, în scurtcircuit. De asemenea, sînt analizate legarea transformatoarelor în paralel, diverse modalități de conexiuni, relațiile energetice, caracteristicile de funcționare în toate

regimurile posibile.

Evident, în *Electromecanică*, sau, mai exact, în energetică, sînt utilizate mai frecvent transformatoarele trifazate. Sînt prezentate reușit clasele și grupele de conexiuni ale acestora. De altfel, după cum s-a menționat și în *Prefața* volumului I al acestei lucrări, nu sînt analizate în manual următoarele probleme: tehnologia de producere a miezului, de răcire a transformatoarelor, a metodelor de reglare a tensiunii, procesele tranzitorii și unele tipuri de transformatoare speciale.

Structurat, cum am mai remarcat, în două volume: I - *Breviare și enunțuri* și, respectiv, II - *Răspunsuri și rezolvări metodice*, manualul *Transformatoare electrice* este un rod frumos al activității științifice și metodice al autorului.

Cu siguranță, prezenta lucrare va avea un impact benefic asupra studenților și specialiștilor în domeniu și, nu în ultimul rînd, va trezi interesul profesorilor care predau discipline electrotehnice. Așteptăm, într-un viitor apropiat, apariția altor lucrări de calitate, în care se vor cristaliza realizările domnului profesor Valeriu Abramciuc.

Ion CINCILEI, profesor de fizică, grad superior, Colegiul Politehnic, Bălți

Visul european interpretat de un american

Chiar dacă circa 70 la sută din cetățenii Republicii Moldova pledează pentru integrarea în Uniunea Europeană, mult mai puțini dintre aceștia, probabil, știu că Europa se mîndrește actualmente cu 2,6 milioane de milionari, - ale căror lichidități financiare sunt de cel puțin un milion de dolari, fără a include proprietățile imobiliare pe care le dețin, în timp ce America de Nord are numai 2,2 milioane de milionari (!). Și mai semni-

ficativ, Uniunea Europeană și-a sporit cu 100.000 numărul de milionari în 2000, în timp ce în America de Nord numărul acestora s-a redus cu 88.000 în acel an. La fel de surprinzător apare și faptul că, dintre cei 7,2 milioane de milionari existenți astăzi în lume, cei mai mulți - 32 la sută

***Confluente
Bibliologice*** 3 - 4, 2007

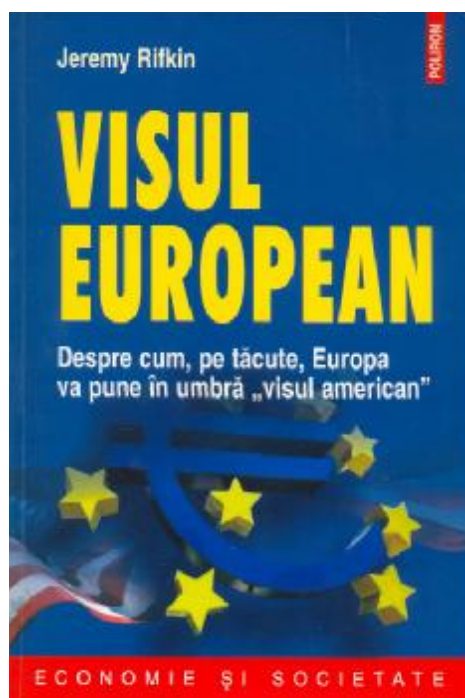
trăiesc în Europa și numărul lor crește mai repede decât în orice altă regiune a lumii.

O altă surpriză ce ar deruta, dar și incomoda multă lume politică din R. Moldova ar fi să se afle că, atât în Uniunea Europeană, cât și în Statele Unite ale Americii, intens vehiculatul (de către autoritățile de la Chișinău) Produs Intern Brut (PIB) este criticat din ce în ce mai mult pentru motivul că „dă o perspectivă falsă asupra bunăstării economiei reale”, asemănându-se cu „o mașină de calculat care poate aduna, dar nu poate scădea”. Cum ar apărea, în acest context, „creșterea economică spectaculoasă” a R. Moldova din ultimii 7 ani, aplicând alternativa viabilă pentru PIB, - ISEW (Index of Sustainable Economic Welfare, utilizat în SUA și în Uniunea Europeană), - care măsoară 16 indicatori socioeconomi, incluzând mortalitatea infantilă, abuzul copiilor, nivelul de sărăcie a copiilor, sinuciderea în rândul adolescenților, consumul de droguri, rata abandonului școlar, câștigurile săptămânale medii, șomajul, procentul de persoane care au asigurări de sănătate, sărăcia în rândul persoanelor de vîrsta a treia, omorurile, construirea de locuințe și inegalitatea veniturilor?

Aflăm aceste și multe alte date, evenimente și cifre revelatorii din recent tradusa lucrare *Visul european* a lui Jeremy Rifkin, autor de bestsellere traduse în peste 15 limbi străine și, nu în ultimul rînd, fost consilier al lui Romano Prodi, în perioada președinției acestuia în cadrul Comisiei Europene. Lucrarea a apărut în 2006 la Editura Polirom din Iași, în traducerea lui Dan Golopenția, autorul propunîndu-și să demonstreze „cum, pe tăcute, Europa va pune în umbră „visul american”.

Structurată în trei secțiuni (*Lecții noi de la Lumea Veche; Construirea epocii moderne; Înce-*

putul erei globale) și 16 capitole (1. *Lunga agonie a „visului american”; 2. Noul tărâm al tuturor posibilităților; 3. Miracol economic, pe tăcute; 4. Spațiu, timp și modernitate; 5. Crearea individului; 6. Inventarea ideologiei proprietății; 7. Inventarea*

piețelor capitaliste și a statelor - națiuni; 8. Comerț în rețea în economia globalizată; 9. „Statele Unite” ale Europei; 10. Guvern descentralizat; 11. Curtarea societății civile; 12. Dilema migrației; 13. Unitate în diversitate; 14. Lupta pentru pace; 15. Al doilea Iluminism; 16. Universalizarea visului european), acest nou bestseller al prof. Jeremy Rifkin despre vechiul „vis american” și noul vis european pe cale de apariție este întemeiat pe un extraordinar volum de informații, de natură să copleșească orice categorie de cititori, dar și pe „naveta constantă între Ame-

rica și Europa”, timp în care autorul a înțlnit și a discutat cu diverse persoane, bucurîndu-se „de profunzimea și bogăția culturii europene”.

Potrivit autorului lucrării, visul european este, în multe privințe, *imagea în oglindă* a „visului american”, fiind mai ușor de înțeles dacă îl comparăm cu „visul american”, observîndu-le afinitățile, dar și multiplele deosebiri.

Astfel, visurile american și european conțin, în esența lor, două idei diametral opuse despre libertate și securitate. Americanii au o definiție negativă a ceea ce înseamnă să fii liber și, astfel, în siguranță. Pentru americani, libertatea a fost întotdeauna asociată cu autonomia. Dacă cineva este autonom, acea persoană nu depinde de alții și nu este vulnerabilă la împrejurările pe care nu le poate controla. Pentru a fi autonomă, persoana trebuie să fie avută. Cu cît este mai bogată, cu atît acea persoană este mai independentă. Un om este liber dacă se bazează pe el însuși. Odată cu bogăția vine și exclusivitatea, iar

odată cu exclusivitatea – siguranța.

Prin comparație, noul vis european se bazează pe un set diferit de supoziții despre libertate și securitate. Pentru europeni, libertatea nu se găsește în autonomie, ci, dimpotrivă, în apartenența la un tot. A fi liber înseamnă a avea acces la o multitudine de relații cu alții. Cu cât o persoană e conectată la mai multe comunități, cu atât acea persoană are mai multe opțiuni pentru a trăi o viață împlinită. Odată cu relațiile vine inclusivitatea, iar odată cu inclusivitatea – securitatea.

În așa mod, „visul american” pune accentul pe creșterea economică, bogăția individuală și independență. Noul vis european pune mai mult accentul pe dezvoltarea durabilă, pe calitatea vieții și interdependență. „Visul american” este tribut ar eticii muncii, în timp ce visul european este în rezonanță cu timpul liber și cu activitățile importante în care se implică ființa umană: artă, religie, dreptate socială, cultură, activități sportive, acțiuni civice, comunitare etc. „Visul american” este asimilaționist, asociind succesul cu eliberarea de legăturile culturale anterioare și transformarea indivizilor în agenți liberi în marele creuzet american. Prin comparație, visul european are la bază prezervarea identității culturale și o viață într-o lume multiculturală.

Chiar dacă rămâne profund atașat de „visul american”, mărturisind că, în cazul în care i s-ar oferi posibilitatea de a-și lua viața de la început, ar alege cu siguranță să fie iarăși american, Jeremy Rifkin consideră că anume visul european este cel mai bine poziționat pentru a se adapta multiplelor forțe care ne conduc spre o societate globalizată, mai conectată și mai interdependentă.

Evident, cunoscând în profunzime realitățile Uniunii Europene actuale, autorul prezintă visul european în întreaga sa complexitate, evidențiindu-i și multiplele sale slăbiciuni. Astfel, în pofida discursului oficial despre inclusivitate, diversitate și prezervarea identității culturale, europenii au devenit mai ostili față de noii imigranți și azilanți. Luptele interetnice și intoleranța

religioasă continuă să izbucnească în diverse regiuni ale Europei. De asemenea, în timp ce națiunile europene și opinia publică europeană protestează la adresa hegemoniei americane și a ceea ce ei consideră a fi o politică externă agresivă, acceptă, cu toate acestea, ca forțele armate americane să le rezolve problemele de securitate.

În același timp, mașinăria Guvernului de la Bruxelles, afirmă deopotrivă susținătorii și criticii Uniunii Europene, rămâne a fi un labirint birocratic care îi frustrează și pe cei mai entuziaști eurofili. Funcționarii Uniunii Europene sunt acuzați, și pe bună dreptate, că sunt distanți și că neglijează nevoile cetățenilor europeni, pe care ei ar trebui să-i servească. Mai mult chiar, unii dintre aceștia au fost implicați în scandaluri financiare de proporții.

Și totuși, chiar dacă lista frustrărilor, insultelor și întâmplărilor nefericite poate fi continuată la nesfârșit, cert este că acuzații identice pot fi formulate în adresa oricărei instituții guvernamentale din lumea contemporană. Ceea ce este important, în accepția lui Jeremy Rifkin, e că „visul american” a lunecat, de ceva vreme, pe panta declinului: „Nu mai suntem siguri cine suntem și în ce credem, ce ne motivează și ne inspiră la nivel personal și colectiv”. Într-o oarecare măsură, consideră autorul, „visul american” însuși „este responsabil pentru starea noastră de boală” (P. 23).

Apariția noului vis european este, așadar, în multe privințe, legată anume de decăderea „visului american”. Aceasta deoarece chiar defectele vechii viziuni o fac pe cea nouă să pară atât de atrăgătoare. Desigur, America este încă cea mai puternică economie a lumii, cu o prezență militară neegalată în istorie. La fel de adevărat este că peste tot în lume oamenii se bucură de cultura și bunurile de consum americane. Muzica rap, filmele de acțiune și alte forme de divertisment, ca și hainele de marcă americane sînt

populare peste tot în lume. America este chiar invidiată, dar, consideră Jeremy Rifkin, nu mai este admirată așa cum a fost odată: „visul american”, odată afit de dorit, a ajuns să fie din ce în ce mai mult luat în batjocură. Stilul nostru de viață nu mai inspiră, este considerat depășit sau, mai rău, privit cu frică ori detestat”.

La capătul unei impresionante analize comparative și după ce a petrecut aproape 20 de ani, lucrînd atît în Europa, cît și în America, Jeremy Rifkin își asumă riscul formulării unor lecții ce ar trebui învățate pe ambele maluri ale Atlanticului. Astfel, americanii ar putea deveni mai înclinați să-și asume o responsabilitate colectivă sporită pentru celelalte ființe umane și pentru pămîntul pe care trăim. La rîndul lor, europenii ar putea deveni mai dornici să-și asume un simț al responsabilității personale în relațiile cu lumea întregă. Americanii ar putea deveni mai circumspecți și mai temperați în privința propriilor perspective, în timp ce europenii ar putea deveni

mai plini de speranță și mai optimiști în privința perspectivelor lor.

În condițiile în care o bună parte a populației lumii contemporane este cufundată în întuneric și multe ființe umane trăiesc fără o direcție clară, anume visul european, în opinia lui Jeremy Rifkin, este „farul călăuzitor într-o lume chinuită”: „Ne cheamă către o nouă eră a includerii, diversității, calității vieții, durabilității, drepturilor universale ale omului, drepturilor naturii și păcii pe Pămînt”. Și dacă americanii obișnuiau să spună că merită să mori pentru „visul american”, pentru noul vis european merită să trăiești.

„Visul european” al lui Jeremy Rifkin reprezintă, așadar, analiza unei alternative: oglindește sufletul european, arătîndu-ne cine suntem, ce valori susținem și către ce aspirăm în noua Europă.

Nicolae ENCIU, dr. hab., conf. univ.

Orizonturi din trecut - subiecte actuale

Nicolae Iorga menționa că nu există practic nici o știință în care orizontul să nu trebuiască schimbat mai des decît în știința istoriei. O explicație pertinentă în acest sens este specificul dialecticii vieții, iar istoria permite o privire evolutivă a oamenilor înspre ei înșiși. Cu cît mai multe evenimente au loc într-o unitate de timp, cu atît mai dinamic pare ritmul vieții. Transformările perpetue determină vădit schimbarea orizonturilor cristalizate în timp, fenomen ce generează subiecte actuale în literatura istorică. Una din importante publicații care abordează astfel de subiecte este Danubius, revistă editată de

Muzeul de Istorie, Galați.

Echipa de redacție, dirijată de redactorul responsabil Ștefan Stanciu și secretarul științific Dan Râpă – Buicliu, pledează pentru un concept integral al istoriei românilor. Suma de conținuturi ale revistei este turnată în patru compartimente: *Arheologie - istorie*, *Bibliografie*, *Patrimoniu cultural*, *Muzeografie*, publicația oferind spații generoase pentru lucrările cercetătorilor științifici.

Singura conexiune a cercetătorului cu trecutul este sursa, izvorul istoric. Se știe că nu este posibilă vreo formă de istorie fără studiul izvoarelor, dar aceasta, *ab initio*, nu asigură accesul la trecut, întrucât selectarea, analiza izvoarelor istorice necesită prudență și o bună pregătire profesională. Un argument ponderabil în favoarea profesionalismului este numărul recent al revistei *Danubius* (XXIV, 2006), care conține studii semnate de autori cu vocație, prin care sînt scoase la lumină multe evenimente ale trecutului, ele fiind examinate prin prisma documentelor timpului.

Echipei redacționale i-a reușit cea mai bună variantă de structurare a materialelor, respectînd principiile tematic și cronologic. Primul compartiment poate fi segmentat, la rîndul său, în patru părți: prima conține articole și studii referitoare la descoperirile arheologice pentru perioada antică, semnate de Costin Croitoru, Mircea Nicu, Costel Ilie, Gabriel Talmațchi, a doua parte se referă la evul mediu. Dan Râpă - Buicliu analizează secvențe din istoria militară medievală a românilor în relațiile cu evoluția construcției politice și civilizației europene creștine, vorbind și despre piesele de armament defensiv, utilizat de români. C. Neagoe abordează un subiect inedit: mercenarii otomani în oștile Țărilor Române. C. Croitoru, G. Apostu realizează un studiu despre inițiativele arheologice reflectate în presa de la mijlocul secolului al XIX - lea, menționînd că, prin înființarea unei instituții muzeale, națiunea română a fost adusă în rîndul lumii civilizate; partea a III reflectă epoca modernă. Ștefan Stanciu analizează evenimen-

tul de la 11 februarie 1866, prin prisma dilemei „revoluție sau „lovitură de stat” și concluzionează că plecarea lui Alexandru Ioan Cuza nu a exprimat dorința națiunii, ci a fost organizată de o pătură socială dornică de putere; Elena - Ingrid Bahmat analizează perspectivele liberalismului și liberalilor gălățeni la sfîrșitul secolului al XIX - lea. A patra parte conține secvențe din epoca contemporană - Constantin I. Stan apreciază meritele generalului Henri M. Berthelot, comandant al armatelor aliate de la Dunăre în 1918, iar Sorin Geacu și Constantin Loghin urmăresc istoricul organizării pădurilor din sud - estul Moldovei.

Într-un articol publicat în compartimentul *Bibliografie*, D. Râpă - Buicliu face o analiză a lucrărilor vechi, contribuind astfel la studierea bibliografei românești vechi.

Compartimentul *Patrimoniu cultural* conține următoarele publicații: *Din corespondența muzicologului Stan Galestan*, de D. R. Buzdugan și I. Capsali; *Varia historica(II)*, de Dan Râpă - Buicliu - descrierea unei colecții - armament de foc portativ, instrumentar medical, artă plastică, *Informații istorice privind construirea Palatului de Justiție din Galați*, de Viorica - Steluța Pisciă.

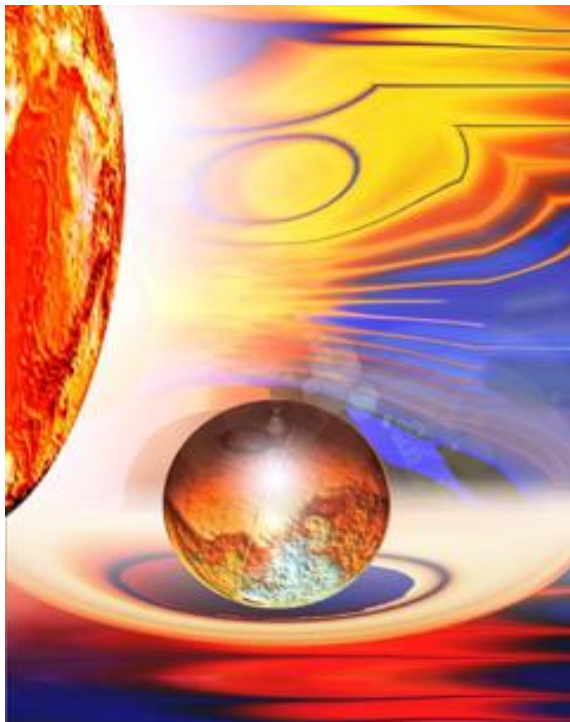
În compartimentul *Muzeografie*, Sorina Caloian și Elena - Ingrid Bahmat semnează două studii ce conțin informații interesante despre educarea adulților în istoria societății românești și despre arta decorativă din a doua jumătate a sec. al XIX - lea și prima jumătate a sec. al XX - lea.

Grație autorilor revistei *Danubius*, adevărul istoric depozitat pe orizonturile trecutului este adus în atenția publică. Cu siguranță, edițiile existente și cele ce vor urma ale *Revistei Muzeului de Istorie Galați Danubius* își vor găsi în R. Moldova un număr mare de cititori interesați de trecutul neamului românesc.

Lidia PĂDUREAC, dr., conf. univ.

Facerea ta

El face mai întâi cerul și pământul
face lumină și rîde
apoi se gîndește să facă munții
apele și buzele tale
și (le) face
apoi îi mai vine ceva
glasuri de ciocîrlii privighetori
de ghiocei și multe alte minuni nespuse
le trece prin gura ta de nisip
te privește lung
îți preschimbă munții
în dealuri
se încruntă
privirile-i devin absente
apoi își dă seama că trebuie să-ți mai facă
și cîteva poezii semnate de mine
și (le) face
îți netezește trupul cu respirație
îți sărută fruntea cu o stea
și-ți hotărăște un viitor
cît mai departe de malul mării...
Dumnezeu se joacă în nisip

Băiatu'cu pistrui

mă ascund după o palmă
și te pîndesc
printre degete

cînd îți întorci frumoasă
capul spre mine
eu copil de la țară
intru în pămînt de rușine
că te-am văzut

te-apropii
dai palma la o parte
„Băiatu'cu pistrui...
te căutam!”

Poem doar al tău

îmi dau pumni pentru
vina că nu te-am știut mai devreme
aș fi avut timp să-mi pierd capul
între sîniile tăi
aș fi extras din tine mult mai mult
și-am fi fost și mai fericiți

mă aperi și-mi spui
că ai venit pentru totdeauna
că am tot timpul din lume să
cunosc ceea ce trebuia să-mi aparțină
mult mai de mult

dragostea noastră poate
să alerge în pielea goală
prin ploaie
libertatea se ascunde în nemurirea ei
dacă-i decojesc fericirea
văd bătăile inimii tale
de fiecare dată cînd mă săruți
am senzația re-facerii lumii
fericirea (marea mea fericire)
o mușc de pe buzele tale

Poem erotic nefinalizat

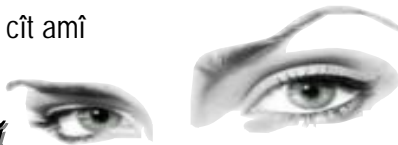
sfr. nostru era aproape
cînd tu mi-ai propus
să sorbim suc de portocale

din păharul pliant al nevrozii
tu care mi-ai spus că
ai tocit secundele minutele și
toți anii de-a rîndul
c'ai vrea să facem dragoste-n căpșuni
ca pe timpul cînd locuiam în
raiul nostru imaginar
că ai putea sparge cerul cu
degetul tău mic
doar ca să vin cu tine
să mîngîiem pletele-nstelate
îmi spui că te-ai săturat de-atîta dragoste
că ar fi timpul să-mi înfig colții
în carnea ta
ca apoi să gemi cît amî

Niciodată

niciodată
ochii tăi nu vor putea fi amînați
niciodată
timpul nu-ți va brăzda mîinele
niciodată
răsăritul de soare
nu va veni mai întîi pe la mine
niciodată

fericirea nu va avea altă formă
decît cea a trupului tău
niciodată
să nu spui c'ai fost zămîslită'ntîmplător
niciodată

Neîntîmpate

mai ții minte cînd erai frumoasă
și eu eram urît
mai ții minte cînd
am împărțit cu tine pîinea cu zahăr
și tu mi-ai zîmbit
mai ții minte cînd
culegeam portocale din același copac
mai ții minte diminețile cînd
mergeam pe malul mării desculți
și urmele noastre se sărutau
și ne venea să aruncăm hainele de pe noi
să simțim dimineața mării pe piele
mai ții minte prima oară cînd
te-am dezbrăcat de tristeți
și ți-am rănit trupul cu fericirea proprie
(...)
pe toate le-ai fi ținut minte dacă
dacă toate s-ar fi împlinit...

Victor VASIAN